

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

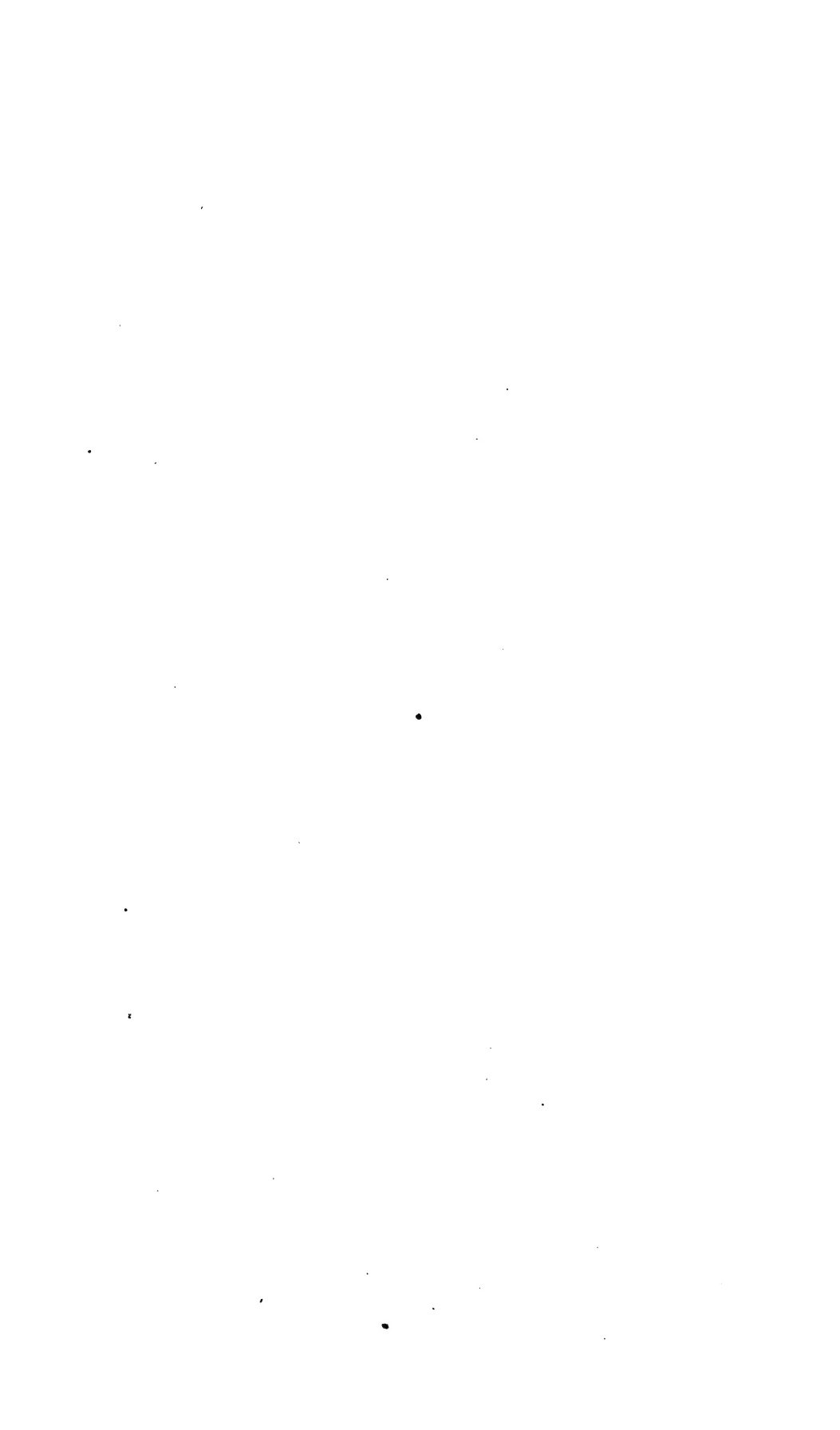

44. 1507.

[REDACTED]

1958/59

[REDACTED]

PTOLEMAEI, ARISTOBULI

ET

CHARETIS

RELIQUIAE.

**PTOLEMAEI EORDAEI,
ARISTOBULI CASSANDRENSIS**

ET

CHARETIS MYTILENAEI

RELIQUIAE.

EDIDIT

JANUS GERARDUS HULLEMAN,

PHIL. THEOR. MAG., LITT. HUM. DOCT.

**TRAJECTI AD RHENUM,
APUD VAN DORP & HERINGA.**

MDCCLXIV.

Ex typographeo E. J. L. Fahri.

VIRO AMICISSIMO,

BARTHOLDO JACOBO LINTELO DE GEER,

PHIL. THEOR. MAG., LITT. HUM. ET JUR. UTR. DOCT.,

S. P. D.

JANUS GERARDUS HULLEMAN.

Si qui forte sint, mi Geeri, qui cur ad te potissimum hunc libellum miserim demirentur, ii aperte se ignorare probant, quam firma communium studiorum intimaeque familiaritatis vincula nos et quondam in Academia Rheno-Trajectina junxerint, et hodie constrictos teneant; ignorant etiam, quam multa tu mihi officia tum universe

in literarum studiis, tum in hac disputatione conscribenda praestiteris. Sextus jam agitur annus, ex quo, tuo pariter atque Heusdii τοῦ μακροῦ hortatu incitatus, ad veterum Historicorum studium me convertere coepi, eo quidem consilio, ut, idoneo undique testimoniorum et fragmentorum apparatu collecto, ederem aliquando *criticam*, quam vocant, *Historicorum antiquorum historiam*. Quem juvenili ardore, ne dicam temere susceptum laborem si tandem perfecero, quod tamen, ut vera tibi fatear, in immenso hujus argumenti ambitu et difficultate paene inexcuperabili etiam atque etiam inque dies magis dubito; — sed si perfecero, id pro bona parte tuae me debiturum operae, quid dissimulem? tuae, inquam, qui grave meum in hac urbe, studiorum subsidiis parum affluente, multorum librorum desiderium, quum tollere nequeas, quo potuisti modo minuere et lenire haud unquam desieris. Quam suavissimam tuam in me benevolentiam quum tantam esse palam profitear, ntique equidem, si has *Ptolemaei*, *Aristobuli* et *Cha-*

relis Reliquias ad te mitto, non magis necessitudinis nostrae firmum tibi tradere pignus et velut monumentum ponere videar, quam reddere partim accepta, partim grati mei animi certissimum impertire testimonium.

Ceterum, quamvis non admodum multa, sunt tamen quaedam, quae de hoc libro tecum communicanda habeo. Ptolemaeum et Aristobulum, Arriani fontes longe principes, cur peculiari *συνοψμασι* conjungendos meaque cura dignissimos judicaverim, neutiquam te fugiet, ubi tum argumenti, quod tractarunt, gravitatem reputaveris, tum vero laudes, quas suis uterque commentariis inter ceteros Alexandri scriptores meruisse feruntur. Ut enim nulla facile res antiquo aevo magnificentior fuit et illustrior, nulla hominum animos magis in sui admirationem abripuit; ita nullam etiam plures nactam fuisse concedes, quorum scriptis celebraretur, quam illam Alexandri Macedonis in Asiam expeditionem. In ipso amicorum numero, quos ex Europa secum duxerat Alexander itineris comites ac socios laborum, sive bellica virtute

seu literarum laude claros viros, haud pauci exstiterē, qui, quibus ipsi interfuerant, pro suo quisque ingenio consilioque conscribentes, tantarum rerum memoriam propagare ad posteritatem studerent. Hinc consentaneum est varios prodiisse de Alexandri rebus gestis commentarios, alium, ut fit, alio oratione et forma, sed in primis veritate narrationis et fide praestantiorem. Namque hic, neglecto omni stili nitore, satis duxit in diariorum fere modum singula itinera, singulas pugnas et victorias, singula omnino facta notasse; ille narrata sermonis etiam munditie orationisque elegantia commendanda esse putavit. Fuere qui Regis, fautoris sui atque amici, res gestas perscribentes nihil non exaggerare et mortuo etiam adulari, quam omni studio posito proderē vera mallent; fuerunt item, non dico consulto mendaces, sed stupendae levitatis et credulitatis homines, qui fabulas avidē sectantes mira omnia venditarent et, nil fere nisi monstra somniantes et portenta, falsa veris misere commiscerent; fuerunt tandem, sed paucissimi reperti sunt, qui, uni-

verse saltem gratiae fidem, gravia pusillis anteponentes, prae aliis servirent narrationis veritati et, ut quaeque accidissent, satis candide scripto mandarent. Atque his melioris notae scriptoribus quum de communi omnium sententia Ptolemaeum et Aristobulum accenseri scias, non admodum mirabere, mi Geeri, quid mihi persuaserit, ut de illorum commentariis quae superesse fragmenta videram colligerem diligenter et, Arriani excerptis addita, in unum corpus redigerem. Accedebat, quod de Aristobulo nemo quisquam accurate dixisse, de Ptolemaeo Geeri commentatio, quae prodiit Halis Saxonum a. 1838, non omni ex parte satisfacere videbatur. Mitto disputationem *de vita Ptolemaei, moribus atque institutis*, generatim docte et enucleate scriptam; sed qui locus *de Ptolemaeo* agit *Alexandri M. rerum scriptore*, in eo ad accuratam et plenam argumenti expositionem plurimum desiderabis. Quid? quod «*loci angustiis prohibitus*» fragmenta Ptolemaei, quae utique in ejusmodi disputatione jure exspectaveris, commentationi

ille suae non addidit; in Indice fragmentorum alia non indicavit, alia ad Ptolemaeum Lagi f. falso retulit. Quae tu quidem non eo consilio a me dicta putabis, ut vituperando Geierum de hujus laudibus quidquam detrahere simulque mihi aliquas parare cupiam; odi vanam istam arrogantiam et inanem gloriolam, aliorum vituperio quaerendam; tibi tantum rationes reddidi, cur de Ptolemaeo etiam post Geierum disceptare operae pretium esse duxerim. Nec dubito quin Vir Doct., modo seriorem in annum premere commentationem vel voluisset vel potuisset, multis de rebus, abjecta vetere sententia, in alia omnia abiisset, quaedam autem, quae ejus libello nunc desunt, iterata cura, supplenda vidisset. *Κὰν βροτοῖς*, ut ajunt, *αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι*. Quod quam verum sit, re ipse saepius expertus sentio allatoque vel ex hac mea de Ptolemaeo disputatione exemplo, quod huc quodammodo pertinet, statim tibi probabo.

Si igitur mecum evolveris paginam 6, quo loco Satyri scriptoris fragmentum laudavi de genere Ptolemaei, frustra

me exquisivisse leges, unde illud Eudocia petatum i-
 erit. Quod quum scriberem, *Analektorum Alexandri-
 norum*, quae nuper Meinekius Vir Celeb. edidit, vix
 aliquot inspexeram paginas; quippe elegantissimum et
 reconditae doctrinae plenum opusculum si perlegissem,
 certiora in literas referre potuissem. Profert enim Mei-
 nekii p. 346 locum ex libro Theophili ad Autolyicum
 II. 7, qui unde sua deprompserit Eudocia arguit evi-
 dentissime. Ad illam autem commentationem quoniam
 fortasse tibi non continuo patet aditus, fragmentum
 Satyri lubens in hanc epistolam includam, adscriptis
 Meinekii conjecturis, quibuscumq; meas mirifice congruere
 vehementer gaudeo. λέγει οὖν ὁ Σάτυρος οὕτως· Διονύσου
 καὶ Ἀλδέας (leg. Ἀλθαίας) τῆς Θεστίου γεγενῆσθαι Δηϊάνειραν,
 τῆς δὲ καὶ Ἡρακλέους τοῦ Διὸς οἶμαι Ὑλλον, τοῦ δὲ Κλεόδη-
 μον (leg. Κλεοδαῖον), τοῦ δὲ Ἀριστόμαχον, τοῦ δὲ Τῆμενον,
 τοῦ δὲ Κεῖσον¹, τοῦ δὲ Μάρωνα, τοῦ δὲ Θεστιον, τοῦ δὲ

1) De hoc nomine, quod itidem tetigi p. 6, sic monet in nota Meine-

Ἄκοον, τοῦ δὲ Ἀριστομίδαν (leg. Ἀριστοδαμίδαν), τοῦ δὲ
 Καρανόν, τοῦ δὲ Κοινόν, τοῦ δὲ Τυρλίμμιν, τοῦ δὲ Περδίκκιν,
 τοῦ δὲ Φίλιππον, τοῦ δὲ Ἀέροπον, τοῦ δὲ Ἀλκέταν, τοῦ δὲ
 Ἀμύνταν, τοῦ δὲ Βόκρον, τοῦ δὲ Μελέαγρον, τοῦ δὲ Ἀρσινόην,
 τῆς δὲ καὶ Λάγου Πτολεμαῖον τὸν καὶ Σωτήρα. Plura ut ex
 hoc Satyri loco describam nunc non opus est. Hoc vero
 animadvertas velim, felicissime me conjecisse, quum in
 verbis Satyri, quo modo apud Eudociam leguntur, ali-
 quos omissos suspicarer Tyrimmam inter et Alcetam atque
 Amyntam. Jam enim *Perdiccae*, *Philippi* et *Aëropi*
 nomina ex Eudociae loco, cujus immemor fuit Meine-
 kius, excidisse cernes, collatisque Dexippo et Eusebio,
 etiam apud Theophilum nomen *Argaei* ante Philippum
 deesse non dubitabis. Cf. Clinton. p. 237. Hinc igitur
 profectus, generis propinquitatem, quam inter Alexan-
 drum et Ptolemaeum intercessisse ferunt, ita constitues,

kius: «Cod. B Κεῖστον. Scribendum Κίσσον, quem vero propius Κίσσιον
 vocat Eusebius ex Diodoro et Theopompo. Cfr. Lehrsii Aristarch. p. 302.»

ut utrumque in majoribus numerasse dicas Amyntam illum, quem vulgo *primum* vocant, Macedoniae Regem, quo tempore Pisistratidas expulerunt Athenienses. Vid. Herodot. V. 94.

Sed quo propero? Ptolemaeum et Aristobulum quum declarem cur aliis Alexandri historicis studio meo digniores putaverim, tam late sum exspatiatus, ut paene me ceperit Charetis oblivio. De hoc obiter disputasse Plehnum nosti in *Lesbiacorum* libro; sed obiter tantum. Reliquias Historiarum, quae Chareti auctori tribuuntur, ne indicavit quidem omnes, nedum collectas, digestas, illustratas in libro intexuit. Equidem Charetem, si historicas laudes spectamus, Ptolemaeo et Aristobulo multo quidem inferiorem, sed non indignum tamen iudico, qui, in eodem argumento versatus, cum duumviris illis componatur. Atque ita factum esse scio, ut fragmentis Charetis, brevi praemissa de vita ejus et Historiis commentatione, extremum dari in hoc libello locum jusserim.

Jam tenes, amicissime Geeri, quae scribendi hoc opusculum princeps mihi fuerit causa, quod ut tanta tu accipias benevolentia, quanta ego mitto animi voluptate, admodum spero optoque.

Finem scribendi facerem, nisi peropportune subiisset mihi Duridis memoria, de quo pauca sunt, quae ab Heckerio edoctus, Viro Doct., te monitum velim. Is igitur nuperrime conjecturam quandam suam mecum per literas communicavit, qua perquam ingeniose nemini adhuc intellectum Hesychii locum ita emendare atque explanare studuit, ut Duridis quum paululum locupletaret fragmenta, ad dictionem simul illustrandam aliquantum conferret. Quod quo magis intelligas, ipsa Heckeri verba his interponere juvat, ne forte meis utens vim ejus argumentationis frangam. « Obscura, inquit, memoria dictionis non tritae, in Duridis scriptis inventae, delitescere videtur in depravatissima Hesychii glossa v. *Καταρίστην, ὀρθήν, δουριστήν. παρὰ Καλλιμάχου δὲ τὴν χάλαζαν.* Nullam varietatem e codice Veneto enotavit Scho-

wius, neque in interpretum notis ullum auxilium praesto est. Priorem partem, ne litera quidem mutata, restitui posse censeo, scribendo: *κατ' ἀρίστην, ὀρθήν. Δοῦρις*. Enotavit Lexicographus, Duridem alicubi *κατ' ἀρίστην* «optimo modo, optime» dixisse, eodem substantivo omisso, quod ad *ὀρθήν* omitti docent. Eodem vocabulo significatio accurate reddita est. Reliqua ex glossa deprompta sunt, qua illustrabatur rarius aliquod vocabulum, quod literarum similitudine facile cum *κατ' ἀρίστην* confundi poterat. Inde librarii error; oculis ab uno lemmate in alterum aberrantibus. Et vicina saltem plura suppetunt: *καταρράκτης*, v. Soph. fr. 641 Dind. ex Hesychio, sed *καταράκτης* Etym. Gud. 302. 58, quorum utrum melius sit, dijudicari nequit: v. Lobeck. Soph. Aj. 290 p. 191 sq.; *κατάρης*, de quo Aristophanes ap. Eust. Iliad. 603. 34: *τὸ συνεστραμμένον πνεῦμα καὶ κατάρησον ἄνεμον κατάρη λέγουσιν ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ, διὰ τὸ κατωφερῆ ὄριμν ἔχειν*. Longius distant *κατάξ* et *καταιγίς*, item *καταῖθυξ ὄμβρος*, ὁ *καταιθύσων*. Hesych. s. v. Ipsam autem vocem

Jam tenes, amicissime Geeri, quae scribendi hoc opusculum princeps mihi fuerit causa, quod ut tanta tu accipias benevolentia, quanta ego mitto animi voluptate, admodum spero optoque.

Finem scribendi facerem, nisi peropportune subiisset mihi Duridis memoria, de quo pauca sunt, quae ab Heckerio edoctus, Viro Doct., te monitum velim. Is igitur nuperrime conjecturam quandam suam mecum per literas communicavit, qua perquam ingeniose nemini adhuc intellectum Hesychii locum ita emendare atque explanare studuit, ut Duridis quum paululum locupletaret fragmenta, ad dictionem simul illustrandam aliquantum conferret. Quod quo magis intelligas, ipsa Heckeri verba his interponere juvat, ne forte meis utens vim ejus argumentationis frangam. « Obscura, inquit, memoria dictionis non tritae, in Duridis scriptis inventae, delitescere videtur in depravatissima Hesychii glossa v. *Καταρλιστήν, ὀρθήν, δουριστήν. παρὰ Καλλιμάχῳ δὲ τὴν χάλαζαν.* Nullam varietatem e codice Veneto enotavit Scho-

wius, neque in interpretum notis ullum auxilium praesto est. Priorem partem, ne litera quidem mutata, restitui posse censeo, scribendo: *κατ' ἀρίστην, ὀρθήν. Δοῦρις*. Enotavit Lexicographus, Duridem alicubi *κατ' ἀρίστην* «optimo modo, optime» dixisse, eodem substantivo omisso, quod ad *ὀρθήν* omitti docent. Eodem vocabulo significatio accurate reddita est. Reliqua ex glossa deprompta sunt, qua illustrabatur rarius aliquod vocabulum, quod literarum similitudine facile cum *κατ' ἀρίστην* confundi poterat. Inde librarii error; oculis ab uno lemmate in alterum aberrantibus. Et vicina saltem plura suppetunt: *καταρράκτης*, v. Soph. fr. 641 Dind. ex Hesychio, sed *καταράκτης* Etym. Gud. 302. 58, quorum utrum melius sit, dijudicari nequit: v. Lobeck. Soph. Aj. 290 p. 191 sq.; *κατάρης*, de quo Aristophanes ap. Eust. Iliad. 603. 34: *τὸ συνεστραμμένον πνεῦμα καὶ κατάρασσον ἄνεμον κατάρη λέγουσιν ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφῶ, διὰ τὸ κατωφερῆ ὀριμὴν ἔχειν*. Longius distant *κατάϊξ* et *καταιγίς*, item *καταῖθυξ ὄμβρος*, ὁ *καταιθύσσων*. Hesych. s. v. Ipsam autem vocem

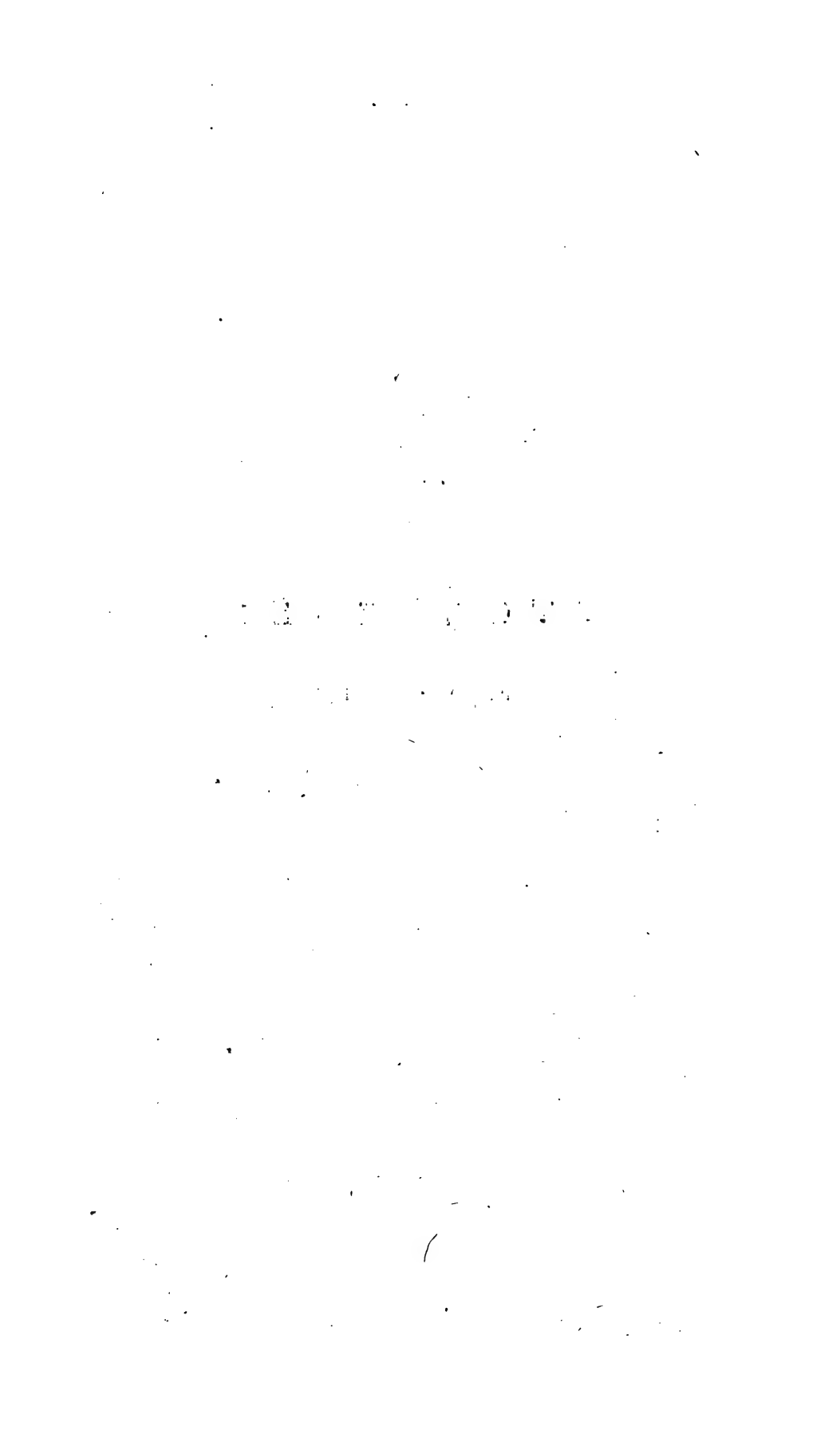
conjectura revocare jam non licet. Quare, lacunae signis positis, haec glossa ita constituenda videtur : καὶ ἀρίστην, ὀρθήν. Δοῦρις. τὴν παρὰ Καλλιμάχῳ τὴν χαλάσαν.»

Haec ille, quibus indicandis eo mihi fecit gratius, quo magis corruptissimus ille Hesychii locus meos, tribus abhinc annis Duridis Reliquias colligentis, plane fugerat oculos. Te autem, vir amicissime, cui nihil tam parvum videri in his literis solet, quod non cupide in lucro esse deputes, Heckeri inventum diutius celare nolui, non dubitans, quin illud si non omnino probes, cognovisse tamen admodum gaudeas. Jam vero vale, meque, ut amas, amare perge.

Scribebam Trajecti ad Mosam a. d. X Kal. Quint. a. MDCCCXLIV.

P T O L E M A E I

VITA ET COMMENTARII.

P T O L E M A E I

VITA ET COMMENTARII.

De Ptolemaei vita qui Geieri legerit commentationem, nobis quidem hanc facile dabit veniam, ut paucis et summatim de ea absolvamus. Neque etiam ita describere Ptolemaeum esse nostrum censemus, ut qualem omnino se probaverit hominem, qualem sub Alexandro ducem, qualem postea Aegypti Regem, proluxa disputatione ostendamus; sed nobis ex publica ejus privataque vita ea maxime spectanda sunt, quae ob oculos ponant, quid in rebus Alexandri scribendis tum praestare potuerit, tum vero praestitisse videatur. Ad hunc veluti scopum nostra omnis tendet oratio.

Natum igitur Ptolemaeum ferunt a. C. n. 367¹⁾ in quo-

1) Decessit Ptolemaeus aetatis anno octogesimo quarto, teste Luciano *Macrobi.* XII : Πτολεμαῖος ὁ Λύγου, ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν εὐδαιμονέ-
στατος βασιλέων, Αἰγύπτου μὲν ἐβασίλευσε, τέσσαρα καὶ ὀγδοή-
κοντα βιώσας ἔτη, ζῶν δὲ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸ δυοῖν ἔτοιν
τῆς τελευτῆς τῷ Πτολεμαίῳ τῷ υἱῷ, Φιλαδέλφῳ δὲ ἐπίκλησιν.
Regnavit autem, si statim post Alexandri mortem a. 323 regnum ejus in
cepisse ponimus, solus annos 38 i. e. ad a. 285, quibus additis duobus,

dam Mygdoniae, quae Macedoniae fuit provincia, oppido Eor-
daea¹⁾, parentibus Lago et Arsinoë²⁾, genere perquam il-

obierit necesse est a. 283. Vid. Porphy. fragm. ap. Scalig. Euseb. XCV (in *Anecd. Graec.* ed. Cramer II p. 120.), coll. fragm. Dexippi ap. eundem p. 59 sq. et Polyb. II. 41. Sequitur, natalem Ptolemaei annum incidisse in a. 367. Cf. Geierus p. 6 sq., 54 sq. ibique laudatus Droysenus, *Gesch. d. Nachf. Alex.* p. 693 sq.

1) Nolim hanc Ptolemaeo patriam abjudicare propter iteratum Arriani testimonium, cui *Indic.* XVIII. 5 in praefectis triremium recensentur Ἐορδαῖοι Πτολεμαῖος τε ὁ Λάγον καὶ Ἀριστόνους ὁ Πειραιῶν quos eosdem memorans inter Alexandri *σωματοφύλακας de Esp. Alex.* VI. 23. 4, hunc quidem Πέλλαῖον, sed Ptolemaeum iterum Ἐορδαῖον vocat, pro Aristono popularem ei adjungens, qui illo loco Ἀλκομενεὺς dicitur, Πείθωκα Κρατεῦα (Aristob. Fragm. XLIV.). Meminit oppidi Eordaeae, quae ap. Thucyd. II. 99 Ἐορδία appellatur, ubi cf. Poppo, Stephanus Byz. (ed. Westerm.) 120, 23 : Ἐορδαῖαι, δύο χωρὶς Μυγδονίας. — ὁ οἰκῆτωρ Ἐορδαῖος. Addit : ὁξύνεται δὲ τὸ Ἐορδός. Quo magis eandem urbem designare mihi videtur p. 226, 16 : Ὀρδαία, πόλις Μακεδονίας· τὸ ἐθνηκὸν Ὀρδοὶ λέγονται καὶ Ὀρδαῖοι. Sed quid alio Stephani loco faciamus, quem Geierum fugisse miror, vix intelligo. Ptolemaeum enim Macedonem quidem, sed Ὀρειαῖον dicit v. Ὀρεστία p. 220, 29 : πόλις ἐν Ὀρεστῆς, ἐν ὄρει ὑπερκειμένῳ τῆς Μακεδονικῆς γῆς, ἔξ ἧς Πτολεμαῖος ὁ Λάγον, πρῶτος βασιλεὺς Αἰγύπτου. Sive autem de Stephani ipsius errore cogitandum sit, ut memoria falsus Ὀρειαῖον finxerit qui esset Ἐορδαῖος, seu vitiose ita vocatum Ptolemaeum alieubi legerit, Arriani testimonio tanquam certissimo acquiescendum putaverim. Ceterum, ut hoc addam, Macedonis nomine Ptolemaeus, quamvis jam Aegypti Rex, admodum delectabatur, ut ex statuarum inscriptionibus ostendit Pausan. VI. 3. 1 et X. 7. 3, quo loco pro ἔχαιρον γὰρ δὴ Μακεδόνες οἱ ἐν Αἰγύπτῳ καλούμενοι βασιλεῖς levi transpositione legendum esse ἔχ. γ. δ. Μακεδόνες καλούμενοι οἱ ἐν Αἰγ. βασ., vel caeco appareat.

2) Tradit Pausan. I. 6. 2 Ptolemaeum a Macedonibus habitum fuisse Φιλίππου παῖδα τοῦ Ἀμύντου, λόγῳ δὲ Λάγον· τὴν γὰρ οἱ μητέρα ἔχουσαν ἐν γαστρὶ δοθῆναι γυναῖκα ὑπὸ Φιλίππου Λάγῳ. Cf. I. 1. 8. Eandem famam secutus Curtius IX. 8. 22 : « Sanguine, ait, (Regi) conjunctus erat, et quidam Philippo genitum esse credebant, certe pellice ejus ortum constat. » Plura affert Suidas v. Λάγος (ed. Kust.) II p. 408, quem explicat Geierus p. 4. Fabellam ut peperisse videtur non quidem confusus Ptolemaeus Lagida cum Ptolemaeo quodam Philippi f., quod putat Geierus

lustris¹); quo haud scio an factum sit, ut jam adolescens ad

p. 7 sq., sed invidorum Macedonum ingenium, quos Eumeni quoque Cardiano hoc nomine non pepercisse constat; ita falsitatis arguere sane quam facilis res est, modo hoc unum teneamus, Philippum, natum a. 282 (Clinton *F. H.* ed. Krueg. p. 132, 244.), a. 367, quo Ptolemaeum genitum probavimus, quindecim annorum adolescentem apud Thebanos obsidem degisse. Cf. Geierus p. 6. Alucinari autem Scholiastam Theocr. (*Idyll.* XVII. 41.), quando Ptolemaei patrem *Πτολεμαῖον τὸν Λαγῶν* vocat, quid moneam? *Λαγῶς* tamen, quod legitur etiam in *Vita Theocr.* ab Anonymo scripta, probum est, confirmatum fragmento Philemonis in Valcken. *Adnot. ad Adonias.* p. 400 A, ubi: *Λαγίδης, πατρωνυμικόν, ἐκ τοῦ Λαγῶ.* — Matris nomen, praeterquam Suidae l. l., Porphyrio debemus (ap. Euseb. ed. Maio I. 22, *Anecd. Graec.* ed. Cramer II p. 120.) et Eudociae v. *Πτολ. ὁ Κλαύδ.* p. 366, ex quo loco, mox tractando, quod suspicamur Meleagri fuisse filiam, id jam palam est ex *Anecd.* laud. p. 272. Iisdem fortasse parentibus natus fuit Menelaus, de quo vid. Diod. Sic. XIX. 62, XX. 47 sqq. Tandem, si Dexippo fides (ap. Syncell. *Chronogr.* ed. Dindorf I p. 506, 513.), Ptolemaeo etiam alter fuit frater, Meleager, *πρὸς ὀλίγας ἡμέρας δυναστεύσας καὶ ἐκπεσὼν*, post necem puta Ptolemaei Cerauni. Sed fuit ille Lagidae non frater, sed filius, ut ex Porphyrio apparet l. l. I. 38.

1) «De Lago, ait Geierus p. 4, nihil prorsus cognitum habemus, nisi quod conjectura satis certa licet assequi, haud nobili genere eum natum.» In quam Viri Doct. sententiam, debili superstructam ex Plutarcho petito argumento, cave ne discedas. Narratiuncula Plutarchea (*de coh. d. ira* IX.) his verbis continetur: *Πτολεμαῖος γραμματικὸν εἰς ἀμαθίαν ἐπισκώπτων ἠρώτησε· Τίς ὁ τοῦ Πηλέως πατήρ ἦν; Κἀκείνος· Ἄν σὺ πρότερον εἶπης, ἔφη, τίς ὁ τοῦ Λάγου.* Quo quidem contumelioso irati grammatici responso si celebrem nominis famam Lago abjudicari dixeris, omnia dixeris: nam quod ex addita Plutarchi interpretatione *τὸ δὲ σκῶμμα τῆς δυσγενείας ἤπτετο τοῦ βασιλέως* facile efficias, nobilitatem generis Lago defuisse, commentum est gravissimis aliorum testimoniis explosum. Ipse adeo Plutarchus alio loco (*de Nobil.* XIX.), qui latuit Geierum, ita sensit recteque acerbum istum jocum explicuisse videtur. *Ἡ ὕβρις, inquit, ὕβρις ἀπέτρεψεν, ἢ τοὺς ἑνπαροῦς ἀνθρώπους ἐμμήσατο, ὡν ἔθος ἦν αἰεὶ τῇ εὐγενείᾳ φθονεῖν.* Atque hanc *εὐγενείαν* Curtius, quamvis in ceteris, ut monui, falsus, Ptolemaeo vindicans: «Sanguine, ait, (Regi) conjunctus erat.» Quae cognatio unde repetenda sit, docet vel Theocriti haud spernenda auctoritas, *Idyll.* XVII. 26 sq. (Cf. Julian. *Caesar.* ed. Spanh. p. 316, 335.):

*Ἄμφοῖν γὰρ πρόγονός σφιν ὁ καρτερός Ἡρακλίδας,
Ἄμφοτέροι δ' ἀριθμῶνται ἐς ἴσχατον Ἡρακλῆα.*

amicitiam accesserit Philippi Regis, adulta aetate ejus gratia flourerit¹⁾. Qui quum proximo ante necem anno ea strueret, quibus

E quibus Theocriti versibus nemo quisquam, opinor, efficiet quod Geirus effecit, cui sane imprudenti haec exciderunt verba p. 7 : «Theocritus attigit famam de Philippo Ptolemaei patre.» Quo enim dementiae processisse poetam putemus, qui in carmine, ad Philadelphum Ptolemaeum scripto, tam grave natalium Lagidarum dedecus, quantumvis tecte, designaret? Sed illuc redeo. Dictum Theocriti indicium de generis propinquitate, quae inter Alexandrum et Ptolemaeum intercessit, egregie et confirmatur et illustratur fragmento quodam Satyri scriptoris, ab Eudocia servato p. 366; quod unde petitum iverit, frustra adhuc exquiro. Ibi igitur Bacchi et Althaeae filia, Deianira, ex Hercule concepisse dicitur *Υαλον* (l. *Υλλον*), a quo numerantur deinceps *Κλεόδαιμος*, (l. *Κλεόδαιος*, ut in Diodori fragm. ap. Syn-cell., pro quo Dindorf. p. 499 male *Κλεαδάτους* fictum nomen recepit) *Ἀριστόμαχος*, *Τήμενος*, *Κεῖστος*. (Ap. Diod. utique male scribitur *Κίσσιος*, nec melius *Κάσος* ap. Pausan II. 12. 6. Restituendum fortasse ubivis *Κίσσος* vel *Κεῖσος*.) Sequuntur ex Satyri recensione *Μάρων*, *Θέστιος*, *Ἀκοῦς* (?), *Ἀριστομίδας* (l. ut ap. Diod. *Ἀριστοδαμίδας*), ex Diodori *Θέστιος*, *Μέροψ*, *Ἀριστοδαμίδας*, *Φειδων*, quorum *Θέστιος* in edit. Dind. pessime *Θεοστῖον* nomine vocatur. Utrum verum sit, non curo. In *Carano* tamen, decimo ab Hercule, Diodorus Satyro conciliatur. Fuit autem Caranus ille conditor regni Macedonici (Vell. Pat. I. 6; Justin. VII. 1, alii), cui filius *Coenus*, nepos *Tyrinmas*, uterque Macedoniae Rex (Euseb. ap. Scalig. p. 57; Syncell. l. 1.), uterque etiam Ptolemaei et Alexandri majoribus accensendus. A Tyrinma vero, cui Perdicas successit (Cf. Clinton p. 236 sqq.), alii numerantur Alexandro, alii Ptolemaeo majores; nisi, quod facile evenire potuit, aliquos a Satyro omissos credas inter Tyrinmam et *Alcetam* atque *Amyntam*, quos deinceps memorat, quorumque hic ultra a. 507 regnasse videtur. Cf. Clinton p. 237. Tandem in Satyri fragmento Amyntam excipit *Bocrus*, hunc *Meleager*, cujus filiam fuisse monui, quae statim nominatur, Arsinoën, Lagi uxorem. Itaque ut reapse Ptolemaeus a matre *sanguine* Alexandro *conjunctus erat*, ita, licet de paterna stirpe nihil quidquam memoretur praeter narratiunculam Plutarchi, tamen genus *perquam illustre* Ptolemaeo tribuere haud dubitavi. Quod ad Geieri tum errorem corrigendum, tum lacunam supplendam, paulo altius repetere fusiusque exponere operae pretium duxi.

1) Futilem Justinii (XIII. 4.) narrationem, qua Ptolemaeum *ex gregario milite Alexander virtutis causa provecisse* dicitur, verbo tetigisse sufficiat. Equidem ut, quid sentiam, obiter hic moneam, Ptolemaeum adscriptum fuisse conjicio principum Macedoniae liberis adultis, quos ad custodiam corporis Philippus legisse dicitur. Vid. Arrian. IV. 13. 1; Curtius V. 1. 42, VIII. 6. 2 sqq.; Aelian. *V. H.* XIV. 49, ubi cff. Intpp. Adde Diod. Sic. XVII. 65.

se Arrhidaeum quam Alexandrum successorem malle videbatur, Ptolemaeus cum Harpalo, Nearcho aliisque nobilissimis viris auctor exstitit Alexandro, ut clandestina patris consilia clam irrita faceret. Quae detecta conspiratio male auctoribus cessit, siquidem Philippus, propter frustratam spem ira incensus, omnes illos pro invisâ ipsi erga Alexandrum fide exsilio multavit. Hanc autem patris severitatem ut tum doluit jure Alexander, ita vix ipse regnum accepit, quin Ptolemaeum ceterosque fidissimos amicos non revocaret tantum ab exsilio, sed maximis honoribus condecoraret¹⁾. Et in Ptolemaeum quidem primum honorificentissimum Ἐδεύτηρον seu regii praegustatoris munus contulit²⁾; deinde vero, victo jam Dario et patefacta conjuratione Philotae, a. 330 eum in virtutis praemium ad supremam omnium evexit Σωματοφύλακος dignitatem³⁾. Fuit enim Alexandro inde ab initio laborum socius, bellisque contra Thraces, Triballos, Getas, Thebanos aliasque gentes gestis omnibus dux interfuit, eaque edidit quovis in discrimine alacritatis et fortitudinis specimina, ut deinde etiam in expeditione adversus Darium et Asiae gentes suscepta Alexander ad maxima quaeque peragenda haud raro Ptolemaei opera uteretur. Sic v. c. Bessum proditorem persequi jussus tanta prudentia Ptolemaeus nefarium hominem circumvenit, ut intra paucissimos dies et sine ullo certamine captum vinctumque ad Alexandrum deferret⁴⁾. In Chorienis autem petra Aornoque expugnandis⁵⁾ a Ptolemaei fortitudine et cauta agendi ratione plurimum opis Alexandro accessit. Vix curato quod recens acceperat vulnere⁶⁾, Aspasiorum ducem ferocissimum proelio

1) Plutarch. *Vit. Alex.* X, quocum cf. Arrian. III. 6. 5.

2) Athenaeus IV p. 171 B (Fragm. Char. III.). Satis inepte Sanctoerucius (*Exam. crit.* ed. 2^{ae} p. 517.) Σωτήρης cognomen, de quo infra agemus Ptolemaeo ab Ἐδεύτηρον munere datum fuisse suspicatur.

3) Arrian. III. 27. 5.

4) l. l. 30. 1-5 (Fragm. Ptol. XII.).

5) Arrian. IV. 21. 4, 29. 1-6.

6) l. l. 23. 3. De alio vulnere, quod ad Harmateliâ urbem Ptolemaeo infligatum, ab Alexandro autem sanatum quidam sinxerunt, vide quae disputat Geierus p. 14 sqq.

singulari victum perfodit; quo hujus Indorum gentis omnis regio brevi Alexandri imperio adjecta ¹⁾). Quid plura? Per totam Alexandri historiam elucet hic Ptolemaei fidus in Regem amicum animus ²⁾); elucet in rebus agendis singularis prudentia et alacritas; elucet denique in perferendis laboribus invicta constantia; quibus virtutibus et primario inter belli duces loco dignissimum se praestitit et in dies apud Alexandrum gratia crevit. Qui ad Hydaspem fl. classem quum pararet Ptolemaeo honorificum Trierarchi munus mandavit ³⁾); eidemque ut in splendidissimis ipsius et amicorum nuptiis, quas Susis fecit, Artacaman uxorem dedit, Artabazi filiam ⁴⁾), ita cum aliis belli ducibus propter eximia merita auream coronam donavit ⁵⁾). Mansit autem Ptolemaeo tanta benevolentia alta mente reposta; quem grati animi et caritatis sensum etiam extincto Rege luculente manifestavit. Quum enim Alexandri imperium in plures provincias divisum belli ducibus cessisset, ipse autem hujus rei auctor ⁶⁾ Ptolemaeus Aegyptum et Africae Arabiaque partem regundas accepisset ⁷⁾); non ante quievit, quam cadaver Alexandri, Babylone in Aegyptum transportatum, in sua provincia funere magnificentissimo sepeliendum curavisset. Accessere sacrificia ludique solenni pompa instituti. ⁸⁾ Sed ne sic quidem pia Regis memoriae satisfacere

1) I. I. 14. 3—5.

2) Hermolai et reliquorum puerorum conspirationem Ptolemaeus quoque Alexandro indicavit, teste Arriano IV. 13. 7 (Fragm. Aristob. XXVII.).

3) Arrian. *Indic.* XVIII. 5.

4) Arrian. *de Esp. Alex.* VII. 4. 6 et ap. Phot. *Bibl.* (ed. Bekk.) p. 68 b 12. A Plutarcho haec Ptolemaei uxor, cujus praeterea nulla exstat mentio, *Apama* vocatur. Cf. annot. ad Aristob. Fragm. X. De ceteris Ptolemaei uxoribus ejusque liberis laudare Geierum malo, quam eadem repetere. Hunc igitur vide p. 47 sqq.

5) Arrian. I. I. 5. 6.

6) Pausan. I. 6. 2. Cf. Geierus p. 20.

7) Dexippus ap. Phot. p. 64 a 30; Arrian. ap. eund. p. 69 a 32, p. 71 b 20; Diod. Sic. XVIII. 3; Curtius X. 10. 20; Justin. XIII. 4. Cf. Appian. *Syr.* LI, LIII.

8) Arrian. ap. Phot. p. 70 b 16; Diod. Sic. XVIII. 28; Strab. XVII p. 1144 A. B; Curt. I. I. Cf. Geierus p. 22 sqq. Multus est de Alexandri sepultura

cisse sibi videbatur. In celebri illa, quam primam de suo nomine Alexander in Aegypto condiderat, urbe¹⁾ Ptolemaeus, quamvis gravissimis bellis distractus, delubrum illi consecravit, structura et arte suo genere eximium, divinis adeo honoribus eum prosecutus.²⁾

Quae fuerint Ptolemaei in celebratissima Alexandri expeditione partes, quae mutua ejus et Alexandri caritas, paucis quidem, sed pro instituto nostro satis adumbrasse nobis videmur. Aegyptum vero provinciam qua ratione non tam Arrhidaei et Alexandri pueri nomine gubernare et tueri, quam vindicare sibi regnum et augere studuerit, exponere longum est nec necesse. Quid etiam artes memorem et literas, qua-

Jul. Valerius in libro, ab Ang. Maio primum edito, *de reb. gest. Alex.* III. 90 sqq., cujus tamen scriptoris auctoritas quam fere nulla sit, infra suo loco patebit.

1) Strab. et Curt. l. l., item Pausan. I. 7. 1, qui quidem, ut jam animadvertit Geierus p. 24, in hoc vehementer falsus est, quod Alexandri corpus a Philadelpho demum Memphide Alexandriam deportatum credidit.

2) Εο spectans ap. Lucian. *Dial. Mort.* XIII Alexander: Ὑπισχνεῖται, inquit, Πτολεμαῖος ὁ ὑπασπιστής — ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγών με θάψει ἐκεῖ, ὡς γενόμην εἰς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν. De delubro Alexandri Theocriti sunt versus *Idyll.* XVII. 16 sqq., ubi cultum fuisse Ptolemaeum docet una cum Alexandro amico et communi utriusque proavo Hercule. Diodori l. l. haec sunt verba: Κατεσκεύασεν οὖν τέμενος κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς Ἀλεξάνδρου δόξης ἄξιον, ἐν ᾧ κηδεύσας αὐτὸν καὶ θυσίας ἡρωϊκᾶς καὶ ἀγῶσι μεγαλοπρεπέσι τιμήσας, οὐ παρ' ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ θεῶν καλὰς ἀμοιβὰς ἔλαβεν. Jul. denique Valerius l. l. 92: «Erigitur aedes quam maximo opere ad instar templi, quod etiam nunc Alexandri nominatur.» Hic tamen vereor ne confuderit Alexandri delubrum, a Ptolemaeo Lagi f. conditum, cum alio monumento, postea demum extracto, de quo Strabo l. l. ex emendatione Casauboni: Μέρος τῶν βασιλείων ἐστὶ καὶ τὸ καλούμενον Σῆμα, ὃ περιβολὸς ἦν, ἐν ᾧ αἱ τῶν βασιλέων ταφαί, καὶ ἡ Ἀλεξάνδρου. Cf. Dio Chrysost. ad Jul. Valer. a Maio laudatus et Casaub. ad Sueton. *August.* XVIII. Nam Σῆμα illud aedificavit Ptolemaeus Philopator, ut refert Zenob. *Prov.* III. 94: Ἐν μέσει τῆ πόλει μνημα οἰκοδομήσας, ὃ νῦν Σῆμα καλεῖται, πάντας ἐκεῖ τοὺς προπάτορας σὺν αὐτῇ κατέθετο, καὶ Ἀλεξάνδρον τὸν Μακεδόνα.

rum studia Ptolemaeorum aetate Alexandriae ut nullo loco magis viguisse, quis est qui nesciat? Sed ea licet Philadelphi in primis opera incrementa cepisse constat altasque egisse radices; Lagi tamen filio hic omnino debetur honos, ut ab eo uno tanti vigoris repetatur principium.¹⁾ Summo flagrans literarum amore, comitate et munificentia doctissimos quosque viros, philosophos, poëtas, grammaticos, facile allexit et liberali consuetudine sibi devinxit.²⁾ At nolo diutius in re notissima immorari. Hoc tantum addo, Lagidam fortitudine et clementia in hostes, in subditos aequitate et humanitate semper insignem, pacis bellique artibus aequè intentum, praeterea temporibus sapienter uti solitum, quidquid terrarum ei pareret ad summum evexisse floris et felicitatis fastigium. Atque ita quum extrema senectute otio satis tranquillo frueretur, omnibus pariter dilectus obiit a. 283, aetatis 84, regni 40, quum biennio ante Ptolemaeo filio, cognomine Philadelpho, regnum tradidisset.³⁾

Ad quaestionem transeuntibus de commentariis,⁴⁾ quibus res Alexandri gestas Ptolemaeus descripsit, dubium quidem

1) Quid de literarum studiis promovendis Ptolemaeus Lagida meruerit, ostendunt Stabrius *Aristot.* II p. 57 sqq. et Geierus p. 62 sqq.

2) Horum nominasse sufficiat *Phalereum Demetrium*, *πρῶτον τῶν Πτολεμαίων φίλων* dictum (Plutarch. *de Exsil.* VII.), de cujus cum Ptolemaeo consuetudine legatur Diog. Laërt. V. 5. 78 sq., ubi etiam inter opera Demetrii librum recenset *Πτολεμαῖον* inscriptum (Cf. Geierus p. 64 sqq.); *Theodorum Cyrenaicum* (Diog. Laërt. II. 8. 101 sq.; Plutarch. l. l. XVI; Cic. *Tusc. Disp.* I. 43. 102, V. 40. 117.); *Stilponem Megarenses*, qui primum vocatus nou venit (Diog. Laërt. II. 12. 115.), sed postea Ptolemaei precibus cessit (II. 11. 111, 12. 115.) ejusque nomine inscriptum dialogum edidit (l. l. 120.); *Philetam Coum*, qui Ptolemaei Philadelphi fuit praeceptor (Suid. s. v. III p. 600. Cf. Geierus p. 68.); *Zenodotum Ephesium*, cui et liberorum Ptolemaei institutio et bibliothecae custodia fuit mandata (Suid. s. v. II p. 7. Cf. Geierus l. l.). *Menandri* quoque comici poëtae memorantur ad Ptolemaeum *Epistolas*. Vid. Suid. s. v. II p. 531 et Eudoc. p. 302.

3) Vide supra p. 3.

4) Quo titulo Ptolemaeus τὰ περὶ Ἀλέξανδρον ediderit, ignoratur. Ex Arriano nihil temere concludendum, qui ut ad Xenophontis exemplum se componere studuit, ita ab hoc etiam Ἀναβάσεως titulum aperte accepit.

nobis non videbitur, quin illarum fere omnium testis, Alexandro autem unus in paucis familiaris, praeclare potuerit gravissimo argumento defungi. Cui vere scribendi facultati quatenus voluntatem conjunxerit, quum alia indicia desiderentur, maxime ex Arriano efficitur: Rarissime enim ceteri scriptores ad Ptolemaei commentarios provocare solent¹⁾; quamquam, quoties provocant, ut semel Strabo²⁾ et Curtius³⁾, bis Plutarchus⁴⁾, toties eum tanquam fidissimum

1) Plinium etiam in *Hist. Nat.* quaedam ex Ptolemaei opere hausisse, inde conjicias licet, quod in *Indicibus*, qui vocantur, *Auctorum* ad lib. XII et XIII *Ptolemaeus Lagus* (l. *Lagi*) memoratur. At, quod maxime mireris, ingenti scriptorum numero, quibus Athenaeus usus est, Ptolemaeus defuit.

2) VII p. 462 A. B. (Fragm. II.).

3) IX. 5. 21 (Fragm. XXIII.).

4) Alter locus legitur *Orat. de Alex. s. virt. s. fort.* I. 3 (Fragm. IV.), alter *Vit. Alex.* XLVI, quem ut Charetis reliquiis inserere, ita fragmentis Ptolemaei et Aristobuli demere non dubitavi. Agitur de congressu Alexandri cum Regina Amazonum, cujus facta mentione Arrianus VII. 13. 2: *Ταῦτα δὲ*, inquit, *οὔτε Ἀριστόβουλος οὔτε Πτολεμαῖος οὔτε τις ἄλλος ἀνέγραψεν, ὅστις ἰκανὸς ὑπὲρ τῶν τοιούτων τεκμηριῶσαι · οὐδὲ δοκεῖ μοι ἐν τῷ τότε σώζεσθαι τὸ γένος τῶν Ἀμαζόνων.* Simillima sunt quae dicit Strabo XI p. 771 A. B, ubi Clitarchus vocatur *ὁ πατὴρ τοῦ λόγου*, quamquam plures, ut mox patebit, eandem fabellam propagarunt; quos qui secuti sint, indicavi *Durid. Reliqq.* p. 89 sq. Quid vero l. l. Plutarchus? *Ἐνταῦθα*, ait, *πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν Ἀμαζόνα οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὃν καὶ Κλείταρχός ἐστι καὶ Πολύκριτος καὶ Ὀνησίκριτος καὶ Ἀντιγένης καὶ Ἰστρός · Ἀριστόβουλος δὲ καὶ Χάρης ὁ Ἐσσαγγελεὺς καὶ Πτολεμαῖος καὶ Ἀντικλείδης — πλάσμα φασὶ γεγονέναι τοῦτο. Καὶ μαρτυρεῖν αὐτοῖς ἔοικεν Ἀλέξανδρος.* Quod igitur de Aristobulo et Ptolemaeo diserte negat Arrianus, cum Strabone testatus, se fide dignum historicum reperisse nullum, qui illam narratiunculam memoriae prodidisset; id contra a Plutarcho ita affirmatum videmus, ut praeter alios complures Aristobulus et Ptolemaeus in suis uterque commentariis mentionem Amazonum injecisse et reliquorum scriptorum commenta explosisse videantur. Quae tamen lis facili opera componitur, si Plutarchum statumimus omnes, qui rem vel non commemorarent vel negarent, conjunxisse, et verba ejus, *πλάσμα φασὶ γεγονέναι τοῦτο*, de Aristobulo saltem et Ptolemaeo ita accipimus, quasi hos silentio declarasse dixerit, rem illam de Amazonum gente totam esse commentitiam. Utut est, Arriani auctoritas quum

rerum Alexandri testem laudare videntur. Arrianus vero, quantum Lagidae, nemini credidit, si unum excipimus Aristobulum, in cuius cum Ptolemaeo perpetuo fere et de gravissimis rebus consensu merito ponit maximum pro utriusque fide argumentum. Hinc multa aliis narrata vel *ὡς λεγόμενα μόνον* refert¹⁾, vel illorum auctoritate palam explodit.²⁾ Ptolemaeum et Aristobulum solos iudicat *ικανούς τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν τοιῶνδε*, et sicubi ab altero alter dissentit, tamen dicit *τοὺς πᾶν πιστοὺς ἐς τὴν ἀφήγησιν*³⁾. Ptolemaei etiam fide fretus, Nearchi et Onesicriti, regiae classis praefectorum, auctoritatem aspernatur in numero navium recensendo, quae cum Alexandro in Hydaspes fl. navigarunt⁴⁾. Cur autem Ptolemaeum tantum praestare fide opinaretur, Arrianus duabus maxime causis se commotum ostendit, altera *ὅτι, πρὸς τῷ ξυστρατεύσαι Ἀλεξάνδρῳ, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ὄντι αἰσχυρότερον ἢ τῷ ἄλλῳ ψεύσασθαι ἦν*, altera *ὅτι τετελευτηκότος ἤδη Ἀλεξάνδρου ξυγγράφοντι αὐτῷ ἢ τε ἀνάγκη καὶ ὁ μισθὸς τοῦ ἄλλως τι ἢ ὡς συνηέχθῃ ξυγγράψαι ἀπὴν*⁵⁾. Quibus rationibus quo commendentur haud deest. Quum enim Ptolemaeus non ut v. c. de Callisthene, ut de Onesicrito constat, vivo Alexandro commentarios scriberet, sed eo demum tempore ederet, quo inter successores Alexandri facile princeps jam con-

de mea sententia hac in re praevaleat, Plutarcheo loco nulla est neque in Aristobuli neque in Ptolemaei fragmentis sedes assignanda.

1) Proöem. 3.

2) Iccirco comessationes in Carmania, a compluribus scriptoribus memoratas, factas esse pernegat VI. 28. 2 (Fragm. Aristob. XLIV.). *Ταῦτα δὲ, αἶτ, οὔτε Πτολεμαῖος ὁ Λάγου οὔτε Ἀριστόβουλος ὁ Ἀριστοβούλου ἀνέγραψεν οὐδέ τις ἄλλος, ὄντινα ἱκανὸν ἂν τις ποιήσαιτο τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν τοιῶνδε. καὶ μοι ὡς οὐ πιστὰ ἀναγεγράφθαι ἔξηρκεσεν.* Iccirco quaecunque de congressu Alexandri cum Amazonum Regina ab aliis scripto mandata sunt, meras habet fabulas. Vide p. 10. Iccirco tandem quam Romanorum ad Alexandrum legationem scriptores quidem commemorarunt, licet non omnino neget, valde tamen suspectam putat, VII. 15. 5, 6.

3) IV. 14. 3.

4) VI. 2. 4 (Fragm. XXI.).

5) Proöem. 2.

firmaverat sibi validissimum Aegypti regnum, potuit certe libera uti dicendi facultate, non eo adversariorum metu odiove adactus, vel studio potentioribus blandiendi pellectus, ut adversariis scribendo obtrectaret, amicorum laudes impense augetet. Quid etiam tum potissimum, quum lecta virorum eruditissimorum corona cinctus tranquillum senectutis otium literis exhilararet ¹⁾, invidiam animum ejus occupasse credamus, quem propter τὸ ἐπιεικὲς καὶ φιλόανθρωπον, generosam omnino indolem ²⁾, adeo dilexerint omnes, ut, Regi an popularibus carior esset, jam vivo Alexandro posset dubitari ³⁾.

Ita si Arriani judicium interpretamur, haud ita absurdas rationes reddidisse videtur, cur Ptolemaeo tantum credendum

1) Lubens enim assentior Geiero p. 75: «Nullum temporis spatium reperies ad tale opus componendum magis commodum atque idoneum, quam postremos eius regni annos, quibus, ab externis hostibus satis tutus, tum otio fruebatur satis largo, tum virorum doctissimorum intima gaudebat consuetudine ac familiaritate. Inter quos excelluisse scimus Demetrium Phalerensem, cuius viri familiaritas vix potest dubitari, quin etiam ad Ptolemaei librum conscribendum magni momenti fuerit.» Confugit autem Demetrius in Aegyptum ad Ptolemaeum paulo post exitum Cassandri, mortui a. 296. Qua de re dixerunt Wesseling. ad Diod. Sic. XX. 46, Valcken. *Diatr. de Aristob. Jud.* p. 52 sq. et Droysen *Gesch. d. Nachf. Alex.* p. 631. Cf. Geierus p. 64.

2) Testatur Diod. Sic. XVIII. 14: Πτολεμαῖος — τοῖς ἐγγχωρίοις φιλοανθρώπως προσεφέρετο. — συνέτρεχε δὲ καὶ φίλων πλήθος πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν ἐπιεικίαν. Et iterum XIX. 86, coll. XVII. 103: Ἦν δὲ δυνάστης οὗτος καὶ ὑπερβολὴν ἐπιεικῆς καὶ συγγνωμονικὸς, ἔτι δ' ἐνεργητικὸς. Ὅπερ καὶ μάλιστα αὐτὸν ἠὔξησε τε καὶ πολλοὺς ἐποίησεν ἐπιθυμῆν κοινωνῆσαι τῆς φιλίας. Quibus egregie concinit locus Aeliani *V. H.* XIII. 13, quem paulo enucleatus legas ap. Plutarch. *Aprophth. Reg.* (ed. Hutten) VIII p. 105. Denique de Ptolemaeo Curtius IX. 8. 23: «Idem, ait, corporis custos promptissimusque bellator, et pacis artibus quam militiae major et clarior, modico civilique cultu, liberalis in primis adituque facili, nihil ex fastu regio assumpserat.»

3) Curtius l. I. 24, quibus graviter pugnat testimonium Aeliani *V. H.* XII. 16, merito spreto a Geiero p. 17 sq.: Ἀλέξανδρος Πτολεμαίου τῷ δεξιῷ ἤχθετο, sive, ut est XIV. 48, τὸ δεξιὸν ὑφωρᾶτο. Veri tamen, ut fit, aliquid in hac narratione inesse et prudentia sollertiaque Ptolemaeum excelluisse, ipsa ejus vita luculente arguit, et confirmat, si opus est, Theocritus *Idyll.* XVII. 13 sqq.

putaverit. Atqui probe vidit idem, *Rogem ipsum fuisse et diu post Alexandrum scripsisse*, quamvis magna, non tam firma tamen Ptolemaeo praesidia exstitisse, quin, quacunquē tandem de causa, a vero saepius aberrasset, nonnunquam etiam si non irae, at studio certe gratiaeque inserviisset. Nec omnia, quae in Ptolemaei libris legebat, Arrianus pro veris recepit. Tantum habuit illum ceteris Alexandri scriptoribus πιστότερον ἐς τὴν ἀφήγησιν. Quam causam esse declarat cur, quoties Ptolemaei et Aristobuli testimonia non congruerent, ex alterutro deligeret, quae existimaret ipse πιστότερα καὶ ἄμα ἀξιοφηγητότερα¹⁾. Mihi igitur Sanctocrucius, ut in reliquis fere omnibus ejus argumentatio parum placet, ita hoc nomine Ptolemaei fidem recte culpasse videtur, quod illum Alexandri gloriae justo magis consuluisse censet²⁾. Cujus rei duo mihi suppetunt argumenta. Alterum narratio est de Callisthene philosopho, quem, reliquis scriptoribus praeter Aristobulum invitis, Ptolemaeus scripsit a conjuratis non socium criminis nominatum, sed suasorem ac impulsorem; quo scilicet tantae crudelitatis aliquam pararet Alexandro excusationem³⁾. Alterum argumentum in fabula positum est de draconibus, viam in Jovis Ammonis oraculum monstran-

1) Proöem. 1. Itaque non ubivis Arrianus horum scriptorum dissensum notavit, quod etiam patet e recensione copiarum Alexandri, quam tacite e Ptolemaeo hausit. Vid. Fragm. IV. Contra V. 14. 5 (Fragm. XVII.), ubi exponitur de proelio cum filio Pori inito, Arrianus diserte monet se, posthabita Aristobuli fide (Fragm. XXXII.), Ptolemaei traditionem amplecti, quippe scribentis quae vidisset ipse quorumque pars magna fuisset (l. l. 13. 1.). Eadem de causa III. 30. 5 fidei Aristobuli (Fragm. XX.) de capto Besso narrantis praefertur auctoritas Ptolemaei (Fragm. XII.). Huc fortasse referendus locus de Scytharum oppido expugnato IV. 3. 5, qua de re aliter tradidit Ptolemaeus (Fragm. XIII.), aliter Aristobulus (Fragm. XXII.).

2) *Exam. crit.* p. 44.

3) Fragm. XIV. Cf. annot. ad Aristob. Fragm. XXVII. Eandem rem tetigit Stahrjus *Aristot.* I p. 123: «Nur das Streben, Alexander's Ehre vor der Nachwelt zu retten, konnte den Aristobul und Ptolemäus zur Erdichtung der Angabe bewegen, dass alle Mitverschwornen den Kallisthenes als Hauptanstifter des Mordplans angegeben hätten.» Namque, ut ait Curtius VIII. 8. 22: «Nullius caedes maiorem apud Graecos Alexandro excitavit invidiam.» Cf. Seneca *Nat. Quaest.* VI. 23.

tibus, quam haud alio consilio receptam a Ptolemaeo putaverim, quam ut factis Alexandri, quippe favorem divini numinis experti, plus magnificentiae et splendoris adderetur ¹⁾.

Accidit igitur hoc humani Ptolemaeo, ut quum Alexandro et caritate et beneficiis adstrictum se sentiret, praeclara ejus facinora ornatus interdum quam vere, minus honesta parum candidè describeret. Ceterum, ut alterum vitium in copiarum devictarum numeris haud satis accurate constituendis ²⁾ conspicuum, ut leviora etiam peccata ³⁾ praeteream, qualia in nullo non scriptore reperies, nobis in fide Ptolemaei dijudicanda unica fere judicii norma habenda est Arriani, idonei judicis, sententia, adeo quidem honorifica, ut paucis illis, quas indicavimus, maculis non magnopere offendamur. Accedit hoc luculentissimum veritatis et candoris exemplum, quod, Arriano et Curtio memoratum, nobis in primis attendendum est. Fuerant enim qui Ptolemaeum scriberent Alexandro, ad Mallorum urbem gravissime vulnerato, una cum Peucesta clypeum praetendisse, atque hinc ob servatum Regem cognominatum fuisse *Σωτήρα*. Quid vero Ptolemaeus? Veritatis quam ejusmodi fictae gloriolae amantior, afuisse se, missum in expeditionem, memoriae tradidit ⁴⁾.

De ratione et consilio operis quid dicam, animi pendeo. Adeo obscura et incerta sunt omnia. Stilo non floridiore illo,

1) Vid. annot. ad Fragm. VII.

2) Ex Arriano id effecit pridem Droysenus, *Gesch. Alex.* p. 165, memor Fragm. V; cujus Viri Celeb. haec sunt verba: «*Wie hoch auch sonst die Glaubwürdigkeit des Ptolemäus und Aristobul sein mag, in diesem einen Punkt der Zahlen feindlicher Truppen haben sie bisweilen ihren Muth und ihren Ruhm mit etagesüht.*»

3) Vide annot. ad Fragm. XVII, XXII, Aristob. Fragm. XXVIII.

4) Utrumque testimonium, tam Arriani quam Curtii, legitur Fragm. XXIII, ubi vide annot. Cognomen *Σωτήρος* Rhodiis deberi, hoc modo gratum Ptolemaeo animum publice testificantibus, ut qui ipsos a diuturna gravique Demetrii Poliorcetae, obsidione liberasset, apertum est e Pausan. I. 3. 6 et maxime e Diod. Sic. XX. 100, unde templum etiam discimus in ejus tanquam Dei honorem fuisse aedificatum, *Πτολεμαϊῶν* dictum. Eosdem adeo paeanes in Ptolemaeum cecinisse, testis nobis est Athenaeus XV p. 696 F. Cf. Geierus p. 45.

quem Aristobulo placuisse novimus, sed simpliciore, at satis tamen nitido conscriptum fuisse videtur, qualem a viro literarum amantissimo postulaveris. Ante omnia vero hoc tenendum est, fuisse Ptolemaeum virum militem. Hinc factum ut rebus geographicis minus animum adverterit, singularum regionum naturas et proventus minus accurate exploraverit, neque antiquis earum monumentis gentiumque institutis ac moribus illustrandis multam operam impenderit ¹⁾; sed strenuus ipse miles et

1) Haec quoque causa est, cur locum Stephani Byz. de Anchiale, qui legitur p. 12, 16, pro fragmento Ptolemaei Lagidae habere, ut placuit Geiero p. 75, equidem non audeam; sed moveor praeterea tota illius loci ratione, quem adeo apponere integrum juvat. Ἀγχιάλη, πόλις Κιλικίας, παραθαλασσία τῆ Ταρσῶ καὶ Ζεφυρίῳ· ἔστι δὲ κτίσμα Ἀγχιάλης, τῆς Ἰαπετοῦ θυγατρὸς, ὡς Ἀθηνόδωρος περὶ τῆς αὐτοῦ πατρὶδος γραφῶν, καὶ παρατιθεὶς Διόδωρον τὸν γραμματικὸν συμφωνοῦντα Πτολεμαίῳ βασιλεῦ· γίνεται δ' Ἰαπετοῦ θυγάτηρ Ἀγχιάλη, καὶ κτίζει πόλιν Ἀγχιάλην [πρὸς]. Ἀγχιάλη τὸν παρακειμένον ποταμόν· γεννᾷ δ' υἱὸν Κύνδρον, ἀφ' οὗ ποταμὸς Κύνδρος ἐν Ταρσῶ, ὁ δὲ Κύνδρος υἱὸν Παρθένιον, ἀφ' οὗ ἡ πόλις μετωνομάσθη Παρθενία· μεταπέσοντος δὲ τοῦ ὀνόματος Ταρσὸς ἐκλήθη. Omnia ex Athenodori libro petita sunt, qui Augusti aetate floruit (Voss. H. G. ed. Westerm. p. 227 sq.), adeoque satis diu, ut videtur, post Diodorum Periegeten: nam hujus opus περὶ τῶν μνημάτων (Voss. l. l. p. 430.) significari puto. Deinde Stephanus transit ad vulgarem traditionem de Sardanapalo, Anchiales Tarsique conditore. Τινὲς δὲ φάσι (sic enim ait) Σαρδαναπάλον δύο πόλεις κτίσαι, Ἀγχιάλην σὺν Ταρσῶ. Reliqua hausta sunt e Strabone, qui sua debuit Aristobulo (Fragm. VIII.) Itaque ad Lagidam Ptolemaeum si qua pertineant, priora illa pertinent. Is vero, modo de Anchiales antiquitatibus aliquid in literas retulerit, utique potius cum Aristobulo dicere de monumento Sardanapali, quam hoc misso a Japeti filia originem urbis repetere maluerit. Hoc vero cadit egregie in Ptolemaeum Euergeten s. Physconem, quem jam Westermannus l. l. designari coniecit quemque ex Athenaeo (XIV p. 654 B.) libros XXIV Ὑπομνημάτων scripsisse novimus, variis de nullis non regionibus rebusque narratiunculis confertos. Geierum fortasse hoc in primis induxit, quod a Stephano non simpliciter laudatur Πτολεμαῖος, sed dignitatis nomine addito, Πτολεμαῖος βασιλεὺς. Atqui Athenaeum si inspexisset tum l. l., tum II p. 48 E, VI p. 229 D, IX p. 375 D, XII p. 518 F, ubi vis eo nomine Physconem Ptolemaeum laudatum vidisset, quo semel Lagi filium dictum legas a Plutarcho Orat. de Alex. I. 3 (Fragm. IV.).

peritissimus belli dux eo acriore studio in id incubuit, quod maxime sibi proposuerat, ut consilia Alexandri bellica, prudentiam militarem et egregia in orbe terrarum subigendo facinora diligentius, quam ab aliis factum videret, describeret¹⁾. Quae summa ut facile cogitur e natura fragmentorum, quae tum aliis scriptoribus, tum vero Arriano²⁾ potissimum debe-

1) Nequaquam igitur assentior Heereno, *de fontt. Plut.* p. 64, eam ferenti de Ptolemaei commentariis sententiam, quasi nihil omnino nisi bella spirasset et proelia. «Continuisse sese Ptolemaeum, inquit, in bellorum historia, ex Arriano suspicari licet; quo ipso, quare Plutarchus parum eo usus fuerit, declaratur.»

2) Quatenus et in quibus maxime rebus Arrianus praee Aristobulo aliisque Ptolemaeum secutus sit, dictu adeo est difficile, ut vel in conjectura id vix positum censeam. Falli tamen ille magnopere videtur, qui Arrianum putet *universo* Ptolemaeum plura fecisse quam Aristobulum. Parem utrique tribuit honorem. Quod enim VI. 2. 4 (Fragm. XXI. Cf. V. 14. 5, Fragn. XVII.) navium numerum recensurus, quibus Alexander in Hydaspes navigavit, *Πτολεμαῖος ὁ Λάγων*, ait, *ᾧ μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι*, id nemo erit qui ita accipiat, quasi his verbis Arrianus affirmaverit, se *in universum* praee omnibus aliis Ptolemaeum amplecti ac sequi. Hoc vero unum significat, suspectum sibi esse catalogum navium, a Nearcho confectum, et magis etiam quod mendacissimus scripsit Onesicritus; solam Ptolemaei recensionem se verissimam existimare. Quid? quod de Aristobulo pariter ac Ptolemaeo, quippe ceteris Alexandri scriptoribus multo majore fide dignis, *οἷσσι*, ait, *μᾶλλον ἐγὼ ἔμπεφομαι* (VII. 15. 6.), et alibi (V. 7. 1.) iisdem, quibus supra de Ptolemaeo usum dixi, verbis, *οἷς μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι*, discrete neutrum alteri praeponit? Si quid vero in re dubia admodum et obscura statuendum, hoc quidem haud ita magna temeritate statuere mihi videor, Arriano Ptolemaei commentarios fuisse tanquam fundamentum solidissimum, cui *Ἀναβάσιν* suam superstrueret; quod novum aedificium quo exurgeret ornatus et magnificentius, materiam, quam ei amplam praebebat Aristobulus, diligentissime adhibuit. Terrarum, fluviorum, gentium aliarumque rerum descriptiones quum potissimum vel integras ab Aristobulo acciperet, vel ad hujus narrationem proxime componeret, Ptolemaeum tum in primis sectatus est, quum de proeliis commissis urbibusque expugnatis dicendum esset, et maxime quidem, si quibus pugnis sive Alexandri comes seu princeps ipse dux Ptolemaeus interfuisset. Unde libro VII non nisi unus de Cosaeis domitis locus (15. 1 aq.) ita comparatus est, ut tacite a Ptolemaeo depromptus esse jure statui possit, et pro *decem* Aristobuli fragmentis vix *unum* Ptolemaei proferatur (26. 2, 3.). Quippe extremae Alexandri vita, quae illo libro enarratur, non continuis, ut antea, terebatur bellis, sed do-

mas; ita confirmatur egregie hoc diserte ejusdem scriptoris monito, Ptolemaeum ex omnibus Indiae fluminibus solius

mestici, quae dicuntur, negotiis et amicorum consuetudine lenior multo fuerat. Contra, si librum I spectas, longe alia res est. Hujus ut potior pars in bellis proelisque describendis versatur; ita toto illo libro Arrianus nusquam Aristobuli meminit, sed unice ad Ptolemaei auctoritatem provocat. Neque id adeo mirum. Quod enim de Aristobulo nec certum est nec verisimile, id de Ptolemaeo constat, inde a prima expeditione eum omnibus fere Alexandri rebus gestis praesentem interfuisse, interdum etiam ejus jussu bellum alio transtulisse. Verbo, libri I argumentum ab Arriano maximam partem e Ptolemaei commentariis expressum reor. Cf. Geierus p. 78. Quod non dubito quin apertum foret, si Strabo et Plutarchus, ut nunc uterque semel Ptolemaeum auctorem laudant; plura fragmenta ejus nomine proferrent, quibus eum Arriani descriptiones possent comparari; id quod nunc vel duobus illis locis egregie comprobatur. Quae enim ex Ptolemaeo de Triballis debellatis Strabo concise enarrat *Fragm. I*, prolixius apud Arrianum, sed ita explicatur, ut ex eodem fonte ea petita esse luce sit clarius. (Vide annot. ad *Fragm. laud.*) Qui autem copiarum numerus Alexandro in Asiam trajicienti apud Arrianum datur, paululum ille recedens a recensione Aristobuli, eum ipsum a Ptolemaeo fuisse traditum, Plutarchus ostendit *Fragm. IV*. Ceterorum librorum quum incerta plane sit ratio, ex his, quoniam hoc agimus, ea tantum indicabo, quae aliqua cum probabilitate Ptolemaeo possunt vindicari. Huc igitur e libro II refero descriptionem proelii ad Issum commissi (7. 1 sqq.), in quo quot ceciderint ex Ptolemaeo recensetur (11. 8. *Fragm. V*). Libro III eidem videtur deberi narratio de oppugnatione Pylarum Persidis (18. 1—9.). Libro IV plura insunt, quae Ptolemaeum redolent, prouti quae narrantur de prodigio, quod Alexandro Ptolemaeus nuntiavit, duorum fontium, non procul a tentorio Alexandri prope Oxum fl. ortorum (15. 7, 8. Cf. *Itiner. Aes.* a Maio edit. XCVII.); de expeditione contra Sogdianos (16. 2 sqq.), in qua Ptolemaeus quintae exercitus parti praefuit; de Chorienis rupe (21. 1 sqq.); de Aspasii, Guraeis et Assacenis debellatis (23. 1 sqq.), quo tempore, quamvis leviter sauciatus (l. l. 3.). «Ptolemaeus plurimas urbes, Alexander maximas cepit» (Curt. VIII. 10. 21.), et tum aliis facinoribus, tum duce Indorum ferocissimo prosternendo inclaruit (*Fragm. XVI*). Oppugnatio denique rupis Aorni (29. 1 sqq.) eo explicatur modo, ut ab ipso oppugnatore Ptolemaeo non possit non profecta esse narratio. — Libro V descriptionem pugnarum adversus Pori filium et Porum ipsum gestarum (13. 1 sqq.) Arrianus item a Ptolemaeo, Alexandri in hac expeditione comite, si pauca tantum exceperis, integram accepit: nam etsi etiam Aristobuli (*Fragm. XXXII*.) aliorumque meminit (14. 3, 4.), Ptolemaeo tamen se hoc loco consentire testatur (*Fragm. XVII*). In domandis autem Cathaeis quum pariter Ptolemaeus plurimum Alexandrum adjuverit (23. 7 sqq.), non mirum is hic quoque Arrianus illum secutus sit. — Quae tandem libro VI tacite

Acesinis magnitudinem memorasse ¹⁾. Atque haec singularis, sed aridior, ut ita dicam, historiae tractandae ratio jam olim parum placuisse et primaria existisse causa videtur, cum Ptolemaei commentarii, paucis lecti, oblivione mature fuerint obliterati.

De Ptolemaei Lagidae vita et commentariis haec disputasse sufficiat. ²⁾ Unum adjiciam, olim etiam *Epistolas* ejus ad Seleucum aliosque extitisse, a Dionysodoro collectas. Cujus rei unicus testis est Lucianus, simul pauca quaedam e Dionysodori *συναγωγή* proferens ³⁾; quae verba ne quis vel praeter-

e Ptolemaei opere sint petita, aegre conjectura assequimur. Nam licet Mallos debellaturus Alexander Ptolemaeum copiarum parti praefecisset (5. 6.), ab hoc quid gestum fuerit, non liquet; siquidem quo die validissima Mallorum urbs expugnaretur, se abfuisse cumque aliis barbaris rem gessisse scripsit (*Fragm.* XXIII.). In itinere Alexandri ad Arabium fl. inque Arabitis et Oritis subigendis magnas fuisse Ptolemaei partes, conjicimus quidem e Diod. Sic. XVII. 104 et Curtio X. 10. 6 sqq.; sed Arrianus (21. 3 sqq.) de ea expeditione agens Ptolemaei prorsus non meminit.

1) V. 20. 8 (*Fragm.* XIX.).

2) Vix dignus est qui notetur error Harduini (*Ind. Auctt. Plin.*), ubi τὴν Γεωγραφίαν τοῦ Θειοτάτου καὶ σφωτάτου Πτολεμαίου, a Marciano Heracleota laudatam, Ptolemaeo Lagidae obtrudit. Claudii enim Ptolemaei commentarios, fontem suum principem, aperte cogitavit Marcianus, ut dudum Hudsonus animadvertit.

3) *Pro laps. in salut.* X. Quis ille fuerit *Dionysodoros* (non *Dionysiodorus*, ut inepte Belinus conjecit) ignorant omnes. Belinus eundem esse putavit atque *Boeotum* illum, cujus *Ἑλληνικά* laudat Diod. Sic. XV. 95, incertae aetatis hominem. Quae Belini opinio non magis placet quam Vossii (*H. G.* p. 433.), *Dionysodorum* illum, qui paeana quendam, Socrati a nonnullis vindicatam, eidem abjudicasse fertur (*Diog. Laërt.* II. 5. 42.), a Boeoto non distinguentis. Equidem nec *Dionysodorum* criticum, de quo ap. *Diog.* sermo est, neque editorem *Epistolarum Ptolemaei* diversum faciam a grammatico Alexandrino, Aristarchi discipulo, quem memoratum legas in *Schol. Hom. Iliad.* (ed. Bekk.) B. 111; neque tandem ab eo, qui περὶ ποταμῶν scripsit et cujus fragmentum affertur ex τοῖς παρὰ τοῖς τραγωδικοῖς ἡμερημένοις vel, ut Westermannus legit ad Voss. l. I., τραγωδοῖς. Vid. *Schol. ad Eurip. Hippol.* 122, *Rhes.* 504. Idem etiam, de mea certe sententia, existimandus est, qui quartum Cabirorum, Camilum, Mercurium esse dixit, teste *Schol. Apoll. Rhod.* I. 917. Is vero *Dionysodoros* quid commune habuerit cum *Rhetore*, quem *Lucianus Symp.* VI sqq. cum *Histiaeo Grammatico* aliisque colloquentem inducit, constituere non ausim.

missa desideret, vel subjuncta historicis fragmentis Ptolema alienam sedem occupasse putet, optimum factu sit hoc ipso loco totum Euciani testimonium adscribere. Est igitur hujusmodi :

Πτολεμαῖος ὁ Λάγου Σελεύκῳ ἐπιστέλλων σαφῶς ἀνέστρεψεν τὴν τάξιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἐπιστολῆς Ὑγιαίνειν αὐτὸν προειπὼν, ἐπὶ τέλει δὲ ἀπὸ τοῦ Ἑδῆωσθαι ὑπογράφας Καίρειν, ὡς Διονυσόδωρος ὁ τὰς Ἐπιστολάς αὐτοῦ συναγαγὼν φησιν.

P T O L E M A E I

FRAGMENTA.

P T O L E M A E I

FRAGMENTA.

I.

Strabo VII p. 462 A. B. Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου, κατὰ τὴν ἐπὶ Θράκης τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἄλμου στρατείας ἐμβαλὼν εἰς Τριβαλλοὺς, ὄρων μέχρι τοῦ Ἰστροῦ καθήκοντας καὶ πῆς ἐν αὐτῷ ἤησον Πευκίης, τὰ πέραν δὲ Γέτας ἔχοντας, ἀπῆχθαι λέγεται μέχρι δεῦρο, καὶ ἐς μὲν τὴν ἤησον ἀποβῆναι μὴ δύνασθαι σπᾶναι πλοίων· ἐκεῖσε γὰρ καταφυγόντα τὸν τῶν Τριβαλλῶν βασιλέα Συρμόν, ἀντισχεῖν πρὸς τὴν ἐπιχειρησάν· εἰς δὲ τοὺς Γέτας διαβάντα, ἐλεῖν τὴν αὐτῶν πόλιν, καὶ ἀναστρέψαι διὰ ταχέων εἰς τὴν οἰκίαν, λαβόντα δῶρα τῶν ἐθνῶν καὶ παρὰ τοῦ Σύρμου. Ὡσαὶ δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λαγόν, κατὰ ταύτην τὴν στρατείαν συμμῖξαι τῷ Ἀλεξάνδρῳ Κέλτους τοὺς περὶ τὸν Ἄδριαν, φιλίας καὶ ξενίας χάριν· δεξάμενον δὲ αὐτοὺς φιλοφρόνως τὸν βασιλέα, ἐρεσθαι παρὰ τὸν ποτόν, τί μάλιστα εἴη ὃ φοβοῖντο, νομίζοντα αὐτὸν ἐρεῖν· αὐτοὺς δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐδένα, πλὴν εἰ ἄρα μὴ ὁ οὐρανὸς αὐτοῖς ἐπιπέσοι· φιλίαν γε μὴ ἀνδρὸς τοιούτου περὶ παντὸς εἶδασθαι.

Quo evidentius pateat, quantum in his Arrianus tacite e Ptolemaeo profecerit, id quod supra p. 17 sq. me monere memini, operae pretium est illius narrationem (I. 2. 1 sqq.) cum Strabonis loco conferre. *Αὐτὸς* (Ἀλέξανδρος), ait Arrianus, *προῆει διὰ τοῦ Αἰμον ἐς Τριβαλλοὺς, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸν Λύγινον ποταμὸν· ἀπέχει δὲ οὗτος ἀπὸ τοῦ Ἰστροῦ ὡς ἐπὶ τὸν Αἰμον ἰόντι σταθμοὺς τρεῖς. Σύρμος δὲ, ὁ τῶν Τριβαλλῶν βασιλεὺς, ἐκ πολλοῦ πυνθανόμενος τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν στόλον, γυναῖκας μὲν καὶ παῖδας τῶν Τριβαλλῶν προῦπειμαfen ἐπὶ τὸν Ἰστρον, διαβαλνειν κελεύσας τὸν ποταμὸν ἐς νῆσόν τινα τῶν ἐν τῷ Ἰστροῦ· Πεύκη ὄνομα τῇ νήσῳ ἐστίν. Ἐς ταύτην δὲ τὴν νῆσον καὶ οἱ Θράκες οἱ πρόσχωροι τοῖς Τριβαλλοῖς, προσάγοντος Ἀλεξάνδρου, συμπεφευγότες ἦσαν. Καὶ αὐτὸς ὁ Σύρμος ἐς ταύτην ξυμπεφεύγει ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν. Vides, quam egregie singula Strabonianis concinant; sed Arrianus Ptolemaei velut vestigiis insistit, Strabo e longinquo eum sequitur. Neque in ceteris differunt. Quae enim de prohibita in insulam ἀποβάσει hic strictim attingit, deque Getarum oppido capto et acceptis donis, similiter ille, descripta ad Lyginum pugna (Fragm. II.), sed pluribus illustrat 3. 3 sqq.: Amicitiae denique foedus cum Celtis initum et responsum legatorum, *δεδιέναι μήποτε ὁ οὐρανὸς αὐτοῖς ἐματέουσι*, ita ap. Arrian. 4. 6-8 memoratum legas, ut continuo agnoscas fontem Ptolemaeum. Ceterum de tota illa Alexandri expeditione cons. Droysenus, *Gesch. Alex.* p. 69-73.*

II.

Arrian. *Exp. Alex.* I. 2. 7. *Αὐτῶν τῶν Μακεδόνων τελευτῆσαι λέγει Πτολεμαῖος ἑπτάς μὲν ἑνδεκα, πεζοὺς δὲ ἀμφὶ τοὺς τεσσαράκοντα.*

Agitur de proelio, quod verno tempore a. 335 haud procul a Lygino amne (Cf. Droysen I. I, et v. d. Chys *Comment. geogr. in Arrian.* p. 4.) cum Triballis commissum est.

III.

Arrian. I. 8. *Λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ὅτι Παρθίας, προτεταγμένος τῆς φυλακῆς τοῦ στρατοπέδου σὺν τῇ*

αὐτοῦ τάξει καὶ τοῦ χάρακος τῶν πολεμίων οὐ πολλὸ ἀφροσύνη, οὐ προσμεινίας παρ' Ἀλεξάνδρου τὸ ἐς τὴν μάχην ξύνθημα, αὐτὸς πρῶτος προσέμιξε τῷ χάρακι καὶ διασπάσας αὐτὸν ἐπέβαλεν ἐς τῶν Θηβαίων τὴν προφυλακὴν. Τούτῳ δὲ ἐπόμενος Ἀμύντας ὁ Ἀνδρομένους, ὅτι καὶ ξυντεταγμένους τῷ Περδικῆα ἦν, ἐπήγαγε καὶ αὐτὸς τὴν αὐτοῦ τάξιν, ὡς εἶδε τὸν Περδικῆαν προελθούτα εἰς τὸ χάρακος. Ταῦτα δὲ ἰδὼν Ἀλέξανδρος, ὡς μὴ μόνου ἀπολειφθέντες πρὸς τῶν Θηβαίων κωδωνεύσειαν, ἐπήγε τὴν ἄλλην στρατιάν. Καὶ τοὺς μὲν τοξότας καὶ τοὺς Ἀργαῖνας ἐκδραμεῖν ἐσήμηνεν εἰς τὸ χάρακος, τὰ δὲ ἄγχηματα καὶ τοὺς ὑπασπιστάς ἔτι εἰς τὸν κατεῖχεν. Ἐνθα δὴ Περδικῆας μὲν τοῦ δευτέρου χάρακος εἰς τὴν παρελθεῖν βιαζόμενος, αὐτὸς μὲν βληθεὶς πίπτει αὐτοῦ, καὶ ἀποκομίζεται κακῶς ἔχων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ χαλεπῶς διεσώθη ἀπὸ τοῦ τραύματος· τοὺς μέντοι Θηβαίους ἐς τὴν κοίτην ὁδὸν τὴν κατὰ τὸ Ἡράκλειον φέρουσαν οἱ ἅμα αὐτῷ εἰσπεσόντες ὁμοῦ τοῖς παρ' Ἀλεξάνδρῳ τοξόταις συνέκλεισαν. Καὶ ἔστε μὲν ἐπὶ τὸ Ἡράκλειον ἀναχωροῦσιν εἶποντο τοῖς Θηβαίοις· ἐντεῦθεν δὲ ἐπιστρεψάντων αὐθις σὺν βοῇ τῶν Θηβαίων φυγὴ τῶν Μακεδόνων γίγνεται· καὶ Εὐρυβάτας τε ὁ Κρής πίπτει ὁ ταξάρχης καὶ αὐτῶν τῶν τοξοτῶν ἐς ἑβδομήκοντα· οἱ δὲ λοιποὶ κατέφυγον πρὸς τὸ ἄγχημα τὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τοὺς ὑπασπιστάς τοὺς βασιλικούς. Καὶ τούτῳ Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν αὐτοῦ φεύγοντας κατιδὼν, τοὺς Θηβαίους δὲ λεληκότες ἐν τῇ διώξει τὴν τάξιν, ἐμβάλλει ἐς αὐτοὺς συντεταγμένη τῇ φάλαγγι· οἱ δὲ ὠθοῦσι τοὺς Θηβαίους εἰς τῶν πυλῶν. Καὶ τοῖς Θηβαίοις ἐς τοσόνδε ἡ φυγὴ φοβερὰ ἐγίνετο, ὥστε διὰ τῶν πυλῶν ὠθούμενοι ἐς τὴν πόλιν οὐκ ἔφθησαν συγκλεῖσαι τὰς πύλας· ἀλλὰ συνεισπίπτουσι γὰρ αὐτοῖς εἰς τὸν τεῖχος ὅσοι τῶν Μακεδόνων ἐγγὺς φεγόντων εἶχοντο, ἅτε καὶ τῶν τευχῶν διὰ τὰς προφυλακὰς τὰς πολλὰς ἐρήμων ὄντων. Καὶ παρελθόντες εἰς τὴν Καδμείαν οἱ μὲν ἐκεῖθεν κατὰ τὸ Ἀμφείον σὺν τοῖς κατέχουσι τὴν Καδμείαν ἐξέβατον ἐς τὴν ἄλλην πόλιν· οἱ δὲ κατὰ τὰ τεῖχη, ἐχόμενα ἤδη πρὸς τῶν συνεισπεσόντων τοῖς φεύγουσιν, ὑπερβάντες ἐς τὴν ἀγορὰν δρόμῳ ἐφέροντο. Καὶ ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ἔμειναν οἱ τεταγμένοι τῶν Θηβαίων κατὰ τὸ Ἀμφείον· ὡς δὲ πανταχόθεν αὐτοῖς οἱ Μακεδόνες καὶ Ἀλέξανδρος ἄλλοτε ἄλλη ἐπιφαινούμενος προσέ-

κειτο, οἱ μὲν ἵππεῖς τῶν Θηβαίων διακπεσόντες διὰ τῆς πολεως ἐς τὸ πεδίον ἐξέπιπτον, οἱ δὲ πεζοὶ ὡς ἐκάστοις προὐχώρει ἐσώζοντο. Ἐνθα δὴ ὀργῇ οὐχ οὕτως τι οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ Φωκεῖς τε καὶ Πλαταιεῖς καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Βοιωτοὶ οὐδὲ ἀμνησμένους ἔτι τοὺς Θηβαίους οὐδενὶ κόσμῳ ἔκτεινον, τοὺς μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπεισιπτοντες, οὓς δὲ καὶ ἐς ἀλλήν τετραμμένους, τοὺς δὲ καὶ πρὸς ἱεροῖς ἱκετεύοντας, οὔτε γυναικῶν οὔτε παίδων φειδόμενοι.

Kruegero v. 10 ἀπολειφθέντες in ἀποληφθέντες mutanti morem non gessi. Illud ut in nullo non libro legitur, ita optime sibi adjunctum habet vocabulum *μόνοι*, quod ἀποληφθέντες vix patitur. Totum autem de Thebis expugnatis locum, quod Droyseno quoque l. l. p. 85 placuisse video, vindicandum Ptolemaeo arbitror, rei militaris peritissimo testi, cujus auctoritati fidem Diodori (XVII. 12.), Clitarchum fortasse secuti, lubens postposueris. Cf. porro Droysen. l. l.

IV.

Plutarch. *Orat. de Alex. s. virt. s. fort.* I. 3. Ἐν τσσαύτῃ πενία καὶ πράγμασι ταραχὰς ἔχουσιν, — ἐθάρῃσεν (ὁ Ἀλέξανδρος) ἐλπίσαι Βαβυλῶνα καὶ Σούσα, μᾶλλον δὲ τὴν πάντων ἀνθρώπων ἀρχὴν εἰς νοῦν ἐμβάλεισθαι, τοῖς τρισμυρίοις οἴεσθε πεζοῖς καὶ τετρακισχίλοις ἵππεῦσι πιστεύσας. Τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν, ὡς Ἀριστόβουλος φησιν ὡς δὲ Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς, τρισμύριοι πεζοὶ, πεντακισχίλιοι δὲ ἵππεῖς.

Ptolemaeum ob oculos habuit Arrianus I. 11. 3, numerans πεζοὺς μὲν σὺν ψιλοῖς τε καὶ τοξόταις οὐ πολλῶ πλελους τῶν τρισμυρίων, ἵππεας δὲ ὑπὲρ τοὺς πεντακισχιλίους. Unde, si tanti refert, emendandus Anonymus, cujus *Itinerarium Alexandri* Maius edidit, quum c. XVII Alexandrum profectum scribat, «suorum non plus quam peditum X equitumque comitatum V milibus,» in quibus ex Arriano aperte X mutandum est in XXX. Nam futilissimus ille scriptor, quidquid praestantiae Celeb. Editor et post eum Geierus ei tribuit, qui illum *Ptolemaei auctoritatem diligenter secutum* autumat (p. 74.), in rebus Alexandri enarrandis rivulos ubique pro fontibus sectatur, inque plurimis sordide Arrianum

excerptit; ut infra saepius notabitur. Levissimum inter Aristobuli et Ptolemaei recensiones discrimen de utriusque fide tanto minus detrahit, quanto magis in copiis Alexandri recensendis ceteri scriptores inter se discrepant. Diodorus (XVII. 17.), qui accuratius Alexandri exercitum circumscripserat, numerat πεζοὺς τρισμυρίους, ἵππεῖς τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, adeoque in peditum numero consentit cum Aristobulo et Ptolemaeo, in equitibus vero mediam tenet inter utrumque viam. Duo peditum millia his addit Justinus XI. 6. «In exercitu ejus fuere peditum triginta duo millia, equitum quatuor millia quingenti.» Plutarchus *Vit. Alex.* XV: Τῆς στρατιᾶς, inquit, τὸ πλῆθος οἱ μὲν ἐλάχιστον λέγοντες τρισμυρίους πεζοὺς καὶ πεντακισχιλίους ἵππεῖς — ἀναγράφουσι. Haud satis recte: quippe est haec recensio Ptolemaei, quo mille equites minus numeravit Aristobulus, ut *Fragm. laud.* ipse ostendit. At multo major ejusdem error est sic d. l. pergentis: Οἱ δὲ πλείστον, πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους καὶ τρισμυρίους, ἵππεῖς δὲ τετρακισχιλίους ἀναγράφουσι. Quibuscum pugnat primum testimonium Frontini *Strateg.* IV. 2. 4, ut huic quoque locum cedamus, qui ad *quadraginta millia hominum* numerum auget; pugnat porro Callisthenes ap. Polyb. XII. 19: *Φησὶ γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν πεζῶν μὲν ἔχοντα τέτταρας μυριάδας, ἵππεῖς δὲ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους.* Quas quidem copias ita auctas fuisse testatur, ut in Ciliciam invadenti essent πεζοὶ μὲν τετρακισμύριοι δισχίλιοι, ἵππεῖς δὲ πεντακισχίλιοι. Refellit tandem Plutarchum Lampscenus Anaximenes, cujus recensio statim post Aristobuli et Ptolemaei testimonia ponit ipse *Orat. de Alex.* I. 3: Ὡς δ' Ἀναξίμενης, αἰτ, τετρακισμύριοι πεζοὶ καὶ τρισχίλιοι, πεντακισχίλιοι δὲ καὶ πεντακόσιοι ἵππεῖς· quem peditum numerum, nescio ubi, Droysenus (p. 94.) transpositis numeralibus legisse videtur, τρισμύριοι καὶ τετρακισχίλιοι. Sed vel hac mutatione nihilo magis secum ipse constabit Plutarchus, cui saepius accidere solet, ut de Alexandro alia referat in ejusdem *Vita*, alia in *Orationibus* scribat, in laudem Regis compositis. Verum satis superque dictum de hac histo-

ricorum dissensione, ut vix opus sit Jul. Valerii, insignis mendaciorum fabularumque captatoris, commentam memorare, cui scrupulosam nimirum diligentiam simulanti summam militantium ad 70654 homines augere placuit. Vid. *Rer. gestit. Alex.* I. 15.

V.

Arrian. II. 11. 8. Τῶν Περσῶν ἀπέθανον μὲν Ἀρσάμης καὶ Ρεομίδης καὶ Ἀτιζύης τῶν ἐπὶ Γρανικῷ ἡγησαμένων τοῦ ἱππικοῦ. Ἀποθνήσκει δὲ καὶ Σαβιάκης ὁ Αἰγύπτου σακράτης καὶ Βουβάκης τῶν ἐπιτιμῶν Περσῶν, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς δέκα μάλιστα μυριάδας, καὶ ἐν τούτοις ἱππεῖς ὑπὲρ τοὺς μυρίους, ὥστε λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, ξυνεπιστόμενος τότε Ἀλεξάνδρῳ, τοὺς μετὰ σφῶν διώκοντας Δαρεῖον, ὡς ἐπὶ φάραγγι τινι ἐν τῇ διώξει ἐγένοντο, ἐπὶ τῶν νεκρῶν διαβῆναι τὴν φάραγγα.

In nobilioribus Persarum ducibus, qui in hoc ad Issum proelio ceciderunt, apud Diodorum quoque (XVII. 34.) nominantur Ἀτιζύης (ut pro Ἀτιξύης jam Wessel. scribi iussit) καὶ Ρεομίδης καὶ ὁ τῆς Αἰγύπτου σακράτης Σασιάκης, vel ut pridem, idque deterius etiam, legebatur Τασιάκης. Nam hic quoque Σαβιάκης restituendum videtur; quomodo etiam Curtio (III. 11. 10.) eosdem memoranti vocatur, ubi cur Muetzellius paucorum codicum auctoritate novam scripturam *Sataces* vulgatae praestulerit, plurimis libris probatae, non perspicio. Universe autem ad Issum ingentem fuisse inter Persas editam stragem, uno ore consentiunt omnes; nec miram adeo, si hoc ipsum proelium cogitans Plutarchus (*Orat. de Alex.* II. 9.), αἵματι, ait, νεκραμένους ποταμὸς ἔπιε, καὶ νεκροῖς γεγεφυρωμένους διέβη. Quo loco firmatus Gronovius veram reddidit Ptolemaeo sententiam, τοὺς διώκοντας Δαρεῖον, ὡς ἐπὶ φάραγγι τινι ἐν τῇ διώξει ἐγένοντο, ἐπὶ τῶν νεκρῶν διαβῆναι τὴν φάραγγα. Scribebatur enim φάλαγγι et φάλαγγα. Vid. ejus et Ellendtii ad h. l. annot. Quem vero Ptolemaeus recensuit caesorum numerum, a Plutarcho *Vit. Alex.* XX integris decem millibus auctum, de eo quid judicandum sit supra p. 15 verbis Droyseni indicavi. Longe moderatius caesos

inter et captivos distinguens Justinus XI : 9 : «Caesa sunt, inquit, peditum unum et sexaginta millia, equitum decem millia; capta quadraginta millia.»

VI.

Arrian. II. 12. 3 — 5. Λέγουσι τινες τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραφάντων, τῆς νυκτὸς αὐτῆς, ἣ ἀπὸ τῆς διώξεως τῆς Δαρείου ἐπανῆκεν, ἐς τὴν σκηνὴν παρελθόντα αὐτὸν τὴν Δαρείου, ἥτις αὐτῷ ἐξηρημένη ἦν, ἀκοῦσαι γυναικῶν οἰμωγῆν, καὶ ἄλλον τοιοῦτον θόρυβον οὐ πόρρω τῆς σκηνῆς. Πυθέσθαι οὖν, αἰτινες γυναῖκες, καὶ ἀνδ' ὅτου οὕτως ἐγγὺς παρασκηροῦσαι. Καὶ τινα ἐξαγγεῖλαι, ὅτι «Ὡ βασιλεῦ, ἡ μήτηρ τε καὶ ἡ γυνὴ Δαρείου καὶ οἱ παῖδες, ὡς ἐξηγγέλη αὐταῖς, ὅτι τὸ τόξον τε τοῦ Δαρείου ἔχεις καὶ τὸν κἀνδρὸν τὸν βασιλικὸν, καὶ ἡ ἀσπίς ὅτι κεκόμισται ὀπίσω ἡ Δαρείου, ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι Δαρείῳ ἀνομιάζουσιν.» Ταῦτα ἀκούσαντα Ἀλέξανδρον, πέμψαι πρὸς αὐτὰς Λεονάτον, ἓνα τῶν ἐταίρων, ἐντειλάμενον φράσαι, ὅτι ζῆ Δαρείος· τὰ δὲ ὄπλα καὶ τὸν κἀνδρὸν ὅτι φεύγων ἀπέλιπεν ἐπὶ τῷ ἄρματι, καὶ ταῦτα ὅτι μόνον ἔχει Ἀλέξανδρος. Καὶ Λεονάτον παρελθόντα ἐς τὴν σκηνὴν, τὰ τε περὶ Δαρείου εἰπεῖν, καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν αὐταῖς ξυγχωρεῖ Ἀλέξανδρος τὴν βασιλικὴν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ καλεῖσθαι βασίλισσας. Ἐπεὶ οὐ κατὰ ἔχθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρείον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμηῖσθαι ἐνόμωσεν. Ταῦτα μὲν Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος λέγουσι.

Ejusdem rei meminerunt Plutarchus l. I. XXI, Diodorus XVII. 37 et Curtius III. 12. 3 sqq., sed sua quisque ratione, ut singulis narratio ex alio fonte manasse videatur.

VII.

Arrian. III. 3. 4, 5. Ἐπλανᾶτο ἡ στρατιὰ Ἀλεξάνδρου, καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ ἀμφίβολοι ἦσαν. Πτολεμαῖος μὲν δὴ ὁ Λάγου λέγει, δράκοντας δύο ἵκναι πρὸ τοῦ στρατεύματος, φωνὴν ἵκντας, καὶ τοῦτοις Ἀλέξανδρον κελεῦσαι ἐπεσθαι τοὺς ἡγεμόνας, πιστεύσαντας τῷ θεῷ τοὺς δὲ ἠγήσασθαι τῇ ὁδὸν τὴν τε ἐς τὸ μαντεῖον καὶ ὀπίσω αὐθις.

De *corvis* viae ducibus narrarunt ceteri, quos laudatos videas ad Aristob. Fragm. XI; de *draconibus* unus Ptolemaeus-Arrianum, nec vero Ptolemaeum ipsum, ut contendit Geierus p. 74, consuluit Auctor *Itiner. Alex. L.* Quae enim scribit: «Duos corvos draconesve praevios ivisse aiunt *inimici fabularum*», iis quis tam coecus est quin exprimi videat Arriani locum, Ptolemaeum et Aristobulum laudantis? Nec magis assentior Geiero, ubi totam de draconibus narratiunculam pie Ptolemaei fraudi tribuit, Ammoni Deo vicissim gratificantis, quippe cujus nutu Rhodiis ante concessum esset, ut Ptolemaeum *Σωτήρα* divinis honoribus colerent. Cf. p. 15. Quae interpretatio mirum quantum friget. Quasi enim draconibus inducendis Ptolemaeus melius de Ammone meruisset, quam corvis Aristobulus et Callisthenes. Utrumcunque mavis, corvos an dracones, fabula narratur, quam dubito an qui naturali e causa repetunt recte expediant. Mihi Westermannus *Comment. de Callisth.* II. 2 p. 16 acu rem tangere videtur, quando commentum esse putat aut ipsius Alexandri aut adulatorum ejus et amicorum. «Quippe, ait, tantis in periculis plurimum intererat Alexandri, ut praesens esse divinum numen milites crederent, ac sic demum et res eius maiorem splendorem et oracula mox edenda maiorem apud homines credulos fidem videbantur esse habitura. Quod utut erat, rumor adflavit, serpsit, volitavit per ora militum; nemo viderat, sed crediderunt omnes, brevique miraculi commentum penitus in animos sese insinuavit, adeo ut ne prudentiores quidem de rei veritate dubitarent; quanquam quosdam suspicor fidem simulasse, ne quid de splendore factorum Alexandri temere detrahere velle viderentur.» Quod Viri Celeb. iudicium quam verum sit, palam est ex hoc Philotae dichterio, quod apud Plutarchum legitur *Orat. de Alex.* II. 7 : Πού ὁ Ἀμμων, ποῦ δὲ οἱ δράκοντες, ἃν ἡμεῖς μὴ θέλωμεν;

VIII.

Arrian. III. 4. 5. Ἀκούσας (Ἀλέξανδρος) ὅσα αὐτῷ πρὸς θυμοῦ ἦν, ὡς ἔλεγεν, ἀνέξεν ἐπ' Αἰγύπτου, ὡς μὲν Ἀρι-

στοβουλος λέγει, τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν ὡς δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λάγον, ἄλλην εὐθεΐαν, ὡς ἐπὶ Μέμφω.

Ptolemaeo favet, Arrianum de more secutus, Auctor *Itin. Alex.* LIII. Sane si, quod praeterquam Arriano etiam Plutarcho (*Vit. Alex.* XXVI.) placet, conditam Alexandriam credimus ante iter ad Ammonem, est simul quod credamus, Alexandrum brevissima via Memphin petere maluisse, quam per tot devias ambages fessas copias in Aegyptum reducere. At haec non ita explorata res est, ut omnium scriptorum plausum ferat. Nam Diodorus XVII. 52, Curtius IV. 8. 1 sqq., Justinus XI. 11, quibus accedit Jul. Valerius I. 18 sqq., omnes conditam urbem testantur post consultum oraculum. «Alexander (ait Curtius), ab Hamnone rediens, — elegit urbi locum, ubi nunc est Alexandria —, et qui exaedificandae urbi praecessent relictis, Memphin petit.» Quam litem si qui recte componunt, Alexandrum bis eum locum adiisse stantes, ut quum primum appulsus esset novae urbis jecerit fundamenta, quum iterum venisset, curaverit et ordinaverit interiora; ne sic quidem commode solvitur de Alexandri itinere quaestio. Licet igitur hac in re Ptolemaei, Aegypti Regis, fides aliquanto major videri possit, in tanta tamen scriptorum discordia nihil quidquam dirimere praestat, quam in illius partes cum Droyseno (p. 214.) abire, contra quem ad Aristobuli fidem tuendam etiam Jul. Valerii testimonio uterem, si qua esset huic scriptori in re dubia auctoritas: nam per Ptolemaion Alexandriam, hinc Memphin iter susceptum fuisse diserte declarat.

IX.

Arrian. VI. 11. 4 — 6. Τὴν τελευταίαν μάχην τὴν πρὸς Δαρείον γενομένην, καθ' ἣντινα ἔφυγε Δαρείος, — πρὸς Ἀρβήλοις γενέσθαι ὁ πᾶς λόγος κατέχει. — Ἀρβηλα δὲ τοῦ χωρου, ἐν ᾧ τὴν ἐσχάτην μάχην Δαρείος τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐμαχέσαντο, οἱ μὲν τὰ πλείιστα ξυγγράψαντες λέγουσιν, ὅτι ἑξακοσίους σταδίους ἀπέχει· οἱ δὲ τὰ ἐλάχιστα, ὅτι ἐς πεντακοσίους. Ἀλλὰ ἐν Γαυγαμήλοις γὰρ γενέσθαι τὴν μάχην πρὸς τῷ ποταμῷ Βουμῶδι, λέγει Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβου-

λος. Πόλις δὲ οὐκ ἦν τὰ Γαυγάμηλα, ἀλλὰ κώμη μεγάλη, οὐδὲ ὀνομαστός ὁ χώρος, οὐδὲ εἰς ἀκοὴν ἦδὲ τὸ ὄνομα.

Jam supra III. 8. 7 de proelio expositurus id verbo monuerat Arrianus. Ἐστρατοπεδεύει Δαρεῖος, inquit, ἐν Γαυγάμηλοις πρὸς ποταμῷ Βουμύδω, ἀπέχων Ἀρβήλων τῆς πόλεως ὅσον ἑξακοσίους σταδίους· de quo intervallo, ab Auctore *Itin. Alex.* LXIV ex Arriano recepta, cf. Muetzellius ad Curt. p. 358 sqq. Ceteri scriptores, qui ejusdem pugnae meminere, factam ad *Arbela* tradunt, si praeter Ammian. Marcell. XXIII. 6 et Strabonem XVI p. 1072 A, cujus locus ad Aristob. Fragm. XIII proferetur, Plutarchum excipimus *Vit. Alex.* XXXI et Curtium IV. 9. 9 sq., quorum tamen ille alibi (*Vit. Camill.* XIX, *Orat. de Alex.* II. 7 init., *Reg. Apophth.* VIII p. 101 ed. Hutten.) proelium *Arbelense* commemorat. Curtius autem quamquam non facit Gaugamelorum mentionem, tamen communis ceterorum erroris expertus est; sed anni *Boumelum* dat nomen, dare saltem videtur, variante maxime codicum scriptura. Atque sic etiam olim apud Arrianum legebatur. Cf. Ellendtius I p. 270, II p. 281. Auctor *Itinerarii*, ut in nominibus scribendis sordidus esse solet, *Bulsum* vocat; unde si illum quoque in Arriano *Βουμυλῷ* legisse recte efficio, eo magis adducor ut hoc verum fluvii nomen esse credam, hodie *Gomel* appellati. Vid. Muetzell. l. l. p. 288. Vici nomen in *Itinerario* est *Causamela*, apud Plutarchum *Gausamela*. *Gaugamela* vero rescribendum esse, quod *μεθέρμηνεν* ἐστὶ *καμήλου οἶκος*, ut ait Strabo l. l., probat cum Arriano ceterisque Stephanus Byz. s. v. p. 89, 33, testem citans Apollodorum.

X.

Arrian. III. 17. 6. Ταῦτα τὰ γέρα παρ' Ἀλεξάνδρου λαβόντες (Οὔξιοι), χαλεπῶς εὗροντο δεόμενοι παρ' αὐτοῦ, τὴν χώραν τὴν σφῶν ἔχοντες φόρους ὅσα ἔτη Ἀλεξάνδρω ἀποφέρειν. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγον λέγει, τὴν Δαρείου μητέρα δεηθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν Ἀλεξάνδρου, δοῦναι σφισι τὴν χώραν οἰκεῖν.

Uxiorum rogatu Darii matrem, Sisygambin, veniam pro ea gente ab Alexandro et petiisse et impetrasse, auctor itidem est Curtius V. 3. 13 sqq. Alii, ut innuit etiam Arrianus, Uxiis ipsis petentibus datam veniam tradiderunt. Atque hinc patet, quo jure Ellendtius ex codicibus εὔροντο receperit pro activo εὔρον. Vid. ejus annot.

XI.

Arrian. III. 26. Ἐνταῦθα καὶ τὴν Φιλώτα ἐπιβουλὴν τοῦ Παρμενίωνος ἔμαθεν Ἀλέξανδρος. Καὶ λέγει Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος, ὅτι προηγγελμένην ἦδη οἱ καὶ πρότερον ἐν Αἰγύπτῳ· οὐ μέντοι πιστὴ γε ἐφάνη τῆς τε φίλλας τῆς πάλαι εἶνεκα καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἐς Παρμενιωνά τε τὸν πατέρα τὸν Φιλώτα τιμῆς καὶ ἐς αὐτὸν Φιλώταν πίστεως. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου λέγει, εἰσαχθῆναι ἐς Μακεδόνας Φιλώταν, καὶ κατηγορῆσαι μὲν αὐτοῦ ἰσχυρῶς Ἀλέξανδρον, ἀπολογήσασθαι δὲ αὐτὸν Φιλώταν· καὶ τοὺς ἐπιμηνητὰς τοῦ ἔργου, παρελθόντας ἐξελέγξαι Φιλώταν τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄλλοις τε ἐλέγχους οὐκ ἀφανέσι, καὶ μάλιστα δὴ ὅτι αὐτὸς Φιλώτας πεπύσθαι μὲν ἐπιβουλὴν τινα Ἀλεξάνδρῳ παρασκευαζομένην συνέφη, ἐξηλέγχετο δὲ κατασιωπήσας ταύτην πρὸς Ἀλέξανδρον, καίτοι δις ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὁσημέραι τὴν Ἀλεξάνδρου φοιτῶν. Καὶ Φιλώταν μὲν κατακοντισθῆναι πρὸς τῶν Μακεδόνων, καὶ ὅσοι ἄλλοι μετέσχον αὐτῷ τῆς ἐπιβουλῆς· ἐπὶ Παρμενίωνα δὲ σταλῆναι Πολυδάμαντα, ἓνα τῶν ἑταίρων, γράμματα φέροντα παρ' Ἀλεξάνδρου πρὸς τοὺς στρατηγούς τοὺς ἐν Μηδίᾳ, Κλέανδρον τε καὶ Σιτάλην καὶ Μενίδα· οὗτοι γὰρ ἐπὶ τῆς στρατιᾶς, ἧς ἤρχε Παρμενίων, τεταγμένοι ἦσαν. Καὶ πρὸς τούτων ἀποθανεῖν Παρμενίωνα, τυχὸν μὲν ὅτι οὐ πιστὸν ἐδόκει εἶναι Ἀλεξάνδρῳ, Φιλώτα ἐπιβουλευόντος, μὴ ξυμμετασχεῖν Παρμενίωνα τῷ παιδί τοῦ ἐπιβουλεύματος· τυχὸν δὲ ὅτι, εἰ καὶ μὴ ξυμμετέσχε, σφαλερὸς ἦδη ἦν περιῶν Παρμενίων, τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἀνηρημένου, ἐν τῷ αὐτῷ ὡν ἀζώσει παρά τε αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα, μὴ ὅτι τὸ Μακεδονικόν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ξένων, ὧν πολλάκις καὶ ἐν μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος κατὰ πρόσταξιν τὴν Ἀλεξάνδρου ξὺν χάριτι, ἐξηγγεῖτο.

Paucis hac de re absolvit Strabo XV p. 1054 C. D; sed ampla in primis est Curtii descriptio VI. 7. 18 sqq., quacum prae aliis cff. quae habent Diod. Sic. XVII. 79 sqq. et Plutarch. *Vit. Alex.* XLVIII sqq. Qui quidem omnes, in summa rei Ptolemaeo et sibi suffragati, versantur maxime in illustrando, quod h. l. scribit ille, ὅτι αὐτὸς Φιλώτας πεπύσθαι μὲν ἐπιβουλὴν τινα Ἀλεξάνδρῳ παρασκευαζομένην συνέφη, ἐξιλέγχετο δὲ κατασιωπήσας ταύτην πρὸς Ἀλέξανδρον. Quod autem cum illo Aristobulus contendisse dicitur, ipsius Philotae insidias Alexandro fuisse jam *pridem nuntiatas* (προγγεγελμένη enim retinendum, nec mutandum in προσγγεγελμένη, quod, quamvis dubitanter, rescripsit Ellendtius); id accipio de indicio Antigones, quae Philotae amica, quidquid is inter pocula Regi maledixerat, denuntiari Alexandro solebat. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, addit Plutarchus, *καίπερ καρτερῶς ἐνδείξεως κατὰ τοῦ Φιλώτου προσπεσούσης, ἐκατέρησε σιωπῇ καὶ κατέσχευε, ἕτε δαδῶν τῇ Παρμενίωνος εὐνοίᾳ πρὸς αὐτὸν, εἶτε δεδιὼς τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τὴν δύναμιν.* Cff. quae leguntur *Orat. de Alex.* II. 7.

XII.

Arrian. III. 29. 6 — 30. 5. Περὰσας τὸν Ὠξὸν ποταμὸν (Ἀλέξανδρος) ἦγε κατὰ σπουδὴν, ἵνα Βῆσσον εἶναι ξὺν τῇ δυνάμει ἐπυνθάνετο. Καὶ ἐν τούτῳ ἀφικνοῦνται παρὰ Σπιταμένους καὶ Δαταφέρνηου πρὸς αὐτὸν ἀγγέλλοντες, ὅτι Σπιταμένης καὶ Δαταφέρνης, εἰ πεμφθεὶς αὐτοῖς καὶ ὀλίγη στρατιὰ καὶ ἡγεμῶν τῇ στρατιᾷ, ξυλλήθονται Βῆσσον καὶ παραδώσουσιν Ἀλεξάνδρῳ· ἐπεὶ καὶ νῦν ἀδέσμιφ φυλακῇ φυλάσσεσθαι πρὸς αὐτῶν Βῆσσον. Ταῦτα ὡς ἤκουσεν Ἀλέξανδρος, αὐτὸς μὲν ἀναπαύων ἦγε τὴν στρατιὰν σχολαίτερον ἢ πρόσθεν· Πτολεμαῖον δὲ τὸν Λάγου ἀποστέλλει τῶν τε ἐταίρων ἱππαρχίας τρεῖς ἄγοντα καὶ τοὺς ἱππακοτιστὰς ξύμπαντας, πεζῶν δὲ τὴν τε Φιλώτα τάξιν καὶ τῶν ὑπασπιστῶν χιλιαρχίαν μίαν καὶ τοὺς Ἀγριανας πάντας καὶ τῶν τοξοτῶν τοὺς ἡμίσεας, σπουδῇ ἐλαυνεῖν κελεύσας ὡς Σπιταμένην τε καὶ Δαταφέρνην. Καὶ Πτολεμαῖος ἦει ὡς ἐτέτακτο, καὶ διελθὼν ἐν ἡμέραις τέσσαρσι σταδμοὺς δέκα ἀφικνεῖται ἐς τὸ στρατόπεδον, οὗ τῇ

προτεραια ηυλισμενοι ησαν οι αμφι τον Σπιταμενην βαρβαροι. Ενταυθα εμαθε Πτολεμαιος, οτι ου βεβαια τω Σπιταμενη και Δαταφερρη η γνωμη εστιν αμφι τη παραδοσει του Βησσου. Τους μεν δη πεζους κατελιπε, προσταξας επεσθαι εν ταξει, αυτους δε ξυν τοις ιππευσιν ελασας αφικετο προς κωμην τινα, εν ο Βησσος ην ξυν ολιγοις στρατιωταις. Οι γαρ αμφι τον Σπιταμενην μετακεχωρηκεσαν ηδη εκειθεν, καταιδεσθentes αυτοι παραδουнай τον Βησσον. Πτολεμαιος δε, περιστησας εν κυκλω της κωμης τους ιππεας, (ην γαρ τι και τεχος περιβεβλημενον και πυλαι κατ' αυτο) επεκηρυκειετο τοις εν τη κωμη βαρβαροις, απαθεις σφας απαλλασσεσθαι παραδοντας Βησσον οι δε εδεχοντο τους ξυν Πτολεμαιω ες την κωμη. Και Πτολεμαιος ξυλλαβων Βησσον οπισω επαηει· προπεμψας δε ηρετο Αλεξανδρον, οπως χοη ες οψιν αγειν Αλεξανδρου Βησσον. Και Αλεξανδρος γυμνον εν κλοιω δησαντα ουτως αγειν εκελευσε και καταστησαντα εν δεξιω της οδοϋ, η αυτος τε και η στρατια παρελασεσθαι εμελλε. Και Πτολεμαιος ουτως εποιησεν. Αλεξανδρος δε, ιδων τον Βησσον, επιστησας το αρμα ηρετο, ανθ' οτου τον βασιλεα τον αυτου και αμα οικειον και ευεργετην γενομενον, Δαρειον, τα μεν πρωτα ξυνελαβε και δησας ηγεν, επετα απεκεινε. Και ο Βησσος ου μονω οι ταυτα δόξαντα πραξαι εφη, αλλα ξυν τοις τοτε αμφι Δαρειον ουσιν, ως σωτηριαν σφισιν ευρεσθαι παρ' Αλεξανδρου. Αλεξανδρος δε επι τοισδε μαστιγοϋν εκελευεν αυτον, και επιλεγεν τον κηρυκα ταυτα εκεινα, οσα αυτος τω Βησσω εν τη πύστει ωνειδισε. Βησσος μεν δη ουτως αικισθεις αποπεμπεται ες Βακτρα αποθανουμενος. Και ταυτα Πτολεμαιος υπερ Βησσου ανεγραψεν.

Hunc locum ut vindicarem omnem locupletissimo testi Ptolemaeo, vix opus erat expressis Arriani verbis : Ταυτα Πτολεμαιος υπερ Βησσου ανεγραψεν, opposituri statim quae minus recte scripserat Aristobulus, scripserant item alii, Bessum non a Ptolemaeo captum Regique traditum, sed a Spitamene et Datapherne. Vid. ad Aristob. Fragm. XX. Idem tamen Ptolemaei fragmentum, quod ex Arriano excerptum legas in *Itin. Alex.* LXXVIII, non dubito quin extrema parte mancum sit. Sileo verba ταυτα εκεινα — πιστει ωνειδισε, quippe nunc Schneideri et Kruegeri opera in integrum resti-

tuta; sed quae ultimo loco leguntur, ἀποπέμπεται ἐς Βάκτρα ἀποθανούμενος, sana esse vix mihi persuadeo. Neque enim ita vere dici potest, siquidem, quod in confesso est, non Bactris Bessus crudelissimas poenas persolvit, sed Ecbatanis. Ipse Arrianus proximo libro (IV. 7. 3.): Ἐκέλευσεν αὐτὸν, ait, ἐς Ἐκβάτανα ἄγεσθαι, ὡς ἐκεῖ — ἀποθανούμενον. Quapropter, nisi me fallunt omnia, locus ille hoc modo emendandus est: ἀποπέμπεται ἐς Βάκτρα, εἴτ' ἐς Ἐκβάτανα ἀποθανούμενος, quae in superiorum literarum verborumque similitudine omitti facile potuerunt.

XIII.

Arrian. IV. 3. 5. Τὴν ἐβδόμην (Σκωθῶν) πόλιν ἐξ ἐφόδου ἔλαβε, Πτολεμαῖος μὲν λέγει ὅτι αὐτοὺς σφᾶς ἐνδόντας, Ἀριστόβουλος δὲ ὅτι βία καὶ ταύτην ἐξεῖλε, καὶ ὅτι πάντας τοὺς καταληφθέντας ἐν αὐτῇ ἀπέκτεινε. Πτολεμαῖος δὲ κατανεῖμαι λέγει αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τῇ στρατιᾷ καὶ δεδμένους κελεῦσαι φυλάττεσθαι, ἔστ' ἂν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάττηται αὐτὸς, ὡς μηδὲνα ἀπολείπεσθαι τῶν τῆν ἀπόστασιν πρᾶξαντων.

Agitur fortasse de urbe Memacenororum, cujus obsidionem ornate magis quam vere describere videtur Curtius VII. 6. 17 sqq., in hoc non Ptolemaeo, sed Aristobulo (Fragm. XXII.) assensus, quod eam vi captam cessisse Alexandro refert.

XIV.

Arrian. IV. 13. 7, 14. 1. Τῇ ὕστεραίᾳ Ἐπιμένης ὁ Ἀρσέου τῶν μετεχόντων τῆς ἐπιβουλῆς φράζει τὴν πράξιν Χαρικλεῖ τῷ Μενάνδρου, ἐραστῇ ἑαυτοῦ γεγονότι. Χαρικλῆς δὲ φράζει Εὐρύλοχῷ τῷ ἀδελφῷ τοῦ Ἐπιμένου· καὶ ὁ Εὐρύλοχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν σκηνὴν [τὴν] Ἀλεξάνδρου, Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου τῷ σωματοφύλακι καταλέγει ἅπαν τὸ πρᾶγμα· ὁ δὲ Ἀλεξάνδρῳ ἔφρασε. Καὶ Ἀλέξανδρος ξυλλαβεῖν κελεῖει, ὧν τὰ ὀνόματα εἶπεν ὁ Εὐρύλοχος· καὶ οὗτοι στρεβλούμενοι σφῶν τε αὐτῶν κατεῖπον τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ τινὰς καὶ ἄλλους ὀνόμασαν. Ἀριστόβουλος μὲν λέγει, ὅτι καὶ Καλλισθένην ἐπαῖραι σφᾶς

ἔφασαν ἐς τὸ τόλμημα, καὶ Πτολεμαῖος ὡσαύτως λέγει· οἱ δὲ πολλοὶ οὐ ταύτη λέγουσιν.

De hac παίδων conjuratione, uti de supplicio Callisthenis, quod sequenti Fragmento memoratur, disputationem differo ad Aristob. Fragm. XXVII et XXVIII.

XV.

Arrian. IV. 14. 3. Καλλισθένην Ἀριστόβουλος μὲν λέγει δεδεδεμένον ἐν πέδαις ξυμπεριόχεσθαι τῇ στρατιᾷ, ἔπειτα νόσφ τελευτήσῃ· Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου στρεβλωθέντα καὶ κρεμασθέντα ἀποθανεῖν.

XVI.

Arrian. IV. 24. 3 — 25. 4. Τὸν ἡγεμόνα αὐτὸν τῶν ταύτη Ἰδῶν Πτολεμαῖος ὁ Λάγου πρὸς τινι ἤδη γηλόφῳ ὄντα κατιδὼν, καὶ τῶν ὑπασπιστῶν ἔστιν οὓς ἀμφ' αὐτὸν, ξὺν πολὺ ἐλάττωσιν αὐτὸς ὢν, ὅμως ἐδίωκεν ἔτι ἐκ τοῦ ἵππου· ὡς δὲ χαλεπὸς ὁ γηλόφος τῷ ἵππῳ ἀναδραμεῖν ἦν, τοῦτον μὲν αὐτοῦ καταλείπει, παραδούς τινι τῶν ὑπασπιστῶν ἄγειν· αὐτὸς δὲ, ὡς εἶχε, πεζὸς τῷ Ἰνδοῦ εἶπετο. Ὁ δὲ, ὡς πελάζοντα ἤδη κατεῖδε τὸν Πτολεμαῖον, αὐτὸς τε μεταβάλλει ἐς τοῦμπαλιν καὶ οἱ ὑπασπισται ξὺν αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν Ἰνδὸς τοῦ Πτολεμαίου διὰ τοῦ θώρακος παίει ἐκ χειρὸς ἐς τὸ στήθος ξυστῶ μακρῷ, καὶ ὁ θώραξ ἔσχε τὴν πληγὴν· Πτολεμαῖος δὲ, τὸν μηρὸν διαμπαξ βαλὼν τοῦ Ἰνδοῦ, καταβάλλει τε καὶ σκυλεύει αὐτόν. Ὡς δὲ τὸν ἡγεμόνα σφῶν κείμενον οἱ ἀμφ' αὐτὸν εἶδον, οὔτοι μὲν οὐκέτι ἔμενον· οἱ δὲ, ἐκ τῶν ὄρων αἰρόμενον τὸν νεκρὸν τοῦ ὑπάρχου ἰδόντες πρὸς τῶν πολεμίων, ἤληθσαν τε καὶ καταδραμόντες ξυνάπτουσιν ἐπ' αὐτῷ μάχην καρτεράν πρὸς τῷ γηλόφῳ. Ἦδη γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος, ἔχων τοὺς ἀπὸ τῶν ἵππων καταβεβηκότας πεζοὺς, πρὸς τῷ γηλόφῳ ἦν. Καὶ οὔτοι ἐπιγενόμενοι μόνις ἐξέωσαν τοὺς Ἰνδοὺς ἐς τὰ ὄρη καὶ τοῦ νεκροῦ ἐκράτησαν. Ὑπερβαλὼν δὲ τὰ ὄρη Ἀλέξανδρος ἐς πόλιν κατήλθεν, ἣ ὄνομα ἦν Ἀριγαῖον· καὶ ταύτην καταλαμβάνει ἐμπεπερησμένην ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων καὶ τοὺς ἀνθρώπους πεφευγότας. Ἐνταῦθα δὲ ἀφίκοντο αὐτῷ καὶ οἱ ἀμφὶ Κρά-

τερον ξὺν τῇ στρατιᾷ, πεπραγμένων σφίσι ξυμπάντων, ὅσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐτέτακτο. Ταύτην μὲν δὴ τὴν πόλιν, ὅτι ἐν ἐπιχωρίῳ χωρίῳ ἐδόκει φέρεσθαι, ἐκτειχίσαι τε προστάσσει Κρατέρῳ καὶ ξυνοικίσαι ἐς αὐτὴν τοὺς τε προσχώρους ὅσοι ἐθελονταί, καὶ εἰ δὴ τινες ἀπόμαχοι τῆς στρατιᾶς· αὐτὸς δὲ προῦχώρει, ἵνα ξυμπεφευγῆναι ἐπυθάνετο τοὺς πολλοὺς τῶν ταύτῃ βαρβάρων. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τι ὄρος, κατεστρατοπέδευσεν ὑπὸ ταῖς ὑπωρείαις τοῦ ὄρους.

Καὶ ἐν τούτῳ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ἐκπεμφθεὶς μὲν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐς προνομίην, προσελθὼν δὲ προσωτέρω αὐτὸς ξὺν ὀλίγοις ὡς ἐς κατασκοπὴν, ἀπαγγέλλει Ἀλεξάνδρῳ πυρὰ κατεδὲν τῶν βαρβάρων πλείονα ἢ ἐν τῷ Ἀλεξάνδρου στρατοπέδῳ. Καὶ Ἀλέξανδρος τῷ μὲν πλήθει τῶν πυρῶν ἠπίστησεν, εἶναι δὲ τι ξυνεστηκὸς τῶν ταύτῃ βαρβάρων αἰσθόμενος, μέρος μὲν τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ καταλείπει πρὸς τῷ ὄρει ὡς εἶχον ἐστρατοπεδευμένους· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν ὅσοι ἀποχωρῶντες ἐς τὰ ἀπηγγεγμένα ἐφαινοντο, ὡς πλησίον ἤδη ἀφεώρων τὰ πυρὰ, τριῆ διανέμει τὴν στρατιάν. Καὶ τῷ μὲν ἐν ἐπέταξε Λεονάτῳ τὸν σωματοφύλακα, ξυτάξας αὐτῷ τὴν τε Ἀττάλου καὶ τὴν Βαλάκρου τάξιν· τὴν δευτέραν δὲ μοῖραν Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου ἄγειν ἔδωκε, τῶν τε ὑπασπιστῶν τῶν βασιλικῶν τὸ τρίτον μέρος καὶ τὴν Φιλίππου καὶ Φιλώτα τάξιν καὶ δύο χιλιαρχίας τῶν τοξοτῶν καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τῶν ἱππέων τοὺς ἡμίσεας· τὴν δὲ τρίτην μοῖραν αὐτὸς ἤγειν, ἵνα οἱ πλείστοι τῶν βαρβάρων ἐφαινοντο. Οἱ δὲ, ὡς ἤσθοντο προσάγοντας τοὺς Μακεδόνας (κατεῖχον γὰρ χωρία ὑπερδέξια) τῷ τε πλήθει σφῶν θαρσύναντες καὶ τῶν Μακεδόνων, ὅτι ὀλίγοι ἐφαινοντο, καταφρονήσαντες, ἐς τὸ πεδίον ὑποκατέβησαν· καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ. Ἀλλὰ τούτους μὲν οὐ ξὺν πόνῳ ἐνίκα Ἀλέξανδρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Πτολεμαῖον οὐκ ἐν τῷ ὁμαλῷ παρετάξαντο, ἀλλὰ γήλοφον γὰρ κατεῖχον οἱ βαρβαροὶ, ὀρθίους ποιήσαντες τοὺς λόφους. Πτολεμαῖος προσῆγεν ἥπερ ἐπιμαχώτατον τοῦ λόφου ἐφαινετο, οὐ πάντῃ τὸν λόφον κυκλωσάμενος, ἀλλ' ἀπολιπὼν, εἰ φεύγειν ἐθέλοιεν οἱ βαρβαροὶ, χώραν αὐτοῖς ἐς τὴν φυγὴν. Καὶ γίνεται καὶ τούτοις μάχη καρτερὰ τοῦ χωρίου τῇ χαλεπότητι καὶ ὅτι οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ βαρβάρους οἱ Ἴνδοι, ἀλλὰ πολὺ δὴ τι ἀλκιμώτατοι τῶν προσχωρῶν εἰσιν. Ἐξώσθησαν δὲ καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὄρους ὑπὸ τῶν

Μακεδόνων. Καὶ οἱ ἀμφὶ Λεοννάτον τῇ τρίτῃ μοίρῃ τῆς στρα-
 τίας ὡσαύτως ἔπραξαν· ἐνίκων γὰρ καὶ οὗτοι τοὺς κατὰ σφᾶς.
 Καὶ λέγει Πτολεμαῖος, ἀνδρώπους μὲν ληφθῆναι τοὺς πάν-
 τας ὑπὲρ τετρακισμυρίους, βουῶν δὲ ὑπὲρ τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι
 μυριάδας· καὶ τούτων τὰς καλλίστας ἐπιλεξάμενον Ἀλέξανδρον,
 ὅτι διαφέρουσαι αὐτῷ κάλλει τε καὶ μεγέθει ἐφαίνοντο, πέμ-
 ψαι ἐθέλειν εἰς Μακεδονίαν ἐργάζεσθαι τὴν χώραν.

Spectat narratio ad expeditionem adversus Aspasios susce-
 ptam, quos in Indiam progressus Alexander, exacto vere a.
 327, adortus est. Cf. Droysen p. 367 sqq. Ut autem supra
 jam p. 18 me monere memini, rationi admodum est con-
 sentaneum, totam hanc expeditionem ab Arriano petitam esse
 ex ipsius Ptolemaei commentariis, cujus in ea gente domanda
 tantae fuere tamque egregiae partes. Ceterum p. 38 v. 31 sq. vel
 transposita voce ἀλλὰ legerim: παρετάξαντο, (γῆλοφον γὰρ —
 λόχους) ἀλλὰ Πτολεμαῖος κ. τ. λ., vel certe hoc modo distin-
 xerim: ἀλλὰ (γῆλοφον γὰρ — λόχους) Πτολεμαῖος κ. τ. λ.

XVII.

Arrian. V. 14. 5, 15. 1, 2. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου,
 ὅτῳ καὶ ἐγὼ ξυμφέρομαι, ἐκπεμφθῆναι τὸν παῖδα ὑπὸ τοῦ
 Πῶρου λέγει, ἀλλ' οὐχ ἐξήκοντα μόνον ἄρματα ἄγοντα. — Ἀλλὰ
 διασχίλους γὰρ λέγει ἰππέας ἄγοντα ἀφικέσθαι τὸν Πῶρου
 παῖδα, ἄρματα δὲ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι· φθάσαι δὲ περάσαντα
 Ἀλέξανδρον καὶ τὸν ἐκ τῆς νῆσου τὸν τελευταῖον πόρον. Καὶ
 ἐπὶ τούτους τὰ μὲν πρῶτα ἐπέμψαι Ἀλέξανδρον καὶ οὗτος
 λέγει τοὺς ἰπποτοξότας, αὐτὸν δ' ἄγειν τοὺς ἰππέας· προσά-
 γειν γὰρ οἰηθῆναι Πῶρον ξὺν τῇ δυνάμει πάσῃ· τὴν δὲ ἵππον
 ταύτην προτεταγαμένην αὐτῷ προπορεύεσθαι πρὸ τοῦ ἄλλου
 στρατοῦ. Ὡς δὲ κατέμαθεν ἀτρεκῶς τὸ πλῆθος τὸ τῶν Ἰνδῶν,
 ἐνταῦθα δὴ ὀξέως ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς ξὺν τῇ ἀμφ' αὐτὸν ἵππῳ·
 τοὺς δὲ ἐγκλίνας, ὡς Ἀλέξανδρον τε αὐτὸν κατεῖδον καὶ τὸ
 στίφος ἀμφ' αὐτὸν τῶν ἰππέων, οὐκ ἐπὶ μετώπῳ, ἀλλὰ κατ'
 ἕλας ἐμβεβληκός. Καὶ τούτων ἰππέας μὲν πεσεῖν εἰς τετρακο-
 σίους, πεσεῖν δὲ καὶ τοῦ Πῶρου τὸν παῖδα· τῶν δὲ ἄρματα
 αὐτοῖς ἵπποις ἀλῶναι ἐν τε τῇ ἀποχωρήσει βαρέα γενόμενα καὶ
 ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ ὑπὸ πηλοῦ ἀχρεῖα.

Arctissime haec cohaerent cum Aristob. Fragm. XXXII,

qui Pori filium scripsit cum *sexaginta* curribus advenisse, anteaquam Alexander copias ex insula Hydaspis in ripam transmisisset. Contra Ptolemaeus, qui ipse expeditioni interfuit (13. 1.), Pori filium cum duobus millibus equitum et *centum viginti* curribus profectum accessisse contendit, quum Alexander jam ultimum vadum ex insula trajecisset. Atque hoc Lagidae testimonium, sibi probatum, Arrianus (14. 5.) rationibus haud ita inconditis firmare nititur. Cf. Droysen l. l. p. 393. Idem tamen ille, quantamcunque in ceteris fidem meretur, nescio an curruum, adde equitum numerum vere constituerit. Fertur saltem Rex ipse hunc in modum de proelio scripsisse: *Τῶν ἰππέων χιλίους καὶ τῶν ἄρμάτων ἐξήκοντα συμπεσόντα τρεψάμενος, τὰ μὲν ἄρματα λαβεῖν ἅπαντα, τῶν δ' ἰππέων ἀνελεῖν τετρακοσίους.* Vid. Plutarch. *Vit. Alex.* LX. Curtius (VIII. 14. 2.) ut rursus in omni hac re alios fontes adiit, ita Pori non *filium* praemissum narrat, sed *fratrem*, Hagen nomine, cum 100 quadrigis et 4000 equitibus. Ptolemaeo in hoc tantum consentit, quod: «Imber, inquit, violentius quam alias fusus, campos lubricos et inequitabiles fecerat; gravesque et propemodum immobiles currus illuvie ac voraginibus haerebant.»

De tempore hujus proelii quum quandam esse controversiam videam, ab hoc quidem loco non alienum sit eam quaestionem paulo accuratius tractare. *Τοῦτο τὸ τέλος*, ait Arrianus V. 19. 3, *τῆ μάχῃ τῆ πρὸς Πῶρόν τε καὶ τοὺς ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ὑδάσπου ποταμοῦ.* Ἰνδοὺς Ἀλεξάνδρῳ ἐγένετο ἐπ' ἄρχοντος Ἀθηναίους Ἡγεμόνος, μῆνος Μουννηχιῶνος. Qui locus quum Schmiedero pugnare videretur (id quod jam visum fuerat Radero ad Curt. VIII. 14. 46.) cum superioribus verbis Arriani l. l. 9. 5, quia scilicet hoc altero loco *circa solstitium aestivum* ad Hydaspem Alexandrum castra habuisse traderet, mutandum censuit vocabulum *Μουννηχιῶνος*, qui mensis Hegemonis anno a d. 19 Apr. perduravit ad d. 18 Maji a. 326, in *Μεταγετινῶνος*. Eandem conjecturam deinceps amplexi sunt Clintonus, Kruegerus, aliique, immemores tum etiam pro *Ἡγεμόνος* legendum esse *Χρέμητος*, qui proximo post Hegemonem anno Archon fuit, ne retro computando plu-

rium mensium sit anachronismus : nam Metagitnion Hegemonis computatur a d. 28 m. Jul. ad d. 27 Aug. a. 327. Et re vera ad Chremetis anni initium dictam pugnam refert Diod. Sic. XVII. 87, plures defensores nactus, quos laudat Schmiederus ad Arriani l. 1. Quum vero apud Diodorum Hegemonis annus desideretur, saltē non distincte indicetur, hujus auctoritate non est abutendum contra Arrianum, e cujus verborum perversa interpretatione totus error manasse videtur, ut nunc statim probatum ibo. Haec igitur, de proelio adversus Pori filium expositurus, ad verbum monet Arrianus : *Ἐν μὲν τῷ τότε οἱ ποταμοὶ πάντες οἱ Ἰνδοὶ πολλοῦ τε ὕδατος καὶ θολεροῦ ἔρρεον καὶ ὄξέος τοῦ ρεύματος· ἦν γὰρ ὥρα ἔτους, ἣ μετὰ τροπὰς μάλιστα ἐν θέρει τρέπεται ὁ ἥλιος· ταύτῃ δὲ τῇ ὥρᾳ ὕδατά τε ἐξ οὐρανοῦ ἀθρόα τε καταφέρεται ἐς τὴν γῆν τὴν Ἰνδικὴν καὶ αἱ χιόνες αἱ τοῦ Καυκάσου — κατατρύχονται ἀΐξουσιν αὐτοῖς τὸ ὕδωρ ἐπὶ μέγα.* Cogitat Arrianus non ipsas τροπὰς θερινὰς sive mediam aestatem, non dies *post τροπὰς*, sed eam anni partem, quae *ad solstitium maxime vergit*, tempus *ὑπὸ τροπὰς*, quemadmodum alibi (VII. 21. 2.) de Euphrate agens locutus est, loco ita simillimo, ut comparari huic mereatur. *Ἦρος ἰποφαλιοντος*, inquit, *καὶ πολὺ δὴ μάλιστα ὑπὸ τροπὰς, ἀστίας τοῦ θέρους ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει, μέγας τε ἐπέρχεται καὶ ὑπερβάλλει ὑπὲρ τὰς ὄχθας.* Probant illam interpretationem, quae ex Aristobulo (Fragm. XXXIV.) Strabo profert. Hinc enim luce est clarius, Porum debellatum esse *ante Etesiarum dies*, qui flare incipiunt sub 20 m. Julii adeoque *ante Metagitnionem*. Et vero, ut iterum testem Aristobulum excitem, Etesiiis spirantibus, orti jam verno tempore imbres tanta vi in India noctu atque interdiu de coelo ruunt, simulque tam late effunduntur fluvii, ut etiam volenti Alexandro hoc anni tempore omnino fuisset bello abstinendum; quod et ipse praeviderat (Arrian. l. 1. 10. 1.) et re expertus est. Nam quum superato jam Poro, subactis Pori regno confinibus Indis expugnatisque oppidis septem et triginta (Arrian. V. 20. 2 sqq.), *κατὰ θερινὰς τροπὰς*, ut Nearchus loquitur (ap. Strab. XV p. 1014 B.), sive *μέσου θέρους*, ut Megasthenes (ap. Arrian. *Indic.* VI. 5.), ad Ace-

sinem castra metatus esset, in dies aucta hujus fluvii exundatio alio eum confugere coëgit. Ex his igitur omnibus colligitur, Alexandrum, quem *ἔαρος ἀρχομένου*, ut testatur Aristobulus, i. e. probabiliter m. Elapheholione, cui succedebat Munychion, ad urbem Taxila indeque continuo ad Hydaspem et Pori regionem movisse constat, hunc Indorum Regem satis diu ante *θερινᾶς τροπᾶς* proelio vicisse, ut non dubium sit, quin Arrianus vere illud retulerit ad m. Munychionem anni Hegemonis, circiter m. Majum a. 326. Cf. Droysen. l. l. p. 400 sq. et Muetzell. ad Curt. p. 797 sq., cui tamen Aristobuli fragmentum explicanti non omnino assentior; quod suo loco ostendam.

XVIII.

Arrian. V. 20. 2. *Ἀντὸς (Ἀλέξανδρος) ἤλαυνεν ὡς ἐπὶ τοὺς προσχώρους τῆ τοῦ Πύρου ἀρχῆ Ἰνδούς. Ὄνομα δὲ ἦν τῆ ἔθνηι Γλαυγανίκαι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ὡς δὲ Πτολεμαῖος, Γλαῖσαι.*

De Glauganicis sive Glausis, validissima Indiae gente, quam deinde Porus ab Alexandro accepit regendam (l. l. 4.), si tacuisset Arrianus, omnia ignoraremus. Verbo de iis monet Droysen p. 405.

XIX.

Arrian. V. 20. 8, 9. *Τοῦ Ἀκεσίνου ποταμοῦ τὸ μέγεθος μόνου τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν Πτολεμαῖος ὁ Ἀάγου ἀνέγραψεν· εἶναι γὰρ, ἵνα ἐπέρασεν Ἀλέξανδρος αὐτὸν ἐπὶ τῶν πλοίων τε καὶ τῶν διψθερῶν ξὺν τῇ στρατιᾷ, τὸ μὲν ρεῦμα ὄξυ τοῦ Ἀκεσίνου πέτραις μεγάλαις καὶ ὄξειαις, καθ' ὧν φερόμενον βία τὸ ὕδωρ κυμαίνεσθαι τε καὶ καχλάζειν· τὸ δὲ εὖρος σταδίους ἐπέχειν πεντεκαίδεκα. Καὶ τοῖς μὲν δὴ ἐπὶ τῶν διψθερῶν περῶσιν εὐμαρῆ γενέσθαι τὸν πόρον· τοὺς δὲ ἐν τοῖς πλοίοις διαβάλλοντας, ἐποκειλάντων πολλῶν πλοίων ἐπὶ ταῖς πέτραις καὶ ξυναραχθέντων, οὐκ ὀλίγους αὐτοῦ ἐν τῷ ὕδατι διαφθαρήναι.*

De Acesine, post Indum maximo Indiae fluvio, vide quae annotavit v. d. Chys, *Comment. geogr.* p. 103. Quo loco Alexander illum trajecerit, ex hoc Ptolemaei fragmento investigavit Droysen. p. 406.

Arrian. V. 28. 4-29. 2. Ὡς σιγή αὐτῶν πολλῆ ἦν ἀνά τὸ στρατόπεδον καὶ ἀχθόμενοι μὲν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ (Ἀλεξάνδρου) δῆλοι ἦσαν, οὐ μὴν μεταβαλλόμενοι γε ἰπ' αὐτῆς, ἐνταῦθα δὴ λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ὅτι ἐπὶ τῇ διαβάσει οὐδὲν μείον ἐθύετο, θυομένῳ δὲ οὐκ ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἱερά. Τότε δὴ τοὺς πρεσβυτάτους τε τῶν ἐταίρων καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιτηδείους αὐτῷ Ξυναγαγὼν, ὡς πάντα ἐς τὴν ὀπίσω ἀναχώρησιν αὐτῷ ἔφερον, ἐκφαίνει ἐς τὴν στρατιάν, ὅτι ἐγνωσται ὀπίσω ἀποστρέφειν. Οἱ δὲ ἐβόων τε οἷα ἀν' ὄχλος ξυμμιγῆς χαίρων βοήσειε καὶ ἐδάκρυον οἱ πολλοὶ αὐτῶν· οἱ δὲ καὶ τῇ σκῆνῃ τῇ βασιλικῇ πελάζοντες ἤνχοντο Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, ὅτι πρὸς σφῶν μόνων νικηθῆναι ἠνέσχετο. Ἐνθα δὴ διελὼν κατὰ τάξεις τὴν στρατιάν δώδεκα βωμοὺς κατασκευάζειν προστάττει, ὕψος μὲν κατὰ τοὺς μεγίστους πύργους, εὖρος δὲ μελίζοντας ἔτι ἢ κατὰ πύργους, χαριστήρια τοῖς θεοῖς τοῖς ἐς τοσόνδε ἀγαγῶσιν αὐτὸν νικῶντα, καὶ μνημεῖα τῶν αὐτοῦ πόνων. Ὡς δὲ κατασκευασμένοι αὐτῷ οἱ βωμοὶ ἦσαν, θίει δὴ ἐπ' αὐτῶν ὡς νόμος, καὶ ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικόν τε καὶ ἵππικόν.

Sermo est de conspiratione Macedonum, qui continuis laboribus fatigati hanc ab Alexandro flagitarunt veniam, ut positis tandem armis in patriam reverti ipsis liceret. Fuscus hac de re Arrianus exposuit, inde a. c. 25—29, quorum, fines fragmenti longius dilatare non ausus, ea tantum illius indicio recepi, quae de sacris in Hyphasis ripa factis erectisque aris memorantur; sed plura, imo totum locum Ptolemaeo deberi, verisimilis est Droyseni conjectura, l. l. p. 415. Cum nostro fragmento comparari possunt, quae ex aliis fontibus deducta referunt Diod. Sic. XVII. 95, Plutarch. *Vit. Alex.* LXII, Curtius IX. 3. 3-19, Justin. XII. 8, tum ceteris monumentis, tum aris describendis maxime intenti, de quibus cf. Droysen. p. 423. Plinio si fides, exsuperato amne in adversa ripa Alexander aras dicavit. Vid. *H. N.* VI. 21. Id vero, quamvis Alexandri *Epistolis* firmari dicat, reliquorum scriptorum testimoniis non firmatur, nec quo commendetur habet, ut docet Muetzell. ad Curt. p. 833 sq.

XXI.

Arrian. VI. 2. 4. Ἦν τὸ ξύμπαν πλῆθος τῶν νεῶν, ὡς λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ᾧ μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι, τριακόντορα μὲν ἐς ὀγδοήκοντα· τὰ δὲ πάντα πλοῖα σὺν τοῖς ἱππαγωγῶσι καὶ ὅσα ἄλλα ποτάμια ἢ τῶν πάλαι πλεόντων κατὰ τοὺς ποταμοὺς ἢ ἐν τῷ τότε ποιηθέντων οὐ πολὺ ἀποδέοντα τῷ δισχίλων.

De numero navigiorum, quibuscum in Hydaspē navigatur est, inter Alexandri M. scriptores non convenisse, jam satī declaratur hoc Arriani monito, ὡς λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ᾧ μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι, testes adspersati Nearchum et Onesicritum. Ut vero hinc jure miramur, quid Arrianum mererit, ut *Indic.* XIX. 7 Nearchi potissimum recensioem secutus, ita magis etiam mirum videtur, ipsum classis praefectum a vero tam longe aberrare potuisse, ut fere mille ducentas naves minus numeraverit quam Ptolemaeo numerata vidimus. Secundum Nearchum enim νῆες αἰ σύμψασαι ὀκτὰ κίσσαι ἦσαν, gravissimo discrimine, cui ut succurreret, Schmeiderus numerale χίλιαι interponendum esse conjecit, Nearchus mille octingentas naves recensuisse ratus. Atque hanc conjecturam video placuisse Droyseno p. 428; quod factum nollem. Quasi scilicet tam despecta sit Diodori et Curtii fides, ut horum testimonia facere nihili liceat, modo conjecturae ope Nearchum Ptolemaeo aliqua concordia jungamus. Sed istud quidem vix crediderim, si cui etiam ille probabiliter narrasse videretur, qui Alexandrum cum duobus navium millibus in Hydaspē navigasse contenderit. Quid autem Diodorus? Quid Curtius? Uterque (Diod. XVII. 95, Curt. I. I. 22.) mille tantum navium meminerunt. Quin igitur, non dico Ptolemaeo Nearchum sed huic illum quodammodo conciliamus cumque Diodoro et Curtio in gratiam redigimus? Scribamus, inquam, ut bene procedant omnia, in fragmento Ptolemaei: οὐ πολὺ ἀποδέοντα τῶν χιλίων.

XII.

Arrian. VI. 10. 1, 2; 11. 7. Ἀλέξανδρος βάλλεται καὶ αὐτὸς διὰ τοῦ θάρακος ἐς τὸ στήθος τοξεύματι ὑπὲρ τὸ

μαστόν, ὥστε λέγει Πτολεμαῖος, ὅτι καὶ πνεῦμα ὁμοῦ τῆ αἵματι ἐκ τοῦ τραύματος ἐξεπνεῖτο. Ὁ δὲ, ἔστε μὲν ἔτι θερμὸν ἦν αὐτῷ τὸ αἷμα, καίπερ κακῶς ἔχων, ἡμάνετο· πολλοῦ δὲ δὴ τοῦ αἵματος καὶ ἀθρόου οἶα δὴ ξὺν πνεύματι ἐκρύντος, ἰληγὸς τε αὐτόν καὶ λειποψυχία κατέσχε, καὶ πίπτει αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἀσπίδα ξυγνεύσας. — Καὶ οἱ μὲν ξύλω πληγέντα κατὰ τοῦ κράτους Ἀλέξανδρον καὶ ἰληγγιάσαντα πεσεῖν, αὐθις δὲ ἀνασάντα βληθῆναι βέλει διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στήθος· Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου ταύτην μόνην τὴν πληγὴν πληγῆναι λέγει τῆ ἐς τὸ στήθος.

Verbis οἱ μὲν ξύλω κ. τ. λ. Arrianus designasse tum alios, tum vero maxime Aristobulum videtur, quamquam hic Alexandrum κατὰ τοῦ αὐχένος, nec vero κατὰ τοῦ κράτους clava ictum tradidit. Vid. ejus *Fragm.* XLI. Aristobulum imitatus Plutarchus *Orat. de Alex.* I. 2 sauciatum Regem narrat βέλει μὲν ἀπὸ τόξου τὸ στέρον ἐνερευθέντι καὶ καταδυσάντι τὸν αἰθρον, ὑπέρου δὲ πληγῆ παρὰ τὸν τράχηλον. Neque alium ob oculos habuit *Vit. Alex.* LXIII. Appiano quoque (*B. C.* II. 152.) dicitur Alexander πληγείς τὰ στέρα χαλεπῶς καὶ ἐς τὸν τράχηλον ὑπέρω βαρυτάτῳ. Ceteri scriptores Ptolemaeo tacite subscribentes simplex vulnus memorant, illatum Regi διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στήθος τοξεύματι ὑπὲρ τὸν μαστόν, ut ait Arrianus, quocum cf. Plutarch. *Orat.* II. 13. Unde in promptu quidem sit corrigere verba Diodori XVII. 99 : τοξευθεῖς ὑπὸ τὸν μαστόν· sed quum etiam Justinus XII. 9 verbotenus haec reddat : «sagitta sub mamma trajectus,» contra his duobus exemplis admonitus apud Arrianum ὑπὸ restituere malim. Plutarchus περὶ τὸν μαστόν vulnus collocat, sed paulo accuratior Curtius IX. 5. 9 conjecturam meam egregie confirmat. «Indus, inquit, duorum cubitorum sagittam — ita excussit, ut per thoracem paulum super latus dextrum infigeret.» Ut vero ad Arrianum veniam, hoc loco plus auctoritatis Ptolemaeo tribuentem quam Aristobulo, haudquaquam dissimulo, hujus arbitrii aequitatem me magnopere addubitare. Quo enim die ad Mallorum urbem pugnatum est, abfuit Ptolemaeus, missus in expeditionem. Vid. *Fragm.* XXIII. Itaque quaecumque de eo proelio perscripsit, post fando audivit,

quum, ut fit, gravissimum illud et lethale pectoris vulnus fortasse paene obliteravisset alterius plagae memoria, adeo levis ut praeter capitis vertiginem, mox sedatam, Alexander nichi mali ex ea passus esse videatur. Nec negavit Ptolemaei clavae ictum, tantum non memoravit.

XXIII.

Arrian. VI. 11. 8. Τὸ δὴ μέγιστον πλημμέλημα τῶν ξυγραψάντων τὰ ἀμφὶ Ἀλέξανδρον ἐκεῖνο τίθεμαι ἔγωγε. Πτολεμαῖον γὰρ τὸν Λάγου ἔστιν οἱ ἀνέγραψαν ξυναβῆναι τὸν Ἀλεξάνδρου κατὰ τὴν κλίμακα ὁμοῦ Πευκέστα, καὶ ὑπερασπισαί κειμένου, καὶ ἐπὶ τῷδε Σωτηῆρα ἐπικληθῆναι τὸν Πτολεμαῖον· καίτοι αὐτὸς Πτολεμαῖος ἀναγέγραφεν οὐδὲ παραγενέσθαι τοῦτω τῷ ἔργῳ· ἀλλὰ στρατιᾶς γὰρ αὐτὸς ἡγεμὸς ἄλλας μάχεσθαι μάχας καὶ πρὸς ἄλλους βαρβάρους.

Curtius IX. 5. 21. Ptolemaeum, qui postea regnavit huic pugnae affuisse, auctor est Clitarchus et Timagenes. Sed ipse, scilicet gloriae suae non refragatus, affuisse se misit in expeditionem, memoriae tradidit.

Cum Clitarcho et Timagene faciunt Plutarch. *Orat. de Alex.* 1. 2, II. 13, et Pausanias I. 6. 2, qui tamen alibi verior narrant, hic I. 1. 8. 6, ille *Vit. Alex.* LXIII, ubi Alexandri servatores non nisi Peucestam nominat et Limnaeum, pro quo Curtius I. 1. 15 *Timaeum* substituit, ex hoc ceterisque Plutarchi locis emendandus. Ceterum Plutarchi ea est in pro-pugnatoribus Alexandri recensendis inconstantia, ut modo Leonnatum omittat, modo etiam Peucestam, quem universae antiquitas *Alexandri M. Servatorem* celebravit. Vid. Arrian. I. 1. 7 et Plin. *H. N.* XXXIV. 19. 8. «Tanta (ait Curtius) componentium vetusta rerum monumenta vel securitas vel par huic vitium, credulitas fuit.» Tandem de Ptolemaei cognomine, cujus supra p. 15 mentionem feci, Stephanus Byzant. p. 219, 37 v. Ὁξυδράκαι (Cf. Aristob. *Fragm.* XLI.) ἔθνη Ἰνδικόν, inquit, ὑφ' ἧν σώσας Ἀλέξανδρον Πτολεμαῖος Σωτι-

ἐκλήθη. οἱ δὲ ψεῦδος τὸ περὶ τῶν Ὀξυδρακίων. Quem locum ut hac conferam admoneor corrupta lectione ὑφ' ὧν, manifesto mutanda in ἀφ' ὧν. Sic, ut hoc utar, Aeschylus *Agam.* 611 : Ἀπὸ στρατείας ἄνδρα σώσαντος θεοῦ, ubi post ἄνδρα Schuetzius male distinxit.

XXIV.

Arrian. VII. 28. 2, 3. Ἀέγουσιν αἱ ἐφημερίδες αἱ βασιλικοί, ἐν τῷ τοῦ Σεράπιδος ἱερῷ Πείθωνά τε ἐγκοιμηθέντα, καὶ Ἀταλῶν, καὶ Δημοφῶντα, καὶ Πευκέσταν, πρὸς δὲ, Κλεομένην τε, καὶ Μενίδα, καὶ Σέλευκον, ἐπερωτῶν τὸν θεόν, εἰ λῶν καὶ ἄμεινον Ἀλέξανδρον εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ κοιμισθέντα καὶ ἐκετεύσαντα θεραπεύεσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ· καὶ γενέσθαι φήμην πᾶ ἐκ τοῦ θεοῦ, μὴ κομίζεσθαι εἰς τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ μένοπι ἔσεσθαι ἄμεινον. Ταῦτά τε ἐπαγγεῖλαι τοὺς ἐταίρους, καὶ Ἀλέξανδρον οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθανεῖν, ὡς τοῦτο ἄρα ἦδη ὦν τὸ ἄμεινον. Οὐ πόρῃω δὲ τούτων οὔτε Ἀριστοβούλῳ οὔτε Πτολεμαίῳ ἀναγγέλλεται.

Brevissime, sed ex eodem fonte primario, Ephemeridibus Regis, de hac Serapidis consultatione absolvit Plutarchus *Vit. Alex.* LXXVI. Τετάρτης (sic enim legendum esse, nec τῆς, docet orationis contextus) τῆς ἡμέρας (φθίνοντος Δαισίου) οἱ περὶ Πύθωνα καὶ Σέλευκον εἰς τὸ Σεραπίειον ἀποσταλέντες, ἠρώτων, εἰ κομίσουσιν ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον· ὁ δὲ θεὸς κατὰ χάριν ἔην ἀνεῖλε. Pro Πύθωνα reponere Πείθωνα, ut c. LXXIII Πειθαγόραν pro Πυθαγόραν (cf. Aristob. *Fragm.* XLVIII.), quamquam Πύθων legitur apud Aelian. *V. H.* XIV. 48 et ubivis fere apud Diodorum, nisi quod rarissime in Codd. scribitur Πίθων. Sed Arriani constans scriptura Πείθων hic praevalere oportet, cui respondet Curtii et Justinii (XIII. 4.) *Pithon*. Habent etiam Photii codices Πείθων, a correctoris manu Πύθων, sed Bekkerus Πίθων praetulit. Trium Pithonum, Alexandri comitum, quibus quartus fortasse addendus est ex Arriani *Indic.* XV. 10, hoc loco indicatur *Crateuae filius*, Alexandri *σωματοφύλαξ* (Aristob. *Fragm.* XLIV.), cui post Regis mortem Mediae satrapia cessit (Diod. Sic. XVIII. 3, 7; Phot. p. 64 a 36, 69 a 37; Curt. X. 10. 4.) Regumque

tutela mandata est (Diod. I. I. 39.). *Attalum Andromenis*, *Picestam*, *Menidam Hegesandri* et *Seleucum*, Alexandri du clarissimos, nemo ignorat. *Demophon* vates esse videtur, et Alexandrum Mallorum urbem obsessurum monuit, ne comteret aut certe differret obsidionem. Vid. Diod. XVII. 98 Curt. IX. 4. 28. De *Cleomens* incertior res est, sed divsum tamen esse apparet ab eo, qui hoc tempore in Aegyegebat vectigalibus praefectus, Naucraticam puta, *ἄνδρα καὶ πολλὰ ἀδικήματα ἀδικήσαντα ἐν Αἰγύπτῳ*, ut loquitur rian. VII. 23. 6. Cf. III. 5. 4; Curt. IV. 8. 5. Serapid quum crederent antiqui «posse praescribere per somninationem valetudinis» (Cic. *de Div.* II. 59.), celeberrimum Ius Dei templum Canopicum legimus *πολλῆ ἀγιστεία τιμώμεναι καὶ θεραπείας ἐκφέρον, ὥστε καὶ τοὺς ἔλλογιματάτους ἀνδρῶν πιστεύειν, καὶ ἐγκοιμᾶσθαι αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ ἑτέρων*. Strabo XVII p. 1152 C. Videtur Alexander Serapidis cult in Aegypto cognitum (quo spectat fabella Jul. Valerii I. 3 Babylonem traduxisse, eundemque, quod hic obiter dictum sit, Ptolemaeus Lagida, insomnio scilicet id monitus, post Alexandriae instauravit (Tacit. *Hist.* IV. 83 sq., Macrob. *Saturn.* I. 7.), tantoque est studio prosecutus, ut etiam Atlantiensibus commendaverit. Vid. Pausan. I. 18. 4.

ARISTOBULI

VITA ET COMMENTARII.

ARISTOBULI

VITA ET COMMENTARIL.

comitibus Alexandri quae fuerit Aristobulo dignitas, certo argumento probatur. Si operis ab eo conscripti mentionem spectas, tum rationem attendis, qualem fuisse comitia indicant, doctiorem fere et in singulis subtilioris potius accensendus esse videatur, qui Alexandri gratitudinem et doctrinae laudibus sibi comparaverint, quam gratitudine et rei militaris peritia. Cui suspicioni Arriani simplicissimum testimonium: *συνεστράτευσε βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ* 1), nihil obstat, quippe quod Aristobulum Alexandro expeditionis socium arguit, militiae nomen dedisse non potest 2). Nec militem munus redolet, quod aliquando se Regis suscepisse Aristobulus testatur. Agens enim de Cyri Cam-

1) eodem. ad *Exp. Alex.* 2, coll. V. 7. 1, 8. 1.

2) nec verbi *συνεστράτευεν* usum non quidem opus erit ut multis illi tantum refert, Callisthenem ad ap. Jo. Laur. Lydum *de Mens.* p. 264 (Sth.); quaeque de comico Pherecrate Suidas fingit s. v. III p. 592. sed mera conjectura est, Sanetocrucius vel in graviorem quendam testem esse temere interpretatus est Arrianum, quum *belli ducibus* Alexandri illum accenseret, *Exam. crit.* p. 42.

bysis f. sepulcro, pretiosissimo Pasargadarum monumento, ipse se designatum ab Alexandro refert, qui perfractum illud spoliatumque de integro instauraret et pristino ornatu restitueret¹⁾. Quidquid est, quanta Alexandri gratia floruerit, haec ipsa res egregie ostendit. E magno enim dolore, quem ab impio isto facinore ille cepisse traditur, summaque cura, qua ejus auctores exquirere et violatum sepulcrum reficere studuit, haud sine ratione colligo, Regem, cui tantum negotium committeret, non nisi probatum sibi et spectatae fidei virum delegisse²⁾. Alterius etiam sibi mandati muneris Aristobulus apud Strabonem meminit³⁾; quod cujus fuerit naturae etsi prorsus non liquet — nude enim ἐπὶ τινα χρεῖαν se missum scribit — sat tamen honorificum ei fuisse tuto statui potest.

Patre natus est Aristobulus ipsi ὀμωνύμῳ Aristobulo⁴⁾. De patria haud magnopere constat. Vulgo Κασσανδρεὺς dictus⁵⁾, quo nomine fortasse in operis exordio ipse se vocavit, Cassandriam habuisse patriam existimatur. Hanc vero Macedoniae civitatem quum demum a. 315, deductis eo multorum oppidorum incolis, Antipatri filius Cassander condiderit⁶⁾, Κασσανδρεὺς cognomen palam est non nisi diu post obitum Alexandri ab Aristobulo adscisci potuisse. In hac igitur nova civitate, brevi ita aucta, ut Macedoniae urbium plurimum va-

1) Fragm. XLV.

2) Quendam etiam caritatem, me iudice, verba spirant, quibus indignatus Alexander Aristobulum secum in Hydaspes navigantem objurgasse fertur. Locus infra tractandus legitur ap. Lucian. *Quom. hist. conscr. sit* XII.

3) Fragm. XXXVI.

4) Arrjan. *Proöem.* 1; VI. 23. 3.

5) Lucian. *Macrob.* XXII (Fragm. I.); Plutarch. *Vit. Demosth.* XXIII (Fragm. II.); Athen. II p. 43 D, VI p. 351 A (Fragm. V. XXIX.).

6) E Pausan. V. 23. 2, Strab. Exc. VII p. 510 A, Steph. Byz. s. v. p. 161, 30 et v. *Ποτιδαία* p. 236, 31, Plin. *H. N.* II. 59, IV. 17, Potidaeenses potissimum Cassandriam deductos credideris; sed Cassandri jussu, ex aliis etiam civitatibus haud paucos eo confluisse, arguit locus classicus Diod. Sic. XIX. 52: Ἐκτισε καὶ πόλιν ἐπὶ τῆς Παλλήνης ὀμωνύμων αὐτοῦ Κασσανδρεῖαν, εἰς ἣν τὰς τε ἐκ τῆς Χερρόνησον πόλεις συνώκισε καὶ τὴν Ποτιδαίαν, ἐτι δὲ τῶν σύγγενος χωρίων οὐκ ὀλίγα: κατώκισε δ' εἰς αὐτὴν καὶ τῶν Ὀλυνηθίων τοὺς διασωζομένους, ὄντας οὐκ ὀλίγους.

leret, Aristobulus annos natus quatuor et octoginta, quod initio commentariorum testatus esse fertur — obiit autem nonagenario major ¹⁾) — τὰ κατ' Ἀλέξανδρον scripto mandare coepit. Nam, quamquam per aetatem profecto licuit, posteriora tempora non pertractasse, sed quae ad *Διαδόχων* tempora pertinerent misisse videtur, nisi quod subinde, id vero rarissime et obiter, in Alexandri historia ea commemoravit ²⁾). Contra, Aristobulus quae vel ad Alexandrum ipsum propius spectabant, vel ad regiones ab illo petitas subactasque, ea continua narratione, in pluribus fortasse libris, plene saltem *φαεque*, illustrata exposuit, ut facili opera e fragmentis perspicitur. Quo autem titulo commentarii illi prodierint, frustra quaesiveris. Eum tamen a vero proxime abesse puto, cui *Ἱστορίαι περὶ Ἀλέξανδρον* vel *περὶ Ἀλεξάνδρον* inscripti fuisse videantur ³⁾). Hujus operis quae fuerint laudes, quae vitia, qualis omnino ratio, jam deinceps examinemus.

Et primum quidem, si quid e reliquiis efficiendum, sponte nobis in oculos incurrit diligentia, quam in tota historia Alexandri enarranda paene singularem auctor adhibuit. Maxime vero haec Aristobuli virtus elucet in locorum regionumque, quas sibi Alexander subegit, accurata descriptione. Excelsae sufficiat quae de Caucasio monte ⁴⁾, quae de Hyrcaniae, Indiae;

1) Lucian. l. I. Praeterea de aetate, qua vixit Aristobulus, nullum exstat indicium, nisi quod de pugna a. 301 ad Ipsum commissa eum in Historiis verbo dixisse apparet. Vid. Fragm. XLVIII.

2) Locus qui huc spectat unicus is est, quem modo dicebam, de proelio Ipsensi.

3) Illa inscriptione v. c. cum Charete usus est Clitarohus (Athen. IV p. 148 D, XII p. 530 A, XIII p. 586 D.); hanc operi Aristobuleo assignavit Heerenus, *de fontt. Plut.* p. 92. Testimonia apud antiquos et rara sunt et incerta. Athenaeus, apponere librorum, e quibus hausit, titulos solitus, in Aristobulo ab hoc more recessit. Semel (Fragm. XXVI.) *Ἱστορίας* ei tribuere videtur, scribens: *ὡς Ἀνγκὲς ὁ Σάμιός φησιν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι καὶ Ἀριστόβουλος καὶ Χάρης ἐν ταῖς Ἱστορίαις*. nam hac voce tam Aristobuli quam Charetis commentarios laudari conjicio. Arrianus nihil quidquam monet; haec pauca Lucianus l. I.: *τὴν Ἱστορίαν τέταρτον καὶ ὄγδοηκοστὸν ἔτος γεγονῶς ἤρξατο συγγράφειν*.

4) Fragm. XVII.

Gedrosiae; aliarum Asiae terrarum natura, fertilitate sibi, arborum plantarumque generibus ¹⁾, quae de variorum locorum animalibus ²⁾, quae denique de Oxo, Jaxarte, Polytimeo, Indo, Acesine, Nilo, Euphrate fluviis ³⁾, e commentariis Aristobuli Arrianus aliique excerpta servarunt. Atque hac parte haud scio an in magno scriptorum numero, qui Alexandri memoriam scriptis celebrarunt, Aristobulum quisquam superaverit, nisi forte Nearchum et Onesicritum cum eo contuleris, quos tamen fide sat longo post se intervallo reliquit. Ipsi adeo Ptolemaeo in rebus bellicis lubenter habitanti, in gentium vero, terrarum, fluminum, rerum naturalium descriptione parcissimo, hoc nomine Aristobulus longe praecelluit; ut vix dubitem, quin quae hujus generis multa hodie apud Arrianum offendimus, plurima ex opere Aristobuli deducta ad nos permanerint ⁴⁾. Ut est, tantam ab eo [positam fuisse in rebus geographicis et naturalibus explorandis curam e fragmentis cernimus, ut, si quo jure Patrocles Alexandri comites insimulasse dicitur, eos *ἐπιδρομάδην ἰστορῆσαι ἕκαστα* ⁵⁾, Aristobulo hoc levitatis crimen imputari haudquaquam possit. Pari denique studio eum conscripsisse constat, quae adumbranda et exponenda in primis sibi proposuerat, Alexandri M, adde ejus amicorum, ingenium ac mores, bellica consilia et facinora, privatam ac publicam vitam. Nam quod Arrianus eum siluisse dicit, Indum fl. quomodo Alexander ponte junxerit ⁶⁾, id quidem vix in censum vocandum nec negligentiae tribuendum est. Talia optimum quemque scriptorem saepe praetereunt, qui non magis in

1) Fragm. XVIII, XXXIV-XXXVI, XXXIX, XLIII, XLIX.

2) Fragm. XXXVII, XXXVIII, XL.

3) Fragm. XIX, XXI, XXIV, XXXV-XXXVIII, XLII, LI, LIII.

4) Cf. supra p. 17 sq.

5) Strabo II p. 120 B. Dictis Aristobuli favet Patrocles ap. Strab. XI p. 776 C (Fragm. XIX.). Non levem autem in rebus geographicis auctoritatem huic Patrocli tribuit Strabo, quo teste II p. 120 C, quae Alexandri jussu peritissimi quique viri de variis regionibus exploravissent accurateque conscripserant, ea Patrocles a gazae Praefecto Xenocle accepta in usum suum convertit. Cf. de eo Forbiger *Handb. d. alt. Geogr.* I p. 157.

6) V. 7. 1, 8. 1.

puillis haerere, quam ad gravissima quaeque animum attendere student.

Cum tanta vero diligentia quantum conjunxit Aristobulus veritatis studium, quantam fidem? Est haec in maxima gravitate summæ difficultatis quaestio, quam ut aliquantum superemus, age, ab Arriani judicio profecti, quæ hinc summa cogitur, eam cum aliorum testimoniis comparemus.

«Aristobulus, quod Alexandro fuit expeditionis in Asiam comes, scribere de hujus rebus gestis vere potuit, et magis etiam, quod demum post Regis mortem commentarios edidit, quam illum neque absterret metus neque alliceret praemium, ut aliter quam accidissent singula scriberet.» Huc redit haud inconditum Arriani judicium, quem de Ptolemaeo eadem fere pronuntiasse vidimus. Quum autem vera scribere qui potuisset reapse etiam voluisse videretur, Arrianus juxta Ptolemaeum maxime Aristobulum sibi elegit, quem in vita factisque Alexandri enarrandis ducem sequeretur. Quod nobis quidem pro meritis Aristobuli non potest non gravissimum esse argumentum, siquidem Arrianus, qui ea vixit aetate, qua si non omnium, at longe plurimorum Alexandri comitum scripta supererant, probe ipsi cognita et consulta, tamen premere Aristobuli et Ptolemaei vestigia, quam ab aliis indicatam viam ingredi maluit. Quid? quod in *Anabasi* — nam de *Indicis* alia res est¹⁾ — ceterorum commentarios unice fere adhibuit, quatenus vel Aristobuli et Ptolemaei narrationibus non continebant contraria, vel his non relata referebant. Et ne sic quidem, ut ipse auctor est, multum reliquis illis credidit, sed quæ tradiderant tanquam non omnino fida fama que solum vulgata recepit²⁾. Ptolemaeus vero et Aristobulus, quoties

1) In his enim sectatur prae aliis Nearchum et Megasthenem, laudatis etiam tum Alexandri scriptoribus universæ (II. 4, 9; V. 3, 10; VI. 1.), tum tumen Eratosthene et Ctesia (III. 1, 6.), item Hannone (XLIII. 11.) et his Onesicrito (III. 6; VI. 8.); Aristobulum vero nullibi fontibus suis annumerat, quamquam et hunc aliquoties consuluisse videtur. Vid. annot. ad *Fragm. XXXVII* et *XLII*.

2) Proöem. 3. Si vero sua est Plutarcho fides, cujus tamen patrocinium suscipere nolim, Arrianus promissis non semper stetit. Quaestionem cogita

eadem uterque exponēbant, egregio cum consensu plerumque exponēbant. Itaque nil mirum, si his omnibus motus Arriani saepius illorum auctoritate aliorum narrationes tanquam commenta exposit¹⁾: Veruntamen haud ita praepudicata opinio abreptum fuisse, ut quae duumviri illi scripto mandaverant omnia pro veris amplecteretur, vel ex hoc ejus monito pate Ptolemaeum et Aristobulum ceteris Alexandri comitibus ipsi apparuisse πιστοτέρους ἐς τὴν ἀφήγησιν²⁾. Unde etiam quibus in rebus a vero aberrasse viderentur, pluribus locis notavit³⁾. Cum delectu igitur et iudicio commentariis Aristoboli — nam hunc jam unice curamus — Arrianus usus est: quemadmodum ea ipsa vituperia nobis haud leve sunt incivium, illum non coeco plane studio, sed aequiore mente Aristoboli fide iudicium tulisse.

Pergamus ad Strabonem. Hic quantum Aristobulo credidit, aperte quidem nusquam declarat; sed toties tamen, praesertim in terrarum fluviorumque descriptionibus, vel tacite sequitur; vel laudat nominatim⁴⁾, ut satis bene de Aristoboli fide sensisse videatur, licet universe Alexandri scriptores ferme omnes, primum Daïmachum, tum Megasthenes

de numero Oratorum, quos Alexander expugnatis Thebis ab Atheniensibus poposcisse fertur, qua de re monui ad *Durid. Rel.* p. 55 sqq. et monui iterum infra ad *Fragm. II.*

1) Cf. disput. nostr. de Ptolem. p. 13, 14.

2) l. l. 2.

3) Aristobuli fidem aspernatur in relatione proelii adversus Pori filium 14. 5. Vide tamen annot. ad *Fragm. XXXII.* Neutrius vero traditionem sequi in iis, quae de morte Callisthenis memoriae prodiderant, IV. 14. 3, quam hic quidem, si penes nos arbitrium sit, de Aristobuli fide non dubitandum: ut patet ex annot. ad *Fragm. XXVIII.* Cf. III. 3. 5, 6. Ceterum quibus rebus inter Aristobulum et Ptolemaeum non convenerit, indicat Arrianus II. 3. 7, 8; III. 4. 5, 30. 5; V. 20. 2.

4) Tacitae imitationis vestigia reperies III. 29. 2 sq., IV. 6. 5 sqq., 20. 2, 25. 4, VII. 19. 6 sqq., 21. 1 sqq. Cf. dicta ad *Fragm. XIX, XXI, XLII, XXXIV, L, LIII.*

5) Viginti fere fragmenta Aristobuli apud Strabonem offendimus; sed multa etiam exstare, quae sublato auctoris nomine ex Aristobuli *Historia* ille deprompserit, haud temere conijcere mihi videor. Aliquot locos indicabo ad *Fragm. XIII, XVII, XXI, XXVII, XXXIV, XLVII, LIII.*

deinde Onesicritum et Nearchum, maxime in India describenda levissima fide versatos esse doceat¹⁾. Οὐδὲ τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον συγγράψασιν ῥάδιον πιστεῦεν τοῖς πολλοῖς· καὶ γὰρ οὕτω ῥαδιουργοῦσι διὰ τε τὴν δόξαν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ διὰ τὸ τὴν στρατείαν πρὸς τὰς ἑσχατίας γεγονέναι τῆς Ἀσίας πόρῳ ἀπ' ἡμῶν²⁾. His vero *plerisque* Strabonem cogitatione ex-misse Aristobulum, non est quod dubitemus, si quae paulo ante contenderat memoria recolimus. Narrans enim de congressu Alexandri cum Regina Amazonum, de qua plurimi scriptores literis mandassent, *Τῶν συγγραφέων*, inquit, *ποσούτων ὄντων, οἱ μάλιστα τῆς ἀληθείας φροντίσαντες οὐκ εἰρήκασαν· οὐδ' οἱ πιστευόμενοι μάλιστα οὐδεὸς μέμνηται τούτων³⁾*. Jam vero Aristobulum cum Ptolemaeo de tota ista fabella ne verbo quidem dixisse ex Arriano novimus⁴⁾. Quapropter, ne quid de Ptolemaeo dirimam, quem semel tantum ad partes vocavit, vel fallor equidem vel Strabo, quamvis neminis cuiquam nomen addiderit, scriptoribus illis prae ceteris fide dignissimis sibi que adeo probatissimis accensuit, si quem alium, Aristobulum.

Sic sensim indiciis Arriani et Strabonis⁵⁾ eo devenimus, unde digressis aliquanto certius sit nobis de Aristobuli fide iudicium. Dubiae interdum ipse fidei, universe veritatis haud incurius, plerisque omnibus Alexandri historicis *πιστότερος* fuit *ἔς τὴν ἀφήγησιν*, referendus ad *τοὺς πιστευομένους μάλιστα*. Quaerenti autem, quibus tandem vitiis notandus esse Aristobulus videatur, respondeo nolle me cum Sanctocrucio in primis notare studium istud miri et miraculosi⁶⁾, cuius quippe credu-

1) II p. 121 B, coll. XV p. 1006 A, p. 1022 B. C, p. 1028 B. Conferri etiam exempla possunt ad Fragm. XXXVII et XXXIX memorata.

2) XI p. 774 C.

3) I. l. p. 771 B.

4) Cf. dicta p. 11 sq.

5) E Plutarcho nihil proficimus, quamquam neque hic Aristobuli auctoritatem ita aspernatus est, quin saepius illum taceite expresserit. Vid. ad Fragm. Ptolem. XXII p. 45; Aristob. VII, XIII, LVIII.

6) *Exam. crit.* p. 43 : *Du reste, ait, quoiqu' Aristobule ait jout de la réputation d'auteur véridique, il paroît néanmoins avoir eu cet amour du*

litatis vel, si mavis, superstitionis non Aristobulus, sed aevu quo vixit incusandum sit¹⁾; in ejusdem vero vitii repone potius praeposterum quoddam Alexandri studium, quo factu ut non semper eum se probaverit, qui res illius gestas simpliciter candideque exponeret. Pertinent huc eadem quae supra de Ptolemaeo observavimus : narratio de corvis, Alexandri viam monstrantibus ad oraculum Ammonis²⁾; de Callisther conjurationis in Alexandrum suasore³⁾; pertinet etiam Alexandro adscripta temperantiae virtus⁴⁾, quam praeter Aristobulum nemo fortasse illi vindicaverit⁵⁾. Atque haec adulatorum dicendi ratio haud scio equidem an unius Alexandri laudibus praedicandis enim contenta fuerit. Ut quid sentiam eloqui videtur omnino per totum Aristobuli opus diffusus fuisse factus quidam orationis color atque exaggerata dictio, qua saepius non quidem ficta pro veris commendavit, sed vel aliquatenus fictorum speciem conciliavit, purae certe ac sincerae rerum expositioni in primis offecit. Quod quidem unum efficiam, ultimo loco jam indicabo.

Primum igitur proferam narrationem quandam, obviam apud Lucianum, quae ut dicendi genus Aristobulo proprium non obscure indicat, ita etiam simul ad historicam ejus fidei suo pretio aestimandam multum confert. Ἀριστοβούλο inquit, μονομαχίαν γραψάντος Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρρου, καὶ ἀναγνόντος αὐτῷ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον τῆς γραφῆς, (ὅτι γὰρ χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα τῷ βασιλεῖ ἐπιπυροδόμενος ἀριστελτικὸς αὐτῷ, καὶ ἀναπλάττων ἔργα μελίζω τῆς ἀληθείας) λαβὴν ἐκεῖνος τὸ βιβλίον, (πλέοντες δ' ἐνύγχανον ἐν τῷ ποταμῷ ἢ Ὑδάσπει,) ἔρριψεν ἐπὶ κεφαλὴν εἰς τὸ ὕδωρ, ἐπειπὼν· «Καὶ σὲ δὲ οὕτως ἐχρήν, ὡς Ἀριστόβουλε, τοιαῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μ

merveilleux dont tous les historiens d'Alexandre furent épris. Spectant Fragm. XI, LIV, LV.

1) Cf. Ulrici *Charact. d. ant. Historiogr.* p. 52 sq.

2) Fragm. XI.

3) Fragm. XXVII. Cf. quae supra monuimus p. 14.

4) Fragm. LVIII.

5) Contra de ejusdem ingenio candide vereque pronuntiat Fragm. L, eadem sam explicans susceptae in Arabes expeditionis.

νομαχοῦντα, καὶ ἐλέφαντας ἐνὶ ἀκοντίῳ φονεύοντα » 1); Fateor, ad commentarios nunquam editos spectat hic Luciani locus, neque adeo, si solus staret, sat firmum foret fundamentum, cui sententiam nostram de Aristobulo superstrueremus; sed juncti aliorum testimoniis, qui de Historiis Aristobuli, quales postero tempore scriptae prodierunt, sententiam pronuntiarunt, haud levis ejus est auctoritas. Testis nunc prodeat Plutarchus,

1) *Quom. hist. conscr. sit* XII. Sanctocrucius, certum esse ratus, hunc locum graviter pugnare cum testimoniis Arriani, de nominum permutatione cogitatum ivit, proque Aristobuli *Onesicriti* nomen restituendum censuit. Commovit illum alia quaedam Luciani narratio, in eodem libello c. XL obvia, quam ut itidem apponamus res postulat. Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦτο ἀπομημονεύουσαν, ὃς Ἡδέως ἄν, ἔφη, πρὸς ὀλίγον ἀνεβίον, ᾧ Ὡνησικρατε, ἀποθανὼν, ὡς μάθοιμι, ὅπως ταῦτα οἱ ἄνθρωποι τότε ἀγωνιάσκειν. Εἰ δὲ νῦν αὐτὰ ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται, μὴ θανμάως οἴονται γὰρ οὐ μικρόν τι (sic ex uno cod. leg. pro μικρῶν τι) τῷ δαλέακι τούτῳ ὀποσπάσειν ἕκαστος τὴν παρ' ἡμῶν εἴνοιαν. Aiqui vide quam male procedat conjectura Sanctocrucii. Lucianum enim si ponimus utrobique locutum esse de Onesicrito, mirum omnino sit, quod in eodem opere de eodem scriptore similia tradere diversis locis maluerit, quam argumento arctissime conjuncta deinceps narrare. Porro Onesicritus his suas Historias Alexandro recitaverit necesse est, et ita quidem ut, quum legerentur primum, Rex adulatorem comiter perstringeret, quum alterum, tanta effervesceret ira, ut surreptos commentarios in animum projiceret. Neutrum horum rationi consentaneum putaverim, nec tangendam esse lectionem, quae Arriani judicio facile conciliatur, aliorum testimoniis de dictione Aristobulatis confirmatur. Scilicet, quod plane fugisse Sanctocrucium ceterosque videtur, qui ejus conjecturam sunt amplexi, Heerenum dico *de fontt. Plut.* p. 64, Hermann. ad Lucian. l. 1. p. 88, Westerm. ad Voss. *H. G.* p. 89 n. 10, de Historiis editis sententiam pronuntiavit Arrianus, de opere in scriniis adhuc servato Luciani est narratio. Priori descriptione in Hydaspem projecta, non interit Aristobulo amplius, quem magna cura sibi collegerat, rerum Alexandri apparatus; sed ut facta dictis magnificis exaggerans, pro gratia, iram Regis in se excitaverat, ita spe frustratus consilium edendi historiam Alexandri primum quidem misisse, certo distulisse videtur, donec tandem extrema senectate post aliorum commentarios, parum fortasse ipsi probatos, iterato studio ad scribendum se accingeret. Atque hac altera descriptione si etiam adeo sibi temperavit Aristobulus, ut prae ceteris Alexandri scriptoribus Arriani plausum et ferret et ferre mereretur; non ita tamen vetus illud studium posuit, quin aliqua saltem adulationis et exaggerationis vestigia in ejus Historiis remanserint; id quod locis Plutarchi et rhetorum statim probabimus.

qui : *Τίς ἄν, rogat, ἡσθεὶς συναναπαυσάμενος τῇ καλλίστῃ γυναικὶ μᾶλλον, ἢ προσαγρυπνήσας, οἷς γέγραφε περὶ Πανθείᾳ Ξενοφῶν, ἢ περὶ Τιμοκλείας Ἀριστόβουλος, ἢ Θήβης Θεοπομπος*¹⁾; Quibus verbis, modo vere conjiciam, inest jam notio, quam plenius rhetor designavit Menander, quum *πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς ὠφέλειαν* scripsisse Aristobulum contendere ejusque orationem in laudationibus contextendis tanquam optimum imitatione dignum exemplar normamque proponere *Ἐὶ νῆσον* — sic enim ait — *ἐπαινοῦς (δεῖ τοὺς ἐπαινοὺς ποιεῖσθαι) καὶ πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς ὠφέλειαν, ὡςπερ Ἀριστοδης ἐν τῷ Νησιωτικῷ· εἰ δὲ νῆσω ἐοικῶσαν, ἃ τε περὶ Τύρο Ἀριστόβουλος ἰστόρησε, καὶ περὶ Κυζικίου Ἀριστείδης ἐν τῷ πρὸς Κυζικηνούς, καὶ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Πόροις τοῖς περὶ τῆς Ἀστικῆς*²⁾. Sed magis etiam damnatorium ferre de Aristobulo iudicium cogimur, ubi tertius Luciano accedit testis rhetor anonymus, de cuius testimonio post Demadem Aristobulus princeps exstitit *τῆς κολακευτικῆς ῥητορικῆς*³⁾. Quod severius arbitrium ut caute in quaestione nostra adhibendum, it tanto majoris esse pretii arbitror, quanto facilius cum reliquis illis iudiciis conciliatur⁴⁾. Mihi adeo Luciani, Plutarchi, Menandri et Anonymi illius sententias ad unum cogenti universum haud ita praeclare de dictione Aristobuli statuendum videtur

1) *Non poss. suav. vit.* X. Timocleae historiam tradit, ex Aristobulo fortasse petita, Plutarchus *Vit. Alex.* XII, multoque enucleatius in libello *de mul. virt.* (ed. Hutt.) VIII p. 299 sqq.

2) *De Encom.* II. 1 (Rhett. ed. Walz IX p. 160.). Hujus vero elegantissimae Tyri descriptionis vestigia vix agnoscimus ap. Arrian. II. 15. 6 sqq. ne semel quidem in tota relatione Aristobulum auctorem laudantem.

3) Rhett. ed. Walz III p. 610 : *Πέντε ἐγένοντο ῥητορικαί· πέμπτη ἡ κολακευτικὴ, ἧς ἡγήσατο Δημάδης καὶ Ἀριστόβουλος.*

4) Si enim *κολακευτικὴ ῥητορικὴ* ea est cum Platone (*Gorg.* p. 464 D) dicenda. quae *τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ δὲ αἰεὶ ἡδίστη θηρέεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἔξαιπατᾷ, ὥστε δοκεῖ πλείστον ἀξία εἶναι* quid de Arriani aliorumque testimoniis statuas, quid de tota Aristobuli fide supersit? Imo vero Anonymi locus non e philosophantis Platonis sententiam explicandus est, sed de ornata illa et amplificata, ad legentium animi captandos elaborata dictione intelligendus, quam in orationibus notat Quintilianus *J. O.* VIII. 3 sq.

dammodo Historiarum scriptori exaggerata dictio et fucata elegantia vitio, nec laudi, vertenda sit. Quae Isocratea dictio in Theopompo displicuit peritissimo harum rerum arbitro Dionysio, *ὕψηλὴ τε καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ τὸ πομπικὸν ἔχουσα πολὺ*¹⁾, eandem Aristobulo propriam fuisse censeo. Orationis genus affectavit et amplexus est perpolitum quidem, elegans, ornatum, sed floridius, grandius, elatius, cui deesses saepe tum *ἀπλότης* illa tum *ἀλήθεια*, quam ab historico expectaveris et postulaveris; inesset vero fucatus ille nitor et delectandi studium, quod unice in oratore tuleris et probaveris. Verbo, ut in commentariorum, quos edere cogitabat, primis velut lineamentis, rhetorum more, heroem descriperat Alexandrum, *ἀέφρακτος ἐν ἀκροντιῶ φρονέοντα* · ut in Timoclea pingenda lepidissimam exhibuit venustissimae feminae imaginem; quae spectatores in sui amorem velut pelliceret et raperet; ut in Tyro commendanda ejus situm summo artificio coloribusque vividissimis expressit: ita quamvis opportunitatem gratam Aristobulo fuisse reor, ut saeculi sui studio nimis indulgens, grandia venaretur, permulceret lectorum animos, oratorem in historia ageret.

Itaque de Aristobuli commentariis quid sentiam, his paucis complectar. Fidis omnino Alexandri historicis illum non accenseam; nemo quisquam enim hoc nomine dignus repertus est; sed fidissimis cum Ptolemaeo facile palmam praeripuit. Qui vero pluribus nominibus laudari meretur, ita quidem duobus potissimum vitiis laudes ipse suas obtrivit, ut tum Alexandro adulatus turpia ejus interdum attenuaverit, in majus celebraverit praeclara; tum etiam delectationi serviens atque descriptionis elegantiae non semper narrare magis historiam quam ornare studuerit.

1) *Ep. ad Cn. Pomp.* VI p. 787. (ed. Reisk.).

Non finienda est haec disputatio, antequam verbo dixerimus de auctore duorum operum, quae Aristobulo tribuuntur. Alterius, *περὶ λέγων* inscripti, librum *primum*, alterius, cui *Ἰταλικὰ* fuit titulus, *tertium* librum laudat Plutarchus¹⁾. Ex illo fragmentum profert de lapide quodam in Scythico Tanaïde reperiri solito; ex hoc quaedam de morte Romulī excoerpsit. Utrique operi idem fuisse auctor videtur, quem tamen Cassandronsem²⁾ Aristobulum habendum esse nec negaverim nec vero affirmaverim. Atque idem jam olim Vossius censuit³⁾. Contra Heerenus⁴⁾ paulum absuit, quin Aristobulum, qui de rebus Italiae commentationem edidit, trium saeculorum intervallo post Alexandri M. historicum vixisse crederet. Agens enim de *Ἰταλικῶν* scriptoribus, a Plutarcho laudatis; plurimos eorum Augusti demum aetate floruisse su-

1) *De flux.* XIV; *Parall. min.* XXXII.

2) Haec ipsam ansam nobis praebent ut ceteros qui memorantur Aristobulos, quantum quidem nunc suppetunt, obiter recenseamus, missis tamen tum reliquis Judaëis tum peripateticis illo philosopho, quem e Valde-narii *Diatribis* nemo ignorat. Primus igitur in censum venit Aristobulus *pharmacopola*, cujus filius Aristion Plataeënsis ex amicitia, a pueris cum Demosthene contracta, nominis quaedam celebritatem adeptus est. Vid. Aeschin. c. *Ctesiph.* p. 76, 38 ed. Steph., coll. Harpoer. v. *Ἀριστοῦ*. Proximus illi aetate est *Nesochs* f. Aristobulus, quem fratrem suum Epicurum ad philosophiam cohortatus *συμπυλοσοφούντα* habuit (Diog. Laërt. X. 3). Ad eundem scriptam olim ferebatur *Epistola* Epicuri (l. l. VII. 1. 9.), ejusque nomine Epicurus opus quoddam insigniverat (l. l. X. 23.). Porro a Plinio (*H. N.* XXXV. 40. 42.) inter « non ignobiles pictores » recensetur Aristobulus *Syrus*. Longe recentioris aetatis sunt, qui saec. p. Chr. IV vixit, Aristobulus, Libanio Sophistae amicosissimus, cujus exstat ad illum *Epistola* Lat. CXCVI, et Aristobulus *Constantinopolitanus*, ut videtur, qui Constanti-nopoli degit Imp. Mauricio, saec. VI exeunte, memoratus a Theophylacto, cujus locus innotuit mihi ex Photii excerptis *Bibl.* p. 29 a 13. Tandem nominis cogniti sunt Aristobuli *Aetolus* ap. Ross. *Inscr. ined.* I. 70.; *Cous et Rhodius* ap. Mionnet. *Déscri. de méd. antiq.* III. 403, 414; *Délphus* ap. Boeckh. *Corp. Inscr.* 1699, 1700, unde Senatorem fuisse patet, 1705; denique l. l. 276 Aristobulum quendam memoratum legas, Marathonii Symmachi patrem.

3) *H. G.* p. 89 : « Plutarchus, ait, citat primum Aristobuli librum de lapidibus. Siquis eundem putet, non video, ut refelli possit. Fortasse et idem est Aristobulus, cuius libros de rebus Italicis citat Plutarchus. »

4) l. l. p. 103.

spicatur, quod Dionysius Halicarnassensis eos ignorasse videatur. Quod tamen argumentum vereor ne leviusculum sit: nam Dionysius, 1) nominatis Hieronymo Cardiano, Timaeo, Antigono, Polybio et Sileno, *μυρίων ἄλλων*, ut vocat, qui Graeci ante ipsum res Romanas tradidere, in his etiam Dioclis Peparethii, *Ῥώμης κτίσεως* auctoris 2), adscribere nomina supercedet. Neque etiam Macedonico aevo ita plane neglectum Graecis facuit rerum Romanarum studium, quin, si nihil aliud obstat, aetatis ratione habita Cassandrensis Aristobulus *Italicorum* auctor videri possit; id quod Aristotelis, Theophrasti et, quem modo dicebam, Hieronymi Cardiani exempla arguunt. 3) Nobis vero, quibus de vita Aristobuli levissima tantum, de studiis ejus nulla prorsus est notitia, quae potest esse nisi inanis de hac quaestione conjectura? Leguntur igitur apud Plutarchum duo illa Aristobuli, quisquis fuit, fragmenta hoc modo:

Γενῶται ἐν αὐτῷ (Τανάϊδι) καὶ λίθος κρυστάλλω παραπλήσιος, ἂν ἀνθρωπόμομος, ἐστεμμένος. Ὅταν δ' ἀποθάῃ βασιλεὺς, ἀρχαιρεσίας παρὰ τὸν ποταμὸν τελοῦσιν· καὶ ὅς ἂν εὐρεθῇ τὸν λίθον ἐκείνον ἔχων, παραχρῆμα βασιλεὺς γίνεται, καὶ τὰ σκήπτρα παραλαμβάνει τοῦ τελευτήσαντος, καθὼς ἰστορεῖ Κτησιφῶν ἐν γ' περὶ Φιντῶν. Μένονται δὲ τούτων καὶ Ἀριστόβουλος ἐν γ' περὶ Αἰθῶν.

Διὰ τοὺς ἀστυγέιτους πολέμους ἢ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων τοῦ δήμου τὸ σιτόμετρον ἤρε· Ῥωμύλος δὲ ὁ βασιλεὺς, βαρέως ἐνεγκὼν, τῷ δήμῳ ἀπέδωκε, πολλοὺς δὲ τῶν μειζόνων ἐκόλαζεν. Οἱ δὲ φρονεούσαντες αὐτὸν ἐν τῇ συγκλήτῳ βουλῇ καὶ κόψαντες εἰς τοὺς κόλπους ἔλαβον. Ῥωμαῖοι δὲ μετὰ πυρὸς εἰς τὴν σύγκλητον ἔδραμον. Αἴτιος δὲ Πρόκλος, τῶν ἐπισήμων ἀνὴρ, εἶπε, τὸν Ῥωμύλον ἐν ὄρει ἐωρακέναι μείζονα παντός ἀνθρώπου θεὸν

1) *Ant. Rom.* I. 6.

2) *Plutarch. Vit. Rom.* III.

3) Cf. Krause, *Vitt. et fragm. veti. hist. Rom.* p. 30 sqq.

γεγενῆσθαι. Ῥωμαῖοι δὲ πιστεύσαντες ἀνεχώρησαν, ὡς
 ἀτόβουλος ἐν τρίτῃ Ἰταλικῶν¹⁾).

1) Eandem famam de Romuli morte memorat Plutarch. *Vit. Rom.* 1
 Dionys. Halic. *A. R.* II. 56, Livius I. 16, qui: «Fuisse credo, i
 tum quoque aliquos, qui discerptum Regem Patrum manibus taciti
 rent: manavit enim haec quoque, sed perobscura fama. «Ceterum ac
 rerum expositio quam nulla fere fragmento Aristobuli insit, haud que
 latuerit, quamvis in Graeco homine minus aegre feras, quod
 non Ἰούλιον esse Proculo praenomen voluerit, simili errore quo ab Ari
 scimus Camillum Λεύκιον appellatum. Vid. Plutarch. *Vit. Cam.* XXI
 γεγενῆσθαι scriptum fortasse malueris γεγένημένον. Nunc est quod
 ceris, post verbum ἑωρακέναι excidisse copulam καί.

A R I S T O B U L I

FRAGMENTA.

ARISTOBULI

FRAGMENTA.

I.

cian. *Macrob. XXII.* Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεὺς—
ἱστορίαν τέταρτον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονῶς ἤρξατο
γράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει.

II.

itarch. *Vit. Demosth. XXIII.* Ὅτε καὶ τὸν περὶ τῶν
ἄτων λόγον ὁ Δημοσθένης, ὡς τοῖς λύκοις τοὺς κύνιας
κε, διηγησάμενος, αὐτὸν μὲν εἰκασε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
ὑπὲρ τοῦ δήμου μαχομένοις, Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Μακε-
μονόλυκον προσηγόρευσε. Ἐτι δ' «Ὡς, ἔφη, τοὺς ἐμπό-
δῶμεν, ὅταν ἐν τρυβλίῳ δεῖγμα περιφέρωσι, δι' ὀλίγων
ἢ τοὺς πολλοὺς πιπράσκοντας, οὕτως ἐν ἡμῖν λανθάνετε
εἰς αὐτοὺς συνεκδιδόντες.» Ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστόβουλος
Κασσανδρεὺς ἱστόρηκε.

ae me permoverint causae, ut ab hoc fragmento abesse
im et locum Plutarchi proxime praecedentem, et Sui-

dae v. *Ἀντίπατρος* I p. 227, quem utrumque Aristobulo vindicavit Ruhnkenius (ad Rutil. Lup. p. 32 sq. coll. *Hist. crit. Oratt.* p. LXXXII.), paulo accuratius exponere juvat. Plutarchus igitur : *Εὐθύς ὁ Ἀλέξανδρος ἐξήτει πέμπτων τῶν δημαγωγῶν δέκα μὲν, ὡς Ἰδομενεὺς καὶ Δοῦρις εἰρήκασιν, ὀκτώ δ' ὡς οἱ πλεῖστοι καὶ δοκιμώτατοι τῶν συγγραφέων, τοῦσδε Ἀημοσθένη, Πολύευκτον, Ἐφιάλτην, Λυκοῦργον, Μοιροκλέα, Ἀημίωνα, Καλλισθένη, Χαρίδημον.* Nihil nunc curans Plutarchi inconstantiam, alibi *denarium* numerum pro vero venditantis, nihil ceterorum scriptorum testimonia, qua de re dixi ad *Durid. Sam. Rell.* p. 55 sq., continuo pergam ad Arrianum, cujus de Oratoribus, post captas Thebas postulatis, haec sunt verba I. 10. 4 : *Ἐπιστολὴν γράψας πρὸς τὸν δῆμον ἐξήτει τοὺς ἀμφοτέρωθεν Ἀημοσθένην καὶ Λυκοῦργον · καὶ Ὑπεριδὴν δὲ ἐξήτει καὶ Πολύευκτον καὶ Χάρητα καὶ Χαρίδημον καὶ Ἐφιάλτην καὶ Διότιμον καὶ Μοιροκλέα.* Vides *novem* recenseri, quibus neque *octo* illi, Plutarcho memorati, continentur omnes; unde palam est ex alio fonte Arrianum hausisse, ex alio Plutarchum. Hunc ponamus sua apud Aristobulum legisse; quem consultum ab Arriano putes, fidissimo Ptolemaei et Aristobuli sectator? Ptolemaicum an alium quemlibet? Haud crediderim propter constantem fere Arriani morem, in graviore testimoniorum discrimine quem sequatur nominare soliti, sed nihil momentis, ubi vel conciniores Ptolemaei commentarios ex Aristobuli Historiis supplevit, vel eadem uterque scripserunt. Utrumcunque de hoc loco statuere malis, nil attinet : Aristobulum a Ptolemaeo non dissensisse probabile est, neque adeo illius esse, quae exhibet Plutarchus. Sic vero puta. Plutarchus Oratorum haec tradidit nomina, quae scriptorum ei maxime probatorum *plurimi* tradebant; qui rursus quum apophthegmata illa Demosthenis memoriae non prodidissent, ea ab Aristobulo deprompta reliquorum testimonio commode subjunxit. Neque alio spectat monitum : *Ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστ. ὁ Κασσ. ἰστορήκε.* At multo etiam debiliore argumento Suidae locum Ruhnkenius ad Aristobulum transtulit. Is : *Νικήσας δὲ, αἰτ, ἤγει τοὺς δέκα ῥήτορας* (cf. v. *Ἀημοσθένης* I p. 544.), *οὓς ἐξέδοσαν Ἀθηναῖοι · Ἀημοσθένην, Ὑπεριδὴν, Λυκοῦργον, Πολύευκτον, Ἐφιάλτην, Θρα-*

σύβουλον, Χάρητα, Χαρίδημον, Διώτιμον, Πατροκλέα, Κάσσανδρον. *Decem pollicitus, donat undecim.* Sed vitio aperte laborant postrema : nam nisi pro Πατροκλέα cum Plutarcho et Arriano legendum est Μοιροκλέα, in Κάσσανδρον tamen, cuius nominis Oratorem Athenae ignorarunt, mendum haerere apparet, quod sic sustulit Ruhnkenius, ut scriberet : οὕτως Ἀριστόβουλος ὁ Κάσσανδρεὺς. «Haec conjectura (monet), fa-
teor enim, audacior videri possit. Sed omnem dubitationem eximit Plutarchus l. c., qui, ubi eandem rem narrasset, sub-
jungit : ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστ. ὁ Κάσσ. ἰστούρηκε.» Sic Vir Celeb., quum paulo ante recte vetuisset Suidam, alios auctores secutum, ad Plutarchi lectionem conformari. At vide quan-
tum dubitationis injiciat Plutarchus. Diversus numerus, di-
versa nomina. Nihil igitur Suidae cum Plutarcho, nihil etiam cum Aristobulo commune, sive hunc Plutarcho fontem fuisse censeas, seu, quod credibile, Arriano. Suidae locus, hac postrema parte, una Toupii medela sanatur. De Antipatro Iolai f. locutus, Suidas novo capite v. Ἀντίπατρος Κάσσανδρου, de altero Antipatro dixit, Cassandri f.; a Demetrio necato; vel, quod potius mihi videtur, ne lacunam fingamus, hunc alterum Antipatrum memoravit tantum, ut saepius in nomi-
nibus agere solet. Hinc, omissa a scribis voce Ἀντίπατρος, vox Κάσσανδρου in Κάσσανδρον mutata Oratorum nominibus addi coepit.

Interim, quod non monuit Ruhnkenius, monere tamen ab his non alienum puto, totus Suidae locus, restituta etiam extrema parte, egregie depravatus est; quae res, praeter alios, fefellit etiam Wachsmuth. *Hell. Ath.* p. 679 nov. edit. Orditur enim Suidas hoc modo : Οὗτος, ἐπεὶ διεδέξατο τὴν ἀρχὴν τῶν Μακεδόνων, ἐπολιορκήθη μὲν ἐν Αἰμίᾳ τῆς Θεσσαλίας ὑπ' Ἑλλήνων · ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Αἰτωλῶν, εἶτα τῶν ἄλλων, ἐσώθη. Νικήσας δὲ, ἤγει τοὺς δέκα ῥήτορας, οὓς ἐξέδουσαν Ἀθηναῖοι. Sub-
sequitur Oratorum recensio. Illa autem nonne luce clarius est in temporibus dici post Alexandrum, quum Pharsalo capta Antipater Atheniensibus obsidionem minaretur, εἰ μὴ τοὺς ῥήτορας ἐκδοίησαν (*Vitt. X Oratt.* ed. Westerm. p. 77.), et cepto nuntio Demochares gladio succinctus concionaretur

(l. 1. p. 79.)? Traditos esse Oratores Suidas contendit; nolim probare; eos vero ipsos traditos esse, qui nominantur, quis credat? Ceteros non curo, sed id temporis Lycurgum diem dudum obiisse, certissimum est. Cff. Clinton. p. 173 sq. et Droy- sen. *Gesch. d. Nachf. Alex.* p. 87 sq. Quapropter suspecta mihi est illa Oratorum recensio, quam summae Suidae ipsius negligentiae debemus, qua satis inepte quae ad res Alexandri pertinebant quaeque ad Antipatri in unum conjunxit. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτη.

III.

Plutarch. *de Alex. s. virt. s. fort.* I. 3. Ἐν τοσαύτῃ πειρᾷ καὶ πράγμασι ταραχᾷς ἔχουσι, — ἐθάρδῃσεν (ὁ Ἀλέξανδρος) ἐλπίσαι Βαβυλῶνα καὶ Σοῦσα, μᾶλλον δὲ τὴν πάντων ἀνθρώπων ἀρχὴν εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι, τοῖς τρισμυριοῖς οὐλοθε πεζοῖς καὶ τετρακισχίλιοις ἵππεῦσι πιστεύσας. Τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν, ὡς Ἀριστόβουλος φησιν. — *Vit. Alex.* XV. Ἐφόδιον δὲ τοῦτοις οὐ πλέον ἑβδομήκοντα τάλαντων ἔχει αὐτὸν Ἀριστόβουλος ἱστορεῖ.

De numero copiarum supra exposui p. 26 sqq. ad Ptol. *Fragm.* IV. Opes Alexandri Duris, id quod deinceps apud Plutarchum sequitur, non exsuperasse scripsit *τριάκοντα ἡμερῶν διατροφὴν*, quae iterum ex Aristobulo et Duride connectit Plutarchus *Orat. de Alex.* I. 1. 1. Sed eodem rediens *Orat.* II. 11: *Διέβαινον*, inquit, ὡς μὲν *Φύλαρχός* φησιν, *ἡμερῶν τριάκοντα ἔχων ἐφόδιον*· ὡς δ' *Ἀριστόβουλος*, *ἑβδομήκοντα τάλαντα*. Itaque quum alibi Plutarchus Duridi his tribuerit, quae hoc loco tribuit Phylarcho, Phylarchi autem *Historiarum* ratio ea fuerit, ut de rebus Alexandri non nisi obiter narraret, adeoque mirum sit tali in re ad ejus auctoritatem provocari, jam pridem mihi visum est et monui ad Durid. *Fragm.* IX p. 77 sq., postremo Plutarchi loco, quippe quem fefellisset memoria, nomen Duridis reponendum esse. Aliter censet v. Gent *Epist. crit.* p. 7, dubitans num in nomine *Φύλαρχος* lateat *Κλειταρχος*, quem fortasse Duris in enarrandis Alexandri rebus gestis hic illic fuerit secutus. Atqui ita conjecturam conjectura tuemur, siquidem Duridem in fontibus habuisse Clitarchum non liquet. Nec quid inde lucremur intelligo. Cli-

tarchus de opibus Alexandri id narrare omnino potuit; sed potuit etiam Phylarchus; Duris vero, quod maximum est, narravit. Quae causa est, cur mihi etiam nunc optimum factu videtur, ut Plutarchum ex Plutarcho emendemus. Verum ad Aristobulum redeo, qui quod Alexandro in Asiam trajicienti ἐφόδιον fuisse dixit οὐ πλέον ἑβδομήκοντα ταλάντων, in eo haud ita multum discrepat a testimonio Alexandri ipsius, apud Arrianum VII. 9. 6 profitentis, se in patris Philippi thesauris reperisse τάλαντα οὐδὲ ἑξήκοντα · quod confirmatur loco Curtii, qui est X. 2. 24. Absurda Jul. Valerii (I. 15.) traditio non digna est quae memoretur.

IV.

Plutarch. *Vit. Alex.* XVI. Τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ἀριστόβουλος φησι τέσσαρας καὶ τριάκοντα νεκροὺς γενέσθαι τοὺς πάντας, ὧν ἑννέα πεζοὺς εἶναι. Τούτων μὲν οὖν ἐκέλευσε εἰκόνας ἀνασταθῆναι χαλκᾶς, ὡς Ἀύσιππος εἰργάσατο.

Ergo viginti quinque equites interfecti, quod etiam Arrianus ait I. 16. 4. Sed Plutarchus ex Aristobulo non omnes omnino ad Granicum mortuos recensuit, sed solos qui ex τῆ ἐταιρικῆ ἵππῳ quique ex τοῖς πεζεταίροις ceciderunt: nam reliqui exercitus interierunt plures, non pari honore ornati. Discrimen accurate notat Arrianus I. 1. Μακεδόνων, inquit, τῶν μὲν ἑταίρων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι καὶ πέντε ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἀπέθανον · καὶ τούτων χαλκαῖ εἰκόνας ἐν Δίῳ ἐστάσιν, Ἀλέξανδρον κελεύσαστος Ἀύσιππον ποιῆσαι. — τῶν δὲ ἄλλων ἱπέων ὑπὲρ τοὺς ἑξήκοντα, πεζοὶ δὲ ἐς τοὺς τριάκοντα. Καὶ τούτους τῇ ὑστεραίᾳ ἔθαψεν Ἀλέξανδρος ξὺν τοῖς ὅπλοις τε καὶ ἄλλῃ κόσμῳ · γονεῦσι δὲ αὐτῶν καὶ παισὶ τῶν τε κατὰ τὴν χώραν ἀτέλειαν ἔδωκε καὶ ὅσαι ἄλλαι ἢ τῷ σώματι λειτουργίαι ἢ κατὰ τὰς κτήσεις ἐκάστων εἰσφοραί. Novem pedites, centum viginti equites numerat, in ceteris negligentior, Justinus XI. 6.

V.

Athenaeus II p. 43 D. Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεὺς φησιν, ἐν Μιλήτῳ κρήνην εἶναι Ἀχιλλεῖον καλουμένην, ἧς τὸ μὲν ῥεῦμα εἶναι γλυκύτατον, τὸ δ' ἐφεστηκὸς ἀλμυρόν· ἀφ'

ἥς οἱ Μιλήσιοι περιφρόνησθαι φασὶ τὸν ἥρωα, ὅτε ἀπέκτεινε Τράμβηλον, τὸν τῶν Ἀσέγγων βασιλέα.

Capta ab Hercule Troja, Telamon, qui omnium primus murum adscenderat, in praemium virtutis Theaniram sive Hesionen accepit, Laomedontis Regis filiam; sed haec, jam gravida e marito, e nave aufugit natandoque pervenit Miletum. Quam Istri narrationem corrigens Tzetzes ad Lycophr. 467: Ἐγὼ δὲ, inquit, ὠνηθεϊσάν φημι παρὰ Πριάμου, βασιλείοντος τῆς Μιλήτου Ἀρίωνος, ὃς αὐτὴν ἐν ὕλῃ κεκρυμμένην εὐροῖν διέσωσε, καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα υἱὸν, Τράμβηλον κληθέντα, ἀνέθρεψε ὡς ἴδιον παῖδα. Hinc Arioni mortuo Trambelus successisse videtur et regnasse Lelegibus, qui antiquissimis temporibus una cum Caribus totam regionem tenuisse feruntur, postea Ioniam dictam, adeoque Miletum, cui inde nomen datum est Lelegeis. Vid. Herod. I. 171; Strab. XIV p. 938 A, 941 C; Pausan. VII. 2. 3; Plin. H. N. V. 3, alios. Pergit autem Tzetzes: Τῆς δ' ἐπὶ Ἴλιον στρατείας γενομένης, Ἀχιλλεὺς εἰς Μίλητον παρεγένετο, καὶ τὸν Τράμβηλον ἀντιστάντα ἀνέλεθαι. Θανάσας δὲ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ μαθὼν Τελαμῶνος εἶνα υἱὸν, ἔθαψε αὐτόν, δακρύσας ὡς συγγενῆ. En fabulam, ad quam Aristobulus respexit. Alia de Trambelo in Apriates historia tradit Euphorion apud Parthenium *Erot.* XXVI, quem scilicet audis, Achilles in Lesbo insula Lelegum Regem tum interfecit tum sepeliit. Ἐπεὶ δὲ ἔγνω, inquit, παῖδα Τελαμῶνος ὄντα, πολλὰ κατοδυρόμενος ἐπὶ τῆς ἡϊόνος μέγα χῶμα ἔχρσε. τοῦτο ἔτι νῦν ἡρώων Τραμβήλου καλεῖται. Sed *tumulus* Trambelii quum appellari ἡρώων vix potuerit, ἡρόων rescribendum esse acute vidit Meinek. *Anal. Alex.* p. 57. De Aristobuli autem loco jam confer, quae monuit idem vir Celeb. in *Philol. exercit. in Athen.* I p. 5. Ceterum, ut hoc obiter addam, Trojani belli tempore alter Lelegum Rex commemoratur γέρων ὀνομακλιτὸς Ἀλτης, Πήδασον αἰπήσσαν ἔχων ἐπὶ Σατινίοντι, cujus filia Laothoë ex Priamo susceperat Lycaonem, ab Achille item interfectum. Testatur Homerus *Iliad.* O. 84 sqq., X. 46 sqq.

VI.

Plutarch. *Vit. Alex.* XVIII. Γόρδιον πόλιν, ἔστιαν Μίδου τοῦ παλαιοῦ γενέσθαι λεγομένην, παραλαβὼν, τὴν Θρυλλου-

μένη ἄμαξαν εἶδε, φλοιῷ κρανείας ἐνδεδεμένην, καὶ λόγον ἐπὶ αὐτῇ πιστευόμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουσεν, ὡς τῷ λύσαντι τὸν δεσμὸν εἴμαρται βασιλεῖ γενέσθαι τῆς οἰκουμένης. Οὐ μὲν ἂν πολλοὶ φασί, τῶν δεσμῶν τυφλὰς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς καὶ δι' ἀλλήλων πολλὰς σχολιοῖς ἐλιγμοῖς ὑποφερομένων, τὸν Ἀλέξανδρον ἀμυχανοῦντα λύσαι, διατεμεῖν τῇ μαχαίρᾳ τὸ σύν-αμμα, καὶ πολλὰς ἐξ αὐτοῦ κοπέντος ἀρχὰς φανῆναι. Ἀριστόβουλος δὲ καὶ πᾶν λέγει ῥαδίαν αὐτῷ τὴν λύσιν γενέσθαι, ἔξιόντι τοῦ θυμοῦ τὸν ἔστορα καλούμενον, ᾧ συνείχετο τὸ ζυγόδεσμον, εἶθ' οὕτως ὑφελκύσαντι τὸν ζυγόν.

Arrian. *de Exp. Alex.* II. 3. 7. Ἀριστόβουλος δὲ λέγει, ἔξιόντα τὸν ἔστορα τοῦ θυμοῦ, ὅς ἦν τύλος διαβεβλημένος διὰ τοῦ θυμοῦ διαμπαῖξ ξυνέχων τὸν δεσμὸν, ἐξεκῦσαι ἔξω τοῦ θυμοῦ τὸν ζυγόν.

Vulgarem de soluto nodo Gordiano traditionem legas apud Arrian. I. 1., Curt. III. 1. 18, Justin. XI. 7. Aristobulo accedit nemo. Ejus explicationem facile intelliget, qui tenuerit, hanc antiquitus fuisse curruum rationem, ut extremo temoni (θυμῷ), qui ex curru prominebat, jugum alligaretur loco jugali (ζυγόδεσμῳ), quod quidem in temone clavo (ἔστορι) annectebatur. Illud autem ζυγόδεσμον, si quid statuendum e Priamei currus descriptione apud Homerum, longissimum erat; unde ejus alteram partem ab utriusque equi latere ter deinceps circa medium jugum religabant, orasque in nodum ita glomerabant, ut laterent. Vid. Hom. *Iliad.* Ω. 268 sqq., ibique Eustath. et Heyn. Cf. Terpstra *Antiq. Hom.* p. 301. Illo igitur clavo e temone extracto, non potuerunt non prosilire ζυγοδέσμου orae nodusque occultus sponte solvi. Verissime tamen monet Droysen. *Gesch. Alex.* p. 152: «*Angenommen, dass die Sache so richtig sei (wie Aristobul erzählt), so wird zuverlässig das ganze Heer das Zerhauen mit dem Schwerte lieber geglaubt und nacherzählt haben, als die in der That unbedeutende Operation mit dem Spannagel; wie beim Ei des Columbus, ist nicht das Resultat, sondern die Neuheit der Lösung ein Zeugnis des Genies.*»

VII.

Arrian. II. 4. 7. Ἀλέξανδρος, ὡς μὲν Ἀριστοβούλῳ λέλεκται, ὑπὸ καμάτου ἐνόσησεν· οἱ δὲ εἰς τὸν Κύθνον ποταμὸν λέγουσι θλιψάντα νήξασθαι, ἐπιδυμήσαντα τοῦ ὕδατος, ἰδροῦντα καὶ καίματι ἐχόμενον.

Similiter Plutarchus *Vit. Alex.* XIX : Ἐν ἡ διακριβή (ἐν Κιλικίᾳ) διὰ νόσον, ἣν οἱ μὲν ἐκ κόπῳ, οἱ δὲ λουσαμένῳ ἐν τῷ τοῦ Κύθνου ρεύματι καταπαγέντι προσπεσεῖν λέγουσι. *Herodotus* sequuntur Curtius III. 5. 1 sqq., Justinus XI. 8, Auctor *Itiner.* XXVIII sq. et Jul. Valerius II. 31.

VIII.

Athenaeus XII p. 590 A. B. Ἀριστόβουλος· Ἐν Ἀγχιάλῃ, ἣν ἔδειματο (φησὶ) Σαρδανάπαλος, Ἀλέξανδρος ἀναβαίνων εἰς Πέρσας κατεστρατοπεδεύσατο. Καὶ ἦν οὐ πόρρω τὸ τοῦ Σαρδαναπάλου μνημεῖον, ἐφ' οὗ εἰσὶν αἱ τύποι λίθων, συμβεβληκότα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ δακτύλου, ὡς ἂν ἐπικροτοῦντα. Ἐπιγεγράφθαι δὲ αὐτῷ Ἀσσυριοῖς γράμμασι· Σαρδανάπαλος, Ἀνακυνδαράξου παῖς, Ἀγχιάλῃν καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἡμέρη μιῇ. Ἐσθιε, πίνε, παῖζε· ὡς τᾶλλα τούτου οὐκ ἄξια. Τοῦ ἀποκροτήματος ἔοικε λέγεσθαι.

Strabo XIV p. 988 C. D. Ἀγχιάλῃ, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης κτίσμα Σαρδαναπάλου, φησὶν Ἀριστόβουλος· ἐνταῦθα δ' εἶναι μνημεῖον τοῦ Σαρδαναπάλου, καὶ τύπον λίθων, συμβάλλοντα τοῦς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλου, ὡς ἂν ἀποκροτοῦντα. Ἔνοι δὲ καὶ ἐπιγραφὴν εἶναι φασὶν Ἀσσυριοῖς γράμμασι, τοιάνδε· Σαρδανάπαλος, ὁ Ἀνακυνδαράξου παῖς, Ἀγχιάλῃν καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἡμέρη μιῇ. Ἐσθιε, πίνε, παῖζε· ὡς τᾶλλα τούτου οὐκ ἄξια. Τοῦ ἀποκροτήματος.

De Sardanapali monumentis eorumque inscriptionibus quum prae aliis fuse et ingeniose in primis disputaverit Naekius, *Choeril. fragm.* p. 196 sqq. (cf. Westerm. *Comm. de Cal-*

isth. II. 2 p. 3 sqq.), a me quidem nemo expectabit, ut ei proferam nova vel diu iisdem immerer. Quoniam vero Aristobulum tractandum mihi sumpsi, principem Sardanapali monumenti auctorem, aliqua certe explicatione hic opus esse videtur. Itaque post Naekium moneo, duo olim fuisse Sardanapali monumenta, alterum, sepulcrum, non procul Nino, prope Anchialen sive Anchialum alterum. Utriusque inscriptio sententiam retulit aliquatenus similem, sed Ninii epigramma Chaldaico sermone expressum fuit, Anchialei Assyriaco. Illud ex Amyntae *Σταθμοῖς* servavit Athenaeus XII p. 529 F, 530 A et metricè interpretatus esse fertur Choerilus Jassensis, ita ut legitur tum alibi tum apud Athen. VIII p. 336 A et Strab. I. 1.; sed Strabo, quem sequitur Stephanus Byz. v. *Ἀγχιάλη* p. 12; 26, Assyriacum et Chaldaicum deinceps, nec distincte, exhibet. Celebratissima vero est Anchialei monumenti inscriptio et plurimis scriptoribus recepta, quorum rursus haud pauci Anchialeam pro Ninia venditarunt, Suidam dico. *Σαρδανάπαλου* III p. 287, Photium p. 500, 11, Hesych. II p. 153 (ed. Albert.), Apostol. XVII. 26, Auct. *App. Provv.* (ed. deutsch et Schneid.) IV. 68 p. 450, quibus addi possit Arseus p. 426 sq. Naekius p. 237 sqq. peracute quadruplicem recensionem distinguit: primam Aristobuli, alteram Arriani, tertiam Clearchi, quartam denique Suidae. Nobis cum omnis res non est. Unam Arriani recensionem proprius spectabimus et cum genuina forma, ab Aristobulo prodita, conferemus.

Haec igitur sunt Arriani verba II. 5. 3: *Τὸ μῆμα τοῦ σαρδανάπαλου ἐγγυὸς ἦν τῶν τειχῶν τῆς Ἀγχιάλου· καὶ ὑπὸς ἐφειστήκει ἐπ' αὐτῷ Σαρδανάπαλος, συμβεβληκῶς τὰς εἴρας ἀλλήλαις, ὡς μάλιστα ἐς κρότον συμβάλλονται.* Fallit Arrianum vel ejus auctorem, recte vidit Naekius p. 249 sq. Nam, ut Aristobulus docet apud Strabonem et Athenaeum, ibi omnino emendandum est ἀποκροτοῦντα pro ἐπικροτοῦντα) statua Sardanapali non manus habuit complosas, sed digitos collisos, medium puta et pollicem, et dextrae quidem manus; sinistra autem item erecta indicare τὰλλα videbatur, in inscriptione memorata. Illud comprobatur etiam Suidas: *Τὸ ἐφειστώδες ἢ μῆματι ἀγαλμα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχον τὰς χεῖρας πεποιή-*

ται, ὡς ἂν ἀποληκοῦν τοῖς δακτύλοις, quae repetunt Photius, Auctor *App. Proov.* et Arsenius. Vel sic tamen haec per se non sat gravis foret causa, cur Arrianum non ex Aristobulo, sed alio fonte hausisse poneremus. Nam, ut animadvertit Naekius p. 250 sq., fieri facile potuisset, ut Arrianus, quum aliquid legisset de manibus erectis deque strepitu, ex digitorum crepitu complosas manus efficeret. Sed ipsum epigramma quod refert, alienum fontem manifeste arguit, uti statim apparebit. Veram inscriptionem servasse videtur Strabo, jam Tzschuckii cura liberatus ab inani interpolatione *σὺ δ', ὦ ξένε*, ante *ἔσθις* ab Aldo inserta. Ex illo corrigendus Athenaeus, cui Schweighaeuserus genuinam formam *Ἀνακυνδαράξεω* male abstulit. Ibidem vocis *ἔδειμεν* ultima syllaba facile absorpsit voculam *ἐν*, quam praeter Strabonem servarunt Stephanus, mancus in *Κυνδαράξεω* et *ἡμέρα*, et Schol. Aristoph. *Av.* 1022, indeque Eudocia p. 372. Alii aliam praebent recensio- nem, praesertim inde ab *ὡς τᾶλλα*. Horum Arrianus sic legit: *Σαρδανέπαλος, ὁ Ἀνακυνδαράξου παῖς, Ἀγγιῶλον καὶ Ταρσὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐδειματο. Σὺ δὲ, ὦ ξένε, ἔσθις καὶ πῖνε καὶ παῖζε· ὡς τᾶλλα τὰ ἀνθρώπινα οὐκ ὄντα τούτου ἄξια. τὸν ψόφον αἰνισσόμενος, ὄντες αἱ χεῖρες ἐπὶ τῷ κρότῳ ποιοῦσι.* Vide quam multa immutet. Rejicit Ionicam formam, pro *Ἀγγιῶλην* scribit *Ἀγγιῶλον*, *ἔδειμεν* mutat in *ἐδειματο* et loco movet, post *ἔσθις* et *πῖνε* intexit copulam *καὶ*, denique pro *τούτου οὐκ ἄξια* reddit *τὰ ἀνθρώπινα οὐκ ὄντα τούτου ἄξια*. Quod vero *τούτου* interpretatur de crepitu manuum; nec digitorum, hoc ei largiendum, qui supra de complosis manibus narravit. Tanta igitur discrepantia si etiam in aliis, utique non in recensione epigrammatis ferenda est. Quocirca vel fallor equidem vel Naekio assentiri cogimur, Arrianum, deserto in his primario fonte, Aristobulo, sua aliunde petere maluisse; quamquam unde profecerit, ne conijcere quidem ausim. Ceterum quod Aristobuli recensio continet vocabulum *παῖζε*, id, teste Arriano, *ἡραδιουργότερον ἐγγεγράφαι ἔφασαν τῷ Ἀσσυρίῳ ὀνόματι*. Hinc *ὄχευε* dederunt Apollodorus ap. Schol. Aristoph. l. l., Suidas l. l. et v. *Ὀχέω* II p. 748, Photius, ceteri; *ἀφροδισιάζε* Plutarchus *Orat. de Alex.* II. 3. Cf. Naekius p. 245.

IX.

Arrian. II. 12. 3—5. Λέγουσι τινες τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραφάντων, τῆς νυκτὸς αὐτῆς, ἢ ἀπὸ τῆς διώξεως τῆς Δαρείου ἐπαῆκεν, ἐς τὴν σκηνὴν παρελθόντα αὐτὸν τὴν Δαρείου, ἥτις αὐτῷ ἐξηρημένη ἦν, ἀκούσαι γυναικῶν οἰμογῆν, καὶ ἄλλον τοιοῦτον θόρυβον οὐ πόρῳ τῆς σκῆης. Πυθέσθαι οὖν, αἰτινες γυναῖκες, καὶ ἀνδ' ὅτου οὕτως ἐγγὺς παρασκηνοῦσαι. Καί τινα ἐξαγγεῖλαι, ὅτι· «ὦ βασιλεῦ, ἡ μήτηρ τε καὶ ἡ γυνὴ Δαρείου καὶ οἱ παῖδες, ὡς ἐξηγγέλθη αὐταῖς, ὅτι τὸ τόξον τε τοῦ Δαρείου ἔχεις καὶ τὸν κἀνδρὸν τὸν βασιλικὸν, καὶ ἡ ἀσπίς ὅτι κεκόμισται ὀπίσω ἡ Δαρείου, ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι Δαρεῖω ἀνομιώζουσιν.» Ταῦτα ἀκούσαντα Ἀλέξανδρον, πέμψαι πρὸς αὐτὰς Λεονάτον, ἓνα τῶν ἐταίρων, ἐντειλάμενον φράσαι, ὅτι ζῆ Δαρείος· τὰ δὲ ὄπλα καὶ τὸν κἀνδρὸν ὅτι φεύγων ἀπέλιπεν ἐπὶ τῷ ἄρματι, καὶ ταῦτα ὅτι μόνον ἔχει Ἀλέξανδρος. Καὶ Λεονάτον παρελθόντα ἐς τὴν σκηνὴν, τὰ τε περὶ Δαρείου εἰπεῖν, καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν αὐταῖς ξυγκωρεῖ Ἀλέξανδρος τὴν βασιλικὴν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ καλεῖσθαι βασιλίσσας. Ἐπεὶ οὐ κατὰ ἔχθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρεῖον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμηῖσθαι ἐνόμωσεν. Ταῦτα μὲν Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος λέγουσι.

Hunc locum jam supra tetigimus ad Ptolemaei Fragm. VI p. 29.

X.

Plutarch. Vit. Alex. XXI. Ἀλέξανδρος, ὡς εἶπε, τοῦ νικῶν τοὺς πολεμίους τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἠγοῦμενος, οὔτε τούτων ἐθίγεν, οὔτ' ἄλλην ἐγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν Βαρσίνης. Αὕτη δὲ, μετὰ τὴν Μέμνονος τελευτὴν χήρα γενομένη, περὶ Δαμασκὸν ἐλήφθη. Παιδευμένη δὲ παιδείαν Ἑλληνικὴν, καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικῆς οὔσα, καὶ πατρὸς Ἀρταβάζου, γεγονότος ἐκ βασιλέως θυγατρὸς, ἐγνώσθη, Παρμενίωνος προτρεψαμένου τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς φησὶν Ἀριστόβουλος, καλῆς καὶ γενναίας [καὶ τὸ κάλλος] ἀψασθαι γυναικός.

Ante proelium Issense Persarum principes, praeter pecunias et ceteram supellectilem, uxores liberosque Damascum miserant (Arrian. II. 11. 9.), quibus omnibus Alexander,

pugna commissa, potitus est (Plutarch. l. l. XXIV.). In his
 fuere Pharnabazi uxor cum filio, Mentoris filiae tres, Memnonia
 jam mortui (Arrian. II. 1. 3.) conjux et filius. Rem tradi-
 Curtius III. 13. 14. Hanc igitur Memnonis viduam propter
 formam Alexander amare et uxoris loco habere coepit; quo
 iterum testatur Plutarchus *Vit. Eum.* I : *Βασιλῆν τὴν Ἀρ-*
ταβάζου πρώτην ἐν Ἀσίᾳ γνοῦς ὁ Ἀλέξανδρος κ. τ. λ. Dua
 ei fuere sorores, quas Artacaman et Artonin Arrianus VII
 4. 6, (Artonen scribit Photius *Bibl.* p. 68 b 12.), Apama
 et Barsinen Plutarchus l. l. vocat, sive suo seu librarii errore;
 quum non verisimile sit, idem fuisse duabus sororibus nomen
 ; quocirca Plutarchum ad Arrianum refigendum puto. Alia
 rationem inuit Droysenus, *Gesch. Alex.* p. 497. Artacama
 Alexander Ptolemaeo Lagidae, Artonin Eumeni Cardiano uxo-
 rem dedit. Ipse ex Barsine suscepit filium Herculem (Plutarch.
 l. l.; Justin. XI. 10.), cui Pergami educato Nearchus post
 obitum Alexandri diadema dandum censuit. Vid. *Curf.* X. 6. 11
 ; Justin. XIII. 2. Eundem multis annis post Pergamo arcessitu
 Polysperchon, si audis Diodorum XX. 28 (Cf. Tzetz. ad Ly-
 cophr. 101.), in gratiam Cassandri interfecit; si Pausaniam I
 7. 2, ipse Cassander veneno necavit; si denique Justinum XV. 2
 , occidi tacite simul cum matre Barsine jussit. Factum hoc De-
 metrio Archonte Ol. CXVII. 4, quum, ut Justinus tradit, Her-
 cules annum fere decimum quartum excessisset; ut vero Dio-
 dorus, decimum septimum : nam Archonte Hieromnemone Ol.
 CXVII. 3 eum natum scribit *περὶ ἑπτακαίδεκα ἔτη* (l. l. 20.)
 Jam, si hunc sequimur, natus fuerit Hercules circa Ol. CXIII. 3
 . Quandoquidem vero, Aristobulo auctore, Alexander Parme-
 nionis impulsu, trucidati Ol. CXII. 4 (Diod. Sic. XVII. 80.)
 rem cum Barsine habuit, Alexander autem Ol. CXIII. 1 Ro-
 xanen uxorem duxit (Arrian. IV. 19. 5.), et Diodorum e
 Justinum de Herculis aetate falsa retulisse crediderim. Quod
 idem quum videretur Droyseno, *Gesch. d. Nachf. Alex.*
 p. 22, hic natum Herculem conjecit Ol. CXII. 1, anno post
 captam Damascum. Haud ita male, opinor; saltem multo pro-
 babilius, quam Muetzellium suspicari video ad Curt. p. 912,
 qui, explosa Droyseni sententia, valde dubitat, num forte

Hercules ille matrem habuerit Darii filiam, quae vulgo Statira, semel (Fragm. XLVI.) Barsine appelletur, ductam ab Alexandro Ol. CXIII. 4. Aetati quidem, qua Hercules interiisse a Justino dicitur, fateor, bene hac conjectura consulitur; sed Plutarchi l. 1. et Justini XI. 10 testimonia de matre Herculis tam diserta sunt, ut dubitationi nullus sit locus. Novum autem argumentum Muetzello hoc sit, quod Memnonis illa vidua interiisse simul cum filio narratur Ol. CXVII. 4, Darii filia brevi jam post obitum Alexandri, a Roxane veneno sublata. Vid. Plutarch. *Vit. Alex.* LXXVII.

At vereor ne diutius nos tenuerit Herculis historia; sed tangendus erat et refutandus error Muetzelli, cui ansam praebebat Aristobuli de Barsinē narratio; de qua restat ut paucis moneam. Verba enim *καὶ τὸ κάλλος*, uncis inclusa, vulgo spuria video haberi. Immerito. Aristobulus procul dubio iis usus est, sed apud Plutarchum in alienum locum sunt intrusa. Hoc fere modo scribi debuerat: *καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικῆς οὔσα καὶ τὸ κάλλος, καὶ πατρὸς κ. τ. λ.* Tum in sequentibus iisdem egregie respondet *καλῆς*, prout *γενναίας* convenit apprime alteri de Barsine dicto: *τὸν τρόπον ἐπιεικῆς οὔσα*. Alii emendant: *καλῆς, καὶ παρὰ τὸ κάλλος γενναίας*.

XI.

Arrian. III. 3. 3, 4, 6. *Μέχρι μὲν δὴ Παρατονίου παρὰ Θάλασσαν ἦει δι' ἐρήμου, οὐ μέντοι δι' ἀνδρῶν τῆς χώρας, σταδίου ἐς χίλους καὶ ἑξακοσίους, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὴν μεσόγειαν ἐτραπέτο, ἵνα τὸ μαντεῖον ᾖ τοῦ Ἀμμωνος. Ἔστι δὲ ἐρήμη τε ἡ ὁδὸς, καὶ ψάμμος ἢ πολλὴ αὐτῆς, καὶ ἀνδρῶν. Ὑδωρ δὲ ἐξ οὐρανοῦ Ἀλεξάνδρῳ πολὺ ἐγένετο· καὶ τοῦτο ἐς τὸ θεῖον ἀνηνέχθη. Ἀνηνέχθη δὲ ἐς τὸ θεῖον καὶ τότε· ἀνεμῶς νότος ἐπὶ πνεύσῃ ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ, τῆς ψάμμου ἐπιφορεῖ κατὰ τῆς ὁδοῦ ἐπὶ μέγα, καὶ ἀφανίζεται τῆς ὁδοῦ τὰ σημεῖα, οὐδὲ ἔστιν εἰδέναι, ἵνα χρηὶ πορευέσθαι, καθάπερ ἐν πελάγει, τῇ ψάμμῳ, ὅτι [σημεῖα] οὐκ ἔστι κατὰ τὴν ὁδὸν οὔτε πους ὄρος, οὔτε δένδρον, οὔτε γήλοφοι βέβαιοι ἀνεστηκότες, οἷσιν οἱ ὁδοὶ τεκμαίροντο ἀντὶ τὴν πορείαν, καθάπερ οἱ ναῦται τοῖς ἀστροῖς. Ἄλλ' ἐπλανᾶτο γὰρ ἡ στρατιὰ*

Ἀλεξάνδρῳ, καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ ἀμφίβολοι ἦσαν. — Ἀριστόβουλος δὲ (καὶ ὁ πλείων λόγος ταύτῃ κατέχει) κούρακας δύο προπετωμένους πρὸ τῆς στρατιᾶς, τοὺτους γενέσθαι (λέγει) Ἀλεξάνδρῳ τοὺς ἡγεμόνας.

Kruegero obsecutus v. 8. ἀνεμος scripsi pro ἄνεμος, eodemque praeëunte vocabulum σημεία, quod legitur v. 11, unciis inclusum retinui.

Iter Alexandri per Libyae deserta Strabo enarrat XVII p. 1167 B, laudato Callisthene, e quo fonte fluxerunt, quae Aristobuli loco satis similia profert Plutarchus *Vit. Alex.* XXVI, quibuscum possunt conferri Diod. Sic. XVII. 49, Curtius IV. 7. 10 sqq., Eudocia p. 48. Ex Arriano hausit *Auctor Itiner.* L. Omnes illi corvos praepetes viam ad oraculum monstrasse contendunt, plurimi duos, Curtius oomplures, qui quidem, ut ante eum in primis Callisthenes ap. Plutarch. l. l. XXVII.), augendo miraculo maxime est delectatus. Dracones substituit Ptolemaeus *Fragm.* VII. De tota re quid existimandum sit, ibidem exposui p. 30.

XII.

Arrian. III. 4. 5. Ἀκούσας (Ἀλέξανδρος) ὅσα αὐτῷ πρὸς θυμοῦ ἦν, ὡς ἔλεγεν, ἀνέξεν ἐπὶ Αἰγύπτου, ὡς μὲν Ἀριστόβουλος λέγει, τὴν αὐτὴν ὄπισω ὁδὸν ὡς δὲ Πτολεμαῖος ὁ Ἀγίου, ἄλλην εὐθείαν, ὡς ἐπὶ Μέμφιν.

De hoc loco paucis disputavi ad Ptolem. *Fragm.* VIII p. 31.

XIII.

Arrian. VI. 11. 4 — 6. Τὴν τελευταίαν μάχην τὴν πρὸς Δαρεῖον γενομένην, καθ' ἣντινα ἔφυγε Δαρεῖος, — πρὸς Ἀρβήλοις γενέσθαι ὁ πᾶς λόγος κατέχει. — Ἀρβηλα δὲ τοῦ χώρου, ἐν ᾧ τὴν ἐσχάτην μάχην Δαρεῖος τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐμαχέσαντο, οἱ μὲν τὰ πλεῖστα ξυγγράψαντες λέγουσιν, ὅτι ἑξακοσίους σταδίους ἀπέχει· οἱ δὲ τὰ ἐλάχιστα, ὅτι ἐς πεντακοσίους. Ἀλλὰ ἐν Γανγαμήλοις γὰρ γενέσθαι τὴν μάχην πρὸς τῷ ποταμῷ Βουμῶδι, λέγει Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος. Πόλις

δὲ οὐκ ἦν τὰ Γαυγάμηλα, ἀλλὰ κόμη μεγάλη, οὐδὲ ὀνομαστὸς ὁ χῶρος, οὐδὲ εἰς ἀκοήν ἤδὴ τὸ ὄνομα.

Jam proferam verba Strabonis, quae leguntur XVI p. 1072 A, consulto omissa ad Ptolem. Fragm. IX p. 32, quia auctorem Aristobulum, quem toties in consilium ille adhibuit, mirifice redolent. Ἐν τῇ Ἀτουρίᾳ, inquit, ἐστὶ Γαυγάμηλα κόμη, ἐν ἣ συνέβη νικηθῆναι καὶ ἀποβαλεῖν τὴν ἀκοήν Δαρρεῖον. Ἔστι μὲν οὖν τόπος ἐπίσημος οὗτος καὶ τὸ ὄνομα· μεθρομηνευθὲν γὰρ ἐστὶ καμήλου οἶκος. ᾠνόμασε δ' οὕτω Δαρρεῖος ὁ Ὑστάσπου, κτήμα δούς εἰς διατροφήν τῇ καμήλῳ τῇ συνεκτεπονηκυῖα μάλιστα τὴν ὁδὸν τὴν διὰ τῆς ἐρήμου Σαυθίας, μετὰ τῶν φορτίων, ἐν οἷς ἦν καὶ ἡ διατροφή τῷ βασιλεῖ. Οἱ μέντοι Μακεδόνες τοῦτο μὲν ὀρῶντες κώμιον εὐτελές, τὰ δὲ Ἀρβηλα κατοικίαν ἀξιόλογον, κτίσμα, ὡς φασιν, Ἀρβήλου τοῦ Ἀθμονέως, περὶ Ἀρβηλα τὴν μάχην καὶ νίκην κατεφῆμισαν, καὶ τοῖς συγγραφεῦσιν οὕτω παρέδωκαν. Cf. Plutarch. *Vit. Alex.* XXXI, qui ex eodem fonte sua petiisse videtur.

XIV.

Arrian. III. 11. 8 — 7. Ἐτάχθη αὐτῷ ἡ στρατιὰ ὧδε· ἐάλω ἄρ ὕστερον ἢ τάξις, ἣντινα ἔταξε Δαρρεῖος, γεγραμμένη, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Τὸ μὲν εὐωνύμιον αὐτῷ κέρως οἱ τε Βάκριοι ἵππεῖς εἶχον, καὶ ξὺν τούτοις Λάαι καὶ Ἀραχῶτοι· ἐπὶ δὲ τούτοις Πέρσαι ἐτετάχато, ἵππεῖς τε ὁμοῦ καὶ πεζοὶ ἠναμειγμένοι, καὶ Σούσιοι ἐπὶ Πέρσαις, ἐπὶ δὲ Σουσίσις Καδούσιοι. Αὕτη μὲν ἡ τοῦ εὐωνύμου κέρως, ἔστε ἐπὶ τὸ μέσον τῆς πάσης φάλαγγος, τάξις ἦν. Κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν, οἱ τε ἐκ Κοίλης Συρίας καὶ οἱ ἐκ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν ἐτετάχато, καὶ Μῆδοι ἔτι κατὰ τὸ δεξιὸν· ἐπὶ δὲ, Παρθυαῖοι καὶ Σάκαι· ἐπὶ δὲ, Τάπουροι καὶ Ὑρκάνιοι· ἐπὶ δὲ, Ἀλβανοὶ καὶ Σακεσίνοι. Οὗτοι μὲν ἔστε ἐπὶ τὸ μέσον τῆς πάσης φάλαγγος. Κατὰ τὸ μέσον δὲ, ἵνα ἦν βασιλεὺς Δαρρεῖος, οἱ τε συγγενεῖς τοῦ βασιλέως ἐτετάχато, καὶ οἱ μηλοφόροι Πέρσαι, καὶ Ἰνδοὶ, καὶ Κᾶρες οἱ ἀνάσπαστοι καλούμενοι, καὶ οἱ Μάρδοι τοξῆται. Οὐξιοὶ δὲ, καὶ Βαβυλώνιοι, καὶ οἱ πρὸς τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, καὶ Σιτακηνοὶ, ἐς βάθος ἐπιτεταγμένοι ἦσαν. Προε-

τετάχαστο δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ εὐωνύμου, κατὰ τὸ δεξιὸν τοῦ
ξάνδρου, οἳ τε Σκύθαι ἵππεις, καὶ τῶν Βακτριανῶν ἐς χε
καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατόν. Οἱ δὲ ἑλέφαντες ἕστησα
τὴν [Δαρείου] ἕλην τὴν βασιλικὴν, καὶ ἄρματα ἐς πενή
Τοῦ δὲ δεξιῦ οἳ τε Ἀρμενίων καὶ Καππαδοκῶν ἵππεις
τετάχαστο, καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα πενήκοντα. Οἱ δὲ
νες οἱ μισθοφόροι παρὰ Δαρειῶν τε αὐτὸν ἐκατέρωθεν κα
ἅμα ἀπὸ Πέρσας, κατὰ τὴν φάλαγγα αὐτῆν τῶν Μακε
ὡς μόνοι δὴ ἀντιλήθοι τῇ φάλαγγι, ἐτάχθησαν.

Acium Darii describit Diodes Sic. XVII. 58. Quas autem
Arrianus h. l. ex Aristobulo recenset, easdem ferme enu
paulo ante c. 8. 3—6, additis Ariis, quos adeo ex
fragmento nostro putat Droysenus l. l. p. 223. De singul
praecipua collegit diligenter v. d. Chys in *Comm.* 3
quem adeas p. 58. sqq.

In verbis κατὰ τὴν [Δαρείου] ἕλην τὴν βασιλικὴν ἢ
Δαρείου primus expungi jussit Gronovius. Recte. Nec
quia, id quod putabat, abundat, sed quia sententiam
falsissimam, quum Darii dicatur, quae fuit Alexandri βα
ἕλη. Κατὰ enim, ut bene Ellendtius animadvertit, in h
circa significat, sed contra, e regione. Ut κατὰ τὸ δεξι
Ἀλεξάνδρου Scythae stabant ceterique, ut κατὰ τὴν φά
τῶν Μακεδόνων Darius cum Persis et mercenario milite Gi
ita κατὰ τὴν ἕλην τὸν βασιλικὴν Alexandri collocati
elephanti et currus.

XV.

Athenaeus XII p. 513 F. Κληθῆναι τὰ Σοῦσά φησιν
στόβουλος καὶ Χάρης διὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ τόπου · ο
γὰρ εἶναι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ τὸ κρινον.

Charetis est Fragm. VI, ad quod vide annot.

XVI.

Arrian. III. 26. 1. Ἐνταῦθα καὶ τὴν Φιλώτα ἐπιβουλή
Παρμενίωνος, ἔμαθεν Ἀλέξανδρος, καὶ λέγει Πτολεμαῖ
Ἀριστόβουλος, ὅτι προηγεμένην ἤδη οἱ καὶ πρότε

*Διγίνκτω · οὐ μέντοι πιστὴ γὰρ ἐφάνη, τῆς τε φίλας τῆς πά-
λαι ἔνεκα, καὶ τῆς ἕξ αὐτοῦ ἐς Παρμενίωνά τε τὸν πατέρα τὸν
Φιλῶτα τιμῆς, καὶ ἐς αὐτὸν Φιλῶταν πίστεως.*

De Philotae insidiis quae quidem ad h. l. pertinent, dicta
sunt ad Ptol. Fragm. XI p. 34.

XVII.

Arrian. III. 28. 5 — 7. Τὸ ὄρος ὁ Κανκάσος ὑψηλὸν μὲν
ἴσται, ὡσπερ τι ἄλλο τῆς Ἀσίας, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος,
ψιλὸν δὲ τὸ πολὺ αὐτοῦ τόγε ταύτη. Μακρὸν γὰρ ὄρος παρα-
τάταται ὁ Κανκάσος, ὥστε καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος, ὃς δὴ
ἐν Κιλικίαν τε καὶ Παμφυλίαν ἀπελθγει, ἀπὸ τοῦ Κανκάσου
ἴσται λέγρουσι, καὶ ἄλλα ὄρη μεγάλα, διακεκριμένα ἀπὸ τοῦ
Κανκάσου ἄλλη καὶ ἄλλη ἐπωνυμία, κατὰ ἔθνη τὰ ἐκάστων.
Ἄλλὰ ἐν γὰρ τούτῳ τῷ Κανκάσῳ οὐδὲν ἄλλο ὅτι μὴ τέρμενθοι
πεφύκασιν καὶ σιλφίον, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἀλλὰ καὶ
ὡς ἐπιφύκειτο πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ πρόβατα πολλὰ καὶ
πήγη ἐνέμοντο, ὅτι καὶ χαίρουσι τῷ σιλφίῳ τὰ πρόβατα. Καὶ
εἰ ἐκ πολλοῦ πρόβατον σιλφίου αἰσθοῖτο, καὶ θεῖ ἐπ' αὐτό,
καὶ τό τε ἄνθος ἐπινέμεται, καὶ τὴν ῥίζαν ἀνορύττον καὶ ταύ-
την κατεσθίει. Ἐπὶ τῷδε ἐν Κυρήνῃ ὡς μακροτάτῳ ἀπελαύ-
νουσαν τὰς ποιμένας τῶν χωρίων, ἵνα αὐτοῖς τὸ σιλφίον φέεται.
Οἱ δὲ καὶ περιφράσσουσι τὸν χώρον, τοῦ μὴδ' εἰ πελάσειεν
αὐτῷ τὰ πρόβατα, δυνατὰ γενέσθαι εἶσω παρελθεῖν, ὅτι πολ-
λοῦ ἄξιον Κυρηναίους τὸ σιλφίον.

Eam intellige h. l. montis partem, qua Alexander condidit
Alexandriam Arianam (cf. v. d. Chys l. l. p. 80.), sub ipso
Caucaso positam, ut ait Plinius *H. N.* VI. 21. Dicendum erat
Paropamisio, prouti Diodorus XVII. 83. Sed Plinius illic
sequitur Diognetum et Baetonem, itinerum Alexandri mensores.
Macedones autem non satis distinguentes omnes illos montes
Caucasi nomine vocasse vel ex Eratosthene notum est, qui ap.
Strab. XV p. 1010 A : *Τὴν Ἰνδικὴν περιώρεικεν*, ait, ἀπὸ μὲν
ἦν ἀρκιῶν τοῦ Ταύρου τὰ ἔσχατα· ἀπὸ δὲ τῆς Ἀριανῆς μέχρι
ῆς ἐφ' ἄσας θαλάττης, ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι κατὰ μέρος Παροπμί-
σιόν τε καὶ Ἡμωδὸν καὶ Ἰμάον καὶ ἄλλα ὀνομάζουσι, Μακε-
δόνες δὲ Κανκάσον. Cf. eundem XI p. 778 C, Arrian. *Indic*

II. 2 sqq., et in primis Tauri descriptionem ap. Plin. V. 2 Atque hinc in fragmento Aristobuli retinendam esse patet ut galam lectionem κατὰ ἔθνη, quam Kruegerus e codd. mutat in κατὰ ἤθη. Nam, ut Plinii verbis utar, « plurimis se *gentium* nominibus hinc et illinc implet. »

Ex Arriano ut evidenter compilavit auctor *Itiner. Asiae* quae c. LXXV de plantis habet in Paropamiso nascentibus ita ex Aristobulo ipso, nisi me fallunt omnia, profecit rursus Strabo XV p. 1055 B, quae reddit Aelianus *V. H.* XII. 37 Πόλιον κτίσας, ait ille, ὑπερήκρυσεν εἰς τὴν Βακτριανὴν διὰ ψιλῶν ὁδῶν, πλὴν τερμίνθου θαινώδους ὀλίγης, ἀποφορῶμεθα καὶ τροφῆς, ὥστε ταῖς τῶν κτηνῶν σαφῶς χρῆσθαι, καὶ ταῖς ὠμαῖς διὰ τὴν ἀξύλλαν. Πρὸς δὲ τὴν ὠμοσειανὴν πεπτικὸν ἦν αὐτοῖς τὸ σίλφιον, πολὺ πεφυκόσ. Cf. Curt. VII. 4. 22 sqq De silphio Medico, quod describit Theophrastus *Hist. Plant.* IV. 4. 7 quodque, invito Plinio, non longe Cyrenaico cessissimum Strabo testatur XI p. 797 A, non est quod multis dicam Fuse de utroque genere disputavit Salmasius ad Solin. p. 241 sqq., 262. Adde Muetzell. ad Curt. p. 648. Tantum apponeri juvat verba Plinii XIX. 15, quippe haud uno nomine ad locum Aristobuli illustrandum comparata. « Clarissimum laserpitium inquit, quod Graeci silphion vocant, in Cyrenaica provinciæ repertum : cuius succum vocant laser : magnificentum in usu medicamentisque, et ad pondus argentei denarii pensum. — Si quando incidit pecus in spem nascentis, hoc deprehendit signo : ove cum comederit dormiente protinus, capra stentente. Diuque jam non aliud ad nos invehitur laser, quam quod in Perside aut Media et Armenia nascitur large, se multo infra Cyrenaicum. — Id apud auctores Graecos evidētissimos invenimus, — vesci pecora solita, primoque purgar mox pinguescere, carne mirabilem in modum jucunda. »

XVIII.

Strabo XI p. 776 C. [Φησὶν Ἀριστόβουλος, ἐλάδη οὖσα τὴν Ὑρακίαν δρῦν ἔχειν, πεύκην δὲ καὶ ἐλάτην καὶ πίκτυν, φύειν τὴν δ' Ἰνδικὴν πληθύειν τούτοις.]

Firmat haec Diodorus XVII. 89, quum Indiae tribuat πολλήν μὲν ἐλάτην εὐπροφον, οὐκ ὀλίγην δὲ κέδρον καὶ πεύκην, ἔτι δὲ τῆς ἄλλης ὕλης ναυπηγησίμου πλῆθος ἄφθονον. Eadem prorsus apud Strabonem legas XV p. 1023 A. Quercum Hyrcaniae Aristobulus indicare videtur, quam e Clitarcho; opinor, descripsit Diod. Sic. I. 1. 75. Cf. Strab. XI p. 776 A; Curt. VI. 4. 22; Plin. XII. 18.

XIX.

Strabo XI p. 776 C, 777 A. Ἀριστόβουλος μέγιστον ἀποφαίνει τὸν Ὄξον τῶν ἐωραμένων ὑφ' ἑαυτοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν, πλὴν τῶν Ἰνδικῶν. Φησὶ δὲ καὶ εὐπλοὺν εἶναι καὶ οὗτος καὶ Ἐρατοσθένους, παρὰ Πατροκλέους λαβὼν, καὶ πολλὰ τῶν Ἰνδικῶν φορτίων κατὰγειν εἰς τὴν Ὑρκανίαν θάλατταν, ἠεὶ εὐδεν δ' εἰς τὴν Ἀλβανίαν περαιουῖσθαι, καὶ διὰ τοῦ Κύρου καὶ τῶν ἐξῆς τόπων εἰς τὸν Εὐξείνιον καταφέρεσθαι.

Sunt igitur Aristobuli, quae scribit Arrianus III. 29. 2 : Ὁ Ὄξος ῥέει μὲν ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Καυκάσου, ἔστι δὲ ποταμῶν μέγιστος τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅσους γε δὴ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ ξὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐπέλθοι, πλὴν τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν. Οἱ δὲ ἔδοι πάντων ποταμῶν μέγιστοι εἰσιν. Ἐξίτησι δὲ ὁ Ὄξος ἐς τὴν μεγάλην θάλασσαν τὴν κατ' Ὑρκανίαν. Cf. VII. 16. 3. Nec dubito, quin Aristobulo etiam vindicanda sint, quae de latitudine Oxi et de ratione, qua per illum Alexander copias trajecit, deinceps exponuntur. Ceterum de Oxo fluvio vide, praeter Polybium X. 48, quae Muetzellius annotavit ad Curt. p. 661. Fragmentum Aristobuli maxime Varronis locus explicat, laudati a Plinio VI. 19 : «Adjicit, Pompeji ductu ex- pleratum, in Bactros septem diebus ex India perveniri ad Icarum flumen, quod in Oxum influat : et ex eo per Caspium in Cyrum subvectas, quinque non amplius dierum terreno itinere, ad Phasin in Pontum Indicas posse devehī merces.»

XX.

Arrian. III. 30. 5. Ἀριστόβουλος ἀνέγραψε τοὺς ἀμφὶ Σπταμένην τε καὶ Λαταφέρην Πτολεμαίῳ ἀγαγεῖν Βῆσσον, καὶ παραδοῦναι Ἀλεξάνδρῳ γυμνὸν ἐν κλοιῷ δῆσαντας.

Falli Aristobulum palam est ex ipsius Ptolemaei testimonio. Vid. Fragm. XII p. 34 sq. Nec praetermittendum tamen, cum Aristobulo, de cujus narratione cf. Droysen. I. I. p. 309, alios ex comitibus Alexandri idem illud memoriae prodidisse. Certo ap. Diod. XVII. 83, qui Aristobulum in fontibus numerasse non videtur, sic scriptum reperio: *Ταῖς δοθησομέναις ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου δωρεαῖς προκληθέντες οἱ μέγιστοι τῶν ἡγεμόνων συνεφρόνησαν, καὶ συλλαβόντες τὸν Βῆσσον ἀπήγαγον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον.* Apud Curtium VII. 5. 36 Spitamenes adducit Bessum, tenens collo inserta catena, unde Droyseus p. 308 hoc illum ex Aristobuli commentariis petiisse efficit; sed neque de Curtio certis indiciis constat, quod de Diodoro modo negabam. Sublestam Julii Valerii fidem hoc rursus affatim comprobatur, quod illi fingitur Bessus se obvium tulisse Alexandro, et professus facinus sponsonem praemii repetiisse. Vid. II. 43.

XXI.

Arrian. III. 30. 7. *Τῷ Ταναΐδι τούτῳ, ὃν δὴ καὶ Ἰαξάρτη ἄλλῳ ὀνόματι πρὸς τῶν ἐπιχωρίων βαρβάρων καλεῖσθαι λέγει Ἀριστόβουλος, αἱ πηγαὶ μὲν ἐκ τοῦ Καυκάσου ὄρους καὶ αὐτῷ εἰσὶν ἔξισι δὲ καὶ οὗτος ὁ ποταμὸς ἐς τὴν Ὑρκίαν θάλασσαν.*

Vulgaris haec fuit Macedonum sive opinio (Plutarch. *Vit. Alex.* XLV; Plin. *H. N.* VI. 18.) seu adulatio (Strab. XI p. 777 A.), ut Tanaïm nominarent septentrionalem Persici imperii terminum, tanquam non diversum a Scythico Tanaï, ab Europa Asiam secernente. Aristobulum inter utrumque fluvium probe distinxisse, ex hoc ejus fragmento manifestum est. Verum illi nomen fuit *Ἰαξάρτης* (cf. Schmied. ad Arrian. I. I.), quod etiam ap. Plutarch. pro *Ὁρεξάρτης* restitui volebat Blancardus; Scythae, teste Plinio, *Silin* appellarunt. Quae de eo Strabo monet I. I. p. 777 C, monere item ex Aristobulo videtur. *Ἐκ τῶν ἀντῶν ὀρῶν, inquit, τῶν Ἰνδικῶν, ἔξ ὧν ὁ τε Ὠχος καὶ ὁ Ὠξος φέρεται, καὶ ἄλλοι πλείους καὶ ὁ Ἰαξάρτης, ἐκδιδώσι τε ὁμοίως ἐκεῖνοις εἰς τὸ Κάσπιον πέλαγος, πάντων ἀρκικώτατος. Τοῦτον οὖν ὠνόμασαν Ταναῖν.* Cf. p. 787 B, 788 A. B. Misere Arrianum compilavit denuo Auctor *Itiner.*

LXXIX, referens ad Jaxartem quae de Scythico Tanai ille ex Herodoto apponit.

XXII.

Arrian. IV. 3. 5. Τὴν ἐβδόμην (Σκυθῶν) πόλιν ἐξ ἐφόδου ἔλαβε, Πτολεμαῖος μὲν λέγει, ὅτι αὐτοὺς σφᾶς ἐνδόντας, Ἀριστόβουλος δὲ, ὅτι βίβη και ταύτην ἐξεῖλε, και ὅτι πάντας τοὺς καταληφθέντας ἐν αὐτῇ ἀπέκτεινε.

Tetigi hunc locum supra p. 36 ad Ptolem. Fragm. XIII.

XXIII.

Arrian. IV. 6. 1, 2. Ἀριστόβουλος ἐνέδρα τὸ πολὺ τῆς στρατιᾶς διαφθαρεῖν λέγει, τῶν Σκυθῶν ἐν παραδείσῳ κρυφθέντων, οἳ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπεγένοντο τοῖς Μακεδόσιν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ· ἵνα τὸν μὲν Φαρνούχην παραχωρεῖν τῆς ἡγεμονίας τοῖς ξυμπεμφθεῖσι Μακεδόσιν, ὡς οὐκ ἐμπειρώως ἔχοντα ἔργων πολεμικῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καθομιλῆσαι τοὺς βαρβάρους μᾶλλον τι πρὸς Ἀλεξάνδρου, ἢ ἐπὶ τῷ ἐν ταῖς μάχαις ἐξηγεῖσθαι, ἵσταλμένον· τοὺς δὲ Μακεδόνας τε εἶναι και ἑταίρους βασιλέως. Ἀνδρόμαχον δὲ και Κάρανον και Μενέδημον οὐ δέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν· τὸ μὲν τι, ὡς μὴ δοκεῖν παρὰ τὰ ἐπιτηγελμένα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου αὐτοὺς τι κατὰ σφᾶς νεωτερίζειν, τὸ δὲ και ἐν αὐτῷ τῷ δεινῷ οὐκ ἐθελήσαντας, εἰ δὴ τι πταλσειαν, μὴ ὅσον κατ' ἄνδρα μόνον μετέχειν αὐτοὺς, ἀλλὰ και ὡς τὸ πᾶν αὐτοὺς κακῶς ἐξηγησαμένους. Ἐν τούτῳ δὴ τῷ Θορύβῳ τε και τῇ ἀταξίᾳ ἐπιδημένους αὐτοῖς τοὺς βαρβάρους κατακόψαι πάντας, ὥστε ἵππείας μὲν οὐ πλείονας τῶν τεσσαράκοντα ἑτοσωθῆναι, πεζοὺς δὲ ἐς τριακοσίους.

Haec quo intelligantur, repetenda sunt quae paulo ante ab Arriano proferuntur. Alexander igitur quum audivisset, a Spitamene obsideri, qui Paracadis in arce relictis essent, miserat cum Andromacho, Menedemo et Carano equites τῶν ἑταίρων sexaginta, e mercenariis octingentos, quos ducebat Caranus; pedites autem mercenarios adjunxerat mille quingentos, praefecto Lycio Pharnuche interprete. Quod ut nuntiatum est Spitameni, missa obsidione, ad Sogdianae regiam recessit;

Pharnuches vero et Macedones insecuti praeter opinionem Nomadas Scythas inciderunt. Quorum auxilio fretus Spitamenes, assumptis equitibus Scythis circiter sexcentis, peditum Macedonum phalangem loco plano ad Scythicam solitudinem circumequitans sagittis incessit. Macedones, aliquot suorum amissis, ad Polytimetum fl., cui vicina erat sylva, se recipiunt; sed mox ducum maxime errore conturbati multisque difficultatibus circumventi, in insulam quandam in Polytimetositam confugiunt, ubi a Scythis circumfusi fere omnes trucidantur. Huc redit Arriani narratio, petita fortasse e Ptolemaeo, cui supplendae et illustrandae subjungitur fragmentum Aristobuli. Omnia alia hac de re Curtius tradit VII. 7. 31 sqq., nisi quod *silvestre iter aptum insidiis tegendis* memorat, quare Muetzello dicitur fontem secutus esse Aristobulum; quam audacter, nemo non cernit. Veriora docuit Droysenus p. 322 sq. Si qua forte possit dubitari — nam probari id omnino non potest — num Aristobuli commentarii Curtio scribenti ad manum fuerint, hoc saltem loco expressi vel consulti Aristobuli ne levissimum quidem vestigium apparet. *Silvestre* istud *iter* non moror; sylvae supra etiam Arrianus meminit, non ex Aristobulo, sed aliunde, nisi e Ptolemaeo profecerit, quod praeplacet; verum vel militum et missorum et servatorum numerus, quem Curtius posuit, Muetzellii opinionem luculente refellit. Quum enim, eo auctore (l. l. 6. 24.), Menedemus cum 3000 peditum et 800 equitibus ad urbem Maracanda missus fuerit, ceciderint autem pedites 2000, equites 300 (l. l. 7. 39; 9. 21.), de ejus sententia salvi redierint necesse est pedites 1000, equites 500. Contra apud Arrianum, qui non plures 860 equitibus et 1500 peditibus profectos refert, Aristobulus auctor est, equites tantum 40 peditesque circiter 300 e clade esse servatos. Alia res est de Auctore *Itiner.* LXXXVI, qui de more sua Arriano surripuit.

XXIV.

Strabo XI p. 787 D, 788 A. Τὸν διὰ τῆς Σογδιανῆς ἕξοντα ποταμὸν Πολυτίμητον Ἀριστόβουλος λέγει, τῶν Μακεδόνων

εμένων, καθάπερ καὶ ἀλλα πολλὰ τὰ μὲν καινὰ ἔθεσαν, τὰ
 ἢ παρωνόμασαν· ἄρδοντα δὲ τὴν χώραν, ἐκτίπτειν εἰς ἔρημον
 εἰ ἀμμωδὴ γῆν, κατακλίνεσθαι τε εἰς τὴν ἄμμον, ὡς καὶ τὸν
 Ἰριον, τὸν δι' Ἀρίων ῥέοντα.

Aristobuli fragmentum, quod ita ex uno codice Tzschüt-
 kius restituit, tacito auctore integrius reddit Arrianus IV. 6. 5
 qq. Adscribam locum, iccirco etiam quod medicina indigere
 idetur. Ἐπῆλθεν Ἀλέξανδρος πᾶσαν τὴν χώραν, ὅσην ὁ πο-
 τὰμος ὁ Πολυτίμητος ἐπάρδων ἐπέρχεται. Ἴνα δὲ ἀφανίζεται
 ἢ ποταμῷ τὸ ὕδωρ, ἐντεῦθεν ἤδη τὸ ἐπ' ἐκεῖνα ἔρημος ἡ
 χώρα ἐστίν· ἀφανίζεται δὲ, καθάπερ πολλοῦ ἂν ὕδατος, εἰς τὴν
 βάμμον. Καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ὡσαύτως ἐκεῖ ἀφανίζονται μεγά-
 οὶ καὶ ἀέννοι, ὃ τε Ἐπαρδός, ὃς ῥέει διὰ Μάρδων τῆς χω-
 ρας, καὶ Ἀρειος, ὅτον ἐπώνυμος ἡ τῶν Ἀρειῶν γῆ ἐστίν, καὶ
 Εὐμανδρος, ὃς δι' Εὐεργετῶν ῥέει. Καὶ εἰσὶ ξύμπαντες οὗτοι
 ἠλικούτοι ποταμοὶ, ὥστε οὐδεὶς αὐτῶν μείων ἐστὶ τοῦ Πη-
 εῶς τοῦ Θεσσαλικοῦ ποταμοῦ, ὃς διὰ τῶν Τεμπῶν ῥέων ἐκ-
 ἰδοῖ εἰς τὴν Θάλασσαν· ὁ δὲ Πολυτίμητος πολὺ ἔτι μείζων ἢ
 αὐτὸν Πηγεῖον ποταμὸν ἐστίν. In his, pro maiore parte satis
 iūctose in *Itiner. Alex.* LXXXVI exscriptis, v. d. Chys I. I.
 . 87 vocem Ἐπαρδος, cuius nominis flumen alibi non me-
 moratur, corruptam censet ex Μάργος, de quo fluvio agat
 trabo XI p. 785 A. Atqui Margus non interfuit Medorum
 regionem, quod de Επαρδο testatur Arrianus vel potius Ari-
 obulus, sed Margianen, quae inde, ut ab Ario Ariane, no-
 men accepit. Equidem levioere etiam et certa ferme mutatione
 lud' Ἐπαρδος (in *Itinerario* appellatur *Pardis*), ortum for-
 esse e remotiore ἐπάρδων, mutem in Μάρδος, auspice Dio-
 scorio Periegeta. Is enim v. 732 sqq. de Cadusiis locutus, sic
 argit :

ἄγχι δὲ Μάρδοι,
 Ἰρχάνιοι, Ταπυροὶ τ'· ἐπὶ δὲ σφισιν ὄκλων ἐλάσσει
 Μάρδος, Δερκεβίων τε καὶ ἀρνεῶν πόμα Βάκτρων.

Eustath. Postrema explicat Plinius VI. 18, ubi expo-
 nit de Alexandria sive Antiochia in Margiane : «Ab huius
 montis per juga Caucasi protenditur ad Bactros usque gens

Mardorum.» Ceterum, ut verbo redeam ad Polyimetum, nomen ipsum refutat gravissimum Curtii errorem, fluvium in a Sogdianae incolis vocari affirmantis. Vid. VII. 10. 2, ubi Muetzellius p. 705 sq. plura e recentiorum scriptis attah. Cf. v. d. Chys p. 86.

XXV.

Arrian. IV. 8. 9. Ἀριστόβουλος, ὅθεν μὲν ἡ παροῦσα ὠρηθή, οὐ λέγει, Κλείτου δὲ γενέσθαι μόνου τὴν ἀμαρτίαν, ὃν γε, ὠργισμένου Ἀλεξάνδρου καὶ ἀναπηδήσαντος ἐπ' αὐτὸν ὡς διαχωρισμένου, ἀπαχθῆναι μὲν διὰ θυρῶν ἔξω ὑπὲρ τῶν τείχους τε καὶ τὴν τάφρον τῆς ἀκρας, ἵνα ἐγένετο πρὸς Πυλλεμαίου τοῦ Λάγου τοῦ σωματοφυλάκος· οὐ κατεργήσαντα δὲ ἀναστρέψαι αὐτὸς καὶ περιπετῆ Ἀλεξάνδρῳ γενέσθαι, Κλείτου ἀνακαλοῦντι, καὶ φάναι ὅτι· «Οὗτός τοι ἐγὼ ὁ Κλείτος, ὁ Ἀλέξανδρε.» καὶ ἐν τούτῳ πληγέντα τῇ σαπίσῃ ἀποδεδεικνύμενα.

Οἱ μὲν, ait Arrianus l. l. 8, λόγχην ἀρπάσαι λέγουσι τῶν σωματοφυλάκων τινὸς καὶ ταύτῃ παίσαντα Κλείτον ἀποκτείναναι· οἱ δὲ σάρισσαν, παρὰ φιλύκων τινὸς καὶ ταύτην. Gladium memorat Auctor *Itiner.* XCI, *venabulum* Orosius III. 18, *δοράτιον* Lucianus *Dial. Mort.* XIV, *lanceam* Seneca *de Ira* III. 22, *lanceam armigeri et vigilis exoubantibus hastam* Curtius VIII. 1. 45, 49, *telum a satellite raptum* Justinus XII. 6, αἰχμὴν παρὰ τινος τῶν δορυφόρων Plutarchus *Vit. Alex.* LI. Hinc efficias licet, quam varie tota *Cl.* historia narretur. In primis Curtii ampla, sed fucata et exag-
gerata relatio ab Aristobuli testimonio toto coelo differt. Incertum e quo fonte Plutarchi manaverit oratio, digna tamen illa, quae cum loco Aristobuli comparetur. Τὸν δὲ Κλείτον, inquit, οὐχ ὑψιμέμενον οἱ φίλοι μόλις ἐξέωσαν τοῦ ἀνδρῶνος. Ὁ δὲ κατ' ἄλλας θυρας αὐτὸς εἰσῆει, μάλα ὀλιγώρως καὶ θροσέως Εὐρυπίδου τὰ ἐξ Ἀνδρομάχης λαμβεῖα ταῦτα περᾶντων· «Οὔμοι, καθ' Ἑλλάδ' ὡς κακῶς νομίζεται!» Οὕτω δὲ λαβὼν παρὰ τινος τῶν δορυφόρων Ἀλέξανδρος αἰχμὴν, ἀπαχθῆναι τὸν Κλείτον αὐτῷ καὶ παράγοντα τὸ πρὸ τῆς θυρας παρακάλυμμα διελαύνει.

XXVI.

Athenaeus X p. 434 D. Καλλισθένης ὁ σοφιστής, ὡς Αντιόχου ὁ Σάμιος φησιν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι καὶ Ἀριστοφάνους καὶ Χάρης ἐν ταῖς Ἱστορίαις, ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῆς τοῦ ἀκράτου κύλικος εἰς αὐτὸν ἐλθούσης, εἰς διωθεῖτο, ἐπιτόκος τινὸς αὐτῷ· « Διὰ τί οὐ πίσεις; » « Οὐκ ἐν δέομαι, ἔφη, Ἀλεξάνδρου πιῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι. »

De his monebitur infra ad Fragm. Char. IX.

XXVII.

Arrian. IV. 13, 14. 1. Ἐκ Φιλίππου ἦν ἤδη καθεστηκός, τῶν ἐν τέλει Μακεδόνων τοὺς παῖδας, ὅσοι ἐς ἡλικίαν ἐμεικρίσαντο, καταλέγεσθαι ἐς θεραπείαν τοῦ βασιλέως· τὰ τε τερὶ τὴν ἄλλην διαίταν τοῦ σώματος διακονεῖσθαι βασιλεῖαι κοιμώμενον φυλάσσειν τούτους ἐπιτέτραπτο, καὶ ὁπότε ξελαινοὶ βασιλεῖς, τοὺς ἵππους παρὰ τῶν ἵπποκόμων δέοντες ἐκεῖνοι προσήγον, καὶ ἀνέβαλλον οὔτοι βασιλεῖα τὸν Ἰερσικὸν τρόπον, καὶ τῆς ἐπὶ θήρῃ φιλοτιμίας βασιλεῖαι κοινῶν ἦσαν. Τούτων καὶ Ἐρμόλαος ἦν, Σαπτόλιδος μὲν παῖς, φιλοσοφία δὲ ἐδόκει προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ Καλλισθένην θεραπεύειν ἐπὶ τῷδε. Ὑπὲρ τούτου λόγος κατέχει, ὅτι, ἐς ἣσαν προσφερομένου Ἀλεξάνδρῳ σὺς, ἔφθη βαλὼν τὸν ὄν ὁ Ἐρμόλαος. Καὶ ὁ μὲν σὺς πίπτει βληθεὶς, Ἀλέξανδρος δὲ, τοῦ καιροῦ ὑστερίσας, ἐχάλετῃ τῷ Ἐρμόλαῳ, καὶ κενεῖ αὐτὸν πρὸς ὀργὴν πληγὰς λαβεῖν, ὁράντων τῶν ἄλλων παιδῶν, καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ ἀφείλετο. Τούτου τὸν Ἐρμόλαον, ἀγγέλλαντα τῇ ὕβρει, φράσαι πρὸς Σώστρατον τὸν Ἀμύντου, λακωνικῶν τε αὐτοῦ καὶ ἐραστῆν ὄντα, ὅτι οὐ βιωτὸν οἷ ἔστι ἢ τιμωρησαμένῳ Ἀλέξανδρον τῆς ὕβρεως· καὶ τὸν Σώστρατον ὃ χαλεπῶς συμπεῖσαι μετασχεῖν τοῦ ἔργου, ἅτε ἐρωτῆτα. Ὑπὸ οὕτων δὲ ἀναπεισθῆναι Ἀντίπατρον τε τὸν Ἀσκληπιοδώρου, οὐ Συρίας σατραπεύσαντος, καὶ Ἐπιμένην τὸν Ἀρσέου, καὶ Ἀντικλέα τὸν Θεοκρίτου, καὶ Φιλώταν τὸν Κάρσιδος τοῦ Θρασύβου. Ὡς οὖν περιῆκεν ἐς Ἀντίπατρον ἢ νυκτερινῇ φυλακῇ, ταύτῃ ἢ νυκτὶ ξυγκείμενον εἶναι ἀποκτείναι Ἀλέξανδρον, κοιμώμενον πεπεσόντας. Συμβῆναι δὲ οἱ μὲν αὐτομάτως λέγουσιν, ἔσται

Mardorum.» Ceterum, ut verbo redeam ad Polytimetum —
 nomen ipsum refutat gravissimum Curtii errorem, fluvium ita
 a Sogdianae incolis vocari affirmantis. Vid. VII. 10. 2, ubi
 Muetzellius p. 705 sq. plura e recentiorum scriptis attuli. —
 Cf. v. d. Chys p. 86.

XXV.

Arrian. IV. 8. 9. Ἀριστόβουλος, ὄθεν μὲν ἡ παροιμία
 ἀρμήθη, οὐ λέγει, Κλεῖτον δὲ γενέσθαι μόνου τὴν ἀμαρτίαν,
 ὃν γε, ὠργισμένου Ἀλεξάνδρου καὶ ἀναπηθήσαντος ἐπ' αὐτὸν
 ὡς διακρησομένου, ἀπαχθῆναι μὲν διὰ θυρῶν ἔξω ὑπὲρ τὸ
 τεῖχος τε καὶ τὴν τάφρον τῆς ἄκρας, ἵνα ἐγένετο πρὸς Πτο-
 λεμαίου τοῦ Λάγου τοῦ σωματοφύλακος· οὐ καρτερήσαντα δὲ,
 ἀναστρέψαι αὐθις καὶ περιπετῆ Ἀλεξάνδρῳ γενέσθαι, Κλεῖτον
 ἀνακαλοῦντι, καὶ φάσαι ὅτι· «Οὗτός τοι ἐγὼ ὁ Κλεῖτος, ὃ
 Ἀλέξανδρε.» καὶ ἐν τούτῳ πληγέντα τῇ σαρίσση ἀποθανεῖν.

Οἱ μὲν, ait Arrianus l. l. 8, λόγην ἀρπάζουσι τῶν
 σωματοφυλάκων τινὸς καὶ ταύτῃ παίσαντα Κλεῖτον ἀποκί-
 ναι· οἱ δὲ σάρισσαν, παρὰ φυλάκων τινὸς καὶ ταύτην. *Gla-*
dium memorat Auctor *Itiner.* XCI, *venabulum* Orosius III.
 18, *δοράτιον* Lucianus *Dial. Mort.* XIV, *lanceam* Seneca
de Ira III. 22, *lanceam armigeri et vigilis excubantiū*
hastam Curtius VIII. 1. 45, 49, *telum a satellite raptum*
 Justinus XII. 6, *αἰχμὴν παρὰ τινος τῶν δορυφόρων* Plutar-
 chus *Vit. Alex.* LI. Hinc efficias licet, quam varie tota Cliti
 historia narretur. In primis Curtii ampla, sed fucata et exag-
 gerata relatio ab Aristobuli testimonio toto coelo differt. In-
 certum e quo fonte Plutarchi manaverit oratio, digna tamen
 illa, quae cum loco Aristobuli comparetur. Τὸν δὲ Κλεῖτον,
 inquit, οὐχ ὑφιέμενον οἱ φίλοι μόλις ἐξέωσαν τοῦ ἀνδρῶνος.
 Ὁ δὲ κατ' ἄλλας θυρας αὐθις εἰσῆει, μάλα ὀλιγώρως καὶ θρα-
 σέως Εὐρωπίδου τὰ ἐξ Ἀνδρομάχης λαμβεῖα ταῦτα περαινῶν·
 «Οἷμοι, καθ' Ἑλλάδ' ὡς κακῶς νομίζεται!» Οὕτω δὲ
 λαβῶν παρὰ τινος τῶν δορυφόρων Ἀλέξανδρος αἰχμὴν, ἀπα-
 τῶντα τὸν Κλεῖτον αὐτῷ καὶ παράγοντα τὸ πρὸ τῆς θυρας
 παρακάλουμα διελαίνει.

A
 ὡν
 κα
 τε
 π
 ἔξ
 ἴσ
 Π
 κα
 γ
 θ
 θ
 σ
 δ
 7

XXVI.

Athenaeus X p. 434 D. Καλλιθένης ὁ σοφιστής, ὡς Ἀν-
 γεύς ὁ Σάμιός φησιν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι καὶ Ἀριστό-
 βουλος καὶ Χάρης ἐν ταῖς Ἱστορίαις, ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ
 Ἀλεξάνδρου, τῆς τοῦ ἀκράτου κύλικος εἰς αὐτὸν ἐλθούσης,
 ὡς διωδεῖτο, εἰπόντος τινὸς αὐτῷ « Διὰ τί οὐ πίνεις; » « Οὐ-
 δὲν δέομαι, ἔφη, Ἀλεξάνδρου πιῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι. »

De his monebitur infra ad Fragm. Char. IX.

XXVII.

Arrian. IV. 13, 14. 1. Ἐκ Φιλίππου ἦν ἤδη καθεστηκός,
 τῶν ἐν τέλει Μακεδόνων τοὺς παῖδας, ὅσοι ἐς ἡλικίαν ἐμει-
 ραρίσταντο, καταλέγεσθαι ἐς θεραπείαν τοῦ βασιλέως· τὰ τε
 περὶ τὴν ἄλλην διαίταν τοῦ σώματος διακονεῖσθαι βασιλεῖ
 καὶ κοιμώμενον φυλάσσειν τούτοις ἐπιτέτραπτο, καὶ ὁπότε
 ἐξαλαῖνοι βασιλεῖς, τοὺς ἵππους παρὰ τῶν ἵπποκόμων δε-
 χόμενοι ἐκείνοι προσῆγον, καὶ ἀνέβαλλον οὗτοι βασιλεῖ τὸν
 Περσικὸν τρόπον, καὶ τῆς ἐπὶ θήρᾳ φιλοτιμίας βασιλεῖ κοι-
 κωνοὶ ἦσαν. Τούτων καὶ Ἐρμόλαος ἦν, Σωπόλιδος μὲν παῖς,
 φιλοσοφία δὲ ἐδόκει προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ Καλλιθένην
 θεραπεύειν ἐπὶ τῷδε. Ὑπὲρ τούτου λόγος κατέχει, ὅτι, ἐς
 θήραν προσφερομένου Ἀλεξάνδρου σὺς, ἔφθη βαλὼν τὸν
 σὺν ὁ Ἐρμόλαος. Καὶ ὁ μὲν σὺς πίπτει βληθεὶς, Ἀλέξανδρος
 δὲ, τοῦ καιροῦ ὑστερίσας, ἐχάλετ' ἑν τῷ Ἐρμόλαῳ, καὶ κε-
 λεύει αὐτὸν πρὸς ὄργην πληγὰς λαβεῖν, ὁρῶντων τῶν ἄλλων
 παιδῶν, καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ ἀφείλετο. Τούτων τὸν Ἐρμόλαον,
 ἀλγήσαντα τῇ ὕβρει, φράσαι πρὸς Σώστρατον τὸν Ἀμύντου,
 ἡλικιωτὴν τε αὐτοῦ καὶ ἐραστὴν ὄντα, ὅτι οὐ βιωτὸν οἷ ἔσται
 μὴ τιμωρησαμένῳ Ἀλέξανδρον τῆς ὕβρεως· καὶ τὸν Σώστρατον
 οὐ χαλεπῶς συμπεῖσαι μετασχεῖν τοῦ ἔργου, ἅτε ἐρωτᾶ. Ὑπὸ
 τούτων δὲ ἀναπεισθῆναι Ἀντίπατρον τε τὸν Ἀσκληπιοδώρου,
 τοῦ Συρίας σατραπεύσαντος, καὶ Ἐπιμένην τὸν Ἀρσέου, καὶ
 Ἀντικλέα τὸν Θεοκρίτου, καὶ Φιλώταν τὸν Κάρσιδος τοῦ Θρά-
 κός. Ὡς οὖν περιῆκεν ἐς Ἀντίπατρον ἡ νυκτερινὴ φυλακῆ, ταύτη
 τῇ νυκτὶ ξυγκείμενον εἶναι ἀποκτείνει Ἀλέξανδρον, κοιμώμενον
 ἐπιπεσόντας. Συμβῆναι δὲ οἱ μὲν αὐτομάτως λέγουσιν, ἔσται

ἡμέραν πίνειν Ἀλέξανδρον· Ἀριστόβουλος δὲ ὡδὲ ἀνέγραψε — Σύραν γυναῖκα ἐφομαρτεῖν Ἀλεξάνδρῳ, κάτοχον ἐκ τοῦ θείου γυγνομένην· καὶ ταύτην τὸ μὲν πρῶτον γέλωτα εἶναι Ἀλεξάνδρου τε καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς δὲ τὰ πάντα ἐν τῇ κατοχῇ ἀλλοθιούσα ἐφαίνετο, οὐκέτι ἀμελεῖσθαι ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' εἶναι γὰρ τῇ Σύρᾳ πρόσοδον πρὸς τὸν βασιλέα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ καθεύδοντι πολλακίς ἤδη ἐπιωτῆραι. Καὶ οὕτως καὶ τότε ἀπαλασσομένην ἐκ τοῦ πότου κατεχομένην ἐκ τοῦ θείου ἐντυχεῖν, καὶ δεῖσθαι, ἐπανελθόντα πίνειν ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Ἀλέξανδρον θεῖόν τι εἶναι νομίσαντα, ἐπανελθεῖν τε καὶ πίνειν, καὶ οὕτω τοῖς παισὶ διαπεσεῖν τὸ ἔργον. Τῇ δὲ ὕστερα Ἐπιμένης ὁ Ἀρσέου τῶν μετεχόντων τῆς ἐπιβουλῆς, φράζει τὴν προῶξιν Χαρικλεῖ τῷ Μενάνδρῳ, ἑραστῆ· ἑαυτοῦ γεγονότι Χαρικλῆς δὲ φράζει Εὐρύλοχῳ τῷ ἀδελφῷ τοῦ Ἐπιμένουσ'· καὶ ὁ Εὐρύλοχος ἔλθων ἐπὶ τὴν σκηνήν [τὴν] Ἀλεξάνδρου, Πτολεμαίῳ τῷ Ἀγῶν τῷ σωματοφύλακι καταλέγει ἅπαν τὸ προῶγμα ὃ δὲ Ἀλέξανδρῳ ἔφρασε. Καὶ Ἀλέξανδρος ξυλλαβεῖν κελεύει ὧν τὰ ὀνόματα εἶπεν ὁ Εὐρύλοχος· καὶ οὗτοι στρεβλούμενοι σφῶν τε αὐτῶν κατέπειπον τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ τινες καὶ ἄλλους ὠνόμασαν. Ἀριστόβουλος μὲν λέγει, ὅτι καὶ Καλλισθένην ἐπᾶραι σφᾶς ἔφασαν ἐς τὸ τόλμημα, καὶ Πτολεμαῖος ὡσαύτως λέγει· οἱ δὲ πολλοὶ οὐ ταύτη λέγουσιν.

Locum Arriani, quem totum recipiendum putavi, quippe ad unius Aristobuli, ut videtur, narrationem proxime compositum, excerpit manifeste Auctor *Itiner.* XCIII sq. Magna ex parte cum Arriano concordatur Curtius VIII. 6. 2 sqq.; sed hujus scriptoris narratio multo est amplior atque, ut solet in talibus, ornatio. Discrepat vero Curtius in *παίδων* nominibus recensendis: «Nicostratum, ait, Antipatrum Asclepiodorumque et Philotam placuit assumi: per hos adjecti sunt Anticles, Elaptonius et Epimenes.» In quibus *Asclepiodorumque* vix est dubium, quin ortum e Graecis τὸν Ἀσκληπιωδώρου mutandum sit in *Asclepiodori*, quod jam Muetzellius conjecit. Simile vitium, ut hoc obiter moneam, in *Itinerarium* irrepsit, ubi corrupta lectio vel prava versio *Sostrato et Amynta* ex Arriano corrigatur oportet in *Sostrato Amyntae*. Reliqua, *Nicostratum* et *Elaptonius*, quod ne nomen quidem est, unde in Curtii orationem irre-

pserint, non assequor; sed Arriani auctoritate Curtium non
 omnino emendandum esse, pro certo habeam: ab illius enim
 fontibus hic non pependit. Nolo persequi leviora, in quibus
 Arrianus cum Curtio pugnat; solum notabo, apud hunc conju-
 rationem non a Ptolemaeo Regi indicari, sed ab Eurylocho,
 comitante Epimene, qui ipse insidias statim fratri aperuisse
 dicitur, nec vero per Chariclem. Negat tandem Curtius, quod
 hic in primis in censum venit, Callisthenem a conjuratis no-
 minatum esse insidiarum vel socium vel suasorem, adstipu-
 lante Plutarcho *Vit. Alex.* LV: *Τῶν περὶ Ἑρμόλαον οὐδείς,*
οὐδὲ διὰ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης, τοῦ Καλλισθένους κατεῖπει. Cf.
 Arrian. l. l. Contrarium quod contendunt Ptolemaeus et Ari-
 stobulus, eo magis fortasse bonae Alexandri fama quam ve-
 ritati consulere illi studuerunt. Vide supra p. 14. Refutantur
 vero egregie Alexandri ipsius verbis, a Plutarcho l. l. serva-
 tis: *Ἀλέξανδρος αὐτὸς, inquit, εὐθὺς Κρατερῶ γράφων καὶ*
Ἀνάλω καὶ Ἀλέτῃ, φησὶ τοὺς παῖδας βασανιζομένους ἰμο-
λογεῖν, ὡς αὐτοὶ ταῦτα πράξειαν, ἄλλος δ' οὐδείς συνειδίη.
 Quae postrema indicant tamen, quam suspectus Callisthenes
 inde ab initio Regi fuerit. Et vero quum satis superque con-
 stet, ambiguis partim dictis, partim consiliis, Callisthenem
 fervidos et agitados juvenum animos magis etiam contra Ale-
 andrum exasperasse, atque ita ad facinus quod meditentur
 inflammasse (Arrian. IV. 14. 2; Plutarch. l. l.; Curt. l. l. 14
 sq.); mirum quidem non sit, Alexandrum, fastidiosis philo-
 phi moribus et importuna saepe austeritate offensum, jam con-
 tinuo mali quid subodorasse, et Hermolao insidiarum defe-
 hense, magistrum simul et familiarem Callisthenem crimini si
 non suasorem et auctorem, at socium certe credidisse. No-
 videtur Alexander cupide arripuisse opportunitatem mulctandi
 odiosum ipsi virum, aulae et assentantium ingenio haudqua-
 quam accommodatum. Cff. Stabrius *Aristot.* I p. 122. sq.
 et Droysenus l. l. p. 357, vituperatus a Muetzellio ad *Cut.*
 p. 762. Itaque protinus aperto Hermolai consilio Callisthenem
 in carcerem conjecit. Degebat tum Alexander in Bactrianae
 urbe Cariata, ut testis est Strabo XI p. 787 B, qui praeter
 alia haec multa fortasse etiam hoc ex Aristobulo, quem nix

nominatum laudat, tacite desumpit. Καριάτος τῆς Βασίλει-
 τῆς; inquit, ἐν ἣ Καλλισθένης συνελήφθη καὶ παρεδόθη φυ-
 λακῆ. Cf. Arrian. IV. 22. 4. Quam autem Alexander statim
 animo conceperat suspicionem, ea sensim ita crevit, ut ul-
 ciscendi consilium non amplius mitteret, ipsam modo ultio-
 nem in aliud tempus differret. Quod item apud Plutarchum
 testatur in *Epistola* ad Antipatrum scripta : Οἱ μὲν παῖδες
 ἐπὶ τῶν Μακεδόνων κατελεύσθησαν · τὸν δὲ σοφιστὴν ἐγὼ κρε-
 μάζω, καὶ τοὺς ἐκπέμψεντας αὐτόν · Aristotelem puta. Quae
 quidem poena qualis fuerit, proxima ab hac annotatio expli-
 cabit.

XXVIII.

Arrian. IV. 14. 3. Καλλισθένην Ἀριστόβουλος μὲν λέγει
 δεδεμένον ἐν πέδαις ξμπεριόγεσθαι τῇ στρατιᾷ, ἔπειτα νόσφ
 τελευτήσαι· Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λόγου στρεβλωθέντα καὶ κρε-
 μασθέντα ἀποθανεῖν.

Nunc quanta dissensione de morte Callisthenis tradiderunt
 antiqui. Curtius, quum VIII. 8. 21 tortum illum interius se
 contendat, suffragatur Ptolemaeo. Ne autem Senecam com-
 mēnorem (*Suasor.* I p. 6 ed. Bipont.), qui Clitum confudisse
 eum Callisthene videtur, tragice in primis Callisthenis exitum
 describit Diogenes Laërtius V. 1. 5, ex eodem fonte quem
 Lucianus adiit, *Dial. Mort.* XIV, coll. Schol. ad XIII
 γ 394 ed. Reitz. Sic enim Diogenes fabulatur : Λόξας ἑρ-
 μιλάω συμμετεσχηκέναι τῆς εἰς Ἀλέξανδρον ἐπιβουλῆς, ἐν σι-
 δρᾷ περιήγετο γαλεόγρᾳ, φθειρωῶν καὶ αἰόμοτος · καὶ τέλος
 λοντι παραβληθεῖς, οὕτω κατέστρεψεν. Omnem probabilitatis
 modum excedit Justinus XV. 3, in cavea cum cane Callisthe-
 nem claudens, abscissasque aures et nasum et labia jactans.
 Cui simillimam narratiunculam ob oculos habuisse videtur
 Lucianus v. Καλλισθένης II p. 233 et *Νεοφρῶν* s. *Νεοφῶν* p. 610,
 coll. Eudoc. p. 310, ubi illum una cum familiari Sicyonio Neo-
 phonte αἰκισμοῖς interemptum fingit. Nihil de his nugis Plu-
 tarchus *Vit. Alex.* LV, sed Ptolemaei et Aristobuli testimo-
 niis addens narrationem Charetis (Fragm. XI.), sic scribit :
 Αποθανεῖν αὐτόν οἱ μὲν ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου κρεμασθέντα λέγου-
 σιν, οἱ δ' ἐν πέδαις δεδεμένον καὶ νόσησαντα · Χάρης δὲ, μετὰ

τὴν σάλληψιν ἑπτα μῆνας φυλάττεσθαι δεδεμένον, ὡς ἐν τῷ συνεδρίῳ κριθεῖη, παρόντος Ἀριστοτέλους · ἐν αἷς δ' ἡμέραις Ἀλέξανδρος ἐν Μαλλοῖς Ὀξυδράκαις ἐτρώθη, περὶ τὴν Ἰνδίαν ἀποθανεῖν, ὑπέρπαχιν γενόμενον καὶ φθειριάσαντα. Quo pediculari morbo (cf. Sturz. ad Pherec. p. 17 sq.) quum praeter Pherecydem aliosque etiam Sylla decesserit, de hujus interitu exponens Plutarchus *Vit. Syll. XXXVI* iterum : λέγεται δὲ, inquit, τῶν ὑστέρων φθειριάσαντα τελευτῆσαι καὶ Καλλισθένη τὸν Ὀλύμπιον, ἐν εἰρκτῇ φρουρούμενον · quibus partim concinunt Diogenes et Lucianus l. l. Denique, ut finem his faciam, Aristobuli testimonium ubi comprobatum legimus simili, sed locupletiore et accuratiore Charetis descriptione, horum duumvirorum auctoritate freti, Diogeni ceterisque suas donare fabulas, Ptolemaeum etiam cum eoque Curtium erroris insimulare haud veremur.

XXIX.

Athenaeus VI p. 351 A. Ἀριστόβουλος φησιν ὁ Κασσανδρεὺς, Διώξιππον τὸν Ἀθηναῖον παγκρατιαστήν, τρωθέντος ποτὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ αἵματος ῥέοντος, εἰπεῖν
 Ἰγὼρ, οἷόςπερ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Pertinent haec ad pugnam adversus Assacorum vel Assacorum gentem, quorum oppido Massagis (*Mazagas* dicit Curtius VIII. 10. 22, *Μάσσακα* Diodorus Summar. Lib. XVII) phalangem admovens Alexander talo leviter vulneratus est. Cf. Arrian. IV. 26. 4. Illud e Plutarcho novimus *Orat. de Alex.* II. 9; sed de hoc maxima est inter antiquos dissensio, equis dicterium in Alexandrum sauciatum converterit. Ut per adulationem h. l. Dioxiippus, ita per contumeliam apud Senecam l. modo l. Callisthenes eo usus fertur, quo, qui Deus videri vellet, Alexandrum acerbe rideret. Quod haud ita absurdum existimes, si *παθήσῃσαν* hujus philosophi spectas; sed vicissim parum credibile, si, ut *Fragm. XXVII* probavimus, Callisthenem jam in vincula conjectum fuisse reputas, quo tempore Massaga Alexander adortus est. Contra Plutarchus tum l. l. et *Apophth.* VIII p. 202 (ed. Hutt.), tum

Vit. Alex. XXVIII ipsum Alexandrum fugit versum Homericum (*Iliad.* E. 340) adulatoribus amicis jocosè objicientem. Πληγῆ περιπεσὼν ὑπὸ τοξέυματος, inquit, καὶ περιαλγῆς γυνόμενος. «Τοῦτο μὲν, εἶπεν, ὦ φίλοι, τὸ ἕρον αἶμα, καὶ οὐκ ἔχωρ, οἷόσπερ τε ἕρει μακάρεσσι θεοῖσιν.» Quod quum ingenio Alexandri non satis accommodatum videretur, Diogenes Laërt. IX. 10. 60, Plutarchi testimonium aspernatus, idem tanquam Anaxagorae dictum commemoravit. Ἀλέξανδρον, αἶτ, οἰόμενον εἶναι θεὸν ἐπέτρειπεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκ τινος πληγῆς εἶδεν αὐτῷ καταρῆδον αἶμα, δεῖξας τῇ χειρὶ πρὸς αὐτὸν, φησι. «Τοῦτὶ μὲν αἶμα κ. τ. λ.» Quae narratio aliquantò quidem probabilior fit cetera ejusdem philosophi dicteria in Alexandrum jactata reputanti, quorum meminere Plutarchus *Vit. Alex.* l. 1., *Symp.* IX. 1. 2; Diog. Laërt. l. 1., *Aelian.* V. H. IX. 37; sed tamen nequaquam conciliatur verbis Arriani IV. 10. 6 sqq. et Luciani *de Paras.* XXXV, neque etiam iis quae Aristobuli fragmento Athenacus praemisit. Ne igitur in tanta scriptorum discordia certi quid statuentes nubem Junone amplectamur, re in medio relicta, paucis de Dioxiippo videamus, a quo adulateore Aristobulus dictum illud repetit. Non alius est quem designat Plinius *H. N.* XXXV. 40. 32 : «Alcimachus pinxit Dioxiippum, qui pancratio Olympia citra pulveris tactum (quod vocant aconiti) vicit : coniti Nemeasa. » *Pugilem nobilem et ob eximiam virtutem virium Regi pernotum et gratum* Curtius vocat IX. 7. 16. Cf. Diod. Sic. XVII. 100. Obiit paulo post victoriam de Mallis reportatam, a. 326 exeunte; quo modo quaque de causa, exponunt Curtius, Diodorus l. 1. et Aelianus *V. H.* X. 22. Plura de eo vide in Krausii opere *Olympia* p. 274 sq.

XXX.

Strabo XV p. 1040 D—1041 B. Ἀριστόβουλος τῶν ἐν Ταξίλοις σοφιστῶν ἰδεῖν δύο φησι, Βραχμᾶνας ἀμφοτέρους, τὸν μὲν προεσβύτερον ἐξυρημένον, τὸν δὲ νεώτερον κομῆτην, ἀμφοτέροις δ' ἀκολουθεῖν μαθητάς. Τὸν μὲν οὖν ἄλλον χρόνον κατ' ἀγορὰν διατρέβειν, τιμωμένους ἀντὶ ξυμβούλων, ἐξουσίαν

ἔχοντας ὅ τι ἂν βούλωνται τῶν ὀνίων φέρεσθαι δωρεάν· ὅτι
 δ' ἂν προσίωσι, καταχεῖν αὐτῶν τοῦ σησαμίνου λίπους, ὡστε
 καὶ κατὰ τῶν ὀμμάτων ῥεῖν· τοῦ τε μέλιτος πολλοῦ προκει-
 μένου καὶ τοῦ σησαμίου μάζας ποιουμένους, τρέφεσθαι δωρεάν.
 Προερχομένους δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρου τράπεζαν πα-
 ραστάτας δειπνεῖν, καρτερίαν διδάσκειν, παραχωροῦντας ἐς τινὰ
 τόπον πλησίον, ὅπου τὸν μὲν πρεσβύτερον, πεσόντα ὑπτίον,
 ἀνέχεσθαι τῶν ἡλλων καὶ τῶν ὄμβρων· ἦδη γὰρ ἕιν, ἀρχομένου
 τοῦ ἔαρος· τὸν δ' ἐστάναι μονοσκελῆ, ξύλον ἐτηρμένον ἀμφο-
 τέροις ταῖς χερσίν, ὅσον τρίπηχυν· κάμνοντος δὲ τοῦ σκέλους,
 ἐπὶ θάτερον μεταφέρειν τὴν βάσιν, καὶ διατελεῖν οὕτως τὴν
 ἡμέραν ὅλην. Φανήναι δ' ἐγκρατέστερον μακρῶ τὸν νεώτερον·
 τυνακολουθήσαντα γὰρ μικρὰ τῷ βασιλεῖ, ταχὺ ἀναστρέψαι
 τάλιν ἐπ' οἴκου, μεινόντος τε, αὐτὸν κελευσάσαι ἦκειν, εἰ του
 βούλεται τυγχάνειν· τὸν δὲ συναπάραι μέχρι τέλους, καὶ με-
 ταμιάσασθαι, καὶ μεταθέσθαι τὴν διαίταν, συνόντα τῷ βα-
 τελεῖ· ἐπιτιμώμενον δ' ὑπὸ τινων λέγειν, ὡς ἐκπληρώσειε τὰ
 ἑπιτάκοντα ἐπὶ τῆς ἀσκήσεως, ἃ ὑπέσχετο· Ἀλέξανδρον δὲ
 οἷς παισὶν αὐτοῦ δοῦναι δωρεάν.

Venit Alexander Taxila, πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, τὴν
 ἐργιστὴν τῶν μεταξὺ Ἰνδοῦ τε ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου (Arrian.
 V. 8. 2. Cf. Droysen. p. 382 sq.), a. 326, incipiente vere,
 quod testatur Aristobulus, praeterquam hoc ipso loco, Fragm.
 CXXXIV. De Sophistarum, quos ibi offendit, moribus deque ho-
 noribus iis habitis, Calano in primis et Mandani, quem Dan-
 lamin vocant Arrian. VII. 2. 2 et Plutarch. *Vit. Alex.* LXV,
 plura ex Onesicriti et Nearchi scriptis Strabo l. l. apponit,
 congrua illa Aristobuli descriptioni. Inter alia : Τοὺς μὲν Βρα-
 χυμῆνας πολιτεύεσθαι, καὶ παρακολουθεῖν τοῖς βασιλεῦσι συμ-
 βούλους. — Ἀπιόντας δ' εἰς τὴν πόλιν, κατὰ τὰς ἀγορὰς σκε-
 δάνυσθαι· ὅτι δ' ἂν κομίζοντι σῦκα ἢ βότρους περιτύχῃσι,
 λαμβάνειν δωρεάν παρέχοντος· εἰ δ' ἔλαιον εἶη, καταχεῖσθαι
 αὐτῶν καὶ ἀλείφεσθαι. Hinc jure Casaubonus Aristobulo red-
 didit καταχεῖν αὐτῶν pro vitioso καταχεῖν αὐτῷ. Sed non
 vidit aliud latere vitium, a posterioribus etiam criticis omis-
 sum; nam quae sequuntur : δειπνεῖν, καρτερίαν διδάσκειν,
 sorulam aperte desiderant. Legatur δειπνεῖν, καὶ καρτ. διδ.

Exciderat eadem copula ante κατὰ τῶν ὀμμάτων, nunc a Tzschuckio restituta.

XXXI.

Strabo XV p. 1041 B. C. Τῶν ἐν Ταξιλοῖς νομίμων καενὴ καὶ ἀθήη λέγει (Ἀριστόβουλος), τό τε τοὺς μὴ δυναμένους ἐκδιδόναι τὰς παῖδας ὑπὸ πενίας, προάγειν εἰς ἀγορὰν ἐν ἀεμῇ τῆς ὥρας κόχλην τε καὶ τυμπάνους, οἷσπερ καὶ τὸ πολεμικὸν σημαίνουσιν, ὄχλου προσκληθέντος· τῷ δὲ προσέλθοντι τὰ ὀπίσθια πρῶτον ἀνασύρεσθαι μέχρι τῶν ὤμων, εἶτα τὰ πρόσθεν· ἀρέσασαν δὲ καὶ συμπεισθεῖσαν, ἐφ' οἷς ἂν δοκεῖ, συνοικεῖν. Καὶ τὸ γυψὶ ῥίπτεσθαι τὸν τετελευτηκότα. Τὸ δὲ πλείους ἔχειν γυναῖκας, κοινὸν καὶ ἄλλων. Παρὰ τισὶ δ' ἀκούεν φησὶ, καὶ συγκατακαίόμενας τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσιν ἀσμένους· τὰς δὲ μὴ ὑπομενούσας ἀδοξεῖν.

Qui de hoc feminarum apud Indos more, Thressis etiam recepto, memoriae prodiderunt, omnes recensere nihil interest. Cathaeorum genti illud νόμιμον fuisse, tradunt Dioc. Sic. XVII. 92 et Strabo l. l. p. 1024 B.

XXXII.

Arrian. V. 14. 3. Ἀριστόβουλος τὸν Πάρον παῖδα λέγει φθάσαι ἀφικόμενον ξὺν ἄρμασιν ὡς ἐξήκοντα, πρὶν τὸ ἕτερον ἐκ τῆς νήσου τῆς μικρᾶς περᾶσαι Ἀλέξανδρον. Καὶ τοῦτον δυνηθῆναι ἂν εἰρξαι Ἀλέξανδρον τῆς διαβάσεως, χαλεπῶς καὶ μηδενὸς εἰργοντος περαιωθέντα, εἰπεροῦν καταπηθήσαντες οἱ Ἴνδοι ἐκ τῶν ἀρμάτων προσέκειντο τοῖς πρώτοις ἐμβαλόντων· ἀλλὰ παραλλάξαι γὰρ ξὺν τοῖς ἄρμασι, καὶ ἀκίνδυνον ποιῆσαι Ἀλεξάνδρῳ τὴν διάβασιν· καὶ ἐπὶ τούτους ἀφείναι Ἀλέξανδρον τοὺς ἵπποτοξότας, καὶ τραπῆναι αὐτοὺς οὐ χαλεπῶς, πλῆγὰς λαμβάνοντας.

De hoc proelio me dicere memini ad Ptolem. Fragm. XVII p. 40 sqq., cujus testimonium Aristobuli narrationi opponitur. Hujus vero loci est, ut paucis dicam de lectione τῆς νήσου τῆς μικρᾶς, in qua postremas duas voces, exemplo Schmiøderi, Ellendtius uncis inclusit, Kruegerus vero, praeëunte

io, *μικρῶς* in *μελλζονος* mutavit. Duas insulas in Hydaspe norat Arrianus, alteram sylvosam atque ob solitudinem excessam (11. 1.), Curtio dictam *ampliozem ceteris* (VIII. 17.); alteram *καὶ αὐτὴν μεγάλην*, ex qua Alexander, aucta um in modum aqua, aegre cum copiis evasisset (13. 2, 3.). ne hanc ipsam h. l. indicari ab Aristobulo, quum dicat i filium *potuisse prohibere Alexandrum transitu, quippe etiam nemine arcante difficulter transiisset*, mihi qui- ex orationis contextu ita perspicuum est, ut non asse- r, quibus rationibus moti Facius et Kruegerus *μελλζονος* bi jusserint. In hoc tantum quaedam inesse difficultas tur, quod quam insulam Arrianus supra vocavit *καὶ αὐτὴν ἰλην*, eadem quamvis altera, ut Curtius etiam innuit, *μι-* nunc dicatur *μικρά*. Quocirca pro *μικρῶς* rescripserim *ιστέρας*, ut dixit in descriptione ambarum in ostio Euphra- nsularum V. 20. 3 (Fragm. LI init.).

XXXIII.

rrian. V. 20. 2. *Αὐτὸς (Ἀλέξανδρος) ἤλανεν ὡς ἐπὶ τοὺς σχώρους τῆ τοῦ Πύρου ἀρχῆ Ἰνδούς. Ὀνομα δὲ ἦν τῶ νι Γλαυγανῖκαι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ὡς δὲ Πτολε- ρς, Γλαῦσαι.*

o Ptolemaei Fragmentis hunc locum legas ordine XVIII p. 42.

XXXIV.

trabo XV p. 1013 B — 1014 A. *Ἀριστόβουλος μὴνα ὑεσθαι καὶ νίφροσθαι τὰ ὄρη καὶ τὰς ὑπωρείας (τῆς Ἰνδικῆς) ἐ· τὰ πεδία δὲ καὶ ὄμβρων ὁμοίως ἀπηλλάχθαι καὶ νίφε- ἐπικλύξροσθαι δὲ μόνον κατὰ τὰς ἀναβάσεις τῶν ποταμῶν. εσθαι μὲν οὖν τὰ ὄρη κατὰ χειμῶνα· τοῦ δὲ ἔαρος ἀρχο- ν, καὶ τοὺς ὄμβρους ἐνάρχροσθαι, καὶ ἀεὶ καὶ μᾶλλον λαμ- ν ἐπίδοσιν· τοῖς δ' ἐτησίαις καὶ ἀδιαλείπτως νύκτωρ καὶ ἡμέραν ἐκχεῖσθαι καὶ λάβροσ, ἕωσ ἐπιτολῆς Ἀρκτούρου. τε δὴ τῶν χιόνων καὶ τῶν ὑετῶν πληρουμένους ποτίζειν τεδία. Κατανοηθῆναι δὲ ταῦτα καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ον φησὶν, ὠρηκώτων μὲν εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἀπὸ Παροπαμι-*

σάδων· μετὰ δὲ δυσμᾶς Πηλιάδων καὶ διατριψάντων κατὰ τὴν ὄρεινὴν, ἐν τε τῇ Ἰππασίων καὶ τῇ Μουσικανοῦ γῆ, τὸν χειμῶνα τοῦ δ' ἔαρος ἀρχομένου, καταβεβηκότων εἰς τὰ πεδία καὶ πόλιν Ταξίλα εὐμεγέθη, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Ὑδάσπην καὶ τὴν Πῶρον χώραν. Τοῦ μὲν οὖν χειμῶνος ὕδωρ οὐκ ἰδεῖν, ἀλλὰ χιόνας μόνον, ἐν δὲ τοῖς Ταξίλοις πρῶτον ὑσθῆναι. Καὶ ἐπεισθὴ καταβάσιν ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ νικήσασιν τὸν Πῶρον, ὁδὸς τὴν πρὸς ἔω ἐπὶ τὸν Ὑπαννι, κηκείθεν ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην πάλιν, ἕσθαι συνεχῶς, καὶ μάλιστα τοῖς ἐτησίαις· ἐπιτελλαντος δὲ τοῦ Ἀρκετοῦρου, γενέσθαι παῦλαν. Διατριψάντας δὲ περὶ τὴν ναυπηγίαν ἐπὶ τῷ Ὑδάσπῃ, καὶ πλείν ἀρξαμένους πρὸ ὄψεως Πηλιάδος οὐ πολλαῖς ἡμέραις, καὶ τὸ φθινόπωρον πᾶν καὶ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἐπιόν ἔαρ καὶ τὸ θέρος ἐν τῷ κατάπλῳ πραγματευθέντας, ἔλθειν εἰς τὴν Παταληνὴν περὶ Κυνὸς ἐπιτολήν. Δέκα μὲν δὴ τοῦ κατάπλου γενέσθαι μῆνας, οὐδαμῶς δ' ὑετῶν αἰσθῆσθαι, οὐδ' ὅτε ἐπήμασαν οἱ ἐτησίαι· τῶν δὲ ποταμῶν πληρουμένων, τὰ πεδία κλύεσθαι· τὴν δὲ θάλατταν ἀπλοῦν εἶναι, τῶν ἀνέμων ἀπιπνεόντων, ἀπὸ γαίας δὲ μηδεμιᾶς πνοῆς ἐκδεξαμένης.

Aristobuli sententiam, μὴ ἕσθαι τὰ πεδία, iterat iisdem verbis Strabo l. I. p. 1019 A, sed circumscribit accuratius p. 1015 B (Fragm. XXXVI.) : Οὔτε ἡ Θηβαῖς — οὔτε τῆς Ἰνδικῆς τὰ ἀπὸ τῆς Παταληνῆς μέχρι τοῦ Ὑδάσπου, ubi ex-cidit κατομβροῦται, e superioribus repetendum. Sequitur Aristobulum Arrianus VI. 25. 4, agens de terra Gedrosiorum: Ἔεται ἡ Γαδρωσίων γῆ ὑπ' ἀνέμων τῶν ἐτησίων, καθάπερ οὖν καὶ ἡ Ἰνδῶν γῆ, οὐ τὰ πεδία τῶν Γαδρωσίων, ἀλλὰ τὰ ὄρη. Eadem habet Strabo p. 1050 G. Quod quum de Etesiis etiam nostro loco affirmari videas, ἕσθαι συνεχῶς καὶ μάλιστα τοῖς ἐτησίαις, sponte patet, quam egregie Tzschuckius eandem vocem in prioribus restituerit, ubi olim legebatur τοῖς δὲ τῆς Ἀσίας καὶ ἀδιαλείπτως νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκχεῖσθαι καὶ λάβρους. Fugit vero eundem in proximis post πληρουμένους intexendum esse ποταμούς. Redeo ad Arrianum, qui ut l. I. ad Aristobulum se conformavit, ita alibi videtur Nearchum sequi, sequitur etiam Megasthenem. Nearchus enim, teste Strabone p. 1014 A, in ceteris quum Aristobulo calculum adjiciat, περὶ τῶν θερινῶν ὄμβρων οὐχ ὁμολογεῖ· ἀλλά

φησιν, ὕεσθαι τὰ πεδία θέρους, χειμῶνος δ' ἀνομβρα εἶναι. Similiter Arrianus V. 9. 4, et disertius etiam Megasthenem excerptens *Indic.* VI. 4 sq. Diodorus II. 36 distinguit διαιτούς ὄμβρους καθ' ἕκαστον ἔτος, τὸν μὲν χειμερινόν, τὸν δ' ἕτερον κατὰ τὴν θερυνὴν τροπὴν, quae Eratosthenis fuit sententia, ex quo idem illud refert Strabo p. 1016 A.

Quae porro in fragmento Aristobuli legitur brevis relatio de Indica Alexandri expeditione, ea quidem tam graviter corrupta est, ut paulo diligentius examinanda sit. A Paropamisadis profecti, quod Arrianus IV. 22. 3 evenisse tradit Ol. CXIII. 1 sive a. 327, movisse Macedones in Indiam dicuntur, ibique post Pleiadum occasum degisse totam hiemem in nescio quorum Hippasiorum vel Hypasiorum terra et ditioe Musicani; quam tamen, si audis Arrianum VI. 15. 5 sq., adiit demum Alexander exacta fere proxima hieme, m. Febr. a. 325. Deinde, ἔαρος ἀρχομένου, exercitum in campos descendisse legimus et in Taxilorum urbem, hinc ad Hydaspem Porique regionem; quae omnia facta esse demonstravi inde a m. Elaphebolione a. 326. Vide ad Ptolem. *Fragm.* XVII p. 41 sq. Est vero haec narratio tam absurda, ut ab Aristobulo vel Strabone profecta esse plane non possit; id quod nemini adhuc in oculos incurrisse demiror. Oritur perturbatio e depravata lectione: μετὰ δὲ δυσμᾶς Πληιάδων καὶ διατριψάντων κατὰ τὴν ὀρεινὴν ἐν τε τῇ Ἰππασίων καὶ τῇ Μουσικανοῦ γῆ τὸν χειμῶνα. Primum ferri nequit Ἰππασίων, quod ex ὑπ' Ἀσίων Casaubonus dedit. Legendum Ἀσπασίων, quod nunc me Tzschuckius monet h. l. jam commendatum esse a Schmiedero ad Arrian. *Indic.* p. 6. Porro pro Μουσικανοῦ scribatur oportet Ἀσσακανοῦ, quem Arrianus IV. 30. 5 per η vocat Ἀσσακηνόν. Vix Bactris Alexander in Indiam pervenerat, quum has peteret regiones. Arrianus IV. 23. 1: Προὐχώρει ἐς τὴν Ἀσπασίων τε (Cf. Ptolem. *Fragm.* XVI.) καὶ Γουραίων χώραν καὶ Ἀσσακηνῶν, quorum postremis praecerat Assacenus vel Assacanus. De iisdem Strabo loquitur p. 1022 A: Τὰ μεταξὺ τούτων τοῖν δυοῖν ποταμοῖν (Ἰπάνιος καὶ Γάγγου) ἔχουσιν Ἀσσακηνοὶ τε καὶ Μασσιανοὶ καὶ Νυσαῖοι καὶ Ἰππασιοὶ· εἰθ' ἡ Ἀσσακανοῦ, ὅπου Μάσσαγα πόλις, τὸ βασίλειον τῆς χώρας (Cf. p. 95 ad

Fragm. XXIX.). Nam ibi pariter Ἰππασίοι expellendum est codicumque Πάσιοι corrigendum Ἀσπάσιοι. Tandem ut emendationi nostrae cumulus accedat, otiosam expunge voculam καὶ, ut legas : ὠρηκῶτων μὲν — Παροπαμισάδων, μετὰ δὲ δυσμᾶς Πληιάδων διατρίψαντων κ. τ. λ. Aliter locum tentatum lego a Muetzello ad Curt. p. 798, qui, pro Ἰππασίωων ex Arrian. VI. 16. 3, servato anachronismo, Σάμβου comme dans, voculam δὲ post μετὰ tollit, et δυσμᾶς Πληιάδων intelligit de occasu Pleiadum *vespertino*, circiter m. Aprili. Same, ut supra monebam, ἐξήκοντος τοῦ ἡρος Alexander in Indos movisse traditur; sed vel sic tamen viam a Muetzello indicatam ut inire liceat admodum vereor. Imo *matutinum* Pleiadum occasum ab Aristobulo designari, argumentis ex ipso fragmento petitis probatum ibo. Totius anni aëris temperiem descripturus, incipit Aristobulus ab occasu Pleiadum, subdit μοι non aestatem, quae si *vespertinum* occasum cogitasset deinceps memoranda fuisset, sed hiemem, statim transiens ad verum tempus quo in Taxilorum regione Macedones passi esse primas pluvias dicuntur (Fragm. XXX.), per aestatem et maxime τοῖς ἐτησίαις continuas, donec ἐπιτελλαντος Ἀρχτούρου cessarent imbres. Sic omnia ordine procedunt. Accedit quod, si Muetzelli interpretationem amplectimur, Aristobulus in eadem descriptione utrumque Pleiadum occasum promiscue indicaverit: nam quae infra leguntur: πλεῖν ἀρξάμενους πρὸ δύσεως Πληιάδος, de matutina δύσει nemo non accipiet.

Jam loco mendis purgato, de navigatione aliquid videtur monendum. Terris omnibus usque ad Hyphasin Pori ditioni adjectis, Alexander ad Hydraotem atque hinc ad Acesinem reversus, hoc fluvio trajecto, iterum venit ad Hydaspem, auctore Arriano V. 29. 2—5; quod idem Aristobulus paucis complexus: Νικήσασι τὸν Πῶρον, inquit, ὁδὸς ἦν ἐπὶ τὸν Ὑπανν (Ὑφασιν Arrianus vocat) πρὸς ἔω, κρεῖθην ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην πάλιν. Interea classe complurium variique generis navium ad hoc flumen exstructa, Ἀλέξανδρος ἔγνω καταπλεῖν κατὰ τὸν Ὑδάσπην ὡς ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν, ut ait Arrian. VI. 1. 1. Atque hic est κατάπλους nostro fragmento dictus, quem, sacrificiis Diis fluvioque Hydaspi rite peractis,

suscepit Alexander secundum Aristobulum πρὸ δύσεως Πληιάδος οὐ πολλαῖς ἡμέραις i. e. initio m. Nov. a. 326 (cf. Droysen. p. 427.), donec proximo anno 325 perwentum sit ad Pattalenen (sic infra quoque Fragm. XXXVI et XLII, ubi vid. annot. Arriano est Pattala.), omni ad navigandum idoneo tempore consumpto. Nam — Arriani verbis utar — ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, τὴν ἀρχὴν τὸ ἀπὸ Πλειάδων δύσεως ἔστε ἐπὶ τροπᾶς, ὡς ἐν χειμῶνι ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει, πλοῖμα εἶναι ταύτη ἐξηγγέλλετο. Quapropter Alexander, quum jam Etesiae spirarent, adeoque ἄπορος esset ἡ ὥρα ἐς τὸν πλοῦν, Nearcho ibi expectare jusso, ad Arabium amnem processit. Vid. Arrian. VI. 21. 1 sqq. Quae egregie concordant cum verbis Aristobuli, narrantis ad Pattalenen appulisse classem περὶ Κυνὸς ἐπιτολήν · siquidem Etesiae simul fere cum ortu Canis flare incipiunt, circa 20 m. Julii. Cf. Salmas. ad Solin. p. 304. In hoc tantum leviter errat Aristobulus, quod affirmat δέκα τοῦ κατὰ πλοῦν γενέσθαι μῆνας · nam ineunte Novembre profectos vix novem menses navigasse apparet, pro quibus pejus etiam septem numerat Plutarchus *Vit. Alex.* LXVI. Decimum mensem Aristobulo supplere studuit Droysenus p. 464: «*Strabo, inquit, zählt zehn Monate, wohl bis zum Ocean, da von Nicäa bis Pattala in der That neun Monate gebraucht würden.*» Frustra, propter disertum testimonium, εἰλεῖν εἰς τὴν Πατταλήνην περὶ Κυνὸς ἐπιτολήν.

XXXV.

Strabo XV p. 1014 B. C. *Λέγουσιν ἀμφότεροι (Νέαρχος καὶ Ἀριστόβουλος) καὶ τὰς ἀναβάσεις τῶν ποταμῶν. — Ὁ δ' Ἀριστόβουλος καὶ μέτρα τῆς ἀναβάσεως ἐκτίθειται τετραράκοντα πήγεις, ὧν τοὺς μὲν εἴκοσιν ὑπὲρ τὸ προϋπάρχον βάθος πληροῦν μέχρι χεῖλους τὸ ρεῖθρον, τοὺς δ' εἴκοσιν ὑπερχυσιν εἶναι εἰς τὰ πεδία. Ὁμολογοῦσι δὲ καὶ, διότι συμβαίνει ησιζειν τὰς πόλεις, ἐπάνω χωμάτων ἰδρυμένας, καθάπερ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία· μετὰ δὲ Ἀρκτοῦρον παύεσθαι τὴν πλημμύραν, ἀποβαίνοντος τοῦ ὕδατος· ἔτι δ' ἡμίρηνικον σπείρεσθαι τὴν γῆν, ἀπὸ τοῦ τυχόντος ὄρνυτοῦ χαραχθεῖσαν, καὶ ὕμωσ φῦεσθαι τὸν κατὰ τὸν τέλειον καὶ καλόν. Τὴν δ' ὄρνυξαν*

φρσίν ὁ Ἀριστόβουλος ἐστάναι ἐν ὕδατι κλειστῷ· πρασίους δ' εἶναι τὰς ἐχούσας αὐτήν· ὕψος δὲ τοῦ φυτοῦ τετραπέπηχον πολύσταχύ τε καὶ πολύκαρπον· θερίζεσθαι δὲ περὶ δύσιν Πληιάδος, καὶ πτίσσεσθαι ὡς τὰς ζεΐας· φρέσθαι δὲ καὶ ἐν τῇ Βακτρικῇ καὶ Βαβυλωνίᾳ καὶ Σουσιδί.

Quod nunc h. l. legitur ἀπὸ τοῦ τυχόντος ὀρυκτοῦ χαρὰ χθεῖσαν, pro quo antea edebatur ψύχοντος, id eximiae debetur Casauboni emendationi, laudantis haec verba Strabonis VII p. 478 B : Ἡ δὲ ἄλλη πεδιά καὶ εὐγαίος ἐστὶ πᾶσα, σίτω δὲ καὶ σφόδρα εὐτυχῆς· τριάκοντα γοῦν ἀποδίδωσι διὰ τοῦ τυχόντος ὀρυκτοῦ σχιζομένη.

De oppidis Indorum, sublimibus in locis exstructis, cf. Arrian. *Indic.* X. 4, de oryza vero Plin. *H. N.* XVIII. 13. Stare eam ἐν ὕδατι κλειστῷ neque Megillum praeteriit, qui apud Strab. p. 1014 C : Τὴν ὄρυζαν σπείρεσθαι μὲν πρὸ τῶν ὄμβρων φρσίν· ἀδειας δὲ καὶ φρτείας δεῖσθαι ἀπὸ τῶν κλειστῶν ποτιζομένην ὑδάτων. Vertitur illic in aqua eluvionis stare, unde conjicio interpretem legisse ἐν ὕδατι κλυστῷ, quod tamen fictum est vocabulum. Κλειστὸν ὕδωρ capiendum videtur de aqua, aggeribus, ne defluat, undique cincta; quomodo, si recte memini, et hodie in oryzae cultura fieri solet. Hinc Theophrastus τὸ ὄρυζον tanquam τὸν πολὺν χρόνον ἐν ὕδατι πεφυκὸς descripsit *Hist. Plant.* IV. 4. 10.

XXXVI.

Strabo XV p. 1015 A — C. Τὴν ὁμοιότητα τῆς χώρας ταύτης πρὸς τε τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ πάλιν τὴν ἐναντιότητα, παραθεῖς ὁ Ἀριστόβουλος, διότι τῷ Νελλῷ μὲν ἐκ τῶν νοτίων ὄμβρων ἐστὶν ἡ πλήρωσις, τοῖς Ἰνδικαῖς ποταμοῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν, ζητεῖ, πῶς οἱ μεταξὺ τόποι οὐ κατομβροῦνται. Οὔτε γὰρ ἡ Θηβαῖς μέχρι Συήνης καὶ τῶν ἐγγὺς Μερόης, οὔτε τῆς Ἰνδικῆς τὰ ἀπὸ τῆς Πατταληνῆς μέχρι τοῦ Ὑδάσπου. Τὴν δ' ὑπὲρ ταῦτα τὰ μέρη χώραν, ἐν ἧ καὶ ὄμβροι καὶ νιφετοὶ, παραπλησίως ἔφη γεωργεῖσθαι τῇ ἄλλῃ τῇ ἔξω τῆς Ἰνδικῆς χώρα· ποτιζεσθαι γὰρ ἐκ τῶν ὄμβρων καὶ τῶν χιόνων. Εἰκὸς δ' οἷς εἰρηκεν οὗτος, καὶ εὐσειστον εἶναι τὴν γῆν, χαννουμένην ὑπὸ τῆς πολλῆς ὑγρασίας, καὶ ἐκρήγματα

αμβάνουσαν, ὥστε καὶ ῥεῖθρα ποταμῶν ἀλλάττεσθαι. Περὶ θείας γοῦν ἐπὶ τινα χρεῖαν, ἰδεῖν φησὶν ἐρημωθεῖσαν χώραν λειώνων ἢ χιλίων πόλεων σὺν κώμαις, ἐκλιπόντος τοῦ Ἰνδοῦ ἢ οἰκεῖον ῥεῖθρον, ἐκτραπομένου δ' εἰς τὸ ἕτερον ἐν ἀριστερᾷ μίωτερον πολὺ, καὶ οἶον καταρῥάξαντος, ὡς τὴν ἀπολειφθεῖσαν ἐν δεξιᾷ χώραν μηκέτι ποτίζεσθαι, ταῖς ὑπερχύσει μεωροτέραν οὔσαν, οὐ τοῦ ῥεῖθρου τοῦ καινοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἢ ὑπερχύσειαν.

Nili incrementorum causas veteribus fuisse constat multae raeque disputationis argumentum, jam antiquissima aetate notatum, ut docet locus Strabonis XVII p. 1139 A. B, cujus titulum cum Aristobuli sententia apte conferas. *Εἰ ἄρα, ἰνὸν, τοῦτ' ἐχρῆν ζητεῖν, ὅπερ καὶ νῦν ἐτι ζητεῖται, τί δὴ περὶ θέρους, χειμῶνος δ' οὐ· καὶ ἐν τοῖς νοτιωτάτοις, ἐν δὲ Θηβαΐδι καὶ τῇ περὶ Σὺνήην οὐ συμπέπτουσι ὄμβροι· τὸ ὅτι ἐξ ὄμβρων αἱ ἀναβάσεις μὴ ζητεῖν, μηδὲ τοιούτων δεῖται μαρτύρων, οἷους Ποσειδώνιος εἴρηκε. Φησὶ γὰρ Καλλιθένη λέγειν τὴν ἐκ τῶν ὄμβρων αἰτίαν τῶν θερωνῶν, παρὰ ριστοτέλους λαβόντα.* Nearchi quoque iudicium Strabo pro XV p. 1020 B, διδάσκειν τοὺς Ἰνδικούς ποταμούς, ὅτι ἐν θερωνῶν ὄμβρων συμβάλει ἢ πλήρωσις, eodemque sensu ius disputat Arrianus *Indic.* VI. 5 sqq. Plura memorare non sedit. Sciscitanti satisfacient Salmasius ad Solin. p. 303 f., Bakius *Posid. Rell.* p. 97 sqq. et Westerm. *Comm. de Histh.* II. 1 p. 5 sq. Quid de Indiae imbribus fluviorumque incrementis Aristobulus senserit, ipse jam exposuit *ibid.* XXXIV, ubi p. 100 monui, hoc loco post nomen Ὑδάου excidisse verbum *κατομβροῦται*. Ceterum, quod sub finem tituli testatur, se quandam Indiae vidisse regionem, ἐρημωθεῖσαν πλειόνων ἢ χιλίων πόλεων σὺν κώμαις, ἐκλιπόντος ἢ Ἰνδοῦ τὸ οἰκεῖον ῥεῖθρον, is numerus haud ita amplius dicitur reputanti, innumera olim fuisse Indiae oppida (*Arrian. Indic.* X. 2.), ut adeo Alexander Poro plus duobus milibus regunda dederit (*de Exp. Alex.* VI. 2. 1.) et omnino India quinque millia oppidorum subegisse dicatur. Vid. *H. N.* VI. 21. Adde quod nomen accepisse Rhagae dicitur a terrae motibus, quibus et urbes numero frequentes vicis mille pagi evanuerint. Cf. *Fragm. Durid.* XXV p. 99.

γύλων ὄντων, καὶ ἐχόντων ἀκάνθας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, φερκίνδυνον τοῖς θηρίοις. Ἀναθεῖν μὲν οὖν ἕαρος τοὺς κερσγόνον ἔχοντας· μικρὸν δὲ πρὸ δύσεως Πληιάδος καταβεξομένους ἀθρόους, ὅτε καὶ ἡ ἄλωσις αὐτῶν γίνεται πεπτόντων τοῖς φράγμασι ἀθρόον. Τοιαύτην δὲ τινα εἰκάζει καὶ περὶ τῆς θρίσσης αἰτία.

Ut sibi constaret vel Aristobulus vel Strabo, meo Mar*ti* Πληιάδος restitui Πληιάδος (cf. Fragm. XXXIV, XXXV.) dubitavi εἰκάζειν ἐστὶ mutare in εἰκ. ἐστὶ. Animadvertam non legendum videri περιπιπτόντων — ἀθρόον, sed ἀθροquemadmodum paulo ante scribitur τεξομένους — ἀθρόο

Recensent Nili pisces Athenaeus VII p. 311 F, 312 Strabo XVII p. 1178 D sq. Quod vero apud hunc con Aristobulus, delphinos in Nilo reperiri διὰ τὸ κρείττους τῶν κροκοδείλων, optime illustrat Plinius, cuius narrat legas VIII. 38.

XXXIX.

Strabo XV p. 1017 A. B. Κατὰ τὸν Ἀκεσίην καὶ τὴν βολὴν τὴν πρὸς Ἰάρωτιν καὶ Ἀριστόβουλος εἶρηκε πεκατακαμπτομένους ἐχόντων τοὺς κλάδους, καὶ περὶ τοῦ μεγέωσθ' ὑφ' ἐνὶ δένδρῳ μεσημβρίζειν σκιαζομένους ὑπὲρ αὐτῶν· οὗτος δὲ (Οησικιτικός) τετρακοσίους. Λέγει δὲ ὁ στόβουλος καὶ ἄλλο δένδρον, οὐ μέγα, μεγάλους λοβοῦ· ὡς ὁ κύαμος, δέκα δακτύλους τὸ μήκος, πλήρεις μέλιτος δὲ φαγόντας οὐ ῥαδίως σώζεσθαι.

Tribus magnis fluminibus, Hydaspe, Hydraote seu H et Hyphasi in alveum receptis, Acesines, servato sempermine, in Indum fertur. Vid. Arrian. *Exp. Alex.* VI. *Indic.* III. 10. Illo igitur tractu, quo in Acesinem Hydraotes, quod visam sibi arborem testatur Aristobulu cuius ramis deflexis 50 equites possent meridiari, in eius veredicientior videtur, quo magis ceteri Alexandri c et scriptores incredibilia narrarunt. Ne enim ad Onesiconfugiam, qui earundem arborum umbram *octies fecerem* (ap. Strab. l. l.), memorabo deinceps, quem Dioclitarchus (XVII. 90.) sequitur, scriptorem, sive is Clitarchus hal

sit sive alius, de arboribus narrantem *τριῶν πλέθρων umbram efficientibus*; memorabo Nearchum (Arrian. *Indic.* XI. 7.), de aliis referentem, *ὣν τὴν σκιὰν ἐς πέντε πλέθρα ἐν κίκλω ξικνεσθαι, καὶ ἂν μυρίους ὑπὸ ἐνὶ δένδρῳ σικιάζεσθαι*. Sed neque hic constiterunt, qui omnibus impense exaggerandis sibi placebant. Ficum arborem Theophrastus memorat (*Hist. Plant.* IV. 4. 4.), prope Acesinem crescentem, quem acceperat *ἐπὶ δύο στάδια ποιεῖν τὴν σκιάν*. At quanto modestius is, qui Theophrasto auctor fuit, quam qui fingebant *ἐωράσθαι πέραν τοῦ Ἰαρώτιδος δένδρον, ποιοῦν σκιάν ταῖς μεσημβρίαις πενταστάδιον*. Vid. Strab. I. I. p. 1017 B. Altera arbor, ab Aristobulo dicta, qualis fuerit, primus felicissima conjectura, nunc codicibus satis probata, detexit Casaubonus. Legebatur: *δένδρον οὐ μεγάλους λόβους λέπισματα καρποὺς ἔχον. Λέπισματα καρποὺς* inane esse interpretamentum, recte vidit vir sagacissimus: nam *ἀμφίσημα* vel, ut est in *Etymol. M.* p. 569, 14, *ἀγγεῖον κνάμον λοβὸς*. Nec minus praeclare e voce *μεγάλους* deprompsit *μέγα* (simillima est dictio ap. Strab. XVII p. 1178 C), quum vix dubium sit, quin *κνάμος* h. l. non quamlibet fabam, sed Aegyptiacam designet, de qua praeter Strab. I. I. p. 1151 A agunt Athenaeus III p. 72 sqq. et Plinius XVIII. 30. Cf. Salmas. ad Solin. p. 687 sqq. Tales in India quum vidisset Alexander in Acesinis ripis, magis etiam Nili initium se reperisse putabat; quod testantur Strabo XV p. 1020 B et Arrianus VI. 1. 2.

XL.

Plutarch. *de Nobil.* XIX. *Ἰνδικούς κύνας δῶρον πεμφθέντας Ἀλεξάνδρῳ φησὶν Ἀριστόβουλος, πρὸς μὲν τοὺς ἀγρίους τῦρους καὶ ὄρεῖς ἀδμήτους προβαλλομένους, ἀκινήτους κατακεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν εἰσηγμένον λέοντα ἐκθορήσαντας εἰς μάχην ἀπερῆνθαι*.

Videntur significari canes, quos Alexandro obtulit Sopithes vel Sophites Rex, cujus ditionem Strabo I. I. p. 1024 A ab aliis ait inter Hydaspem et Acesinem collocari, ab aliis vero, quorum sunt Diodorus et Curtius, trans Acesinem et Hydraon. Cf. Droysen. I. I. p. 414. De canum illorum tum natura

tum Alexandro donatorum numero satis magna est inter scriptores discordia, quam in re parum gravi taedet referre. Vid. Strab. l. l. p. 1025 A. B; Diod. Sic. XVII. 92, Aelian. *de nat. anim.* VIII. 1, coll. IV. 19, Curt. IX. 1. 31 sqq. et Plin. *H. N.* VIII. 61, qui ejusmodi canem Alexandro Indiam petenti ab Albaniae Rege missum tradit.

XLI.

Plutarch. *de Alex. s. virt. s. fort.* II. 9. Ἐν Μαλλοῖς τοξεύματι διπήχει διὰ τοῦ θώρακος εἰς τὸ στήθος ὑπελάσας (Ἀλέξανδρος), ἔλαβε κατὰ τοῦ ἀυχένος, ὡς Ἀριστόβουλος ἰστόρηκε.

Non minus in his discrepant inter se historici, nec de vulnere ipso nec de gentis nomine consentientes. Et gentem quidem, ne de Justino dicam, qui XII. 9 de Ambris et Sugambris loquitur, longe plurimi *Oxydracas* appellant, Curtium puta IX. 4. 26, Aelian. *V. H.* III. 23, Appian. *B. C.* II. 152, Pausaniam II. 6. 2, Lucianum *D. M.* XIV, Steph. Byz. s. v. p. 219, 37, coll. Ptolem. *Fragm.* XXIII p. 64 sq. Praecellit his scriptoribus Strabo XV p. 1026 A, qui ut saepissime hoc libro Aristobulum auctorem laudat, vel tacite ejus vestigiis insistit, ita hic rursus *Mallos* memorans ejusdem auctoritate nititur. Plutarchus vero, qui interdum ejus mos est, sibi non constat. Quos enim l. l. et *Orat.* I. 2 (ubi *Μάλλωσι* corrigendum in *Μαλλοῖς*) cum Aristobulo *Mallos* dixit, inferius l. l. II. 13 *Oxydracas* vocat. Alibi rursus (*Vit. Alex.* LV s. f.) ἐν Μαλλοῖς Ὀξυδράκαις vulneratum Alexandrum docet. Sed hic Charetis verba exprimit, cujus vide *Fragm.* XI. Charetem autem et quicumque oppidum Oxydracarum dixerunt, omnino falsos esse, apertum est ex Arrian. VI. 11. 3. Ἐν Ὀξυδράκαις, inquit, τὸ πάθημα τοῦτο γενέσθαι Ἀλεξάνδρω ὁ πᾶς λόγος κατέχει · τὸ δὲ ἐν Μαλλοῖς, ἔθνη ἀντονόμω Ἰνδικῶ, ξυνέβη, καὶ ἢ τε πόλις Μαλλῶν ἦν καὶ οἱ βαλόντες Ἀλέξανδρον Μαλλοὶ · οἱ δὲ ἐγνώκεισαν μὲν ξυμιμῆξαντες τοῖς Ὀξυδράκαις οὕτω διαγωνίζεσθαι, ἔφθη δὲ διὰ τῆς ἀνδρου ἐπ' ἀντοὺς ἐλάσας, πρὶν τινα ὠφέλειαν αὐτοῖς παρὰ τῶν Ὀξυδρακῶν γενέσθαι, ἢ αὐτοὺς ἐκείνοις τι ἐπιφελῆσαι.

Alterum quod dicebam dissensionis caput ad vulnus spectat, Alexandro inflictum : nam cervice sauciatum alii negarunt. Qua de re quum ad Ptolem. Fragm. XXII p. 45 sq. pluribus disputatum sit, hic iterum monere supersedeo. Id vero silentio non premendum, quod nec fugerit quemquam, fragmentum Aristobuli, quibus verbis nunc apud Plutarchum conceptum sit, stare nullo modo posse. Cetera genuina et satis similia verbis Arriani VI. 10. 1 : Βάλλεται καὶ αὐτὸς διὰ τοῦ Θώρακος εἰς τὸ στῆθος τοξεύματι ὑπὲρ (Cf. p. 45.) τὸν μαστόν· sed latet vitium in ὑπελάσας. Itaque quum Aristobulus alterum etiam vulnus memoraverit κατὰ τοῦ ἀχένος λαβα, ὑπὲρφ, illatum (vid. p. 1.) Wyttenbachius, ejectis verbis ὑπελάσας ἔλαβε, e Plutarch. Orat. I. 2 ὑπέρου δὲ πληρῆ ἰστυένου esse censuit, conjectura, si sententiam respicis, sane quam speciosa, qua potior nunc non suppetit. Ipsa tamen verba an expresserit Wyttenbachius dubito, in primis quod nec lacunae rationem habuit, quam post στῆθος Reiskius in Codice reperit, et verbum ἔλαβε, de accepta πληρῆ commode dictum, totum suppressit.

XLII.

Strabo XV p. 1026 B. Ὑστάτης τῆς Πατταληνῆς (ἐκράτησεν Ἀλέξανδρος), ἣν ὁ Ἰνδὸς ποιεῖ, σχισθεῖς εἰς δύο προχοάς. Ἀριστόβουλος μὲν οὖν εἰς χιλίους σταδίους διέχευεν ἀλλήλων φησὶν αὐτάς.

Dicta est Pattalene ab urbe insigni Pattalis (Strab. l. I. p. 1026 C.), quod nomen toti regioni imponit Arrianus, tum alibi, tum V. 4. 1, ubi sic illam describit : Δίστομός ἐστιν ὁ Ἰνδὸς, καὶ αἱ ἐκβολαὶ αὐτοῦ ἀμφοτέραι τεναγώδεις, καθάπερ καὶ πέντε τοῦ Ἰστροῦ, καὶ Δέλτα ποιεῖ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Ἰνδῶν ἡ, τῷ Αἰγύπτου Δέλτα παραπλήσιον· καὶ τοῦτο Πάτταλα καλεῖται τῇ Ἰνδῶν φωνῇ. Cum his, ab Eustathio excerptis ad Dionys. Perieg. 1092 p. 282 ed. Pap., cff, Arrian. Indic. II. 5 sq. et Strabo p. 1011 C, 1026 C. Pataliam gentem Curtius vocat IX. 28, ubi p. 864 sq. plura e recentioribus collegit Muetzellius. insula Plinio VI. 23 appellatur Pattale : «Indus — et ipse inde viginti recipit amnes — amplissimam insulam efficiens, in Prasiene nominatur : et aliam minorem, quae Pattale.»

Miniana supplet Arrianus *Exp. Alex.* VI. 18. 2; sed in annum numero Plinio adversatur Strabo p. 1025 C. Latitudo Pattalenaе, quam Aristobulus 1000 stadiorum aestimavit, Nearchō 800 stadiis major comperta est, ut ad Aristobuli fragmentum monet Strabo. Illi tacite favet Arrianus VI. 20. 2 et proxime accedit Plinius l. l. Aestate a. 325 (cf. p. 103.) Pattalene insula potitus, Alexander portus ibi et navalia extruxit. Vid. Arrian. l. l. 17. 2, 18. 2, 20. 5.

XLIII.

Arrian. VI. 22. 3 — 8. *Αὐτὸς (Ἀλέξανδρος) ξὺν τῇ στρατιᾷ τῇ πολλῇ — προὐχώρει ὡς ἐπὶ Γαδρωσούς, ἐρημον τὴν πολλήν. Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ λέγει Ἀριστοβούλος σμύρνης πολλὰ δένδρα πεφυκέναι, μελίζονα ἢ κατὰ τὴν ἄλλην σμύρναν· καὶ τοὺς Φοίνικας τοὺς κατ' ἐμπορίαν τῇ στρατιᾷ ξυνηπομένους, ξυλλέγοντας τὸ δάκρυον τῆς σμύρνης (πολλὸ γὰρ εἶναι, οἷα δὴ ἐκ μεγάλων τε τῶν πρέμων, καὶ οὕτω πρόσθεν ξυλλελεγμένον) ἐμπλήσαντας τὰ ὑποζύγια ἄγειν. Ἐχει δὲ τὴν ἐρημον ταύτην καὶ νάρθου ῥίζαν πολλήν τε καὶ εὖσμον, καὶ ταύτην ξυλλέγειν τοὺς Φοίνικας· πολὺ δὲ εἶναι αὐτῆς τὸ καταπατούμενον πρὸς τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ πατουμένου ὀδμῆν ἠδέϊαν κατέχειν ἐπιτολὴ τῆς χώρας· τοσόνδε εἶναι τὸ πλήθος. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα δένδρα ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ μὲν τι δάφνη εἰκοτὸς τὸ φύλλον, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς προσκλυζομένοις τῇ θαλάσῃ χωρίοις πεφυκέναι· καὶ ἀπολείπεσθαι μὲν τὰ δένδρα πρὸς τῆς ἀμπώτεως ἐπὶ ξηροῦ, ἐπελθόντος δὲ τοῦ ὕδατος, ἐν τῇ θαλάσῃ πεφυκότεα φαίνεσθαι· τῶν δὲ ἀεὶ τὰς ῥίζας τῇ θαλάσῃ ἐπικλύζεσθαι, ὅσα ἐν κοίλοις χωρίοις ἐπεφυκει, ἐθνεπερ οὐχ ὑπενόσται τὸ ὕδωρ, καὶ ὁμως οὐ διαφθείρεσθαι τὸ δένδρον πρὸς τῆς θαλάσσης. Εἶναι δὲ τὰ δένδρα ταύτη πηχεων καὶ τριάκοντα ἔστιν ἅ αὐτῶν, τυχεῖν τε ἀνθούοντα ἐκείῃ τῇ ὥρᾳ, καὶ τὸ ἀνθος εἶναι τῷ λευκῷ μάλιστα ἢ προσφερὲς, τὴν ὀδμῆν δὲ πολὺ τι ὑπερφέρον. Καὶ ἄλλον εἶναι καυλὸν ἐκ γῆς πεφυκότεα ἀκάνθης, καὶ τούτῳ ἐπεῖναι ἰσχυρὰν τὴν ἀκάνθην, ὥστε ἤδη τινῶν καὶ παρσιπευόντων ἐμπλακείσαν τῇ ἐσθῆτι, κατασπάσαι ἀπὸ τοῦ ἵππου μᾶλλον τι τὸν ἵππεα, ἢ αὐτὴν ἀποσχισθῆναι ἀπὸ τοῦ καυλοῦ. Καὶ τῶν λαγωῶν λέγεται ὅτι παρα*

θεότων ἔχονται ἐν ταῖς θριξίν αἱ ἄκανθαί, καὶ οὕτω τοὶ ἀλλοσκονται οἱ λαγωοὶ, καθάπερ ὑπὸ ἰξοῦ αἱ ὄρνιθες, ἢ τοῖς ἀγίστοις οἱ ἰχθύες· σιδήρῳ δὲ ὅτι διακοπήται οὐ χαλεπή ἦν, καὶ ὅπον ὅτι ἀνέει πολὺν ὁ καυλὸς, τῆς ἀκάνθης τευνομένης, ἐπιπλεονα ἢ αἱ συκαῖ τοῦ ἦρος, καὶ δριμύτερον.

Textum fragmenti informavi totum ad recensionem Kruegeri, nisi quod hujus pag. v. 2 pro ἀλλοσκοντο, a Kruegero in ἠλλοσκοντο mutata, cum Ellendtio substitui ἀλλοσκονται.

Gedrosiae deserta transiit Alexander auctumno a. 325, ut e Nearcho Strabo refert XV p. 1051 B, pluribus ibidem de hac expeditione exponens, e quibus pauca depromam, quae ad Aristobuli locum pertinent eumque illustrandum conducunt. Estigitur Gedrosia, si Strabonem audis p. 1050 B, ἀρωματοφόρος κάρδου μάλιστα καὶ σμύρνης, ὥστε τὴν Ἀλεξάνδρου στρατιῶν ὀδεύουσαν ἀντὶ ὀρόφου καὶ στρωμάτων τούτοις χρῆσθαι, ἐνώδιαζομένην ἅμα καὶ ὑγιεινότερον τὸν ἀέρα ἔχουσαν παρὰ τοῦτο. Quam autem plantam lauro similem quasque spinas Aristobulus intellexerit, apertum fit ex iis, quae monet Strabo p. 1052 C, atque ex communi fonte paulo plenius Theophrastus *Hist. Plant.* IV. 4. 13. Ἦν δὲ τι ὁμοῖον τῇ δάφνῃ φυτὸν, αἶτ Strabo, οὗ τὸ γευσάμενον τῶν ὑποζυγίων ἀπέθνησκε μετὰ ἐπιληψίας καὶ ἀφροῦ. Ἄκανθα δὲ, τοὺς καρποὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἐστρωμένη, καθάπερ οἱ σίκκοι, πλήρης ἦν ὀποῦ. Τούτου δὲ ῥανίδες, ἐς ὀφθαλμὸν ἐμπεσοῦσαι, πᾶν ἀπετύφλουν ζῶον. Apprime tandem cum his conveniunt Pliniana XII. 18.

XLIV.

Arrian. VI. 28. 3, 4. Ἐκεῖνα Ἀριστοβούλῳ ἐπόμενος ξυγγράφῳ, θύσαι ἐν Καρμανίᾳ Ἀλέξανδρον χαριστήρια τῆς κατ' Ἰνδῶν νίκης, καὶ ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς, ὅτι ἀπεσώθη ἐκ Γαδρωσίων, καὶ ἀγῶνα διαθεῖναι μουσικὸν τε καὶ γυμνικόν. Κατατάξαι δὲ καὶ Πευκέστην ἐς τοὺς σωματοφύλακας, ἥδη ἐγνωκότεν σατραπὴν καταστῆσαι τῆς Περσίδος, ἐθέλοντα δὲ πρὸ τῆς σατραπείας μηδὲ ταύτης τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ἀπείραστον εἶναι, ἐπὶ τῷ ἐν Μαλλοῖς ἔργῳ. εἶναι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὰ εἰς τότε σωματοφύλακας, Λεονάτον Ἀντίου, Ἡφραιστίωνα τὸν Ἀμύντορος, Λυσίμαχον Ἀγαθοκλέους, Ἀριστόνουν Πει-

σαίου· τούτους μὲν Πελλαίους· Περδίκαν δὲ Ὑρότου, ἐκ τῆς Ὀρέστιδος· Πτολεμαίων δὲ τὸν Ἀγῶνα καὶ Πείθωνα Κρατεῦα, Ἑορδαίους· ὄγδοον δὲ προσγενέσθαι αὐτοῖς Πευκέσταν, τὸν Ἀλεξάνδρου ὑπερασπίσαντα.

De Alexandri comessationibus per Carmaniam cff. quos laudavi ad *Durid. Rell.* p. 95. Has exaggeratas quorundam scriptorum narrationes, Ptolemaei et Aristobuli testimoniis non firmatas, ut explodit l. l. Arrianus, ita unice credenda esse existimat, quae de iisdem festis Aristobulus memoriae prodidit. In quibus mirum est nullam fieri Nearchi mentionem, qui his ipsis diebus ad Carmaniam cum classe appulsus et Regis gaudium et festorum hilaritatem salvo suo adventu in primis auxerat, ut ex Nearchi ipso refert Arrianus *Indic.* XXXVI. 3. De *Σωματοφύλαξιν* Alexandri, quibus tum propter egregium in Mallis facinus additus est Peucestas, *Alexandri M. servator* (cf. annot. ad Ptolem. *Fragm.* XXIII p. 46). non est quod multis dicam. Pithon, (non Python, ut verbo monui ad Ptolem. *Fragm.* XXIV p. 47) male et in *Indic.* XVII. 6 ὁ Κρατεῦα vocatur et h. l. dicebatur ante Ellendium, qui recte rescripsit ὁ Κρατεῦα, ut hodie est ap. Phot. *Bibl.* p. 69 a 14 ex emendatione Bekkeri. Sic Κρατεῦας celebrata est Alexidis fabula, dicta a Crateua medico, et Crateuae senioris aetatis medici ἱεζοτομικὰ Plinio saepissime usui fuere aliisque. Cf. Meinekii *Hist. crit. comic.* p. 395 sq. Eundem significari puto a Schol. Theocr. *Idyll.* II. 48, V. 92, XI. 46. Semel Κρατεῦας datur medico nomen in *Anthol. Graec.* XI. 125. Contra Macedonibus Κρατεῦας nomen est ap. Plutarch. *Amat.* XXIII, Diodes. Sic. XIX. 50, Aelian. *V. H.* VIII. 9. Pithon denique, h. l. Ἑορδαῖος appellatus, *Indic.* XVIII. 6 Ἀλκομενεὺς dicitur, quem Arriani errorem jam tetigi p. 4.

XLV.

Arriau. VI. 29. 4 — 11. Ἐλόπησεν αὐτὸν (Ἀλέξανδρον) ἡ παρενομία ἢ ἐς τὸν Κύρου τοῦ Καμβύσου τάφον, ὅτι διοργανημένον τε καὶ σευλημένον κατέλαβε τοῦ Κύρου τὸν τάφον, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Εἶναι γὰρ ἐν Πασαργάδαις ἐν τῇ παραδείσῳ τῇ βασιλικῇ Κύρου ἐκεῖνον τάφον, καὶ περὶ αὐτὸν

ἄσος πεφυτεῦσθαι δένδρων παντοίων, καὶ ὕδατι εἶναι κατὰ-
 ῖνον, καὶ πόαν βαθεῖαν πεφυκέναι ἐν τῷ λευμῶνι. Καὶ αὐτὸν
 δὲ τὸν τάφον τὰ κάτω λίθου τετραπέδου ἐς τετράγωνον σχῆμα
 πεποιησθαι· ἄνωθεν δὲ οἶκημα ἐπέιναι λίθινον ἐστεγασμένον,
 θυρίδα ἔχον φέρουσαν ἕσω στενὴν, ὡς μόλις ἂν ἐνὶ ἀνδρὶ οὐ
 μεγάλῳ πολλὰ παροπαθοῦντι παρελθεῖν. Ἐν δὲ τῷ οἰκῆματι
 πύλον χρυσῆν κεῖσθαι, ἵνα τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐτέθαιτο,
 καὶ κλίνην παρὰ τῇ πυλῶνι. Πόδας δὲ εἶναι τῇ κλίνῃ χρυσοῦς
 σφυρηλάτους, καὶ τάπητα ἐπιβλημάτων Βαβυλωνίων, καὶ καν-
 νίκας πορφυροῦς ὑποστρώματα· ἐπέιναι δὲ καὶ κἀνδύς καὶ
 ἄλλους χιτῶνας τῆς Βαβυλωνίου ἐργασίας. Καὶ ἀναξυρίδες
 Μυθικαὶ καὶ στολαὶ ὑακινθινοβαφεῖς λέγει ὅτι ἔκειντο, αἱ μὲν
 πορφύρας, αἱ δὲ ἄλλης καὶ ἄλλης χροῆας· καὶ στρεπτοὶ, καὶ
 ἀνωάκαι, καὶ ἐνώτια χρυσοῦ τε καὶ λίθων κολλητά· καὶ τρά-
 πεζα ἔκειτο. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς κλίνης ἡ πύελος ἔκειτο, ἣ τὸ
 σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα. Εἶναι δὲ ἐπὸς τοῦ περιβόλου, πρὸς
 τῇ ἀναβάσει τῇ ἐπὶ τὸν τάφον φερούσῃ, οἶκημα σμικρὸν τοῖς
 Μάγοις πεποιημένον, οἷ δὲ ἐφύλασσον τὸν Κύρου τάφον, ἔτι
 ἀπὸ Καμβύσου τοῦ Κύρου, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενοι
 τὴν φυλακὴν. Καὶ τούτοις πρόβατόν τε ἐς ἡμέραν ἐδίδοτο ἐκ
 βασιλείας, καὶ ἀλεύρων τε καὶ οἴνου τεταγμένα, καὶ ἵππος
 κατὰ μῆνα ἐς θυσίαν τῷ Κύρῳ. Ἐπεγέγραπτο δὲ ὁ τάφος
 Περσικοῖς γράμμασι. Ἐδήλου δὲ Περσιστὶ τάδε· Ὡ ἀνθρώπω,
 ἐγὼ Κύρός εἰμι, ὁ Καμβύσου, ὁ τὴν ἀρχὴν Πέρσας
 καταστησάμενος καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύσας. Μὴ οὖν
 φθονήσῃς μοι τοῦ μνήματος. Ἀλέξανδρος δὲ (ἐπιμελὲς
 γὰρ ἦν αὐτῷ, ὅποτε ἔλοι Πέρσας, παριέναι ἐς τοῦ Κύρου τὸν
 τάφον·) τὰ μὲν ἄλλα καταλαμβάνει ἐκπεφορημένα, πλὴν τῆς
 πύελου καὶ τῆς κλίνης. Οἱ δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐλωθή-
 σαντο, ἀφελόντες τὸ πῶμα τῆς πύελου, καὶ τὸν νεκρὸν ἐξέβαλον·
 αὐτὴν δὲ τὴν πύελον ἐπειρωῖντο εὐογκὸν σφισι ποιήσασθαι, καὶ
 ταύτῃ εὐφορον, τὰ μὲν παρακρίπτοντες, τὰ δὲ ξυνοδῶντες αὐτῆς·
 ὡς δὲ οὐ προὐχώρει αὐτοῖς τοῦτο τὸ ἔργον, οὕτω δὲ ἑάσαντες
 τὴν πύελον ἀπῆλθον. Καὶ λέγει Ἀριστόβουλος, αὐτὸς ταχθῆ-
 ναι παρ' Ἀλεξάνδρου κοσμησῆαι ἕξ ὑπαρχῆς τῷ Κύρῳ τὸν τάφον.
 Καὶ τοῦ μὲν σώματος ὅσαπερ ἔτι σώα ἦν, καταθεῖναι ἐς τὴν
 πύελον, καὶ τὸ πῶμα ἐπιθεῖναι· ὅσα δὲ λελώθηον αὐτῆς, κα-
 τερθεῖναι. Καὶ τὴν κλίνην ἐντείνειν ταυτίαις, καὶ τὰλλα ὅσα ἐς

κόσμον ἔκειτο, καὶ ἀριθμὸν τε καὶ τοῖς πάλαι ὅμοια ἀποδείξει· καὶ τὴν θυρίδα δὲ ἀφανίσαι, τὰ μὲν αὐτῆς λίθῳ ἐνοικοδομήσαντα, τὰ δὲ πηλῷ ἐμπλάσαντα· καὶ ἐπιβαλεῖν τῷ πηλῷ τὸ σημεῖον τὸ βασιλικόν. Ἀλέξανδρος δὲ ξυλλαβῶν τοὺς Μαγούς τοὺς φύλακας τοῦ τάφου ἐστρέβλωσεν, ὡς κατεπειν τοὺς δράσαντας. Οἱ δὲ οὐδὲν οὔτε σφῶν οὔτε ἄλλου κατεπειπον στρεβλούμενοι, οὐδὲ ἄλλη πη ξυηλέγχοντο ξυνειδότες τῷ ἔργῳ. Καὶ ἐπὶ τῷδε ἀφείθησαν ἕξ Ἀλεξάνδρου.

Strabo XV p. 1061 A — 1062 A. Εἶτ' εἰς Πασαργάδας (ὁ Ἀλέξανδρος) ἦκε. Καὶ τοῦτο δ' ἦν βασιλεῖον ἀρχαῖον. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον εἶδεν ἐν παραδείσῳ, πύργον οὐ μέγαν, τῷ δάσει τῶν δένδρων ἐναποκεχυμένον, κάτω μὲν στερεόν, ἄνω δὲ στέγην ἔχοντα καὶ σηκόν, στεγὴν τελῶς ἔχοντα τὴν εἴσοδον· δι' ἧς παρελθεῖν εἴσω φησὶν Ἀριστόβουλος, κελεύσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ κοσμήσαι τὸν τάφον. Ἰδεῖν δὲ κλίην τε χρυσοῦν, καὶ τραπέζαν σὺν ἐκπώμασι, καὶ πύελον χρυσοῦν, καὶ ἐσθῆτα πολλήν, κόσμον τε λιθοκόλλητον. Κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἐπιδημίαν ταῦτ' ἰδεῖν· ὕστερον δὲ συληθῆναι, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐκομισθῆναι, τὴν δὲ κλίην θρασυθῆναι μόνον καὶ τὴν πύελον, μεταθέντων τὸν νεκρόν· δι' οὗ δῆλον γενέσθαι, διότι προνομευτῶν ἔργον ἦν, οὐχὶ τοῦ σατραπτοῦ, καταλιπόντων ἂ μὴ δυνατόν ἦν ῥαδίως ἐκομίσαι. Συμβῆναι δὲ ταῦτα, καίπερ φυλακῆς περιχειμένης Μαγῶν, σίτισιν λαμβανόντων καθ' ἡμέραν πρόβατον, διὰ μῆρος δ' ἵππον. Ἀλλ' ὁ ἐκποπισμὸς τῆς Ἀλεξάνδρου στρατιᾶς εἰς Βάκτρα καὶ Ἰνδοὺς πολλά τε ἄλλα νεωτερισθῆναι παρεσκεύασε, καὶ δὴ καὶ τοῦθ' ἐν τῶν νεωτερισθέντων ὑπῆρξεν. Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀριστόβουλος εἶρηκε, καὶ τὸ ἐπιγράμμα δὲ ἀπομνημονεύει τοῦτο· Ὡ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κύρος εἰμί, ὁ τὴν ἀρχὴν τοῖς Πέρσαις κτησάμενος καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς. Μὴ οὖν φθονήσης μοι τοῦ μνήματος.

Neutrius excerpti ita jam purgata mendis videtur lectio, quin hic atque illic emendatione egeat. Quid recte, quid secus scribi censeam, deinceps notabo. Ut igitur mittam leviora, nolui cum Schmiedero et Kruegero v. 17 expungere

verbum λέγει, quum in uno tantum codice desideretur, nec cum Ellendtio uncis includere, qui recte comparavit similem Arriani orationem VII. 3. 2. In iis quæe mox sequuntur αἱ μὲν πορφύρας, αἱ δὲ ἄλλ. κ. ἄλλ. χροῶς, voculam μὲν pro δὲ jure restituit Ellentius, sed nulla de causa vuculas καὶ ἄλλης tacite exterminavit. Idem pro πορφύρας quaerit, num forte scriptum oportuerit πορφυραῖ. Neutrum probo. Praeferam πορφυρᾶς, ut ad χροῶς referatur. In epigrammate quod legitur καταστησάμενος, ne sollicita. Kruegerus proposuit κατακησάμενος. Ellentio non minus placebat κησάμενος, quod commendatur Strabonis excerpto, unde profecit Eustathius ad Dionys. Perieg. v. 1069 p. 280, et a Plutarch. *Vit. Alex.* LXIX. Equidem hoc ferri posse omnino putaverim, praeferri non jusserim. Facilior etiam est, verbi καταστησάμενος per compendium scripti in κησάμενος depravatio, quam contra. Eodem sensu Cyrus ap. Strab. p. 1069 A dicitur ὁ εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας Πέρσας. Porro v. 35 Aoristus ἐξέβαλον pro Impf. unice vera est Ellentii emendatio. Tandem v. antep. recepi ante οὔτε σφῶν codicum Gronovii omnium lectionem οὐδὲν, probatam Ellentio et Kruegero, quorum hic sane quam probabiliter v. penult. legendum esse conjecit ἐξηλέγχοντο. Praepositio ξὺν ex sequenti ξυνειδότες orta esse videtur. Nec verbo ξυνηλέγχειν Arrianus, quantum equidem scio, alibi usquam usus est; sed ἐξηλέγχειν saepius apud eum legitur, v. c. III. 26. 2 (Fragm. Ptolem. XI p. 33.) et VI. 27. 5, ubi : Ἡράκων τότε μὲν ἀφείθη τῆς αἰτίας· ὀλίγον δὲ ὕστερον ἐξελεγχθεῖς — ἔδωκε δίκην. Haec de Arriano.

In Strabonis excerpto vix dubito quin verba στεγὴν τελέως ἔχοντα τὴν εἴσοδον corrupta sint e praecedentibus στεγὴν ἔχοντα. Deleto altero ἔχοντα malim στεγὴν τελέως τὴν εἴσοδον. In seqq. Casaubonus legi voluit, καὶ τὴν πύελον μεταθέντων τὸν νεκρὸν δ' οὐ, (intellige ἐκκομισθῆναι) ὡς δῆλον κ. τ. λ. Frustra, licet δ' οὐ habeant codices. Πύελον non tantum loco *notam*, sed ipsam quoque *effractam* fuisse (θραυσθῆναι) patet ex Arriano : Τὸν νεκρὸν ἐξέβαλον, αὐτὴν δὲ τὴν πύελον πειρῶντο εὐοχόν σφισι ποιήσασθαι, καὶ ταύτη εὐφορον, τὰ ἐν παρακρίπτοντες, τὰ δὲ ξυνθλώντες αὐτῆς. Quid? quod

ridiculum sit ex eo, quod cadaver sublatum non esset, mentari, facinus non a satrapa perpetratum esse, sed a donibus, relinquentibus quae non facile possent aspergere. Recte vero animadvertit idem, si nihil desit, nimis festivum Strabonem, quum scriberet *διὰ μὲν δ' ἵππων*, quasi a carnibus vesci solerent Magi. Utique enim Straboni addendum erat, ut est apud Arrianum, *ἐς Θυσίαν τῶ Κύριω*. aliqua excidisse sequentia etiam comprobant: nam quae leguntur: *Ἄλλ' ὁ ἐκποπισμὸς — ὑπῆρξεν*, iis quid signum nemo facile perspexerit. Saltem ad Magorum *στίσιον* non referri; nec violatio sepulcri rerum innovatio dicendum nique vitiosa est sepulcri inscriptio. Nam si etiam ante *I* articulum, quem Plutarchus et Arriano ignoratum Eusebius servavit, remotum nolis, at *βασιλεὺς* tamen corruptum restituendum est *βασιλεύσας*, quod vel Eustathius tuetur; omittendum ὁ *Καμβύσου*.

Ceterum de huius Cyri sepulcri, de quo paucis a Muellerus, *Archaeol. d. Kunst* § 245, inscriptione Onesicrito apponit Strabo l. I. p. 1062 B, alia ex Arrianis laminis; quae referre nil attinet. Cujus enim potius existimemus quam ejus, qui, quae scripsit, non fama erat, sed oculis ipse suis lustraverat? Neque est quod mirum curemus, ubi, alium ducem secutus, Pellaeum Persarum facinoris auctorem deprehensum poenas luisse Arrianus l. I. 30. 1 Orxinem, Persarum satrapam, accipit et supplicio affectum, *ἰερά τε ὅτι σεσύληκε καὶ βασιλικὸς, καὶ Περσῶν πολλοὺς ὅτι οὐ ξὺν δίκῃ ἀπι-
manifesto Cyri sepulcrum respiciens; sed falso id Orxinitatum fuisse Curtius asserit X. 1. 33 sqq., negatque apud bonum Aristobulum, e lectica solioque, quamvis aurei surreptis jure efficiens, *ὅτι προνομεντῶν* (cf. Droysen. *ἔργον ἦν, οὐχὶ τοῦ Σατραπίου, καταλιπόντων ἅ μὴ δυνα-
ῆς ἑαδῶς ἐκκομισαί*. Acciderunt autem haec sub finem a quo sexennio ante, exente a. 331 (Plutarch. l. I. XX Alexander primum Pasargadas venisset et Cyri sepulcrum spexisset.*

XLVI.

Arrian. VII. 4. 4. (Ἀλέξανδρος) καὶ γάμους ἐποίησεν ἐν Σούσις ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων. Αὐτὸς μὲν τῶν Λαρελου θυγατέρων τὴν πρεσβυτάτην Βαρσίνην ἠγάγετο· ὡς δὲ λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτην, τῶν Ὀχου θυγατέρων τὴν νεωτάτην, Παρύσατιν. Ἦδη δὲ ἦν αὐτῷ ἡμέμη καὶ ἡ Ὀξυάρτου τοῦ Βακτρίου παῖς, Ῥωξάνη.

Nuptiarum, quas a. 324 Alexander Susis magna solennitate celebravit, ampla exstat Charetis descriptio, cujus vide Fragm. XVII. *Barsinen* illam, Darii filiam natu majorem, unus Arrianus hoc nomine appellat, ceteri omnes *Statiram* vocant: Plutarch. *Vit. Alex.* LXX, *Orat. de Alex.* II. 6, Diod. Sic. XVII. 107, Memnon ap. Phot. *Bibl.* p. 224 a 26, Curtius IV. 5. 1, Justin. XII. 10. Tantum Ἀρσινώην apud Arrianum Photius legisse videtur, p. 68 b 7. E quo scriptorum consensu est quod conjicias, errare Arrianum, commutata Darii filia cum vidua Mentoris, quam Barsinen dictam Alexander uxoris loco habuit, teste Aristobulo Fragm. X p. 77, ubi vide annot. Litem aliter dirimit Droysenus p. 497, Darii filiam, quam Persis diceretur Statira, nuptam Alexandro, *Graecum* (quod vellem probasset) Barsines s. Arsinoës nomen sumpsisse putans. Pariter de Parysati, Ochi s. Artaxerxis, qui ante Darium Persis regnavit, filia, capta una cum Darii matre et sororibus (Curt. III. 13. 12.), alibi nihil quidquam scriptum reperio. Nec tamen hanc qui ab Alexandro non ductam esse, sed pro uxore habitam conjiciat, probabile quid conjicere videtur: hoc enim disertum est ipsius Aristobuli l. l. de Alexandro testimonium: Οὐκ ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν Βαρσίνης. Alia res est de Roxane, καλλιστὴ τῶν Ἀσιανῶν γυναικῶν, cujus visae amore ita captus est Alexander, ut statim sibi matrimonio jungeret; quod quatuor annis ante acciderat, verno tempore a. 328. Vide Arrian. IV. 19. 5; Plutarch. *Vit. Alex.* XLVII, *Orat.* I. 11, II. 6; Curt. VIII. 4. 23 sqq., alios. Mortuo Alexandro, Statiram Roxane veneno necavit; quod commemorat Plutarch. *Vit. Alex.* LXXVII.

XLVII.

Arrian. VII. 16. 5 — 7, 17. Ἀλέξανδρος, ὡς τὸν Τίγρινα ποταμὸν ξὺν τῇ στρατιᾷ διέβη, ἐλαύνων ἐπὶ Βαβυλῶνος, ἐν ταῦθα ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ Χαλδαίων οἱ λόγιοι, καὶ ἀπαγαγόντες ἀπὸ τῶν ἑταίρων, ἐδέοντο ἐπισχεῖν τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἔλασιν. Λόγιον γὰρ γεγονέναι σφίσι ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ Βῆλου, μὴ πρὸς ἀγαθοῦ οἱ εἶναι τὴν πάροδον τὴν εἰς Βαβυλῶνα ἐν τῷ τότε. Τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι αὐτοῖς λόγον τοῦ Εὐρυπίδου τοῦ ποιητοῦ ἔπος· ἔχει δὲ τὸ ἔπος Εὐρυπίδῃ ὧδε· Μάντις δ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς. «Σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, μὴ πρὸς δυσμᾶς ἀφορῶν αὐτός, μηδὲ τὴν στρατιὰν ταύτην ἐπέχουσιν ἄγων παρελθεῖν· ἀλλὰ ἐπεριελθὼν πρὸς ἕω μᾶλλον.» Τῷ δὲ οὐδὲ τοῦτο εὐμαρὲς διὰ δυσχωρίαν ξυνέβη. — Ἦν δὲ τι καὶ ὑποπτον αὐτῷ εἰς τοὺς Χαλδαίους, ὡς οὐ κατὰ μαντείαν τι μᾶλλον ἢ εἰς ὠφέλειαν τὴν αὐτῶν φέροι αὐτοῖς ἢ κώλυσις τῆς Ἀλεξάνδρου εἰς Βαβυλῶνα ἐν τῷ τότε ἐλάσεως. Ὁ γὰρ τοῦ Βῆλου νεὼς ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἦν τῶν Βαβυλωνίων, μεγέθει τε μέγιστος καὶ ἐκ πλῆθους ὀπτῆς ἐν ἀσφάλτῃ ἡρμωσμένης. Τοῦτον τὸν νεῶν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ τὰ Βαβυλωνίων, Ξέρξης κατέσκαψεν, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὀπίσω ἀπενόστησεν· Ἀλέξανδρος δὲ ἐν νῷ εἶχεν ἀνοικοδομεῖν· οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ἐπὶ τοῖς θεμελλοῖς τοῖς πρόσθεν, καὶ τούτου ἕνεκα τὸν χοῦν ἐκφέρειν ἐκέλευε τοῖς Βαβυλωνίοις, οἱ δὲ ὅτι καὶ μείζονα ἔτι τοῦ πάλαι ὄντος. Ἐπεὶ δὲ ἀποστάτος αὐτοῦ μαλθακῶς ἀνθήσαντο τοῦ ἔργου, οἷς ταῦτα ἐπετέτραπτο, ὁ δὲ (l. ὅδε) τῇ στρατιᾷ πάσῃ ἐπενόει τὸ ἔργον ἐργάσασθαι. Εἶναι δὲ τῷ Θεῷ τῷ Βῆλῳ πολλὴν μὲν τὴν χώραν ἀνειμένην ἐκ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέων, πολὺν δὲ χρυσόν. Καὶ ἀπὸ τοῦ πάλαι μὲν τὸν νεῶν ἐπισκευάζεσθαι καὶ τὰς θυσίας τῷ Θεῷ θύεσθαι· τότε δὲ τοὺς Χαλδαίους τὰ τοῦ Θεοῦ νέμεσθαι, οὐκ ὄντος ἐς ὃ τι ἀναλωθήσεται τὰ περιγιγνώμενα. Τούτων δὴ εἵνεκα ὑποπτοὶ Ἀλέξανδρον ἦσαν, οὐκ ἐθέλειν παρελθεῖν εἰς Βαβυλῶνος Ἀλέξανδρον, ὡς μὴ δι' ὀλλοῦ τὸν νεῶν ἐπιτελεσθέντα ἀφελείσθαι αὐτοὺς τὰς ἐκ τῶν χρημάτων ὠφελείας. Ὅμως δὲ τὰ γε τῆς ἐπιστροφῆς τῆς κατὰ τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὴν πόλιν ἐθελῆσαι αὐτοῖς πεισθῆναι λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ τῇ πρώτῃ μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν

τὸν Εὐφράτην καταστρατοπεδεῦσαι· ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν, ἐν δεξιῇ ἔχοντα τὸν ποταμὸν, παρ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἐθέλοντα υπερβάλλειν τῆς πόλεως τὸ μέρος τὸ ἐς δυσμὰς τετραμμένον, ὡς ταύτη ἐπιστρέψαντα πρὸς ἑω ἄγειν· ἀλλὰ οὐ γὰρ δυνήθηται ὑπὸ δυσχωρίας οὕτως ἐλάσαι ξὺν τῇ στρατιᾷ, ὅτι τὰ ἀπὸ δυσμῶν τῆς πόλεως εἰσιόντι, εἰ ταύτη πρὸς ἑω ἐπέστρεφεν, ἐλώδη τε καὶ τεναγώδη ἦν. Καὶ οὕτω καὶ ἐκόντα καὶ ἄκοντα ἀπειθῆσαι τῷ Θεῷ.

Non sejungenda ratus, quae arcte cohaerent, priorem etiam narrationis partem Aristobulo vindicavi. Omnium qui de hoc Chaldaeorum monitu retulerunt, summatim rem exponens Appianus *B. C. II.* 153, optime cum Aristobulo concinit, et ita quidem, ut ex hoc fonte manasse ejus oratio videatur. Digna saltem est, cui locum cedamus. Ἐπανιόντα, inquit, ἐξ Ἰνδῶν ἐς Βαβυλῶνα μετὰ τοῦ στρατοῦ, καὶ πλησιάζοντα ἤδη, παρεκάλουν οἱ Χαλδαῖοι τὴν εἰσοδὸν ἐπισχεῖν ἐν τῷ παρόντι. Τοῦ δὲ τὸ λαμβεῖον εἰπόντος ὅτι Μάντις (intere δ') ἄριστος ὅστις εἰκάξει καλῶς, δεύτερα γοῦν οἱ Χαλδαῖοι παρεκάλουν, μὴ ἐς δύσιν ὄρωντα μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐσελθεῖν, ἀλλὰ περιοδεῦσαι, καὶ τὴν πόλιν λαβεῖν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. Ὁ δ' ἐς τοῦτο μὲν ἐνδοῦναι λέγεται, καὶ ἐπιχειρῆσαι περιοδεῦσαι· λμμη δὲ καὶ ἔλει δυσχεραίνων, καταφρονῆσαι καὶ τοῦ δευτέρου μαντεύματος, καὶ ἐσελθεῖν ἐς δύσιν ὄρων. At non hausit ex Aristobulo Plutarchus *I. I.* LXXIII, non hausit Diodorus *XVII.* 112. Illi dicuntur non ipsi Chaldaei, sed ab his monitus Nearchus rem ad Alexandrum detulisse, quem tum quidem aspernatum vatum consilium, brevi post, quum alia ipsi portenta obvenissent, facti poenituisset. Diodorus quoque Nearchum facit denuntiatorem praesagii, addens dixisse Chaldaeos, effugi posse periculum, ἐὰν ἀναστήσῃ τὸν καθηρημένον ὑπὸ Περσῶν τοῦ Βήλου τάφρον, καὶ τὴν βεβουλευμένην ὁδὸν ἐπιστήσας παρέλθῃ τὴν πόλιν. Regem nuntio perculsum paruisse primum, sed Graecorum philosophorum, in primis Anaxarchi, consilio obtemperantem, mox contempto vaticinio urbem cum copiis ingressum esse. Eadem est, in reliquis aliam famam secuti, Justini narratio *XII.* 13.

Paucis item de Jovis Beli sepulcri atque delubri historia absolvam. Accurata ejus est descriptio apud Herod. *I.* 181, laudatum jam ab Eustathio ad Dionys. *Perieg.* 1005 sqq.

p. 274, et ap. Diod. Sic. II. 9. Cf. Intpp. ad Aelian. *V. H.* XIII. 13, Baehrius ad *Ctes. fragm.* p. 154 sq. et Muellerus in opere, quod inscripsit *Archaeol. d. Kunst* § 236. Xerxes ut e Graecia redux antiquum illud Beli monumentum sacri-legio violavit (Herod. I. 183.), ita etiam perfodit (Aelian. I. I.) vel potius destruxit totum; quod et h. l. Aristobulus affirmat et ex eodem, ut quidem videtur, Strabo XVI p. 1073 B: Ἔστι δὲ καὶ ὁ Βήλου τάφος, νῦν μὲν κατεσκευαμένος, Ξέρξης δ' αὐτὸν κατεσπασεν, ὡς φασιν, ubi iterato verbo κα-
 τασκάπτειν, quod Arrianus quoque retinuit, pro κατέσπασεν legerim κατέσκαψεν. Jam statim postquam Babylonem primum venisset, Alexandrum templi restaurandi consilium iniisse constat ex Arrian. III. 16. 14; sed quum multi esset res negotii, perficere non potuit, ut diserte Strabo docere pergit, cujus verba quia mihi quidem vehementer redolere Aristobulum videntur, cum Arriani certe excerpto commode possunt conferri, integra adscribere haud taedet. Ἦν δὲ πυραμῖς, inquit, τετράγωνος ἐξ ὀπιτῆς πλινθῶν, καὶ αὐτὴ σταδιαία τὸ ὕψος, σταδιαία δὲ καὶ ἐκάστη τῶν πλευρῶν ἦν Ἀλέξανδρος ἐβούλετο ἀνασκευάσαι. Πολὺ δ' ἦν ἔργον καὶ πολλοῦ χρόνου (αὐτὴ γὰρ ἡ χοῦς εἰς ἀνακάθαρσιν μυριοῖς ἀνδράσι δυοῖν μηνῶν ἔργον ἦν) ὥστ' οὐκ ἔφθη τὸ ἐγχειρηθὲν ἐπιτελεῖσαι· παραχρῆμα γὰρ ἡ νόσος καὶ ἡ τελευτὴ συνέπεσε τῷ βασιλεῖ. Quae vero his addit Strabo: τῶν δ' ὕστερον οὐδεὶς ἐφρόντισεν, ita accipiam, ut antiquis fundamentis nemo vastum aedificium restaurandum curaverit: nam postea novam resurrexisse Beli aedem, non obscurum est e Plinio (VI. 30.), de Babylone testante: « Durat adhuc ibi Jovis Beli templum. »

XLVIII.

Arrian. VII. 18. 1 — 5. Καὶ τοίονδε τινὰ λόγον Ἀριστόβουλος ἀναγέγραψεν. Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀμφιπολίτην, τῶν ἐταίρων τῶν Ἀλεξάνδρου, στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς, ἣν παρὰ Μαζαίω τῷ Βαβυλωνῶς σατραπίῃ ἀπέλειπεν Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ συνέμιξεν ἐπανιόντι αὐτῷ ἐξ Ἰνδῶν, ὁρῶντα πικρῶς τιμωροῦμενον τοὺς σατραπᾶς, ὅσοι ἐπ' ἄλλη καὶ ἄλλη χώρα τεταγμένοι ἦσαν, ἐπιστεῖλαι Πειθαγόρῃ τῷ ἀδελφῷ (μάντιν γὰρ εἶναι τὸν

Πειθαγόραν τῆς ἀπὸ σπλάγχων ματείας) ματεύσασθαι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς σωτηρίας. Ἀντεπιστεῖλαι δὲ αὐτῷ Πειθαγόραν, πυνθανόμενον, τίνα μάλιστα φοβούμενος χρήσασθαι ἐθέλοι τῇ ματεία. Τὸν δὲ γράφαι αὐτῷ, ὅτι τὸν τε βασιλέα αὐτὸν καὶ Ἡφαιστίωνα. Θύεσθαι δὴ τὸν Πειθαγόραν πρῶτα μὲν ἐπὶ τῷ Ἡφαιστίονι· ὡς δὲ ἐπὶ τοῦ ἥπατος τοῦ ἱερείου ὁ λοβὸς ἄφανής ἦν, οὕτω δὴ ἐγγράφοντα καὶ κατασημνόμενον τὸ γραμματίον, πέμψαι παρὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Ἐκβάτανα, δηλοῦντα μηδὲν τι δεδιέναι Ἡφαιστίωνα· ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου ἐκποδῶν. Καὶ ταυτὴν τὴν ἐπιστολὴν λέγει Ἀριστόβουλος κομίσασθαι Ἀπολλόδωρον μὲν πρόσθεν ἡμέρα, ἢ τελευτῆσαι Ἡφαιστίωνα. Αὐτῷ δὲ θύεσθαι τὸν Πειθαγόραν ἐπὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ γενέσθαι καὶ ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ ἄλοβον τὸ ἥπαρ τοῦ ἱερείου καὶ Πειθαγόραν τὰ αὐτὰ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου γράφαι Ἀπολλοδώρῳ. Ἀπολλόδωρον δὲ οὐ κατασιωπῆσαι, ἀλλὰ φράσαι γὰρ πρὸς Ἀλέξανδρον τὰ ἐπεσταλμένα, ὡς εὖνοιαν μᾶλλον τι ἐπιδειξόμενον τῷ βασιλεῖ, εἰ φυλάττεσθαι παρανέσειε, μὴ τις αὐτῷ κίνδυνος ἐν τῷ τότε ξυμπίεσοι. Καὶ Ἀπολλοδώρον τε λέγει ὅτι Ἀλέξανδρος ἐπήνεσε, καὶ τὸν Πειθαγόραν, ἐπειδὴ παρήλθεν ἐς Βαβυλῶνα, ἤρτο, ὅτου γενομένου αὐτῷ σημείου ταῦτα ἐπέστειλε πρὸς τὸν ἀδελφόν τὸν δὲ εἰπεῖν, ὅτι ἄλοβόν οἱ τὸ ἥπαρ ἐγένετο τοῦ ἱερείου ἐρομένου δὲ, ὃ τι νοοῖ τὸ σημεῖον, μέγα εἰπεῖν εἶναι χαλεπόν. Ἀλέξανδρον δὲ τοσούτου δεῆσαι χαλεπῆναι τῷ Πειθαγόρῳ, ὡς καὶ δι' ἐπιμελείας ἔχειν αὐτὸν πλείονος, ὅτι ἀδόλως τὴν ἀλήθειάν οἱ ἔφρασε. Ταῦτα αὐτὸς Ἀριστόβουλος λέγει παρὰ Πειθαγόρου πυνθέσθαι. Καὶ Περδικκὰ δὲ ματεύσασθαι αὐτὸν λέγει, καὶ Ἀντιγόνῳ χρόνῳ ὕστερον· καὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀμφοῖν γενομένου, Περδικκὰν τε ἐπὶ Πτολεμαίων στρατεύσαντα ἀποθανεῖν, καὶ Ἀντιγονοῦ ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Σέλευκον καὶ Λυσίμαχον τῇ ἐν Ἰψῷ γενομένη.

Jam iterum cum Aristobulo Appianus c. 152 tam amico conspirat, ut dubitari vix possit, quin sua ex uno illo hauserit, qui ea ab ipso Pithagora acceperat. Sic enim Appianus: Πειθαγόρας ὁ μάντις Ἀπολλοδώρῳ, δεδοικότε Ἀλεξάνδρῳ τε καὶ Ἡφαιστίωνα, θύόμενος εἶπε, μὴ δεδιέναι· ἐκποδῶν γὰρ ἀμφοτέρους ἀντίκα ἔσεσθαι. Καὶ τελευτήσαντος εὐθὺς Ἡφαιστίωνος, ὁ Ἀπολλοδώρος ἔδεισε, μὴ τις ἐπιβουλὴ γένοιτο

κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξήγγικεν αὐτῷ τὰ μαντεύματα. Ὁ δὲ ἐπεμείδισε, καὶ Πειθαγόραν αὐτὸν ἤρετο, ὃ τι λέγοι τὸ σημεῖον. Τοῦ δὲ εἰπόντος, ὅτι τὰ ὕστατα λέγει, αὐθις ἐπεμείδισε, καὶ ἐπῆνεσεν ὅμως Ἀπολλόδωρόν τε τῆς εὐνοίας καὶ τὸν μάντιν τῆς παρθένιας. Meminit, nescio quo auctore, ejusdem rei Plutarch. l. l., sed paulo aliter exponit, quum Alexandrum dicat, simulac praesagium ipsi indicatum esset, non continuo quid indicaret rogasse, sed sponte exclamasse: Παπαί, ἰσχυρόν τὸ σημεῖον. Scribitur ibi vatis nomen Πυθαγόρας, quae etiam aliquot Arriani codicum depravata est scriptura. Eandem corruptelam observavimus in voce Πείθων ad Ptolem. Fragm. XXIV p. 47. De Pithagorae fratre Apollodoro mentio fit apud Arrian. III. 16. 4, Diod. Sic. XVII. 64 et Curt. V. 1. 43. Hinc discimus, Praetura Babyloniae illum ornatum fuisse a. 331.

De lectione fragmenti haec pauca moneam, me v. 17 ταύτην et v. antep. post Περδίκκων pro μὲν dedisse τε, utrumque ex edd. vett. et 4 Mss. Gronov., v. 35 αὐτὸν pro vulg. αὐτῷ. Praeterea v. 20 sq. verba καὶ γενέσθαι καὶ ἐπ' Ἀλεξάνδρω cum Kruegero recepi e Gramm. Bekk. I p. 177, 6, quum minus placeret Ellendtii conjectura καὶ ἄλ. γεν. τὸ ἦπ. τ. ἱερ. Tandem v. 30 Optat. νοοῖ pro Indic. νοεῖ debetur Ellendtio, quem vide p. 427.

XLIX.

Arrian. VII. 19. 3 — 5. Κατέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Βαβυλώνι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ναυτικόν, τὸ μὲν κατὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἀναπεπλευκὸς ἀπὸ θαλάσσης τῆς Περσικῆς, ὃ τι περὶ ξὺν Νεάρχῳ ἦν τὸ δὲ ἐκ Φοινίκης ἀνασκευασμένον, πενήτηρεις μὲν δύο τῶν ἐκ Φοινίκων, τετρήρεις δὲ τρεῖς, τριήρεις δὲ δώδεκα, τριακοντόρους δὲ ἐς τριακοντα. Ταύτας ξυμπηθεῖσας κομισθῆναι ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐκ Φοινίκης ἐς Θάρακον πόλιν ἐκεῖ δὲ ξυμπηθεῖσας, αὐθις καταπλεῦσαι ἐς Βαβυλώνα. Λέγει δὲ, ὅτι καὶ ἄλλος αὐτῷ ἐναντιπηγεῖτο στόλος, τέμνοντι τὰς κυραρίσους τὰς ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ· τούτων γὰρ μόνων τῶν δένδρων εὐπορίαν εἶναι ἐν τῇ χώρα τῶν Ἀσσυρίων, τῶν δὲ ἄλλων, ὅσα ἐς ναυπηγίαν, ἀπό-

ρος ἔχειν τὴν γῆν ταύτην. Πληρώματα δὲ ἐς τὰς ναῦς καὶ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας πορφυρέων τε πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐργάζονται τῆς θαλάσσης, ἀφίχθαι αὐτῷ ἐκ Φοινίκης τε καὶ τῆς ἄλλης παραλλίας. Λιμένα τε ὅτι πρὸς Βαβυλῶνα ἐποίει ὀρυκτὸν, ὅσον χιλίαις ναυσὶ μακραῖς ὄρμον εἶναι, καὶ νεωσοῦ- κους ἐπὶ τοῦ λιμένος. Καὶ Μίκαλος ὁ Κλαζομένιος μετὰ πεντακοσίων ταλάντων ἐπὶ Φοινίκης τε καὶ Συρίας ἐπέλλετο, τοὺς μὲν μισθῷ πείσων, τοὺς δὲ καὶ ἀγασόμενος, ὅσοι θαλάσ- σιοι ἄνθρωποι. Τὴν τε γὰρ παραλλίαν τὴν πρὸς τῷ κόλπῳ τῷ Περσικῷ κατοικίξεν ἐπενόει, καὶ τὰς νήσους τὰς ταύτη· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ οὐ μείον Φοινίκης εὐδαίμων ἢ χώρα αὕτη γενέσθαι.

Strabo XVI p. 1076 B. (Φησὶν Ἀριστόβουλος Ἀλέξανδρον) στόλους καὶ ὀρυκτήρια ἤδη κατεσκευάσθαι, καὶ πλοῖα, τὰ μὲν ἐν Φοινίῃ τε καὶ Κύπρῳ ναυπηγησάμενον διάλυτά τε καὶ γομφωτὰ, ἃ κομισθέντα εἰς Θάψακον, σταδίοις ἑπτὰ, εἶτα τῷ ποταμῷ κατακομισθῆναι μέχρι Βαβυλῶνος· τὰ δ' ἐν τῇ Βαβυ- λωνίᾳ συμπηξάμενον τῶν ἐν τοῖς ἄλσεσι καὶ τοῖς παραδείσοις κυπαρίττων. Σπάνις γὰρ ὕλης ἐταῦθα· ἐν δὲ Κοσσαίοις καὶ ἄλλοις τισὶ μετρία τίς ἐστὶν εὐπορία.

Hunc apparatus navalem strictim attingit Plutarchus l. I. LXVIII: Πλοῖα παντοδαπὰ περὶ Θάψακον ἐτήγγντο, καὶ συν- ἴγοντο αὐταὶ καὶ κυβερνῆται πανταχόθεν. Distabat Thapsacus, ad quam urbem Euphrates trajici et poterat facillime et solebat adeo, stadia 4800 Babylone, ut computavit Erato- sthenes, teste Strabone II p. 130 C sqq. et XVI p. 1083 A. Cf. l. I. Droysen. p. 218 et v. d. Chys p. 44. Ad Phoenices, peritissimos tum nautas tum navium architectos, Alexandrum in rei nauticae penuria saepe confugisse, ex non uno Arriani loco constat; quem si adis II. 20. 3, 7; 21. 1; III. 6. 3; VI. 1. 6, ubi vis Phoenicibus junctos videas Cyprios, nostro loco omissos. Aristobulum tamen Cypriorum fuisse memorem, arguit excerptum Strabonis. Sed nec Cossaeorum Arrianus mentionem in- ecit, cum quorum terra Strabo Babyloniam comparat, navali arbore haud magnopere feracem; quod ipsum, a Strabone p. 1073 D pro parte confirmatum, etiam Arrianus h. l. testatur. Cossaeos illos Alexander paulo ante subegerat sub finem a. 324, habi-

tantes ad Mediae majoris montes, latrociniiis deditam gentem, cujus amicitiam Persarum Reges emisse donis tributisque feruntur. Vid. Arrian. VII. 15. 1 sqq., 23. 1; Strab. XI p. 795 B. C, XVI p. 1079 C; Diod. Sic. XVII. 111.

L.

Strabo XVI p. 1076 C. Σήψασθαι μὲν οὖν (Ἀλέξανδρον) αἰτίαν τοῦ πολέμου φησὶν (Ἀριστόβουλος), ἐπειδὴ μόνι τῶν ἀπάντων οὐ πρεσβεύσαντο οἱ Ἄραβες ὡς αὐτὸν τὸ δ' ἀληθές, ὀρεγόμενον πάντων εἶναι κύριον. Καὶ ἐπεὶ δύο θεοὶ ἐπυθάνετο τιμᾶσθαι μόνους ὑπ' αὐτῶν, τὸν τε Δία καὶ τὸν Διόνυσον, τοὺς τὰ κυριώτατα πρὸς τὸ ζῆν παρέχοντας, τρίτον ὑπολαβεῖν ἑαυτὸν τιμᾶσθαι, κρατήσαντα καὶ ἐπιτρέψαντα τὴν πάτριον αὐτονομίαν ἔχειν, ἣν εἶχον πρότερον.

Φησὶν legendum esse, nec vero, quod olim edebatur, φασὶν, patet ex Arrian. VII 19. 6, 20. 1 sq., cujus quidem oratio Straboniana ita est simillima, ut uterque eundem auctorem, Aristobulum, consuluerint necesse sit, quemadmodum etiam quae apud utrumque statim et praecedunt et sequuntur, pariter ex Aristobulo fonte manarunt. Plenior vero locus est Arriani, (quem *Bibl.* p. 68 b 31 Photius excerpserit) nobis adeo non negligendus. Ἦν αὐτῷ, inquit, τοῦ ναυτικοῦ ἢ παρασκευῆ ὡς ἐπὶ Ἄραβας τοὺς πολλοὺς, πρόφασιν μὲν, ὅτι μόνι τῶν ταύτη βαρβάρων οὔτε πρεσβείαν ἀπέστειλαν, οὔτε τι ἄλλο ἐπιεικὲς ἢ ἐπὶ τιμῇ ἐπέπρακτο Ἄραβιν εἰς αὐτὸν τὸ δὲ ἀληθές, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἀπληστον ἦν τοῦ κτᾶσθαι τι αἰεὶ Ἀλέξανδρος. Λόγος δὲ κατέχει, ὅτι ἴκονεν Ἄραβας δύο μόνον τιμᾶν θεοὺς, τὸν Οὐρανὸν τε καὶ τὸν Διόνυσον τὸν μὲν Οὐρανὸν αὐτὸν τε ὀρώμενον καὶ τὰ ἄστρα ἐν οἷς ἔχοντα τὰ τε ἄλλα καὶ τὸν ἥλιον, ἀφ' ὅτου μεγίστη καὶ φανοτάτη ὠφέλεια ἐς πάντα ἦκει τὰ ἰνθρωπίνα, Διόνυσον δὲ κατὰ δόξαν τῆς ἐς Ἰνδοῦς στρατείας. Οὐκουν (l. Οὐκοῦν) ἀπαξιούν καὶ αὐτὸν τρίτον ἂν νομισθῆναι (ap. Strab. τρίτον ὑπολαβεῖν ἑαυτὸν τιμᾶσθαι, ubi Casaub. emendandum putabat τιμηθῆσθαι.) πρὸς Ἄραβων θεὸν, οὐ φανλότερα ἔργα Διονύσου ἀποδειξάμενον, σιστεροῦν καὶ Ἄραβων κρατήσας ἐπιτρέψαι αὐτοῖς, κωδίστην Ἰνδοῦς, πολιτεύειν κατὰ τὰ σφῶν νόμιμα. Τῆς τε χώρας ἢ

δαμονία ἐκίνει αὐτὸν, ὅτι ᾤκουεν ἐκ μὲν τῶν λιμῶν τὴν
 εἰς γίγνεσθαι αὐτοῖς, ἀπὸ δὲ τῶν δένδρων τὴν σμύρναν τε
 ἢ τὸν λιβανωτὸν, ἐκ δὲ τῶν θαμνίσκων τὸ κινάμωμον τέ-
 νεσθαι οἱ λιμῶνες δὲ ὅτι νάρκον αὐτόματοι ἐκφέρουσι. De
 ia soli fertilitate conferri meretur Strabo XVI p. 1129 G.
 rianus autem h. I. quasi continuam seriem fragmentorum
 istobuli exhibere videtur, ut haud sine magna probabilitate
 liqua etiam, quibus nullo intervallo subsequitur Fragm. LI,
 eundem auctorem possint referri. Τό τε μέγεθος τῆς χώρας,
 ἔργι, ὅτι οὐκ ἐλάτων ἢ παράλιος τῆς Ἀραβίας ἤπερ ἢ τῆς
 Ἰακῆς αὐτῷ ἐξηγγέλλετο, (Restituendum hoc verbum Arrian.
 . 15. 8, ubi vulgo editur ἐσηγγέλθη. In una Ellendtii ren-
 sione vera exstat lectio ἐξηγγέλθη, quod et Kruegerus igno-
 vit, nec pridem ipse animadverteram, silentio Ellendtii non
 monitus.) καὶ νῆσοι αὐτῇ προσκειῖσθαι πολλαί, καὶ λιμένες
 παραχῶ τῆς χώρας ἐνεῖναι, οἷοι παρασχεῖν μὲν ὄρμους τῷ
 ναυῷ, παρασχεῖν δὲ καὶ πόλεις ἐνοικισθῆναι, καὶ ταύτας
 νέσθαι εὐδαίμονας. In his post γενέσθαι Kruegerus, quem-
 modum Schneideri jussu supra Fragm. XLIX s. f., ante
 νικήσας voculam ἂν inseruit. Utrobique haud scio an falso.
 talis enim jam essent revera, non quales futurae essent hae
 siones indicatur; cujus generis est e. g. de Alexandria locus,
 i legitur III. 1. 5, ubi similia contulit Ellendtius p. 244.

LI.

Arrian. VII. 20. 3—6. Δύο νῆσοι κατὰ τὸ στόμα τοῦ Εὐ-
 άτου πελάγαι ἐξηγγέλλοντο αὐτῷ· ἡ μὲν πρώτη οὐ πρόσω
 ἐκβολῶν τοῦ Εὐφράτου, εἰς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίους
 ἔχουσα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ τε καὶ τοῦ στόματος τοῦ ποτα-
 οῦ, μικροτέρα δὲ αὐτῇ καὶ θαλασσία ὕλη παντοία· εἶναι δὲ ἐν
 τῇ καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος, καὶ τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς ἀμφὶ τὸ
 ὄν τὴν διαίταν ποιεῖσθαι· νέμεσθαι τε αὐτῇ αἰετὶ τε ἀγρίαις
 ἐλάφοις, καὶ ταύτας ἀνεῖσθαι ἀπέτους τῇ Ἀρτέμιδι· οὐδὲ
 κὶ θῆμις θήραν ποιεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, ὅτι μὴ θῦσαι τινα τῆ
 ῶ ἐθέλοντα· ἐπὶ τῷδε θηρῶν μόνον· ἐπὶ τῷδε γὰρ οὐκ εἶναι
 ἔμιτον. Καὶ ταύτην τὴν νῆσον λέγει Ἀριστοβόστος· ὅτι
 ῶν ἐκέλευσε καλεῖσθαι Ἀλέξανδρος, ἐπὶ τιμῇ τῆς νήσου τῆς

Ἰκάρου τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ, ἐς ἣντινα Ἰκάρου τὸν Δαυδά-
λου, τακέντος τοῦ κηροῦ, ὅτι προσήρτητο τὰ πτερά, πεσεῖν ὁ
λόγος κατέχει. — Ἡ δὲ ἑτέρα νῆσος ἀπέχει μὲν ἀπὸ τῶν
στόματος τοῦ Εὐφράτου ἐλέγεται ὅσον πλοῦν ἡμέρας καὶ νυκτὸς
κατ' οὖρον Θεούση νηϊ. Τύλος δὲ αὐτῇ εἶναι ὄνομα· μεγάλη
δὲ εἶναι, καὶ οὔτε τραχεῖα ἢ πολλή οὔτε ὑλώδης, ἀλλ' οἷα
καρπούς τε ἡμέρους ἐκφέρειν καὶ πάντα ὠραῖα.

Pro αὐτῆς — τὴν διαίταν ο Bekkeri *Anecd.* I p. 158, 32
Kruegerus recepit αὐτοῦς — τὰ τῆς διαίτης· sed constanti
codicum lectione erit qui nemo facile offendatur. Quid? quod
αὐτοῦς, ut monuit jam Ellendtius, ferri nullo pacto potest;
nisi forte pro Icaris non alios quoslibet, sed ἴσους Icaris
circa Dianae templum habitasse statui putes; quod perabsur-
dum. Nec vero dictionis τὰ τῆς διαίτης ποιεῖσθαι cum Ellentio
patrocinium susceperim, licet eodem hoc periphrasis genere
maxime delectatum sciamus Arrianum. Nolo provocare ad
exemplum Herodoti, dilecti Arriano scriptoris; qui formulam
τὴν διαίταν ποιεῖσθαι utitur II. 68; sed provocare mihi, ut
defendam vulgatam, ad eum licebit, quem unum omnium
maxime Arrianus imitatus est, Xenophontem, in cujus *Cyrop.*
VIII. 6. 22 eandem formulam haud frustra quaesiveris. ~~Μοκ~~
mirum quantum displicet inanis tautologia — quo enim alio
verbo dicam? — ἐπὶ τῷδε θηρῶν μόνον· ἐπὶ τῷδε γὰρ οὐκ
εἶναι ἀθέμιτον. Glossam non inesse, vix mihi persuadeo.
Deleam ergo priora: ἐπὶ τῷδε θηρῶν μόνον, inanem reliquorum
interpretationem. Spreta porro Florentini codicis scriptura
ἐπὶ τιμῇ τῆς νῆσου τῆς Ἰκάρου Kruegerus vulgatam probat
ἐπὶ τῆς νῆσου τῆς Ἰκ., quam ante eum tuitus erat Ellendtius;
recte, quoad vocabulum τιμῇ, quod omnino interpolatorem
refert, delendum censuit; sed hic et νῆσου languet et mole-
stum est ter deinceps repetitum τῆς, cuius rei alterum exem-
plum apud Arrianum desidero. Legam simpliciter ἐπὶ τῆς
Ἰκάρου τῆς κ. τ. λ. Quae insula cur potissimum Icaris nomine
appellata sit, — *Ichara* ap. Plin. VI. 32 sine dubio vitiosum est —
miratur Droysenus p. 573. Equidem causam in fano Dianae ibi
reperito latere censeo: nam etiam in maris Aegaei Icaro ejus-
dem Deae fuit templum, *Ταυροπόλιον* dictum, satis celebre,

ita certe ut Strabo XIV p. 946 C id mentione dignum judicaverit. Icari, ab Alexandro ita nominatae, *Ταυροπόλιον* celebrat Dionys. Perieg. 610 sq.

*Ἰκαρον εἰναλίην, ὅθι Ταυροπόλιον θεοῖο
βωμοὶ κτισθέντες ἀδευκέα καπνὸν ἔχουσι.*

De eodem paucis absolvit Strabo XVI p. 1110 C, *νησον* commemorans *Ἰκάριον* (vel *Ἰκαρον* lege vel *Ἰκαρίαν*), καὶ ἱερὸν *Ἀπόλλωνος ἄγιον ἐν αὐτῇ, καὶ μαντιεῖον Ταυροπόλου*. Cf. Eustath. ad Dionys. l. l. p. 224. Ad locum denique Aristobuli, quem in situ Icari constituendo errasse ostendit Droysen. l. l., conferri possunt, quae de caprarum, dorcadum leporumque venatione, Dianae in hac insula sacrorum, refert Aelianus *de nat. anim.* XI. 9.

Majorem insulam, in sinu Persico a Macedonibus repertam, multi *Tyrum* dicunt, sed antiquissimi vocarunt *Tylum*, quomodo etiam Artemidorum scripsisse Stephanus testatur v. *Τύρος* p. 286, 26. Quae nominis permutatio est cum Phoeniciae urbe Tyro, quam Tyli incolae suam esse jactabant coloniam. Vid. Strab. l. l. p. 1110 D sq. Situm Tyli d. l. Plinius describit, dissentiens a Strabone. Cf. Droysen. l. l. In Arabico sinu male a Theophrasto et Plinio XVI. 80 reponitur, sed multo pejus et sordido Plinii epitomatore, Solino, adscribitur Indiae. Cf. Salmas. p. 720. De insulae fertilitate, ab Aristobulo item laudata, nonnulla refert Plinius XII. 21 sqq., partim e Theophrasto petita, ut ostendit Salmasius.

LII.

Strabo XVI p. 1110 D. *Ἀριστόβουλος φησι, τοὺς Γερβαίους τὰ πολλὰ σχεδίαις εἰς τὴν Βαβυλωνίαν ἐμπορεύεσθαι, ἐκείθεν δὲ τῷ Εὐφράτῃ τὰ φορτία ἀναπλεῖν εἰς Θάψακον, εἶτα περὶ κομίζεσθαι πάντη.*

Adversatur h. l. Aristobulus vulgatae de Gerrhaeorum mercatura opinioni, qua habebantur, ut Strabo ait, *περὶ ἔμποροι τὸ πλεον τῶν Ἀραβίων φορτίων καὶ ἀρωματικῶν*. Quo sensu etiam Diodorus de Gerrhaeis exponit III. 42. Gerrham Thaldaei tenuisse feruntur, e Babylonia exortres. In ejus mirabilibus numerantur domus, e sale factae, turreaque e salis

quadratis molibus. Oppidum 5000 passuum amplitudine situm Gerrhaico nomen dedit, distans a mari 200 stadiis. Ab eo haud ita procul dissita erat Tylus insula, Fragm. LI commemorata. Vid. Strab. l. l. p. 1110 C et Plin. VI. 32. De Thapsaco jam dictum est in annot. ad Fragm. XLIX p. 125.

LIII.

Strabo XVI p. 1076 A. B. *Φησὶν Ἀριστόβουλος, τὸν Ἀλέξανδρον αὐτὸν, ἀναπλέοντα καὶ κυβερνῶντα τὸ στόμα, ἐπισκοπεῖν καὶ ἀνακαθαίρειν τὰς διώρυγας (τοῦ Εὐφράτου) μετὰ τοῦ πλήθους τῶν συνακολουθήσαντων, ὡς δ' αὐτῶς καὶ τὰ στόμια ἐμφράττειν, τὰ δ' ἀνοίγειν. Κατανοήσαντα δὲ μίαν, τὴν μάλιστα συντεινουσαν ἐπὶ τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας τὰς πρὸ τῆς Ἀραβίας, δυσμεταχειρίστον ἔχουσαν τὸ στόμα, καὶ μὴ ῥηδίως ἐμφράττεσθαι δυναμένην διὰ τὸ εὐένδοτον καὶ μαλακώγειον, ἄλλο ἀνοῖξαι καιρὸν στόμα, ἀπὸ σταδίων τριάκοντα, ὑπόπειρον λαβόντα χωρίον, καὶ μεταγαγεῖν τὸ ῥεῖθρον. Ταῦτα δὲ ποιεῖν, προνοοῦντα ἅμα καὶ τοῦ μὴ τὴν Ἀραβίαν δυσεμβολὸν τελέως ὑπὸ τῶν λιμνῶν ἢ καὶ τῶν ἐλῶν ἀποτελεσθῆναι, ησιζούσαν ἤδη διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ὕδατος· διανοεῖσθαι γὰρ δὴ κατακᾶσθαι τὴν χώραν ταύτην.*

Fossarum Euphratis rationem usumque paucis complectitur Arrianus VII. 7. 5, pluribus vero explicat c. 21, quae collata cum descriptione Strabonis l. l. p. 1075 A sqq., huic fragmento praemissa, suspicionem movent, num rursus utrique scribenti ad manus fuerint Aristobuli commentarii. Accedit qui hanc suspicionem confirmet Appianus *B. C.* II. 153, quem supra jam monui multum ex Aristobulo profecisse videri. Nec tamen sola conjectura fretus pro Aristobuleis ea venditaverim, in primis quod Arrianus, ut in subsequenti narratione (Fragm. LIV.) Aristobulum, ita statim ante (20. 9.) Nearchum auctorem laudavit. Ceterum de Euphrate cf. Polyb. IX. 43.

LIV.

Arrian. VII. 22. 2—5. *Λόγος δὲ λέγεται τοιούσδε. Τῶν βασιλέων τῶν Ἀσσυρίων τοὺς τάφους ἐν ταῖς λίμναις τε εἶναι τοὺς πολλοὺς καὶ ἐν τοῖς ἔλεσι δεδομημένους. Ὡς δὲ ἔπλει*

ρος κατὰ τὰ ἔλη (κυβερνήτῃν γὰρ αὐτὸν λόγος τὴν τρι-
 νευματος μεγάλην ἐμπειρόντος αὐτῷ ἐς τὴν καυσίαν καὶ
 ἡμα αὐτῇ συνεχόμενον, τὴν μὲν δὴ βαρυτέραν πεσεῖν
 ἴσως, τὸ διάδημα δὲ ἀπενεχθῆν πρὸς τῆς πνοῆς, σχε-
 ν καλάμῳ · τὸν κάλαμον δὲ τῶν ἐπιτεφνικώτων εἶναι
 νὶ τῶν πάλαι βασιλέων. Τοῦτό τε οὖν αὐτὸς (Κτ. αὐτὸ)
 ν μελλόντων σημῆσαι, καὶ ὅτι τῶν τις ναυτῶν ἐκηξά-
 ς ἐπὶ τὸ διάδημα, ἀφελὼν τοῦ καλάμου αὐτὸ, μετὰ
 μὲν οὐκ ἤνεγκεν, ὅτι νηχομένου ἂν αὐτοῦ ἐβρέχετο,
 δὲ τῇ κεφαλῇ τῇ αὐτοῦ, οὕτω διήνεγκε. Καὶ οἱ μὲν
 τῶν ἀναγραφάντων τὰ Ἀλεξάνδρου λέγουσιν, ὅτι τὰ-
 ἐν ἐδωρήσατο αὐτῷ Ἀλέξανδρος, τῆς προθυμίας εἵνεκα·
 ἰν δὲ ὅτι ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν, τῶν μάντεων ταύτη
 ἰένων, μὴ περιῦδειν σῶαν ἐκείνην τὴν κεφαλὴν, ἥτις
 ἡμα ἐφόρησε τὸ βασιλείον. Ἀριστόβουλος δὲ τὰ-
 μὲν ὅτι ἔλαβε λέγει αὐτὸν, ἀλλὰ πλῆγὰς λαβεῖν τῆς
 εως ἕνεκα τοῦ διαδήματος. Ἀριστόβουλος μὲν δὴ
 Φοινίκων τῶν ναυτῶν λέγει, ὅτι τὸ διάδημα τῷ Ἀλεξ-
 ἰόμισεν· εἰσὶ δὲ οὖν Σέλευκον λέγουσι.

XVI p. 1076 C. D. Ταῦτα δὴ (φησὶν Ἀριστό-
 πραγματεύεσθαι περὶ τὰς διώρυγας τὸν Ἀλέξανδρον,
 τάφους σκευωρεῖσθαι τοὺς τῶν βασιλέων καὶ δυνα-
 νὸς γὰρ πλείστους ἐν ταῖς λίμναις εἶναι.
 idigio, quod Alexandro, quum triremem ipse guberna-
 ragm. LIII init.), oblatum in Euphrate fertur, narrat
 od. Sic. XVII. 116, redditumque Regi diadema ab uno
 testatus, consentit cum Aristobulo.

LV.

. VII. 24. 1—3. Καὶ τι καὶ τοιόνδε πρὸ τῶν μελ-
 ἡμηναίῃ λέγει Ἀριστόβουλος. Καταλοχίξει μὲν
 ν στρατιᾶν τὴν ξὺν Πευκέστῃ τε ἐκ Περσῶν, καὶ ἀπὸ
 ν ξὺν Φιλοξένῳ καὶ Μενάνδρῳ ἤκουσαν, ἐς τὰς Μα-
 τάξεις· δαμήσαντα δὲ, ἀποχωρῆσαι ἐκ τῆς ἕδρας,
 ντα ἔρημον τὸν θρόνον τὸν βασιλείον. Εἶναι δὲ κλίνας
 εν τοῦ θρόνου ἀργυράποδας, ἐφ' ὧν οἱ ἄμφ' αὐτὸν

ἑταῖροι ἐκάθηντο. Τῶν τινὰ οὖν ἡμελημένων ἀνθρώπων (ο τῶν ἐν φυλακῇ ἀδέσμων ὄντα λέγουσιν) ἔρημον ἰδόντα τὸν καὶ τὰς κλινὰς, περὶ τῷ θρόνῳ δὲ ἐστηκότας τοὺς εὐὶ (καὶ γὰρ καὶ οἱ ἑταῖροι ξυτανέστησαν τῷ βασιλεῖ ἀποχωρὶ διελθόντα διὰ τῶν εὐνούχων, ἀναβῆναι τε ἐπὶ τὸν θρόνον καθίξασθαι· τοὺς δὲ οὐκ ἀναστήσαι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ εὐὶ κατὰ δὴ τινα νόμον Περσικόν, περιῶδηξάμενους δὲ τύπῳ τὰ τε στήθη καὶ τὰ πρόσωπα, ὡς ἐπὶ μεγάλῳ κακῷ. ὡς ἐξηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, κελεῦσαι στρεβλωθῆναι τὸν σανα, μήποτε ἐξ ἐπιβουλῆς ξυντεταγμένον τοῦτο ἔδρασαναι θέλοντα· τὸν δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐξευτεῖν, ὅτι μὴ ἐπὶ ἔλθῶν οὕτω πρᾶξαι· ἢ δὴ καὶ μᾶλλον ἐπὶ οὐδενὶ ἀγαθῷ βῆναι αὐτῷ οἱ μάντις ἐξηγοῦντο.

Meminerunt ejusdem prodigii Plutarchus *Vit. Alex.* l sq. et Diodorus l. l., neuter Aristobulo neque etiam uterque fonte usus. Ille Dionysium appellatum hominem Messenium, fassum se, diu in vinculis retentum, modotum esse a Serapide, cujus jussu stola et diademate sumptacitus consideret. Diodoro est τῶν ἐγχωρίων τις, qui sponte solutis clam custodibus ad thronum pervenisset, cinsignibus potitus quiete sederet, rogatus autem ab Alexnihil perculso, quis esset quidque vellet, prorsus se id responderet.

LVI.

Arrian. VII. 26. 2, 3. Λέγουσιν αἱ ἐφημερίδες αἰ λειοι, ἐν τῷ τοῦ Σεράπιδος ἱερῷ Πείθωνά τε ἐγκοιμ καὶ Ἀιταλον, καὶ Δημοφῶντα, καὶ Πενκέσταν, πρὸς δὲ μένην τε, καὶ Μενίδα, καὶ Σέλευκον, ἐπερωτῶν τὸν θῶ λῶν καὶ ἄμεινον Ἀλεξάνδρῳ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ κορμ καὶ ἱκετεύσαντα Θεραπεύεσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ γ. φῆμην τινὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ, μὴ κομίζεσθαι εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ μένοντι ἔσεσθαι ἄμεινον. Ταῦτά τε ἐπαγγέλλε ἑταίρους, καὶ Ἀλέξανδρον οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθαν. τοῦτο ἄρα ἤδη ὄν τὸ ἄμεινον. Οὐ πρόρῳ δὲ τούτων οὐὶ στοβούλῳ οὔτε Πτολεμαίῳ ἀναγέγραπται.

De hoc excerpto, quod Ptolemaei est *Fragm. XXI* quae annotavi p. 47 sq.

LVII.

Plutarch. *Vit. Alex.* LXXV. Ἀριστόβουλος φησιν αὐτὸν, πρῆκτοντα μανικῶς, διψήσαντα δὲ σφόδρα, πιεῖν οἶνον· ἐκ τούτου δὲ φρενιτιάσαι, καὶ τελευτῆσαι τριακάδι Δαισίου μηνός. — Arrian. VII. 28. 1. Ἐτελεύτα μὲν δὴ Ἀλέξανδρος τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ Ὀλυμπιάδι, ἐπὶ Ἡγησιου ἄρχοντος Ἀθήνησιν· ἐβίω δὲ δύο καὶ τριακόνα ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μηνός ἐπέλαβεν ὀκτῶ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἐβασίλευσα δὲ δώδεκα ἔτη καὶ τοὺς ὀκτῶ μηνός τούτους.

Alii ut aliter de morte Alexandri tradiderunt, ita in primis Ehippus Olynthius et Nicobule apud Athen. p. 434 B. C potui immoderato eam tribuerunt. Nec sane multum ab his differt Plutarchus l. l. LXXV, quum scribat: Μηδίου δεηθέντος, ἔχετο κωμασόμενος πρὸς αὐτὸν· κακεῖ πιὼν ὄλην τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν, ἤρξατο πυρέττειν. Quibuscum conferenda sunt, quae tum ille c. LXXVI tum Arrianus VII. 25. 1 ex Ephemeridibus Regiis excerpit. Adde Plutarch. *de Alex. Orat.* II. 6.

Haud minor veterum est discordia de tempore, quo Alexandrum natum scripserunt et quo mortuum. Singulis testimoniis profereendis dijudicandisque vereor ne taedium multum, quod frugis nihil afferam, quum illam quaestionem copiose, accurate docteque tractatam profligasse totam videatur Ideleri studium, quem vide in *Abhandl. d. hist. phil. Kl. d. Kön. Pr. Ak. d. Wiss.* 1820 p. 269 sqq., 1821 p. 277 sqq., coll. *Handb. d. Chronol.* I p. 406 sqq. Secundum Idelerum igitur, qui Aristobuli computationem prae aliis velut normam probavit, Alexander, natus m. Boëdromione Olymp. CVI. 1 sive intra d. 15 Sept. et 14 Oct. a. 356, decessit m. Thargelione, qui Macedonibus fuit Daesius, Olymp. CXIV. 1, m. Junii d. 11 aut, ut Aristobulus tradidit, 13 a. 323.

LVIII.

Arrian. VII. 29. 4. Οἱ πότοι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, ἢ τοῦ οἴνου ἕνεκα μακροὶ αὐτῷ ἐγίνοντο (οὐ γὰρ πίνειν πολὺν οἶνον Ἀλέξανδρον), ἀλλὰ φιλοφροσύνης τῆς εἰς τοὺς ἑταίρους. Ἐθονῶν τῶν σώματος ἐγκρατέστατον Alexandrum praedicat

ceterasque ejus virtutes multis persequitur Arrianus l. l. 28. 2 ; sed magis etiam Plutarchus *Vit. Alex.* XXIII quum universe praeclara omnia de Alexandro sentiat, potandi libidinem illi abjudicat, ea quidem ratione, ut non dubitem, quin Aristobuli testimonium referat. Quae causa est, cur verba ejus non invitus adscribam. Ἦν καὶ πρὸς οἶνον, inquit, ἦτον ἢ ἐδόκει καταφευγῆς · ἔδοξε δὲ διὰ τὸν χρόνον, ὃν οὐ πίνων μᾶλλον ἢ λαλῶν εἴλεκεν, ἐφ' ἑκάστης κύλικος ἀεὶ μακρὸν τινα λόγον διατιθέμενος, καὶ ταῦτα πολλῆς σχολῆς οὐσης. Ἐπεὶ πρὸς γε τὰς πράξεις οὐκ οἶνος ἐκείνον, οὐχ ὕπνος, οὐ παιδιὰ τις, οὐ γάμος, οὐ θέα, καθάπερ ἄλλους στρατηγούς, ἐπέσχε. — Τὸν δὲ πότον, ὡσπερ εἴρηται, μακρὸν ὑπ' ἀδολεσχίας ἐξέτεπε. Cf. *Orat. de Alex.* II. 5. At unice vera videntur, quae scripsit idem, Aristobuli testimonium, quale id ex Arriani excerpto cognoscimus, redarguens *Sympos.* I. 6. 1; qui adeo locus egregius est in verba Aristobuli commentarius. Λόγος ἦν, inquit, περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ὡς οὐ πολὺ πίνοντος, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἐν τῷ πίνειν καὶ διαλέγεσθαι τοῖς φίλοις ἔλκοντος. Ἀπεδείκνυε δ' αὐτοὺς φλυαροῦντας Φιλίνος ἐκ τῶν βασιλικῶν Ἐφημερίδων, ἐν αἷς συνεχέστατα γέγραπται καὶ πλειστάκις, ὅτι τήνδε τὴν ἡμέραν ἐκ τοῦ πότου ἐκάθευδεν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν ἐφεξῆς · διὸ καὶ πρὸς τὰς συνοσίας ἀργότερος ἦν, ὅξυς δὲ καὶ θυμοειδής. Cf. *Vit. Alex.* IV. In eandem hanc sententiam pedibus eunt Curtius X. 5. 34, Justinus IX. 8, Ehippus et Nicobule ap. Athen. l. l., Aelianus *V. H.* III. 23, XII. 26, aliique. Breve Ephemericum illarum, quas dixit Plutarchus, fragmentum servavit Athenaeus X p. 434 B, coll. Aelian. III. 23, sed argumentum luculentissimum, πιεῖν τὸν Ἀλέξανδρον πλεῖστον, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς μέθης συνεχῶς κοιμᾶσθαι δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας, ut adeo in potatorem haud ita male dicterium posset converti, quo utentem quempiam in Κόλακι induxit Menander : Ἀλεξάνδρου πλέον τοῦ βασιλέως πέτωκας. Vid. Athen. l. l. Quis igitur, tantae auctoritatis testibus credens, fateri nolit, Aristobulum, ita quum Alexandri famae prodesse conaretur, suae mirifice obfuisse?

CHARETIS

VITA ET HISTORIAE.

CHARETIS

VITA ET HISTORIAE.

De Charete quae memoriae produntur, huc fere redeunt omnia, ut, Mytilene¹⁾ oriundus, *Εἰσαγγελέως* munere functus esse dicatur. Alterum saepe monet Athenaeus²⁾, semel etiam Plutarchus³⁾; alterum hujus unius probatur testimonio, de quo paucis videndum.

Persis *Ἀζαραπατεῖς* appellabantur, quorum erat intro nunciare, qui Regem adire cuperent, vel horum mandata praesensque ad Regem deferre⁴⁾; ad quem quidem honorem non

1) De formis *Μυτιλήνη* et *Μυτιληναῖος* vide quae in *Lesbiacis* contulit Lehnius p. 10 sqq.

2) Fragm. VII, XIII-XVI, XVIII, XIX.

3) Fragm. X. Huc refer etiam *Indicem* Plin. in lib. XII et XIII, ubi olim scribebatur *Charas*, teste Harduino, qui tamen ipse confudit Charetem cum Lampasceno Charone, quod non latuit Creuzerum *Hist. Graec. fragm.* p. 96.

4) Ait Hesychius v. *Ἀζαραπατεῖς* I p. 116, pro quo *Ἀζαραπατεῖς* Brissonius legit *Regn. Pers.* II p. 574 A. Alii aliter, ut docent Intpp. Illorum officia plenius cognosces e notissima narratione de Ismenia Thebano, ad Artaxerzem Memnonem legato, quae apud Aelianum invenitur *V. H. I.* 21, ubi memoratur Tithraustes Chiliarchus, *ὁ τὰς ἀγγελίας εἰσκομίζων τῷ βασιλεῖ καὶ τοὺς δεομένους εἰσάγων*. Hinc Herodoto III. 18 *ἄγγελος*

nisi nobilissimis, saltem spectatissimae fidei viris aditum tuisse, vix est quod moneam ¹⁾). Ad hoc Persarum Re exemplum Alexander, ut multa alia Persarum instituta : pit, ita mutato nomine Ἀζαραπατεῖς sibi adscivisse vi sed propter unum Charetem putatur, quem adeo Alexi M. faciunt Εἰσαγγελέα. Quae tamen communis recenti sententia mihi videtur omni carere argumento. Quid Plutarchus? Χάρης, ait, ὁ Εἰσαγγελεύς ²⁾). Cujus, non a

dicitur idem et ἀγγελιφόρος. « Nemo sine hoc admittitur, » ait Corn. Vit. Con. III. 2, ubi pronomem hoc non cum Bremio πεντρο, sed mai genere dictum habeam. Sacae τῶ οἰνοχόῳ Εἰσαγγελέως munus tri apud Xenoph. Cyrop. I. 3. 3. Noctes atque dies ad cubiculum Regis exo Εἰσαγγελεύς unumquemque ab aditu ejus arcebat, ut satis patet e loco Herodoti. Quo more abrogato, septem illi nobiles Persae, quoru Darius Hytaspis, inter se constituerant, παριέναι ἐς τὰ βασιλήϊα : τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄνευ Ἐσαγγελέος, ἣν μὴ τυγχάνη μετὰ γυναικὸς βασιλεύς. Narrat Herodotus III. 84. Alia collegerunt V lingius ad Diod. Sic. XVI. 47 et Brisson. l. l. I p. 441 B.

1) Testatur Corn. Nepos l. l. : « Conon, a Pharnabaso ad Regem r posteaquam venit, primum ex more Persarum ad Chiliarchum, qui sec gradum imperii tenebat, Tithrausten accessit, seque ostendit cum Rege c velle. » Diserte etiam de Aristazano monet Diodorus l. l., Persarum in A duce, tempore Artaxerxis Ochi : Οὗτος ἦν Εἰσαγγελεύς τοῦ βασιλέα πιστότατος τῶν φίλων μετὰ Βαγῶαν. Cf. Xenoph. l. l.

2) Vit. Alex. XLVI (Cf. Fragm. VIII.), ubi nunc ex emendatione recte editur Χάρης ὁ Εἰσαγγελεύς — Φίλιππος ὁ Θεαγγελεύς. (exhibent X. ὁ Εἰσαγγελεύς — Φ. ὁ Εἰσαγγελεύς, quam lectioner sunt Sanctoerucius Exam. crit. p. 39, Heeren. de fontt. Plut. p. 67, l. l. p. 211. Alii, secuti Reinesium, Var. Leott. I. 25, locum ita sanar duerunt, ut rescriberent X. ὁ Θεαγγελεύς — Φ. ὁ Θεαγγελεύς, r consulentes Chareti, cui sine ratione duplicem obtuserunt patriam, angela Cariae et Mytilenen Lesbi urbem. De Philippi autem Εἰσα, aliunde nihil quidquam constat, sed praecedente vocabulo Εἰσα, facile intelligitur, quomodo parum notum gentile nomen Θεαγγελεύς vari potuerit : hoc enim restituendum esse manifestum fit ex Ath quem vide VI p. 271 B, ubi scripsisse opus dicitur περὶ Καρῶν κα λέγων. Cui testimonio si addideris locum Strabonis, (XIV p. 97 laudantis τὸν τὰ Καρκαὶ γράψαντα Philippum, dubitabis, num in iis ad Eurip. Rhoe. 505 proba sit lectio ἐν τῷ περὶ Καρῶν π

Num ergo, hoc levissimo testimonio freti, rem ad Alexandrum pertinere et munus mere Persicum ab illo retentum putemus, cujus in illius historia nulla usquam exstet mentio? Quid? quod si non omnia, at praecipua *Εἰσαγγελέων* officia, qualia esse in Persarum aula solebant, praestabant Alexandro *Σωματοφύλακες*, qui dicebantur; praestabat partim puerorum nobilium regia cohors¹⁾. Me igitur si gravioribus illis causis commotus audiveris, potius in alteram partem te converteris. Chareti enim Mytilenaeo, cujus cives ante Alexandri tempora Persarum imperio paruisse constat²⁾, *Εἰσαγγελλίαν* apud Darium mandatam fuisse suspicor; postea vero, cum aliis ducibus et satrapis bene multis ab Alexandro victore in gratiam recepto, periisse quidem ipsam *Εἰσαγγελέως* dignitatem, sed, ut tali in re solet, adhaesisse nomen³⁾.

Quae si recte conjeci, fortasse etiam aliquanto melius de laudibus judicare poterimus, quas rebus gestis Alexandri conscribendis Chares sibi comparaverit. Opus illud, *περὶ Ἀλέξανδρου Ἱστορίαι* inscriptum⁴⁾, in plures libros fuisse divisum apparet, quibus tamen singulis terminos suos haud reddideris. Adeo desunt certa in paucis fragmentis indicia. E *tertio* libro servatus locus est de Ptolemaeo Lagida, Alexandri *Ἐδεάτρω*⁵⁾; e *quinto* de Persarum Regum luxuria⁶⁾; e *septimo* de ostreis et margaritis, in Indico mari repertis⁷⁾. Quae omnia quum

τείας, ut loci argumento fretus Kampmannus edidit. Nec placet hodie, quod aliquando legere malebam, *ἐν τῇ π. Κ. πραγματείᾳ*. Fortasse additum fuit vocabulum, nunc e codicis vestigiis *περὶ*, superscriptis literis *πτ*, haud eruendum, quo *Caricorum* liber designabatur.

1) De utrisque Alexandri ministris, praeter locos veterum p. 6 laudatos, v. Muetzellium ad Curtium p. 567, 760 sq.

2) Cf. Plehn. I. I. p. 76 sq.

3) Ita etiam Cypri Regibus ignovit Alexander (Arrian. III. 23. 7.), eosque honoratos in Asiam secum duxit, ut indicat locus Plutarchi, qui legitur *Orat. de Alex.* II. 2.

4) Hoc titulo, pro quo nonnunquam in codicibus male scribitur *περὶ Ἀλεξάνδρου Ἱστορίαι*, Chareti commentarios laudat Athenaeus *Fragm.* VII, XIII, XV-XVIII, alibi simpliciter *Ἱστορίας* dicens.

5) *Fragm.* III.

6) *Fragm.* VII.

7) *Fragm.* XIII.

ad certum tempus redigi nequeant, hac ipsa de causa ad operis oeconomiam cognoscendam parum, ne dicam nihil conferunt. Quoniam vero *decimo* libro Charetem apparet de nuptiis egisse, quas et suas et simul amicorum plurimas, uno fere ante obitum anno, Alexander Susis celebravit ¹⁾; hinc quidem satis firmo petito argumento haud scio an recte Historias Charetis in *decem*, nec plures libros divisas fuisse statuum.

In rerum Alexandri descriptione quae fuerint Chareti propria merita, sane quam densis est tenebris obvolutum. Omnino videntur Historiae Charetis perspicua quidem et nativa oratione fuisse perscriptae, sed in plurimis, quae olim ferebantur, de Alexandro commentariis, paucissimis lectae. Certe, praeterquam Athenaeo, ex omnibus scriptoribus uni Plutarcho ita laudantur, ut eas quin legerit vix sit dubium; Plinium, si ita placet, adde: nam Gellium quid memorem, qui sua aliunde hausit, ipse Historias Charetis non inspexit ²⁾? In recentioribus autem hoc tulit de Charete iudicium Sanctocrucius, ut rerum festivarum et saepe futilium narratoribus, quam historicis vere ita dictis, eum adscribere mallet, respiciens maxime veterem illum *μῦθον* orientalem de amore Zariadris et Odatidis, quem ex Charete Athenaeus repetiit ³⁾. In qua Sanctocrucii sententia, etsi veri plurimum ejus iudicio inest,

1) Fragm. XVII. Ad eundem librum pertinet Fragm. XVIII.

2) Illum in *Auctorum Indicibus*, ut vulgo vocantur, Charetem bis memorasse, modo dicebam; hic vero unde Charetis Historias cognovisse videatur, ostendam in annotatione ad Fragm. I. Arrianum quoque ex Charetis opere interdum profecisse, colligi possit ex IV. 12. 3—5. Vide infra ad Fragm. X.

3) Fragm. V. Ipsam adscribam Sanctocrucii sententiam, quam pronuntiat p. 40: *Il paroît que Charès avoit eu moins pour objet d'écrire une véritable histoire, qu'un simple recueil d'anecdotes; il s'en étoit même permis de fort étrangères à son sujet; par exemple, celles sur les amours de Zariadres et d'Odatie. La scène est au-delà des Pyles-Caspiennes et finit par un enlèvement. Le but de cette anecdote Scythe est de montrer, qu'on peut devenir amoureux, en songe, de personnes qu'on n'a jamais vues. En rapportant pareille aventure, Charès eut, sans doute, intention de plaire aux Grecs, ses compatriotes, qui prirent trop souvent des songes pour la vérité.* Heereno ita cum Sanctocrucio convenit, ut scribat l. l. p. 67: » Quantum ex iis, quae Plutarchus e Charete enotavit, concludere licet, eum potius narratiunculas de rege collegisse, quam Historiam eius conscripisse, probabile est. »

acquiescere subvereor. Studium quoddam delectandi et gratiam lectorum captandi Chareti commune fuisse cum omnibus fere, qui de Alexandro scripserunt, nolim quidem prae fracte negare, imo in primis ei proprium fuisse ajo; sed per decem libros integros meris narratiunculis delectatum, non magis illum continuam dedisse Alexandri historiam, quam capita quaedam oblectationis gratia selecta, iniqua est criminatio, quam neque aliud fragmentum sustentat ullum, neque ille ipse, qui pro gravissimo argumento affertur, elegantissimus *μῦθος*. Parum tenuit Sanctocrucius, quantum istiusmodi *μῦθοι*, ex interiore gentium historia deprompti, valeant ad veram earum indolem penitus cognoscendam, dignique adeo et habeantur et sint, ad quos studiosae advertat animum, cui majus quid quam nuda rerum plurimarum recensio videatur historia. Illis vero, si quis alius, jure accensendus est Zariadris et Odatidis *μῦθος*, per totam Asiam ita celebratissimus, ut et omnium ore ferretur et quovis idoneo loco, in templis, regis privatisque aedibus eum pingendum curarent, quin principum plerique in piam Odatidis memoriam de hujus nomine filias appellarent. Talis autem cognoscendi ex omnibus Alexandri historicis nulli fortasse major est facta copia, quam Chareti, quem diuturno usu utque in Darii, si recte conjeci, aula commoratione cum variarum gentium moribus, sacris civilibusque institutis, *μῦθοις*, anteriore omnino conditione familiaritatem contraxisse haud vulgarem putaverim. Quibus singulis sedulo in literas referentis Chares, ut commemorare plura debuit, quae ab historiae gravitate paululum recedere videantur, ita tamen illo, quod lixi, nomine de historia ipsa bene promeruit. Nec pro paucis fragmentis rarae sunt, fateor, quae ad Alexandrum aliosve spectant narratiunculac. Hae vero, si recte judico, explicari optime possunt e consilio Charetis, quo in historia scribenda non potissimum terras peragratas attendit deque captis urbibus et gentibus devictis exposuit, sed tum horum omnium quae maxime ducebat memorabilia diligenter collegit, tum vero rerum domesticarum et privatae, quae dicitur, Alexandri vitae accurate rationem habuit. Utcunque se habet res, haec facile cogitur e fragmentis summa, quod nec Sanctocrucius negavit,

ea fide Charetem vitam Alexandri et res gestas scripto consignasse, ut si non semper gravissima, at certe, quod quidem maximum est, verissima plerumque in Historias receperit. ¹⁾

Antequam ad fragmenta Mytilenaei ²⁾ Charetis transeamus, operae pretium sit, data jam opportunitate, per *παρέκβαση*

1) Monet Geierus *de Ptolem. Comm.* p. 14: «Chares ille Mytilenaeus, cui *εἰσαγγελείως* munus ab Alexandro erat mandatum, adnumerandus est Alexandri rerum scriptoribus fide dignissimis, quod alio loco accuratius exponetur. Hoc vero susceptum consilium an postea executus sit Vir Doct., frustra adhuc sciscitor.

2) Ceteros, quos memoratos inveni, Charetis h. l. deinceps recensebo. Antiquissimus igitur is esse videtur, qui Archon praefuit Athenis Ol. LXXVII. 1, ut constat e Diod. Sic. XI. 53 aliisque, quos laudat Clinton. p. 36.

Ab illo distinxerim Charetem, pariter Archontem, sed Ol. LXXXVI. 3, teste Diodoro XII. 35.

Huc aequalis vixit Chares quidam, *ἐπὶ ἀμαθίᾳ διαβαλλόμενος* ab Aristophano *Acharn.* 604.

Fortasse etiam ad eandem aetatem referendus est Chares Parius, cuius scriptoris mentio est apud Aristotelem *Poëtic.* I. 4. 4 (ed. Schneid.), ubi componitur cum Apollodoro Lemnio (Varro *R. R.* I. 1. 8.) et egisse uterque dicitur *περὶ γεωργίας, καὶ ψιλῆς καὶ πεφοτενμένης.*

Sequitur Chares, Theocharis filius, Atheniensis, quem legimus jam sub Ol. CIII. 2, *ἀκμάζοντα τῷ σώματι καὶ ῥωμαλέον* (Plutarch. *An seni sit ger. res publ.* VIII.), Praetorem missum esse auxilio Philiisii (Xenoph. *Hellen.* VII. 2. 13.), *τὸν τῷ στρατηγεῖν καὶ πολεμεῖν αὐξόντα ἑαυτὸν*, ut ait Plutarch. *Vit. Phoc.* VII, ad q. l. vide quos laudat Kranerus p. 18 et *Praef.* p. XI, coll. Ruhnken. *Hist. crit. Oratt.* p. LXVII sq. Dirutis ab Alexandro Thebis, postulatus esse fertur inter decem, quos vocant, Oratores, Ol. CXI. 2 (Vid. annot. ad Aristob. *Fragm.* II p. 68 sq.); unde factum, ut Jonsius (Ind. ad *Hist. Phil.* s. v.) et Fabricius (*Bibl. Graec.* VI p. 126.) de Oratore Charete somniaverint (cf. infra p. 144.), quorum ille praeterea hunc suum Rhetorem cum Charete Mytilenaeo confudit, hic Charetis Oratoris causa *Scholía Graeca* laudat ad *Rhetor.* Aristot. p. 80, quae ubi exstant, ignoro. Neque ab Imperatore illo diversus fuit, quod suspicatus est Kruegerus, Atheniensis Chares, qui *ἐκ Σιγείου ἐλθὼν* Alexandrum M. ex Trojana urbe reducem coronavit, ut narrat Arrianus I. 12. 1; quem locum video temere delere voluisse Schmiederum, haud magnopere reluctantante Ellendtio. Quemadmodum enim Charete et reliquis, quos ab Atheniensibus poposcit, Alexander mox ignovit, eique esse gratissimum debuit a clarissimo sene duce bellisque indurato coronari; ita hunc

paucis disputare de Charete, quem ajunt, grammatico, ut cavendum esse ab errore moneam, in quem haud pauci inci-

Theocharis filium ex Theopompo (Athen. XII p. 532 B,) scimus plurimum in Sigeo oppido degisse.

At reapse a Theocharis filio, me judice, diversus est, quem Schmiederus illicque eundem existimarunt, Chares Atheniensis, qui sub haec ipsa tempora legi Persarum militans, Mytilenon occupatam duorum millium Persarum caesidio tenebat; sed quum obsidionem tolerare non posset, urbe tradita, actus ut incolumi abire liceret, Imbrum petiit. Vide Curtium IV. 5. 22 et Arrian. III. 2. 6. Atque hic Chares — quid enim celem? — diu dubitavi, um forte Atheniensis patria, sed civitate Mytilenaeus, post, impetrata venia, Alexandrum in Asiam fuerit comitatus, adeoque idem habendus sit qui Historicus Chares, de quo supra absolvi: nam hunc quoque magna Dario officia aestitisse, *Ἐισωγγελέως* munus abunde declarat. Sed nihil dirimo.

Ol. CXXII—CXXV, ut effecit Maellerus, *Archiv. d. Kunst* in not. ad § 54 sq., Moruit Chares Lindius, Statuarius, ejus in admiratione fuit Solus olossus Rhodi, qua de re agunt Strabo XIV p. 964 B, Plinius *H. N.* XXXIV. 8, Anonymus *de Incred.* II, Eudocia p. 429. Cf. Horner ap. Ersch et Gruber *Ulgem. Encycl.* XVI p. 160. In eundem exstat Simonidis epigramma *Anth. Planud.* IV. 82, sed *Λάχης* scribitur pro *Χάρης*. Contrariae horum nominum permutationis infra exemplum afferam.

Chares servo nomen fuit, cui Ol. CXXXV. 1 manumisso Lyconem Peripateticum editos suos libros testamento legasse apparet ex Diogene Laërt. V. 4. 73.

Charetis Judaei strenuam defensionem Gamalorum, parvi Syriae oppidi, a fo Vespasiano obsessi, praedicat Fl. Josephus *Bell. Jud.* IV. 3.

Chares quidam, incerti aevi scriptor, memoratur in S. Maximi Opp. II p. 97. Cf. Montfaucon *Bibl. Coisl.* p. 576.

Tandem in censum veniunt duo vix nomine cogiti Charetēs, quorum alterum ignoscimus e nummis ap. Mionnet. *Déscri. de méd. antiq.* I. p. 523, alterum, alphum, ex *Anecd. Delph.*, quae nuper edidit Ern. Curtius, Tit. XIV p. 62. Curtio VIII. 11. 10. sqq. *Charus* dicitur fortissime decertans occubuisse in orno petra oppugnanda. Nomen istud haud dubie est vitiosum; sed utrum ferendum sit, *Chares* an *Charinus*, cum Muetzello animi pendeo.

Quodsi credimus Scholiastae Aristophanis *Equitt.* 831 dictis Charetibus usaccesserit Atheniensis Imperator, Cleonis aequalis, qui sub Ol. LXXXVIII. amicū pridem sociūque oppidum Mytilonen, ab Atheniensibus defectum, mis redire ad officium coëgisset. Sed hunc Charetem cave credas unquam stitisse. Nomen *Χάρης* in Scholio laudato non nisi librariorum debetur rori, mutandum in *Πάχης*, quod novissimum editorem, Duebnerum, praeritisse demiror. *Πάχης* enim *ὁ Ἐπικούρου* (Thucyd. III. 18.) vel *ὁ Ἐπικλήρου* iod. Sic. XII. 55.) expeditioni adversus Mytilenaeos Praetor interfuit. Cf. tes laudat Oudendorp. ad Jul. Frontin. IV. 17.

disse mihi videntur. Meminit illius Charetis Auctor *Etymologici M.* 1), cujus locum paulo mutatum et contractum laudato pariter Charete, redditum legas a Photio 2) et in *Anecdosis*, quas edidit Bachmannus 3). Eundem designari efficias a Scholiastis Aristophanis 4) et Homeri 5), unde profectus facile credideris ubivis non alium intelligendum esse Charetem, quam *Λιορθωτικῶν* auctorem, alibi laudatorum 6). Sed vide ne te inducat prava nominis scriptura. *Χάρης* librariorum negligentia e genuino *Χαῖρις* manasse suspicor, quod quodammodo jam refert editum in Herodiani libro *Ἰσολχαρις*, multoque magis Palatini Scholiorum Homericorum codicis lectio *Χαῖρις* 7),

Denique monendum, scientem me omisisse in hoc catalogo Charetem, qui Atheniensium dux memoratur a Schol. Aristoph. *Vesp.* 904, 919, 957: hic enim non *Χάρης* dictus fuit, sed, ut in *Indice* Duebnerus animadvertit, *Λύχης*. Nec me fugit locus in Bekkeri *Anecd. Græc.* I p. 191, 27 v. *Ὀργεῶνες*, ubi item mentio est Charetis cujusdam, Oratoris. Leguntur eadem in *Bibl. Coisl.* p. 489, sed scribitur ibi *Χαῖρις*. Quo nomine offensus Albertius ad Hesychium v. *Ὀργεῶνες* II p. 775 jam restituerat *Χάρης*, memor verborum Photii v. *Ἦ δ' ὄς*, et Suidæ v. *Ἀντίπατρος* I p. 227, sed merito castigatus a Ruhnkenio l. l. p. XCII sq., quod Charetem notissimum Atheniensium Imperatorem intelligendum putasset. Ipse vero Ruhnkenius in eo falsus est, quod *Χαρίσιος* explodens correxit *Δελναρχος*: nam, teste Morellio *Bibl. Mss.* I p. 304, in cod. Marc. 433 re vera l. l. scribitur *Χαρίσιος*, ut annotavit Bekkerus in *Indice* v. *Charss.*

1) v. *Ἦ δ' ὄς* p. 416, 31.

2) Sub ead. voc. p. 62, 10. Albertius ad Hesych. de Rhetore Charete h. quoque l. agi putabat.

3) I p. 249, 8.

4) *Λογ.* 877, ex quo loco Duebnerus *Χάρης* restituit Herodiano *Περὶ μόν. λέξ.* p. 42, 14, ubi quod editum est *Ἰσολχαρις* nomen vix redolet.

5) Ad *Iliad.* (ed. Bekk.) Z. 4.

6) *Scholia* puta ad *Odys.* (ed. Buttm.) H. 80.

7) Testatur Buttmannus ad l. l., monens simul jam a Boeckhio commentatam esse lectionem *Χαῖρις*. Non pertinet huc, quod debetur conjecturae Jonsii *Hist. Phil.* I. 15. 5 p. 98, nomen *Χάρης*, pro quo in cod. Paris. scribitur *Χάρης*, ap. Scholiast. Apoll. Rhod. IV. 1470. Laudatur ille *Χαῖρις* ne *ἐν ἀχρόνων*, ut Jonsius legit, sed *ἐν ἀ Χρόνων*, hoc modo: *ὅτι τὸ Κλον ἔκτισεν, εἶρηκεν αὐτὸ Χάρις ἐν πρώτῳ Χρόνων*, satis inepti

quum aliis locis aut *Χαῖρον* exhibeat aut *Χᾶρον*¹⁾. *Chaeris* ille, Apollonii Sophistae pater²⁾, insignis fuit grammaticus, quem in Pindari carmina commentarios edidisse apparet³⁾. His vero plura scripsisse demonstratur laudatis modo in Aristophanem⁴⁾ et Homerum⁵⁾ *Schaliis*, quibus utrisque simul etiam Charetem criticum fingi vidimus. Facillima autem est nominis *Χαῖρις* in *Χᾶρις* vel *Χάρις*, hujus rursus in notissimum *Χάρης* depravatio⁶⁾, cujus rei splendidissimum exemplum praebent *Anecdota* illa, quae nuper Crameri cura pro-

Rec. vitium sustulit Wellauerus, quum *Χρονικῶν* emendandum censeret. Verum nomen apud Scholiastam invenit servavitque Eudocia p. 341 v. *Πολύφημος*, scribendo *Ἀυτόχαρις*. Quod tamen ne viderem primus, cavii Westermannus, qui ad Voss. *H. G.* p. 408 eandem conjecturam protulit. Est igitur nomen *Ἀυτόχαρις* juxta formam patronymicam *Ἀυτοχαρίδας*, quae legitur apud Thucyd. V. 12, in Lexica recipiendum.

1) Vid. Villosioni *Prolegg.* ad Hom. *Iliad.* p. XXIX et ad *Lesio.* Apoll. p. XX.

2) Apollon. v. *Φήγη* p. 686 (ed. Toll.), v. *Ἔπος* p. 729; Schol. Aristoph. *Vespp.* 1231; Schol. Hom. *Iliad.* Γ. 448. *Χαῖρις ἄσματογράφος* ex Phalereo Demetrio laudatur a Tzetz. ad Lycophr. p. 260 ed. Muell. De aliis Chaeridibus, tibicinibus, cf. Suidas v. *Χαῖρις* III p. 661 et in primis Aristoph. *Acharn.* 16, 866; *Avv.* 859; *Pac.* 951 sqq. ibique Schol., unde sua petiit Suidas.

3) Vid. *Scholía* in *Pyth.* (ed. Heyne) IV. 18, 61, 156, 195, 259, 313, 446, atque in *Nem.* I. 49.

4) Ad *Vespp.* 672, *Rann.* 1060.

5) Ad *Iliad.* B. 311, 865; Z. 71; I. 605; N. 103. Adde *Anecd. Graec.* ed. Bekk. II p. 663, 10.

6) Contra *Χάρης* Schweighaeuserus in suo codice depravatum legit in *Χάρις* ap. Athen. XII p. 514 E. Nemo quisquam autem, opinor, eo conjecturam meam refelli putet, quod in *Scholíis* ad Aristoph. *Avv.* 877 dicitur: *Ἐπιμερισμῶ φησὶ (Ἄιδυμος) Χάρητα λέγειν βαρύνειν Ἀττικὸς τὸ στρουθός*, quasi hic difficilior fuerit nominis *Χαίριδα* in *Χάρητα* mutatio. Non iste librorum error est, sed scholii auctoris, qui in Didymi corrupto exemplari quum scriptum legisset: *ἐπιμ. Χάρις λέγει βαρ. Ἀττ. τὸ στρ.*, hinc suum pejus etiam cudit *Χάρητα*. Nam ita fere in Didymi commentariis vel commentariorum excerptis vitiose editum fuisse, probat quodammodo Herodiani locus, quem supra indicatum nunc apponam: *Σημειῶδες ἄρα τὸ στρουθός ὀξυνόμενον. Ἰσίχαρις δὲ φησιν Ἀττικὸς βαρύνειν τὸ ὄνομα.*

diere ¹⁾, comparata cum *Scholiis* in Homerum a Bekkero vulgatis ²⁾. Ut enim hoc loco legitur recte : Χαῖρις δὲ φησιν οὐκ εἶναι ἐν δυσλλάβοις ἀναλογίαν, ita ad eadem Homeri verba apud Cramerum eadem pessime scripta exstat annotatio : Χάρης δὲ οὐκ εἶναι ἐν δυσλλάβοις ἀπολογίαν (sic) φησίν. Itaque, de mea quidem sententia, et dictis locis omnibus, et si qui alii hujuscemodī meos oculos fugerunt, grammatico illi Χαῖρις nomen reddatur oportet.

1) III p. 285, 23.

2) Ad *Iliad.* N. 103.

CHARETIS

FRAGMENTA.

Vertical line on the left side of the page.

CHARETIS

FRAGMENTA.

I.

Gellius *N. A. V. 2.* *Equus Alexandri Regis et capite et nomine Bucephalas fuit. Emptum Chares scripsit talentis tredecim, et Regi Philippo donatum. Super hoc equo dignum memoria visum, quod, ubi ornatus erat armatusque ad proelium, haud unquam in se ab alio nisi a Rege passus sit.*

Ut urbis, quam in equi sui memoriam Alexander condidit, scribi varie nomen solet, ita ipsi equo vel *Bucephalas* datur nomen vel *Bucephalus*, quorum illud plurimis scriptoribus receptum merito tuetur post Gronovium Ellendtius ad Arrian. *V. 19. 7.* Equum illum praeter Alexandrum admisisse neminem sessorem, tantum non omnes, qui ejus meminerunt, scripto mandarunt; de ratione vero, qua Bucephalas in Philippi potestatem transiit, non ita constat. Chares si, tredecim talentis emptum, *dono datum* Philippo dixit, de Demarato Corinthio locutus esse videtur, Philippi hospite, ut Diod. Sic. *XVII. 76.* Contra *venumdatum* Philippo ipsi a Philonico Thessalo, seu

potius Pharsalio, totidem talentis, tradunt Plutarchus *Vit. Alex.* VI et Plinius *H. N.* VIII. 64. Utrum verum sit, non magna refert. Nec celabo tamen, mihi excerpto Gelliano non nimis tribuendum videri. Emerat aliquando Gellius Brundusii libro plurimos Graecos, miraculorum fabularumque plenos, quibus Aristae Proconnesii, Isigoni Nicaeënsis, Ctesiae, Onesicriti Polystephani (l. Philostephani), Hegesiae aliorumque non ipsa quidem opera, si recte conjicio, sed loca selecta continebantur. «Eos omnes, ait, duabus noctibus cursim transeo: atque legendo carpsi exinde quaedam, et notavi mirabilia et scriptoribus fere nostris intentata; *eaque his commentariis adpersere.*» Vid. IX. 4. Eodem modo tum reliqua Gellii de Bucephala, Alexandri in proelio servatore, ejusdemque equi morte, tum quod haec praecedit, Charetis fragmentum ad nos pervenisse arbitror, sed corruptum tamen, sive id Epitomatoris culpa factum sit seu lucubrantis Gellii, duas de empto deque donato Bucephala traditiones, quas deinceps scriptas legebat, confundentis. Genuinam esse Charetis narrationem et totam ad hunc pertinere censeo, quam prolixiorē l. l. Plutarchus servavit, qui scriptor et omnino in talibus diligenter adhibuit Charetem, et quem nullo intervallo praemisit de Lysimacho locum ex eodem desumpsisse putandus est. Vid. ad *Fragm.* IV.

II.

Plutarch. *Vit. Alex.* XX. Αὐτὸς (Ἀλέξανδρος) τῷ δεξιῷ τὸ εὐάνθυμον ὑπερβαλὼν, καὶ γενόμενος κατὰ κέρας, φηγὴ ἐποίησε τῶν καθ' αὐτὸν βαρβάρων, ἐν πρώτοις ἀγωνιζόμενος ὥστε τρωθῆναι ξίφει τὸν μηρόν, ὡς μὲν Χάρης φησὶν, ὑπὸ Λαρείου· συμπεσεῖν γὰρ αὐτοὺς εἰς χεῖρας.

Falsum esse Charetem ex Epistola Alexandri ad Antipatrum statim hoc ipso loco ostendit Plutarchus, nec minus *Orat. de Alex.* II. 9: Ἐν Ἴσσω, inquit, ξίφει (ἐπλήγη) τὸν μηρόν, ὡς Χάρης φησὶν, ὑπὸ Λαρείου τοῦ βασιλέως, εἰς χεῖρας αὐτῷ συνδραμόντος. Αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος, ἀπλῶς γράφων καὶ μετὰ πάσης ἀληθείας πρὸς Ἀντίπατρον· «Συνέβη δέ μοι, φησὶ, καὶ αὐτῷ ἐγχειρίδιω πληγῆναι εἰς τὸν μηρόν· ἀλλ' οὐδὲν ἄτοπον οὔτε παραχρῆμα οὔτε ὕστερον ἐκ τῆς πληγῆς ἀπήνησεν.» Ceteri,

ut Plutarchus l. l. l. 2, simpliciter narrant cum Curtio III. 11. 10 : « Alexandri dextrum semur leviter mucrone perstrictum est. » Auctoris *Itiner.* XXXVI, verba Arriani II. 12. 1 in Latina vertentis, mala fides unicuique legenti in oculos incurret.

III.

E LIBRO III.

Athen. IV p. 171 B. *Χάρης ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἱστοριῶν Πτολεμαίων φησι τὸν Σωτῆρα ἐδέατρον ἀποδειχθῆναι Ἀλεξάνδρου.*

Vocem *Ἐδέατρον* Athenaeo primus restituit Valckenarius ex Ammonio s. v. p. 48, docente *Ἐλέατρον* dictum esse τὸν μάγειρον, παρὰ τοὺς ἑλεοὺς, *Ἐδέατρον* vero τὸν προγεύστην, παρὰ τὰ ἐδέσματα. Illud in Charetis fragmentum irrepserat, quamquam Artemidori praecedebat monitum : *Ἐιάλου καὶ τοὺς προγεύστας Ἐδέατρος, ὅτι προήσδιον τῶν βασιλέων πρὸς ἀσφάλειαν.* Quibus simillima legas ap. Eustath. ad *Odyss.* A p. 1403, 40 (ed. Rom.), Suid. v. *Ἐδέατρος* I p. 677 et Auct. *Etymol. M.* p. 315, 37. Postera aetate quae fuerint *Ἐδέατρον* officia, iidem declarant. Cf. Valcken. in *Animadv.* ad Amm. p. 74. Erat autem *Ἐδέατρον* τὸ μὲν ὄνομα, ut ajunt, *Ἑλληνικόν, ἣ δὲ χρῆσις Περσική.* Alexandrum hoc munus in Ptolemaeum contulisse, anteaquam hunc in virtutis praemium summa omnium *Σωματοφύλακος* dignitate ornaret, (quod a. 330 factum esse monui supra p. 7, quo fere tempore reliquum Persarum Medorumque cultum induit), tum per se probabile est, tum inde conjicias licet, quod Chares jam *tertio* libro Ptolemaei *Ἐδέατρον* mentionem injecit, quum *quinto* demum de Regum Persarum moribus exposuisse videatur, ut indicat Fragm. VII.

IV.

Plutarch. *Vit. Alex.* XXIV. *Διὰ μέσον τῆς (Τύρον) πολιουρκίας, ἐπὶ τοὺς Ἀραβας τοὺς προσοικούντας τῷ Ἀντιλιβάνῳ πραιτείσας (Ἀλέξανδρος), ἐκινδύνευσε διὰ τὸν παιδαγωγὸν Ἀνσί-*

μαχον· ἐξηκολούθησε γὰρ αὐτῷ, λέγων τοι Φοίνικος οὐκ εἶνε χειρῶν, οὐδὲ πρῆσβύτερος. Ἐπει δὲ πλησιάσας τοῖς ὄρεινοις καὶ τοὺς ἵππους ἀπόλιπὼν, πεζὸς ἐβάδιζεν, οἱ μὲν ἄλλοι πολλὰ προῆλθον, αὐτὸς δὲ τὸν Λυσίμαχον, ἐσπέρας ἤδη καταλαβανούσης, καὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων, ἀπαγορεύοντα καὶ βαρυνόμενον οὐχ ὑπομένων ἀπολιπεῖν, ἀλλ' ἀνακαλούμενος καὶ παρακομίζων, ἔλαθε τοῦ στρατεύματος ἀποσπασθεὶς μετ' ὀλίγων, καὶ σκότους ἅμα καὶ ῥίγους σφοδροῦ νικτερεύων ἐν χωρίοις χαλεποῖς. Εἶδεν οὖν πόρῳ πυρὰ πολλὰ καίόμενα σποράδην τῶν πολεμίων· θαρῶν δὲ τοῦ σώματος τῆ κουφότητι καὶ τῷ πονεῖν αὐτὸς αἰεὶ, παραμυθούμενος τὴν ἀπορίαν τῶν Μακεδόνων, προσέδραμε τοῖς ἐγγιστα πῦ ραίοισι· καὶ περικαθημένους τῆ πυρᾷ δύο βαρβάρους πατάξας τῷ ἐγχειριδίῳ, καὶ δαλὸν ἀρπάσας, ἦκε πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ κομίζων. Ἐγκάσαστες δὲ πῦρ πολλὸν, τοὺς μὲν εὐθὺς ἐφόβησαν, ὥστε φυγεῖν, τοὺς δ' ἐπιόντας ἐτρέψαντο, καὶ κατηλύθησαν ἀκινδύνως. Ταῦτα μὲν οὖν Χάρης ἱστόρηκεν.

Hujus Alexandri paedagogi, inepti hominis, quasi imaginem exhibet Plutarchus l. l. V, quam ex Charetis descriptione expressam esse suspicor. Sunt autem haec illius de Leonida praeceptore locuti verba: Ὁ δὲ τὸ σχῆμα τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τὴν προσηγορίαν ὑποποιούμενος ἦν Λυσίμαχος, τῷ γένει Ἀκαρναν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔχων ἀστεῖον, ὅτι δ' ἑαυτὸν μὲν ἀνόμαζε Φοίνικα, τὸν δ' Ἀλέξανδρον Ἀχιλλέα, Πηλέα δὲ τὸν Φίλιππον, ἠγαπᾶτο, καὶ δευτέρων εἶχε χώραν. Ceterum de fabella Charetis verissima est sententia Droyseni, *Gesch. Alex.* p. 188: «Die bravourgeschichte des Chares mag sich im Munde der alten Macedonischen Krieger besser gemacht haben als in den Berichten des Historikers.»

V.

Plinius *H. N.* XXXVII. 11. 1. Chares (*dixit*) *Phaëthontem in Aethiopia Hammonis obiisse. Ob id delubrum ibi esse atque oraculum, electrumque gigni.*

Omnibus et lippis nota est et tonsoribus fabula de Phaëthonte, Solis filio, ejusque sororibus, quae in populos mutatae ad Eridanum quotannis electrum pro lacrymis exsudare ferebantur:

nam in illum fluvium aut certe in lacum ei proximum Phaëthonem delapsum esse narrant omnes. Chares tantum in Aethiopia *Hammonis* eum obiisse testatur; quo tamen nomine non memini a quoquam Aethiopiam appellari, nec posse appellari puto. Nil mirum adeo, si in alienum locum ea vox migravit, post *oraculum* reponenda: nam praeter celebratissimum illud Ammonis oraculum in Libya, alterum ejusdem Dei fuisse in Aethiopum metropoli Meroë, vel ex Herodoto (II. 29, coll. 42.) palam est; quibus tertium in Numidia addit Virgil. *Aen.* IV. 198 sqq., ubi cf. Servius. Cum Phaëthontea fabulae interpretatione, qualem Chareti placuisse Plinius perobscure indicavit, aliquatenus fortasse cohaerent, quae de Aethiopibus Solem exosis adduxit Strabo XVII p. 1178 A. Esse enim οὗς γε καὶ τὸν ἥλιον φασὶν ἐχθαίρειν καὶ κακῶς λέγειν, ἐπειδὴν προσίδωσιν ἀνίσχοντα, ὡς καλοντα καὶ πολεμοῦντα αὐτοῖς, καταφείγειν τε εἰς τὰ ἔλθ.

VI.

Athen. XII p. 513 F. *Κληθῆναι τὰ Σοῦσά φησιν Ἀριστόβουλος καὶ Χάρης διὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ τόπου· σοῦσον γὰρ εἶναι τῆ Ἑλλήνων φωνῇ τὸ κρῖνον.*

Simillima sunt quae de Susis habet Steph. Byz. s. v. p. 258, 34, ex quo sua hausit de more Eustathius ad Dionys. Perieg. 1073 p. 280: *Κέκληται, αἰτ ἀπὸ τῶν κρῖνων, ἃ πολλὰ ἐν τῆ χώρᾳ πεφύκει ἐκεῖνη, σοῦσάν τε αὐτὸ καλοῦσιν οἱ βάρβαροι.* Postrema Salmasius legi voluit: *σοῦσον δὲ αὐτὸ κ. ο. β.,* sensu haud multo meliore: *αὐτὸ* enim quo referas? Eadem sic potius mutanda puto, ut scribamus: *σοῦσά τε αὐτοὶ κ. ο. β. Σοῦσα γὰρ ἐγχωρίως (l. ἐγχωρίοις) τὰ κρῖνα,* ut ipse pergat Eustathius. Cf. Auct. *Etymol. M.* p. 722, 24; Dioscor. I. 52. Inde *σοῦσινον* dictum *τὸ ἐκ κρῖνου μῦρον.* Vide, ne alios nominem, *Etymol. M.* l. l. et Theophrast. ap. Athen. XV p. 689 D. In fragmento Charetis Schweighaeuserus vulgata lectionem *τῆ Ἑλλήνων φ. τὸ κρ.* jure retinuisse videtur, sollicitatam a Casaubono, qui *τῆ Ἑλληνικῆ φ. vel τῆ ἐκεῖνων φ.,* et a Coraë, qui *τῆ Μήδων φ. vel,* transposito articulo, *το τῆ Ἑλλήνων φωνῇ κρῖνον* malebat. De re ipsa adi Hamme-

rum, *Fundgr. d. Orientis* VI. 3 p. 339, et Bochartum, *Geogr. sacr.* II. 14 p. 752.

VII.

E LIBRO V.

Athen. XII p. 514 E. *Χάρης ὁ Μυτιληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον Ἱστοριῶν*. «Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἦγον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχουσαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οὐκ ἦν τι πεντάκλιον, ἐν ᾧ χρυσοῦ πεντακισχίλια διὰ παντὸς ἔκειτο τάλαντα· καὶ τοῦτο ἔκαλεῖτο προσκεφάλαιον βασιλικόν· καὶ πρὸς ποδῶν ἕτερον οἴκημα τρικίλιον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου, καὶ προσηγορεῖτο βασιλικόν ὑποπόδιον. Ἦν δ' ἐν τῶν κοιτῶν καὶ λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τῆς κλίνης.»

De hac aurea vite gemmeisque univ Schweighaeuserus jam conferri, quae statim post e *Σταθμοῖς Amyntae* jussit, et in primis quae p. 539 D e *Phylarchi Ἱστορίας Athenaeus* excerptis, coll. Brisson. *Regn. Pers.* I. 77.

VIII.

Plutarch. *Vit. Alex.* XLVI. Ἐναυθα πρὸς αὐτὸν ἀφιέσθαι τὴν Ἀμαζόνα οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὧν καὶ Κλειταρχὸς ἐστὶ καὶ Πολύκριτος — Ἀριστόβουλος δὲ καὶ Χάρης ὁ Εἰσαγγελεὺς καὶ Πτολεμαῖος — πλάσμα φασὶ γεγονέναι τοῦτο.

Post ea quae dicta sunt ad *Durid. Rell.* p. 89 sq. vide quae supra annotavi p. 11. Refertur historia a Plutarcho ad tempora, victoriam de Scythis proxime insecuta, i. e. ad a. 329 exeuntem. Cf. *Diod. Sic.* XVII. 77.

IX.

Athen. X p. 434 D. *Καλλισθένης ὁ σοφιστής, ὡς Ἀνγκεῖς ὁ Σάμιος φησὶν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι καὶ Ἀριστόβουλος καὶ Χάρης ἐν ταῖς Ἱστορίαις, ἐν τῶν συμποσίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῆς τοῦ ἀκράτου κύλικος εἰς αὐτὸν ἐλθούσης, ὡς διωθεῖτο, εἰπόντος τινὸς αὐτῶ· «Διὰ τί οὐ πίνεις;» «Οὐδὲν δέομαι, ἔφη, Ἀλεξάνδρου πινῶν, τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι.»*

Illustrat Callisthenis responsum Plutarchus *Symp.* I. 6. 1 : Κύλικα, inquit, λεγομένην Ἀλεξάνδρου, μεγάλην, ἐλθούσαν πρὸς αὐτὸν ἀπεώσατο, φήσας, οὐκ ἐθέλειν, Ἀλεξάνδρου πιῶν, Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι. Alibi (*de coh. b. ita* III.) his verbis illud complectitur : Οὐ βούλομαι, πιῶν Ἀλεξάνδρου, Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι, nou tanto utique acumine, quanto dicterium Callisthenis, iterato verbo δέομαι, Chares expressit. Quomodo vero Ichweighaeuserus, quum ad genitivum Ἀλεξάνδρου recte au- laret simul κύλικα, hanc eandem vocem ad Ἀσκληπιοῦ intel-lexerit, me plane fugit.

X.

Plutarch. *Vit. Alex.* LIV. Χάρης ὁ Μυτιληναῖός φησι, ὃν Ἀλέξανδρον ἐν τῷ συμποσίῳ πιῶντα φιάλην προτείνειν τινὶ ἂν φίλων· τὸν δὲ δεξάμενον πρὸς ἐστίαν ἀναστῆναι, καὶ πιῶντα προσκυνῆσαι πρῶτον, εἶτα φιλῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον [ἐν τῷ συμποσίῳ], καὶ κατακλιθῆναι. Πάντων δὲ τοῦτο ποιούντων ἐφεξῆς, ὃν Καλλισθένη λαβόντα τὴν φιάλην, οὐ προσέχοντος τοῦ βασιλέως, ἀλλ' Ἡφαιστίωνι προσδιαλεγόμενου, πιῶντα προσιέναι ἠλθόντα. Δημήτριον δὲ, τοῦ προσονομαζομένου Φεΐδωνος, πόντος· «Ὡ βασιλεῦ, μὴ φιλήσης· οὗτος γὰρ σε μόνος οὐ προσκεκύνθηκε,» διακλίνειν τὸ φίλημα τὸν Ἀλέξανδρον· τὸν δὲ Καλλισθένη μέγα φθρεγξάμενον εἰπεῖν· «Φιλῆματι τοίνυν ἔλασ- ν ἔχων ἀπειμι.»

Eandem historiam, pariter fortasse petitam ex Charete, ita descripsit Arrianus IV. 12. 3—5 : Ἀναγέγραπται καὶ τοίοςδε ἕργος· προπίειν φιάλην χρυσῆν ἐν κύκλῳ Ἀλέξανδρον, πρῶτος ἐν τούτοις, πρὸς οὐστιας ξυνέκειτο αὐτῷ τὰ τῆς προσκυνήσεως· τὸν δὲ πρῶτον ἐπιῶντα τὴν φιάλην προσκυνῆσαι τε αὐτὰντα καὶ φιληθῆναι πρὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἐφεξῆς διὰ πάντων χωρῆσαι· ὡς δὲ ἐς Καλλισθένην ἦκεν ἢ πρόποσις, αὐτῆναι μὲν Καλλισθένην καὶ ἐκπιεῖν τὴν φιάλην, καὶ προσθόντα ἐθέλειν φιλῆσαι οὐ προσκυνήσαντα. Τὸν δὲ τυχεῖν ἐν τότε διαλεγόμενον Ἡφαιστίωνι· οὐκὸν προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ τὰ τῆς προσκυνήσεως ἐπιτελῆ αὐτῷ Καλλισθένει ἐγένετο. Ἰλλὰ Δημήτριον γὰρ τὸν Πυθώνιακος, ἓνα τῶν ἐταίρων, ὡς προσῆει αὐτῷ ὁ Καλλισθένης φιλήσων, φάναι ὅτι οὐ προσκυνήσας πρόσσεισι· καὶ τὸν Ἀλέξανδρον οὐ παρασχεῖν φιλήσαι

ἐαντόν· τὸν δὲ Καλλισθένην· «Φιλήματι, φαναί, ἔλαττον ἔγωγε
ἄπειμι.» Cf. quae de Callisthene, προσκίνησιν; constante
negante, leguntur apud Curt. VIII. 5. 13 sqq, et Droyssen.
p. 352 sq. In excerpto Plutarchi v. 4 sq. delenda videntur
verba ἐν τῷ συμποσίῳ, satis jejune ex prioribus repetita.

XI.

Plutarch. l. i. LV. Ἀποθανεῖν αὐτὸν (Καλλισθένη) οἱ μὲν
ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου κρεμασθέντα λέγουσιν, οἱ δ' ἐν πέδαις δεδε-
μένον καὶ νοσήσαντα· Χάρης δὲ, μετὰ τὴν σύλληψιν ἐπὶ
μῆνας φυλάττεσθαι δεδεμένον, ὡς ἐν τῷ συνεδρίῳ κριθεῖη, παρ-
όντος Ἀριστοτέλους· ἐν αἷς δ' ἡμέραις Ἀλέξανδρος ἐν Μαλ-
λοῖς Ὀξυδράκαις ἐτρώθη, περὶ τὴν Ἰνδιαν ἀποθανεῖν, ὑπέροπην
γενόμενον καὶ φθειριάσαντα.

Varia historicorum testimonia de supplicio Callisthenis com-
memorata videas ad Aristob. Fragm. XXVIII p. 94 sq. Omnium
ut est accuratissima, ita esse videtur verissima haec Charetis
narratio. Cf. Stahr. *Aristot.* I p. 129. Eundem vero non lau-
dandum esse, si Indiae genti Μαλλῶν Ὀξυδράκων nomen in-
diderit, colligitur ex iis, quae dicta sunt ad Aristob. Fragm.
XLI p. 110.

XII.

Plutarch. *Vit. Phoc.* XVII. Δούρις εἰρηκεν, ὡς μέγας γε-
νόμενος (Ἀλέξανδρος), καὶ Δαρείου κρατήσας, ἀφείλε τῶν ἐπι-
στολῶν τὸ Χαίρειν, πλὴν ἐν ὅσαις ἔγραφε Φωκίῳνι. Τοῦτον
δὲ μόνον, ὡς περ Ἀντίπατρον, μετὰ τοῦ Χαίρειν προσηγόρευε.
Τοῦτο δὲ καὶ Χάρης ἱστόρηκε.

Geelii Viri Clar. conjecturam pro ὡς περ Ἀντίπατρον cor-
rigentis ὡς περ ἀνεὶ πατέρα explicare et argumentando munire
studuit doct. van Gent *Epist. crit.* p. 10 sqq. Mihi hujus
loci, quamvis sordidius a Plutarcho scripti, vulgata lectio
satis tum intelligi tum vero defendi posse videtur; sin minus,
non ea indigere medicina, quam ei Geelius praescipsit. Quod
utrumque ostendam.

Primum igitur moneam, non magis cum Duride nobis rem
esse, quam cum Plutarcho, suis verbis referente, quae apud

illum et Charetem legerit. Duris, opinor, in *Macedonicorum* libris de fastu Alexandri M. exponens, hoc gravissimum attulerat elati animi argumentum, ut qui antea amicis, tam exteris quam popularibus, amice scripsisset, idem Asiae victor, posita vetere observantia ac humanitate, solennem τοῦ Χαίρειν formulam in Epistolis prae superbia omisisset, nisi quod duos in primis excipiendos putasset, Antipatrum, quem regni ministrum in Macedonia reliquisset, et Phocionem, propter insignem morum probitatem spectatissimum ipsi virum. Scripserit igitur Duris, ita fere ut volebat doct. v. Gent p. 11: Ἀπεῖλεν Ἀλέξανδρος τῶν ἐπιστολῶν τὸ Χαίρειν, πλὴν ἐν ὅσαις ἔγραφε Φωκίῳ καὶ Ἀντιπάτρῳ· τοὺτους δὲ μόνους μετὰ τοῦ Χαίρειν προσηγόρευε. Quae vel alia simillima in libro Duridis lecta cur non integra reddiderit Plutarchus, non eodem certe verborum ordine, causa in aperto est. Eo enim, quem supra descripsimus, loco non de Alexandri rebus et ingenio absolvit, sed Phocionis scribit vitam, Phocionis pingit mores, Phocionis politica exponit consilia, ad Phocionem, quae narrat, referuntur omnia. Itaque e loco Duridis, de Phocione et Antipatro simul agentis, ea potissimum Plutarchus selegit, quae qualem quantumque honorem Phocioni Alexander habuisset declararent, ὡς μέγας γενόμενος καὶ Λαρείου κρατήσας ἀφείλε τῶν ἐπιστολῶν τὸ Χαίρειν, πλὴν ἐν ὅσαις ἔγραφε Φωκίῳ. Quum vero Duris, quod Chares quoque addiderat, parem honorem habitum fuisse Antipatro scripsisset, quod quidem nemo facile dubitasset, id ipsum haud praetermittendum ratus, Plutarchus statim pergīt: τοῦτον δὲ μόνον, ὡς περ Ἀντιπάτρον, μετὰ τοῦ Χαίρειν προσηγόρευε. Quae verba tantum abest ut inficeta laborent *ταυτολογίᾳ* (v. Gent p. 11.), vel de honore Phocionis quidquam detrahant, ut et prius dicta corrigant et laudes Phocionis quam maxime augeant; siquidem victoriis elato Regi Atheniensem Phocionem eodem in honore pretioque fuisse apparet, quo Macedonem Antipatrum, qui ipsius nomine rebus gerendis in Europa praecesset. Nec multa opera solvitur simul quaestio, quam primam proponit v. Gent p. 10 sq., «an ullo pacto defendi possit vulgata lectio, secundum quam Alexander Phocionem *solum, uti Antipa-*

trum, in Epistolis solenni illa formula τοῦ Χαίρειν fuerit allocutus.» Vocabulum μόνον non absolute, ut ajunt, positum est. Solus Phocion perpetua Alexandri observantia gaudebat, φίλος καὶ ιδιώξενος, qua fruebatur e popularibus Antipater, qua omnino pauci familiarium. Quod diserte declarat Plutarchus in his, quae excerpto Duridis nullo intervallo praemisit. Ἰδίᾳ, inquit, τὸν Φωκίωνα ποιησάμενος αὐτοῦ φίλον καὶ ξένον εἰς τοσαύτην ἔθετο τιμὴν, ὅσῃν εἶχον ὀλίγοι τῶν ἀεὶ συνόντων. Quibus monitis statim addit: Ὁ γοῦν Λούρις κ. τ. λ. Nihil autem huc attinet, quod de Antipatro res ea nusquam traditur, ut monet doct. v. Gent. Integrae Alexandri ad Antipatrum Epistolae nusquam, quantum scio, exstant; exstant vero fragmenta, quae evidentissime arguunt, Alexandrum, quamvis sub finem vitae, quum mali ominis multa ei obversarentur, Antipatrum et Cassandrum aliosque suspectos haberet, non desuisse tamen ita illo uti, ut eorum quae maxime grata vel mirabilia ipsi accidissent, faceret illum continue certiore. Quam vero tangit v. Gent l. l. mutuam Alexandri et Antipatri suspicionem, ea haud scio an vulgatae lectioni magnopere faveat, quandoquidem ipsa suspicione, ne regnum Antipater affectaret, moniti Alexandri pluris etiam intererat cavere, ne, dum ineptae superbiae veterem observantiam postponeret, praepotentem regni ministrum magis in se concitaret et exasperaret. Neque intelligo, quid Alexander, si etiam in Epistolis, dempto τοῦ Χαίρειν, tantum et comitatis et humanitatis commode potuit simulare, ut nihil suspicionis suspecto Antipatro moveret, tollendo vulgarem usuque tritam formulam in hac comitatis et humanitatis simulatione spectasset. Tandem, ut etiam de Aeliano videamus, hujus nescio an in his ulla sit auctoritas. Aelianus enim, ut saepius Plutarcho fonte usus est. et prae festinatione aliorum quoque scriptorum verba negligentissime descripsit (v. Gent p. 13.), ita quaecunque I. 25 de Phocione collegit, non deprompsit a Duride (v. Gent p. 12.), sed e Plutarcho petiit, quem cf. *Vit. Phoc.* XVIII; nec verbotenus quidem, sed rei, quam agebat, accommodate. Solet enim ille, quod sane plurimis exemplis potest probari, quae ad rem suam pertinere credit, pro lubitu mutare, quae non per-

putat, omittere. Quid igitur mirum, si, verbis *ὡσπερ πρὸν*. neglectis, Aelianus, uni Phocioni ejusque cum dro consuetudini l. l. intentus: *Ἀλέξανδρος*, inquit, *ππου*, — *Φωκίωνι μόνῳ, φασί, τῷ Ἀθηναίων στραγράφων, προσετίθει τὸ Χαίρειν*. Nec magis persuadet. Gent, ubi ad Geelii et suam sententiam tuendam in Aeliani verbis aliquod praesidium positum censet. Nam abjunguntur: *οὕτως ἄρα ἠρήκει τὸν Μακεδόνα ὁ Φωκίσις* num Aelianus vera expresserit Plutarchi verba: *ὡσπερ πατέρα*, adeo dubitari posse reor, ut illi loco nihil esse videam, nisi rei statim ante narratae velut explicam, profectam ex eodem Epitomatoris penu, cui insulsa, quae post verba *Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου* leguntur, is facetias: *εἰ δὲ τῷ δοκεῖ, ὁ τοῦ Λιός· ἐμοὶ γὰρ οὐδὲν εἶ*.

fortasse jam latius, quam oportuerat, sum in hoc campo atus. Pauca tamen addam de ipsa Geelii conjectura *πρὸ πατέρα*, quam quidem etiam qui non necessariam, primo obtutu perquam speciosam videri haud negamodo ne scrupulum injiciat insolentia vocabuli *ὡσπερ* Plutarcho nusquam usurpati. Quod vero ante omnia in censum venit, si Alexandrum concedimus Phocio esse reveritum, ut hunc ille *tanquam patrem* coequod inesse potest in formula *τοῦ Χαίρειν* Alexandri, lili, in Phocionem, velut patrem, reverentiae argumenta quidem, ut ad hunc, tanquam ad patrem, scribens, *ρειν* omittere quasi non fuerit ausus» (v. Gent p. 12.)? ecantata fuit illa in Epistolis formula, inter pares et, nec vero inter patres tantum et filios adhiberi solita. juum ita sit, Geelii conjectura, si sententiam spectas, rum commendatur, ut, si qua emendatione indigeat lectio, in alia omnia quam in Viri Celeb. partes abesse crediderim.

im, quamvis dicti loci scriptura, qualis adhuc omnilibris legitur, sententiae ratione habita, defendi omnino ideatur, lubens tamen concesserim, id quod supra jam abam, ipsam orationem Plutarchi in magno languore

a vero nitore atque elegantia sat longe abesse; quin etiam ut progrediar ulterius, Graecam illam esse, dubito fere. *Μετ τοῦ Χαίρειν τινὰ προσαγορεύειν* vel fallor equidem vel inauditi est locutio, pro qua merito exspectaveris τῷ *Χαίρειν*, vel quod magis placet, τὸ *Χαίρειν*, ut exempla probant, *qua similia* attulit amicissimus Hecker, *Comm. crit. de Anthol. Graec.* p. 244. In his igitur num forte lateat ulcus, dispicendum.

XIII.

E LIBRO VII.

Athen. III p. 93 C. *Χάρης ὁ Μυτιληναῖος ἐν ἑβδόμῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον Ἱστοριῶν φησί· «Θηρεύεται δὲ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν, ὡσαύτως δὲ κατὰ τὴν Ἀρμενίαν καὶ Περσικὴν καὶ Σουσιανὴν καὶ Βαβυλωνίαν, παρόμοιοι ὀστρέω· τὸ δ' ἐστὶν ἄθρον καὶ πρόμηκες, ἔχον ἐν αὐτῷ σάρκα καὶ μεγάλην καὶ λευκὴν, εὐώδη σφόδρα. Ἐξ ὧν ἔξαιροῦνται ὅστ᾽ αὐτὰ λευκὰ προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτας, κατασκευάζουσι δ' ἐξ αὐτῶν ὀρμίσκους τε καὶ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· περὶ ἃ σπουδάζουσι καὶ Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ πάντες Ἀσianoὶ πολὺ μᾶλλον τῶν ἐκ χρυσίου γεγενημένων.»*

Non pigebit cum hoc loco comparasse, quae de Indicis margaritis Arrianus *Indic.* VIII. 11 sqq. a Megasthene deprompsit quem sequi videtur Aelianus *de nat. anim.* XV. 8. Narrat etiam ille, τούς ἀλόντας περιορᾶν κατασαπῆναι σφίσι τὴν σάρκα τῷ δὲ ὀστρέω ἐς κόσμον χρῆσθαι· καὶ εἶναι γὰρ καὶ παρ' ἡδοῖσι τὸν μαργαρίτην τριστάσιον κατὰ τιμὴν πρὸς χρυσίον τ' ἄπεφθον, καὶ τοῦτο ἐν τῇ Ἰνδῶν γῆ ὀρυσσόμενον. Plura de margaritis earumque pretio legas, ne afferam alios, apud Athen. I. 1., excerpta e Theophrasto atque Androsthene, et ap. Plin. IX. 54 sqq. Ceterum cff. Salmas. ad Solinum p. 784 b et Schweigl. ad Athen. I. 1.

XIV.

Athen. I p. 17 D. *Παρ' Ἰνδοῖς τιμᾶται δαίμων, ὡς φησὶ Χάρης ὁ Μυτιληναῖος, ὃς καλεῖται Σοροάδειος· ἐρμηρεῖται δὲ Ἑλλάδι φωνῇ Οἰνοποιός.*

Bacchi cultum ab antiquissimis temporibus non tantum in Nysaeorum urbe invaluisse, ut fabulati sunt, qui de Alexandri expeditione scripserunt, sed per totam Indiam et Arabiam adeo (Fragm. Aristob. L.) longe lateque patuisse, inque plurimis beneficiis, quae ab eo accepta referrent, Indos juxta agriculturam vini usum reposuisse, affatim constat. Aiebant enim, τὸν μὲν ἀρχαιότατον (Λιόνυσσον) Ἰνδὸν γεγονέναι, καὶ τῆς χώρας αὐτομάτως διὰ τὴν εὐκρασίαν φερούσης πολλὴν ἄμπελον, πρῶτον τοῦτον ἀποθλίψαι βότρυνας καὶ τὴν χρεῖαν τῆς περι τὸν οἶνον φύσεως ἐπινοῆσαι. Quae sunt verba Diodori III. 63, conferenda cum Megasthenis loco ap. Arrian. *Indic.* VII. 5 sqq. Indicum Bacchi nomen, quod in codd. Athenaei Σοροάδειος legitur, Σαρνάδειος scribitur Plehnio *Lesbiac.* p. 210. Qua de causa, ignoro.

XV.

Athen. III p. 124 C. Χάρης ὁ Μυτιληναῖος ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρον Ἱστορίαις ὅπως δεῖ χιόνα διαφυλάττεσθαι εἶρηκε, διηγούμενος περὶ τῆς πολιορκίας τῆς ἐν Ἰνδοῖς πόλεως Πέτρας, ὀρύξαι φάσκων τὸν Ἀλέξανδρον ὀρύγματα τριακόντα συχὰ, ἃ πληρώσαντα χιόνος παρεμβάλειν δρυὸς κλάδους. Οὕτω γὰρ παραμενεῖν πλείω χρόνον τὴν χιόνα.

Oppidum Petra dubitō an alibi usquam memoretur. Quum autem situm fuisse in India dicatur, haud alia potest designari Petra quam Aornos, cui proxime adjacebat Eubolima urbs. Vid. Arrian. IV. 28. 7; Curt. VIII. 12. 1. Eodem Charetis fragmentum refert Droysenus p. 380. Cepit Aornon Alexander aestate a. 327.

XVI.

Athen. X p. 436 F—437 B. Χάρης ὁ Μυτιληναῖος ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρον Ἱστορίαις περὶ Καλάνου εἰπὼν, τοῦ Ἰνδοῦ φιλοσόφου, ὅτι, δίψας ἑαυτὸν εἰς πυρὰν νενημένην, ἀπέθανε, φησὶν ὅτι καὶ ἐπὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ διέθηκεν Ἀλέξανδρος γυμνικὸν ἀγῶνα καὶ μουσικὸν ἐγκωμίων. Ἐθῆκε δὲ, φησὶ, καὶ διὰ τὴν φιλοτίαν τῶν Ἰνδῶν καὶ ἀκρατοποσίας ἀγῶνα. Καὶ ἦν ἄθλον τῷ μὲν πρῶτῳ τάλαντον, τῷ δὲ δευτέρῳ

τριάκοντα μναί, καὶ τῷ τρίτῳ δέκα. Τῶν οὖν πίωντων τὸν οἶνον παραχρῆμα μὲν ἐτελεύτησαν ὑπὸ τοῦ ψύχους τριάκοντα καὶ πέντε· μικρὸν δὲ διαλιπόντες ἐν ταῖς σκηναῖς ἔξ. Ὁ δὲ πλεῖστον πιών καὶ νικήσας ἔπια μὲν ἀκράτου χάσας τέσσαρας, καὶ τὸ τάλαντον ἔλαβεν, ἐβίωσε δὲ ἡμέρας τέσσαρας, ἐκαλεῖτο δὲ Πρόμαχος.

Plutarch. *Vit. Alex.* LXX. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τῆς πυρᾶς γενόμενος, καὶ συναγαγὼν πολλοὺς τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπὶ δεῖπνον, ἀγῶνα προῦθηκε καὶ στέφανον ἀκρατοποσίας. Ὁ μὲν οὖν πλεῖστον πιών, Πρόμαχος, ἄχρι χοῶν τεσσάρων προῆλθε· καὶ λαβὼν τὸ νικητήριον, στέφανον τάλαντον, ἡμέρας τρεῖς ἐπέζησε. Τῶν δὲ ἄλλων, ὡς Χάρης φησὶν, τετταράκοντα καὶ εἰς ἀπέθανον πίνοντες, ἰσχυροῦ τῆ μέθῃ κρύους ἐπιγενομένου.

Athenaei loco Schweighaeuserus ex uno codice jure vindicasse videtur vocem *νενημένην*, quae, quamquam ab Epitomatore omissa est salvaque sententia potest omitti, saepius tamen cum vocabulo *πυρᾶ* conjungitur, ut ap. Herod. I. 50 et de Calani rogo ap. Arrian. VII. 3. 2. Mirum vero est, quod deinceps apud Athenaeum Alexander instituisse dicitur *γυμνικὸν ἀγῶνα καὶ μουσικὸν ἐγκωμίων*, quae postrema vox, ut jam animadvertit Casaubonus, praeter aliorum consuetudinem adjecta est. Ut nunc legitur locus, ita tantum musicum *εἰσομιον* certamen explicari posse videtur, ut Macedones, praemio proposito, in Calani laudibus praedicandis inter se certasse putemus; quae tamen explicatio vereor an satis placeat. Quid Arriano laudando voluerit Schweighaeuserus, non assequor. Is enim VII. 14. 10 (cf. III. 1. 4, 5. 2, 6. 1.) *ἀγῶνα γυμνικὸν τε καὶ μουσικὸν* memorat, quum pro musico certamine modo *λαμπαδηδρομίαν* habitam narret (II. 24. 6, III. 16. 9.), quam tamen alibi (II. 5. 3.) illi conjungit, modo *ἵππικὸν ἀγῶνα* (V. 3. 6, 8. 3, 20. 1, 29. 2.); sed *ἀγῶνος μουσικοῦ ἐγκωμίων* nulla usquam apud illum exstat memoria. Ejusdem apud Plutarchum quoque vestigium haud inveneris, qui *Vit. Alex.* IV inter musica certamina, quae Alexander edere consueverat, recenset *ἀγῶνας οὐ μόνον τραγωδῶν καὶ αὐλητῶν καὶ κιθαρωδῶν, ἀλλὰ καὶ δραψωδῶν*. Hinc igitur ut nihil praesidii paratur ad vocem

ἐγκωμίων in fragmento Charetis tuendam, ita neque Aeliani silentio commendatur, qui *V. H. II. 41*: Ἀγῶνα, inquit, μουσικῆς καὶ ἱππικῶν καὶ ἀθλητῶν διεθήκε. Apud Athenaeum vitium haud dubie latet in voce *ἐγκωμίων*, quod ne sic quidem commode sanabis, si *κῶμον* cogitans *ἐγκώμιον* rescribi jusseris. Probabilius fortasse *ἐγχώριον* restitues, quod vocabulum etiam dispicias velim an, mutata sede, referas ad ἀκρατοποσίας ἀγῶνα, ita ut expuncta vocula καὶ, quae utique abundat, scripserit Chares: Ἔθηκε δὲ καὶ διὰ τὴν φιλονικίαν τῶν Ἰνδῶν ἐγχώριον ἀκρατοποσίας ἀγῶνα. Galani memoriam digne celebraturus, Alexander de more suo edidit γυμνικὸν ἀγῶνα καὶ μουσικόν. At totus ille Galani exitus ut festum erat vere Indicum, ita in Indorum gratiam inque majorem feriarum, quas agebant, splendorem novum quidem Macedonibus, sed illis usitatissimum instituit ἀκρατοποσίας certamen, ipsi Galani voluntati obsecutus, ut qui Macedones invitaverat, τὴν ἡμέραν ἐκελεῖν ἠθέως γενέσθαι, καὶ μεθύσθῃναι μετὰ τοῦ βασιλέως. Vid. Plutarch. l. I. LXIX. Nec denegat meae conjecturae patrocinium suum Aelianus, quum l. I. sic pergat: Χαριζόμενος δὲ τοῖς Ἰνδοῖς, καὶ τι ἐπιχώριον αὐτῶν ἀγώνισμα εἰς τιμὴν τοῦ Καλάνου συγκατηρίδμησε τοῖς ἄθλοις τοῖς προειρημένοις. Nam quod ἐπιχώριον ἀγώνισμα dicit, non ἐγχώριον, id quidem in promiscuo horum verborum usu neminem offendet. Sic v. c. Aeginetarum Heraea designans Pindarus *Pyth. VIII. 80* ἀγῶνα ἐπιχώριον, contra Doloncos notans, vestitum gestantes in hac gente non usitatum, ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην Herodotus scripsit VI. 35.

Ceterum de praemiis, victoribus constitutis, convenit inter Athenaeum et Aelianum, quorum si vel alterutrum inspexisset Reiskius, apud Plutarchum Promachi praemium ad *trecenta* talenta augeri non jussisset. Conjecit enim scribendum esse: τὸ νικητήριον, στέφανον ἑὶ τάλαντων, quum ederetur νικητήριον στέφανον τέλαντον, in quibus tantum articulum τὸν ante νικητήριον desiderari censuit Plehnius *Lesbiac. p. 210*. Videtur vero e Plutarcho Athenaeus corrigendus, cui primus Schweighaeuserus ex ambobus suis codicibus reddidit, quae a ceteris aberant, haec octo verba: καὶ τὸ τέλαντον ἔλαβεν,

ἐβίωσε δὲ ἡμέρας τέσσαρας. Postrema vox haud dubito, quin a χοῶς manaverit ad ἡμέρας atque ex loco Plutarchi, pariter Charetem laudantis, mutandum sit in τρεῖς. Nec latet quemquam, quam facile in iisdem illis verbis ἐβίωσε ex ἐπεβίωσε oriri potuerit, pro quo apud Plutarchum ἐπέζησε scriptum exstat. Sic etiam, ut e multis exemplis hoc uno utar, Demosthenes in *Orat. adv. Spud.* p. 1033 ed. Reisk.: ἐπιβιοῦντος μετὰ ταῦτα τοῦ Πολυεύκτου πλεόν ἢ πένθ' ἡμέρας.

XVII.

E LIBRO X.

Athen. XII p. 538 B—539 A. Χάρης ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον Ἱστοριῶν· «Ὅτε, φησὶν, εἶλε Δαρεῖον, γάμους συνετέλεσεν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων φίλων, ἐνεήκοντα καὶ δύο θαλάμους κατασκευασάμενος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Ἦν δὲ ὁ οἶκος ἑκατοντάκλινος, ἐν ᾧ ἐκάστη ἦν κλῆνη κεκοσμημένη στολῇ γαμικῇ εἴκοσι μῶν ἀργυρᾶ· ἡ δὲ αὐτοῦ χρυσόπους ἦν. Συμπαρέλαβε δὲ εἰς τὸ συμπόσιον καὶ τοὺς ἰδιοξένους ἅπαντας, καὶ κατέκλινεν ἀντιπροσώπους ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις νυμφίοις· τὴν τε λοιπὴν δύναμιν, πέζην τε καὶ ναυτικὴν, καὶ τὰς πρεσβείας καὶ τοὺς παρεπιδημοῦντας ἐν τῇ αὐτῇ. Κατεσκευάσαστο δὲ ὁ οἶκος πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς, ἱματίοις τε καὶ ὀθονίοις πολυτελέσιν, ὑπὸ δὲ ταῦτα πορφύροισι καὶ φοινικοῖς χρυσοῦφέσι. Τοῦ δὲ μένειν τὴν σκηρὴν ὑπέκειντο κίονες εἰκοσασπήχεις περιχρῦσοι καὶ διάλιθοι καὶ περιάργυροι. Περιεβέβληντο δ' ἐν τῷ περιβόλῳ πολυτελεῖς αὐλαῖαι ζωωτοὶ καὶ διάχρῦσοι, κανόνας ἔχουσαι περιχρῦσους καὶ περιάργυρους. Τῆς δὲ αὐλῆς ἦν τὸ περίμετρον στάδιοι τέσσαρες. Ἐγένετο δὲ τὰ δεῦπνα πρὸς σάλπιγγα, τότε μὲν ἐν τοῖς γάμοις, καὶ ἄλλως δ' αἰεὶ, ὅτι τύχοι σπονδοποιούμενος, ὥστε πᾶν εἶδέναι τὸ στρατόπεδον. Ἐπὶ πέντε δὲ ἡμέρας ἐπετελέσθησαν οἱ γάμοι, καὶ ἐλειτούργησαν πάνυ πολλοὶ καὶ βαρβάρων καὶ Ἑλλήνων, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς. Θανατοποιοὶ δὲ ἦσαν διαπρέποντες Σκύμος Ταραντίνος, καὶ Φιλιστίδης Συρακόσιος, Ἡράκλειος τε ὁ Μντιληναῖος, μεθ' οὓς ἐπεδείξατο ἡραφδὸς Ἀλέξις Ταραντίνος. Παρῆλθον δὲ καὶ ψιλοκίθαρισται, Κρατῖνος Μηθυμναῖος, Ἀριστώνυμος Ἀθηναῖος, Ἀθηνόδωρος Τηῖος· ἐκιδά-

ρῆθῆσάν τε Ἡράκλειός τε ὁ Ταραντῖνος καὶ Ἀριστοκράτης ὁ
Θηβαῖος. Ἀνδρῶν δὲ παρῆλθον Διονύσιος ὁ Ἡρακλεΐτης,
Ἐπέρβολος Κυζικηνός· παρῆλθον δὲ καὶ αἰληταί, οἳ πρῶτον
τὸ Πυθικὸν ἠύλησαν, εἶθ' ἐξῆς μετὰ τῶν χορῶν Τιμόθεος,
Φρόνιχος, Καφισίας, Διόφαντος, ἔτι δὲ Εὐτίος ὁ Χαλκιδεύς.
Καὶ ἕκαστε οἱ πρότερον καλούμενοι Διονυσοκόλακες Ἀλεξάν-
δροκόλακες ἐκλήθησαν, διὰ τὰς τῶν δῶρων ὑπερβολὰς, ἐφ' οἷς
καὶ ἦσθη ὁ Ἀλέξανδρος. Ὑπεκρίθησαν δὲ τραγωδοὶ μὲν Θεσ-
σαλός καὶ Ἀθηρόδωρος καὶ Ἀριστόκριτος, κωμῶδοι δὲ Λύκιον
καὶ Φορμίων καὶ Ἀρίστων. Παρῆν δὲ καὶ Φασίμηλος ὁ ψάλτης.
Οἱ δὲ πεμφθέντες, φησὶ, στέφανοι ὑπὸ τῶν πρεσβευτῶν καὶ
τῶν λοιπῶν ταλάντων ἦσαν μυρίων πεντακισχιλίων.»

Huic fragmento quum insint plura, quae paulo diligentius
videntur examinanda, de singulis seorsum dispicere juvat.

ὅτε εἶλε Λαρεῖον. Eadem verba servavit Aelianus, qui Athe-
naeum tacite compilavit, *V. H. VIII. 7.* Ἀεῖλε malebat
Schweighaeuserus, quod quam falsum sit, omnium ante oculos
positum est. Rectius καθεῖλε conjecisset; sed mutatione haud-
quaquam opus. *Λαρεῖν debellandi* sensu usurpatum fuisse,
vel Xenophon docet *Hell. III. 5. 1.* Sic ὅποτε ἔλοι Πέρσας
apud Arrian. *VI. 29. 9* (Fragm. Aristob. *XLV p. 115.*) nihil
aliud denotat, nisi *quum Persas devicisset.* Sic Λαρεῖος
ἡρημένος dicitur ap. Aelian. *l. 1. III. 23,* ubi alia exempla
exhibet Perizonius. Quandoquidem vero Darius jam m. Julio a.
330 superatus nec rationi satis consentaneum est, Charetem
ab illius interitu ea etiam computasse, quae sexennio fere post
acciderint; — nam a. 324 demum in Susorum urbe nuptias
illas celebratas fuisse constat — de mea quidem sententia to-
tum illud additamentum non Charetem redolet, sed qui Cha-
retis narrationem descripsit, Athenaeum.

ἐπενήκοντα καὶ δύο. De numero discrepant. Arrianus *VII. 4.*
6 numerat τὰς δοκιμωτάτας Περσῶν τε καὶ Μήδων παῖδας
ἐς ὀγδοήκοντα, quibus si addideris ipsius Alexandri et princi-
pum ducum sponsas, Hephæstionis, Crateri, Perdiccae, Pto-
lemaei, Eumenis, Nearchi et Seleuci, habebis *duodenonaginta.*
Aelianus autem: Ἐπενήκοντα δὲ, inquit, ἦσαν οἱ γαμοῦντες,
καὶ ἰσάριθμοι τούτοις οἱ θάλαμοι. Quae nisi de more ipse
negligenter ex Athenaeo in suum scriptum transtulisse videatur,

repscunt a librariis omissum post copulam δὲ numerale δύο Plutarchus *Orat. de Alex.* I. 7 ἑκατὸν fuisse refert; sed i rhetorem agit.

ἦν δὲ ὁ οἶκος. De loco convivii, *σκηρῆ χρυσορόφω* dicto Plutarcho, conf. Phylarchi fragmentum ap. Athen. I. I. 539 D, quem idem aedificium cogitasse recte effecit Droyse p. 496, Aelianus, paucis mutatis, omissis aliis, *Athenaeorum* satis presse sequitur.

ἐγένετο δὲ τὰ δεῖπνα πρὸς σάλπιγγα. Aelianus: *Καὶ ἐγένετο τὰ δεῖπνα προσαλπιστα*, quod vocabulum tanquam elegantis significationis tuitus est Perizonius; sed non persuadet. Omnino tam certa sunt in Aeliano imitationis indicia, ut inauditum verbum h. l. admitti non oporteat. Quid? quod scribendum fuisset *πρόσσαλπιστα*. Tu vero restitue ex Athenaeo: *πρὸς σάλπιγγα*. Ceterum a Plutarcho inducitur Alexander, *αὐτὸς ἑσπερανωμένος, πρῶτος ἀναμέλπων τὸν ὑμέναιον, ὥσπερ φιλοτήσιον ἐπέδων μέλος*. Alia de hoc festo legas ap. Arrian. I. I. 7 sqq., alia rursus ap. Plutarch. *Vit. Alex.* LXX, e quo fonte deducta sunt quae narrat Zonaras *Annal.* IV. 14.

Θαυμαστοποιοὶ δέ. Particulam δὲ jure retinuit Schweighaeuser, quamquam ignoratur ambobus, quos contulit, libris mss. Eandem, opinor, jam reperit omissam Aelianus; unde prae negligentia mire falsus, sprete majore distinctione post *Ἰνδικῆς*, uno legit tenore: *Καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς Θαυμαστοποιοὶ ἦσαν διαπρόεποντες*, quae verbotenus fere reddidit, addens quibus commendaret *Indicos* illos circulatores: *καὶ ἔδοξαν δὲ αὐτοὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων τῶν ἀλλαγόθεν*. Eadem *ἐνδοξοὶ παρ' Ἀλεξάνδρῳ Θαυμαστοποιοὶ* iterum recensentur ap. Athen. I p. 20 A, e quo hausit Eustathius ad *Odyss.* I p. 1503.

ψιλοκιδαρισταί. Horum *Aristonymus* tanquam griphorum artifex peritissimus memoratur ab Athenaeo X p. 452 F, quem cum Aristonymo comoedo, Aristophanis aequali, confudit Harles. ad Fabric. *B. G.* II p. 288, ut jam animadvertit Meinekius *Hist. crit. com. Graec.* p. 198.

αὐληταί. Qui primus nominatur *Timotheus*, eum non esse celebrem illum Milesium, Thersandri filium, manifestum est. Hic enim, Euripidis jam aequalis, in Macedonia obiit tempore Philippi a. 357. Vid. Bode *Gesch. d. Hell. Dichtk.* II. 2 p.

305, 324 sq., 331, ubi inter Milesium citharoedum et qui apud Alexandrum degit tibicinem Timotheum bene distinguit. Quo magis mirum videtur, quod eundem Virum Celeb. l. l. I. 2 p. 107 in errorem incidisse ipsum legimus, a quo alibi cavendum esse monet. Timotheus vero ille, qui Alexandrum comitatus est, Thebas habuit patriam, Harmonidis tibicinis praeceptor clarissimus, ut in dialogo, hujus nomine inscripto, testis est Lucianus. — Pro *Φρόνιχος* Leopardus *Emend.* IX. 21 *Φρόνις* legendum esse censuit, illum intelligens, cujus Suidas meminit (v. *Φρόνις κωθαρωδός* III p. 636), Mytilenaeum; quam gravi errore, vel ex eo palam est, quod is laudatur ab Aristophane *Nubb.* 971, ubi Scholiastes, qui Suidae fons fuit, docet illum *νικήσαι Παναθηναίους ἐπὶ Καλλίον ἄρχοντος* i. e. Ol. LXXXI. 1. — *Caphisiae* nomen, de quo tibicine cf. Wytttenb. *Animadv.* ad Plutarch. *Apophth.* II p. 1083 sq., antea scribebatur *Σκαφισίας*, iterata praecedentis nominis σ littera. *Καφησίας*, receptum a Schweighaeusero, proposuit Leopardus; *Καφελισίας* est ubivis ap. Plutarch. in libello *de gen. Socrat.*; sed *Καφισίας*, ut nunc etiam pro *Καφησίας* ap. Diog. Laërt. VII. 2. 1 editur, utque legebatur apud Plutarch. *Vit. Pyrrh.* VIII ante Baehrium, qui mutavit in *Καφησίας*, unice vera videtur scriptura, probata Inscriptione Boeckh. I. 1582, et reponenda pro *Καφελισίας* ap. Plutarch. *Apophth. Reg.* VIII p. 111 (ed. Hutten.), pro *Καφησίας* ap. Athen. XIV p. 629 A. — Tandem de *Evio* tibicine conferri potest Plutarch. l. l. p. 103 et *Vit. Eum.* II.

Διονυσοκόλακας. Quid huic nomini ansam dederit, explicat Theophrastus ap. Athen. X p. 435 E. Cf. Casaub. ad VI p. 249 F. Opportune autem monet Schweighaeuserus, haec omnia inde a *καὶ ἔκτοτε* commodius differri ad finem fragmenti post *πεντακισχίλιον*.

τραγωδοί. De *Thessalo* et *Athenodorō*, aemulis acerrimis, legendus est Plutarchus *Vit. Alex.* XXIX et *Orat. de Alex.* II. 2, atque de illo etiam *Vit. Alex.* X.

κωμωδοί. *Lyconem τὸν Σκαρφέα* novimus ex iisdem Plutarchi locis. Ab eo fabulam *Lyconem* inscripsisse videtur Antiphanes, ut conjicit Meinekius, quem vide l. l. p. 327. — *Phormio*

ille an idem fuerit ac parasitus Seleuci, cujus meminit Athenaeus VI p. 244 F, coll. Meinekio p. 466, non liquet.

XVIII.

EX EODEM LIBRO.

Athen. XIII p. 575 A—F. Χάρης ὁ Μυτιληναῖος ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Ἱστοριῶν τῶν περὶ Ἀλέξανδρον φησι, ὀνειράτι θεασαμένους τινάς, οὓς μὴ πρότερον εἶδον, ἐρασθῆναι αὐτῶν. Γράφει δὲ οὕτως· «Υστάσπη νεώτερος ἦν ἀδελφὸς Ζαριάδης, περὶ ᾧν λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι, ὅτι ἐξ Ἀφροδίτης καὶ Ἀδωνίδος ἐγενήθησαν. Ἐκυρίευσεν δὲ ὁ μὲν Υστάσπης Μηδίας καὶ τῆς ὑποκάτω χώρας, ὁ δὲ Ζαριάδης τῶν ὑπεράνω Κασπίων πυλῶν μέχρι τοῦ Ταναΐδος. Τῶν δὲ ἐπέκεινα τοῦ Ταναΐδος Ὀμάρτη βασιλεῖ Μαραθῶν θυγάτηρ ἦν, ὄνομα Ὀδάτις· περὶ ἧς ἐν ταῖς ἱστορίαις γέγραπται, ὡς ἄρα κατὰ τὸν ὕπνον ἰδούσα τὸν Ζαριάδην ἐρασθεῖν, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο κἀκείνῳ πάθος συμπεσεῖν πρὸς αὐτήν. Διετέλουν γοῦν ἀλλήλων ἐπιθυμοῦντες διὰ τὴν κατὰ τὸν ὕπνον φαντασίαν. Ἦν δὲ ἡ Ὀδάτις καλλίστη τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν γυναικῶν, καὶ ὁ Ζαριάδης δὲ ἦν καλός. Πέμπτοντος οὖν τοῦ Ζαριάδου πρὸς τὸν Ὀμάρτην καὶ φιλοτιμουμένου γῆμαι τὴν ἀνθρωπον, οὐ συνετίθετο ὁ Ὀμάρτης διὰ τὸ εἶναι ἀρρήνων παιδῶν ἔρμος· ἤθελε γὰρ αὐτὴν δοῦναι ἐνὶ τῶν περὶ αὐτὸν οἰκειῶν. Καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ Ὀμάρτης, συναγαγὼν τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας δυνάστας καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, ἐποιεῖτο τοὺς γάμους, οὐ προειπὼν, ὅτι μέλλοι δοῦναι τὴν θυγατέρα. Ἀκμαζούσης οὖν τῆς μέθης, εἰσκαλέσας τὴν Ὀδάτιν ὁ πατήρ εἰς τὸ συμπόσιον εἶπεν, ἀκούοντων τῶν συνδείπνων· «Ἡμεῖς, ὦ θυγάτηρ Ὀδάτι, νῦν ποιούμεθα τοὺς σοὺς γάμους. Περιβλέψασα οὖν καὶ θεωρήσασα πάντας, λαβοῦσα χρυσὴν φιάλην καὶ πληρώσασα, δὸς ᾧ θέλεις γαμηθῆναι· τούτου γὰρ κεκλήση γυνή.» Κἀκείνη περιβλέψασα πάντας ἀπῆει δακρύουσα, ποθοῦσα τὸν Ζαριάδην ἰδεῖν· ἐπεστάλκει γὰρ αὐτῷ, ὅτι μέλλουσαν οἱ γάμοι συντελεῖσθαι. Ὁ δὲ στρατοπεδεύων ἐπὶ τοῦ Ταναΐδος, καὶ διαλαθὼν τὴν στρατοπεδείαν, διέβη μετὰ μόνου τοῦ ἀρματηλάτου, καὶ νυκτὸς ὁρμήσας ἐπὶ τοῦ ἄρματος διῆλθε διὰ τῆς πόλεως, διώξας περὶ τοὺς ὀκτακοσίους σταδίους. Πλησίον δὲ τῆς κόμης γενόμενος, ἐν ἧ τὸς γάμους συνετέλουν, καὶ κα-

ταλιπῶν ἐν τινι τόπῳ αὐτῷ ἄρματι τὸν ἀρματηλάτην, προῆγεν ἐνδεδυκὼς στολὴν Σκυθικὴν. Καὶ παρελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ ἰδὼν τὴν Ὀδάτιν ἐστηκυῖαν πρὸ τοῦ κυλικείου καὶ θαυμάσασαν, κινῶσάν τε βραδέως τὴν φιάλην, εἶπε πλησίον στὰς παρ' αὐτήν· «Ὡ Ὀδάτι, πάρεμι δὴ σοι, καθάπερ ἤξιώσας, ἐγὼ Ζαριάδρης.» Ἡ δὲ, κατανοήσασα ξένον ἄνδρα καὶ καλὸν καὶ ὅμοιον τῷ κατὰ τὸν ὕπνον ἐωραμένῳ, περιχαρῆς γενομένη, δίδωσιν αὐτῷ τὴν φιάλην· καὶ ὡς ἀρπάσας αὐτὴν ἀπήγαγεν ἐπὶ τὸ ἄρμα, καὶ ἔφυγεν ἔχων τὴν Ὀδάτιν. Οἱ δὲ παῖδες καὶ αἱ θεράπαιναι συνειδυῖαι τὸν ἔρωτα, κατεσιώπησαν, καὶ κελεύοντος τοῦ πατρὸς καλεῖν, οὐκ ἔφασαν εἰδέναι ὅπου πεπόρευται.

Μνημονεύεται δὲ ὁ ἔρωσ οὗτος παρὰ τοῖς τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι βαρβάροις, καὶ περισσῶς ἐστὶ ζηλωτὸς, καὶ τὸν μῦθον τοῦτον ζωγραφοῦσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς βασιλείοις, ἔτι δὲ ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις· καὶ ταῖς ἐαυτῶν θυγατράσι οἱ πολλοὶ τῶν δυναστῶν ὄνομα τίθενται Ὀδάτιν.»

Ad ea, quae ad hunc locum annotarunt Casaubonus et Schweighaeuserus, nihil magnopere est quod addam. Tantum de ipso μῦθῳ, quem supra attigi p. 141, laudabo Droyseni sententiam, ita dicentis p. 281: *Die schöne Liebesgeschichte von Zariadres und Odatis anlangend, verweise ich auf die Sage von Gustasp und Kattyun bei Malcolm, Geschichte Persiens, übersetzt von Spazier I p. 44; die Geschichte und der Name Zari-adres gehört der Gegend von Sara, Zadracarta (s. o. p. 265) oder Ζάρις (Ctesias ap. Phot. 43 a 30.) an.* Ζαριάδρης an Ζαριάδρις scribendum sit, exploratum non habeo. Huic scripturae favet Strabo XI p. 804 B, Ζαριάδριος memor, Armeniae Regis, cujus filium Sophenum Artanem oppressit Tigranes.

XIX.

Athen. VII p. 277 A. Χάρης ὁ Μυτιληναῖος ἱστορεῖ, ὡς κάλλιστα μῆλα εὐρών ὁ Ἀλέξανδρος περὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν, τούτων τε πληρώσας τὴν σκάφη, μηλομαχίαν ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιήσατο, ὡς τὴν θεὰν ἠδίστην γενέσθαι.

I.

INDEX FRAGMENTORUM.

(*Litterae A. Aristobuli, C. Charetis, P. Ptolemaei fragmenta indicant;
adjecti numeri ordinem, quo in hac commentatione leguntur.*)

- ARRIANUS** *Exp. Alex.* (ed. Krueg.) I. 2. 7 (P. II), 8 (P. III); II. 3. 7 (A. VI), 4. 7 (A. VII), 11. 3 (P. V), 12. 3—5 (P. VI, A. IX); III. 3. 3, 4, 6 (A. XI), 3, 4, 5 (P. VII), 4. 5 (P. VIII, A. XII), 11. 3—7 (A. XIV), 17. 6 (P. X), 26 (P. XI, A. XVI), 28. 5—7 (A. XVII), 29. 6—30. 5 (P. XII, A. XX), 30. 7 (A. XXI); IV. 3. 5 (P. XIII, A. XXII), 6. 1, 2 (A. XXIII), 8. 9 (A. XXV), 13, 14. 1 (P. XIV, A. XXVII), 14. 3 (P. XV, A. XXVIII), 24. 3—25. 4 (P. XVI); V. 14. 3 (A. XXXII), 14. 5, 15. 1, 2 (P. XVII), 20. 2 (P. XVIII, A. XXXIII), 20. 8, 9 (P. XIX), 28. 4—29. 2 (P. XX); VI. 2. 4 (P. XXI), 10. 1, 2; 11. 7 (P. XXII), 11. 4—6 (P. IX, A. XIII), 11. 8 (P. XXIII), 22. 3—8 (A. XLIII), 28. 3, 4 (A. XLIV), 29. 4—11 (A. XLV); VII. 4. 4 (A. XLVI), 16. 5—7, 17 (A. XLVII), 18. 1—5 (A. XLVIII), 19. 3—5 (A. XLIX), 20. 3—6 (A. LI), 22. 1—5 (A. LIV), 24. 1—3 (A. LV), 26. 2, 3 (P. XXIV, A. LVI), 28. 1 (A. LVII), 29. 4 (A. LVIII).
- ATHENAEUS** I p. 17 D (C. XIV); II p. 43 D (A. V); III p. 93 C (C. XIII), p. 124 C (C. XV); IV p. 171 B (C. III); VI p. 351 A (A. XXIX); VII p. 277 A (C. XIX); X p. 434 D (A. XXVI, C. IX), p. 436 F—437 B (C. XVI); XII p. 513 F (A. XV, C. VI), p. 514 E (C. VII), p. 530 A. B (A. VIII), p. 533 B—539 A (C. XVII); XIII p. 575 A—F (C. XLIII).
- CURTIVS** IX. 5. 21 (P. XXIII).
- GELLIUS** V. 2 (C. I).
- LUCIANUS** *Macrob.* XXII (A. I).
- PLINIUS** *Hist. Nat.* XXXVII. 11. 1 (C. V).
- PLUTARCHUS** *Vit. Alex.* XV (A. III), XVI (A. IV), XVIII (A. VI), XX (C. II), XXI (A. X), XXIV (C. IV), XLVI (C. VIII), LIV (C. X), LV (C. XI), LXX (C. XVI), LXXV (A. LVII).
- Vit. Dem.* XXIII (A. II).
- Vit. Phoc.* XVII (C. XII).
- de Alex. Orat.* I. 3 (P. IV, A. III); II. 9 (A. XLI), *ibid.* (C. II), II. 11 (A. III).
- de Nobil.* XIX (A. XI).

STRABO (ed. Almelov.) VII p. 462 A. B (P. I); XI p. 776 C (A. XVIII), p. 777 A (A. XIX), p. 787 D, 788 A (A. XXIV); XIV p. 988 C. D (A. VIII); XV p. 1013 B — 1014 A (A. XXXIV), p. 1014 B. C (A. XXXV), p. 1015 A—C (A. XXXVI), p. 1017 A. B (A. XXXIX), p. 1019 A (A. XXXIV), p. 1026 B (A. XLIII), p. 1032 D, 1033 A (A. XXXVII), p. 1033 B (A. XXXVIII), p. 1040 D — 1041 B (A. XXX), p. 1041 B. C (A. XXXI), p. 1061 A (A. XLV); XVI p. 1076 A. B (A. LIII), p. 1076 B (A. XLIX), p. 1076 C (A. L), p. 1076 C. D (A. LIV), p. 1110 D (A. LII); XVII p. 1180 A. B (A. XXXVIII).

II.

INDEX RERUM.

Acesinis latitudo, p. 42.
Achilles Trambelum interficit et Lycaonem, 72.
Achilleus fons, 71 sq.
Acies Darii ad Gaugamela, 81 sq.
² *Ἀκρατοποσίως* certamen ad rogam Calani, 161 sq.
Aegyptiaca faba, 109.
Asianus notatur, 13; tentatur 107, 166; sordidus Athenaei aliorumque compiler, 158 sq., 166.
Aethiopicum Phàëthontis delubrum atque oraculum, 152 sq.
Αἰθῆν, *debellare*, 165.
Alexander Ptolemaeo affinis, 6. cf. XI sq.; honorat Ptolemaeum 7 sq., 151, Darii matrem et uxorem, 29, 77, Phocionem et Antipatrum, 156 sqq.; Oratores Atheniensium expostulat, 68 sq.; proficiscitur in Asiam cum re tenuissima, 26 sqq., 70 sq., ad Ammonem, 14 sq., 29 sq., 79 sq., ab Amnone, 30 sq., 80, in Indiam, 99 sqq.; expeditionem suscipit adv. Thraces et gentes vicinas, 23 sq., adv. Glauganicas s. Glaucas, 42, 99; in Gedrosiam, 112 sq., adv. Arabes, 126, 130, 151 sq.; Celtas in amicitiam recipit, 23 sq.;

Thebas expugnat, p. 24 sqq., oppidum Memacenorum, 36, 87; potitur Pattalene, 112; vincit ad Lyginum, 24, ad Issum, 28, Aspasios, 37 sqq., Pori filium, 39, 98, Cossaeos, 125; venit Taxila, 97; in patriam rediturus duodecim aras erigit, 43; sacrificat pro victoria de Indis, 113; Uxiis veniam dat, 32 sq.; ejus in Hydaspae classis, 44, navigatio, 100, 102 sq., in Euphrate classis, 124, navigatio, 130 sq.; ad Babylonem classem instruit et portum, 124 sq., *μηλομαχίαν* instituit, 169; Phoenices et Cyprios in re nautica habet administratos, 125; reficiendum curat Cyri sepulcrum, 114 sqq., templum Beli, 120, 122; interficit Philotam et Parmenionem, p. 33 sq., captum Beesum, 34 sqq., Callisthenem, ut ajunt, 37, Clitum, 90; cum Thalestri non concubuit, 11, 154; Barsinen uxoris loco habet, 77 sq.; Susis nuptias celebrat, 119, 164 sqq.; in Mallis vulneratur, 44 sqq., 110 sq., 156, ad Masaca, 95, ad Issum, 150 sq.; servatur a Peucesta, 46, 113 sq.; aegrotat in Cilicia, 74; vitae disorimen patitur a regis *παισι*, 91 sqq., in Arabibus,

p.151 sq.; varia prodigia mortem ei oñnantur, 120 sq., 122 sqq., 131 sq.; moritur, 47, 133 sq.; a Ptolemaeo sepelitur interque Deos refertur, 8 sq.; *μονόλυκος* a Demosthene dicitur, 67; certaminibus musicis et equestribus delectatur, 161 sqq.; paedagogo usus est Lysimacho, 152; superbia effertur, 156 sqq.; *bibax*, 133 sq.; ejus *Σωματοφύλακες*, 113 sq.

Alexandria in Aegypto quando condita, 31.

Ἀλεξανδροκόλακες, 165.

Alexis Tarentinus *ῥαπῳδός*, 164.

Amyntas, unus e majoribus Alex. et Ptolem., 6. cf. XIII.

Anaxagorae *παῖρῆσις*, 96.

Anchiale et Tarsus a Sardanap. conditae, 16, 74.

Anonymus Itiner. Alex. scriptor emend., 92; sectator Arriani, 26, 30 sq., 86 sq., 88, 89, 92, 151.

Anthologia Planud. emend., 143.

Antigono mors praedicta, 123.

Antipater poscit ab Athen. Oratores, 69 sq.; ab Alex. honoratur, 156 sqq.

Apama, Ptolemaei uxor, 8, 78.

Ἀφροδισίαζε in monumento Sardanap., 76.

Apollodorus Amphipolita, 122 sqq.

Appianus emend., 121; consentit cum Aristobulo, 121, 123, 130.

Arabes debellare cogitat Alexander, 126, 130; eorum Dii, *ibid.*; terrae fertilitas, 127; vitae discrimen ibi patitur Alex., 151 sq.

Aræ in Hyphasis ripa erectae, 43.

Arbela, 31 sq., 80.

Arbelus, 81.

Arbores Indiae, 108 sq.; Gedrosiae, 112 sq.

Aristo comoedus, 165.

Aristobulus Alexandri gratia utitur, 51 sq.; ejus patria, 52; aetas, p. 53,

67; commentarii 53 sqq.; dictio, 58 sqq.; ejus proba vel suspecta fides, 12, 15, 27, 30, 55 sqq., 86, 93, 95, 103, 106, 134; notatur, 126; a Ptolemaeo dissentit, 14, 18, 27, 30 sq., 36, 37, 40, 42, 45, 56, 86, 87, 94, 99; non memoravit concubitum Alex. cum Thalestri, 11, 57, 154; locus Plutarchi et Suidae male ei tributus, 68 sq.; Aristobuli alii, 62.

Aristocrates Thebanus citharoedus, 165.

Aristocritus tragoedus, 165.

Ἀριστομίδας pro *Ἀριστοδαμίδας*, 6. cf. XII.

Aristonymus Atheniensis *ψιλοκιστριστής*, 164, 166.

Arrianus quantum crediderit Ptolemaeo et Aristobulo, 12 sqq., 17, 55 sq.; tacite alterutrum sequitur, 17 sqq., 24, 26, 45, 54, 85, 88, 89, 92, 100, 107, 126, 127, 130; usus esse videtur Charete, 155 sq.; ejus fontes in *Indicis*, 55; monumentum Sardanapali non descripsit ex Aristobulo, 75 sq.; male tentatus, 26, 40 sqq., 117, 127; tentatur, 32, 36, 39, 44, 45, 82, 89, 98 sq., 117, 120, 126, 128; notatur, 4, 114, 119, 125.

Arsinoë, mater Ptolemaei, 4 sqq. cf. XII. A. sive Barsine, uxor Alexandri, 119.

Artacama, Ptolemaei uxor, 8, 78.

Artonis, Artabazi f., 78.

Assyria ligno non abundat, 124 sq.; ejus Regum sepulcra, 130 sq.

Athenaeus male tentatus, 153, 165; tentatur, 75 sq., 162 sq., 164; notatur, 165.

Athenodorus scriptor, 16; Teius *ψιλοκιστριστής*, 164; tragoedus, 165; 167.

Ἀυτόχαιρις et *Χάρης* confus., 144 sq.

Ἀζαρπατεῖς Persarum, 187.

Babylonia ligno navali expers, p. 124 sq.; ferax pomorum, 169.

Bacchus in India et Arabia cultus, 126, 160 sq.

Barsine ab Alex. uxoris loco habita, 77 sq.; mater Herculis, 78 sq.; confusum cum Artoni, 78, et Statira, 79, 119.

Beli templum Babylonium, 120 sqq.

Bessus captus et supplicio affectus, 34 sqq., 85 sq.

Bucephalus equus, 149.

Bumodus fl., alibi Boumelus et Bullemus dictus, 31 sq.

Caesorum ad Granicum numerus, 17.

Calani rogos et exsequiae, 161 sqq.

Calliathenes habitus auctor conspirationis in Alex., 14, 36 sq., 93 sq.; ejus mors, 37, 94 sq., 156; dictoria, 95, 154 sq.

Καμήλου οἶκος Gaugamela dicta, 32, 81.

Caphisias tibicen, 165, 167.

Καφισίας in Σκαφισίας, Καφείσας, Καφείσιος, Καφησίος mut., 167.

Caranus, unus e majoribus Alexandri et Ptolemaei, 6. cf. XII.

Κάσος vitiose pro Κίσσος v. Κείσος scriptus, 6. cf. XI sq.

Cassandria condita, 52.

Caucasi montis descriptio, 83 sq.

Causamela corruptum ex Gaugamela, 32.

Chaeris grammaticus, 144 sqq.; Chaerides alii, 145.

τὸ Χαίρειν in Epistolis omittit Alex., 156 sq.

Χάρης confus. cum Ἀντόχαρις, Λάχης, Πάχης, Χαῖρις, Χαρίσιος, 143 sqq.

CHARITIS patria et ap. Alex. dignitas, 137 sqq.; Historiae, 139 sq.; laudes historicae, 140 sqq.; proba vel

suspecta fides, p. 95, 110, 150, 154, 156; Charetas alii, 142 sq.; Chares, qui dicitur, criticus, 143 sqq.

Κίσσος vel Κείσος, unus e majoribus Alex. et Ptolem., 6. cf. XI sq. Classis Alex. in Hydaspes, 44; in Euphrate, 124.

Κλεόδαιος, Κλεοδάτης, Κλεόδημος vitiose pro Κλεόδαιμος, 6. cf. XI.

Cleomenes, comes Alexandri, 48. — Naucratis, *ibid.*

Clitus, ab Alexandro occisus, 90. Coenus, unus e majoribus Alex. et Ptolem., 6, XII.

Κολακευτική ἡγετορικὴ, 60.

Cossaeorum gens, 125 sq.

Κρατεύας pro Κρατέας, 114.

Cratinus Methymnaeus, ψιλκιθαριστής, 164.

Currus antiquorum quomodo equis alligati, 73.

Curtius notatur, 5, 36, 40, 86, 90; male tentatus, 28; tentatur, 46, 92; Aristobulo non est usus, 86, 88, 90, 92 sq.

Cyprii Alexandri in re nautica administrati, 125.

Cyrenaicum silphium, 83 sq.

Cyri majoris sepulcrum, 114 sqq.

Darii mater et uxor, ab Alex. honoratae, 29, 77; mater Uxiis veniam ab Alex. deprecatur, 32.

Delubrum Alexandri Alexandriae, 9; Phaëthontis in Aethiopia, 152 sq.

Demetrius Phal., amicus Ptolemaeo, 10, 13.

Demophon vates, 48.

Demosthenis de Alex. dictionum, 67.

Dianae templum in Icaro insula, 127 sqq.

Diodorus Periegetes, 16.

Diodorus Siculus tentatur, 6, 28, 106 sq.; notatur, 78.

- Dionysius Heracleota, auloedus, p. 165.
Λιονυσοκόλακες, 165, 167.
 Dionysodorus historicus, 19; criticus, *ibid.*; rhetor, *ibid.*
 Diophantus tibicen, 165.
 Dioxippus pancratiasta, 95 sq.
- Ἐδέατρος* Alexandri Ptolemaeus, 7, 151; *Ἐδέατρον* munus, 151.
ει, ι et υ literae confus., 47, 167.
Ἐισαγγελεύς confus. cum *Θεαγγελεύς*, p. 138; *Ἐισαγγελέως* munus, 137 sq.
 Eordaea civitas, 4.
Ἐπιαρδος fictum fluvii nomen, 89.
Ἐπιχώριος et *ἐγχώριος* promiscue usurp., 163.
 Etesiae, 103.
Etymologicum M. tentatur, 144.
Eudocia emend., 6. cf. XI sq.
 Evius Chalcid., tibicen, 165, 167.
 Euphratis insulae, 127 sq.; fossae, 130.
Eustathius emend., 153.
- Faba Aegyptiaca, 109.
 Fluviorum in India exundationes, 103, 105.
- Gaugamela, 31 sq., 30 sq.
 Gedrosiae herbae et arbores, 112 sq.
Gellius non legit Charetem, 150; emend., *ibid.*
 Gerrha, Gerrhaei, 129 sq.
 Glauganicae s. Glausae, 42, 99.
 Gordianus nodus solutus, 73.
- Hephaestionis obitus portentus, 123.
 Heraclitus Mytil., *Θαυματοποιός*, 164; Tarentinus, citharoedus, 165.
 Hercules, Alexandri f., 78.
 Hermolai in Alex. conspiratio, 91 sqq.
 Hesione s. Theanira, 72.
Ἰλλος corrupt. in *Ἰαλος*, 6.
- Hyperbolus Cyzicenus, auloedus, p. 165.
 Hyrcaniae natura, 84 sq.
- ι, ει et υ* confus., 47, 167.
 Iaxartes fl., 89.
 Icaria v. Icarus insula, 127 sqq.
 India quomodo irrigetur, 99 sqq., 103, 104 sq.; ejus oppida in locis excelsis, 103 sq.; soli natura, 103 sqq.; angues, 106 sq.; arbores, 108 sq.; canes, 106 sq.; margaritae, 160.
 Indorum Deus *Σοροάδειος*, 160 sq.
 Indus fl., 105, 107, 111.
 Inscriptiones monumentorum Sardanapali, 74 sqq.; sepulcri Cyri majoris, 115 sqq.
 Insulae in Polytimeto fl., 88; in Hydaspe, 99; in Euphrate, 127 sqq.
Itinerarii Alex. auctor emend., 92; compiler Arriani, 26, 30 sq., 86 sq., 88, 89, 92, 151.
Justinus notatur, p. 6, 78.
- Lagus s. Lagous, pater Ptolemaei, 4 sqq.
Λάχης et *Χάρης* confus., 143 sq.
 Leleges, 72.
Lucianus, male tentatus, 59.
 Lyco comoedus, 165, 167.
 Lyginus amnis, 24.
 Lysimachus, Alexandri paedagogus, 152.
- Macedonum ad Polytimetum clades, 87 sq.
 Mallorum gens, 110.
 Marathorum gens, 168.
 Mardus fl., 89.
 Margaritae Indiae, 160.
 Massaga oppidum, 95, 101.
 Meleager, Ptolemaei f., 5.
 Memacenororum oppidum expugnatum, 36, 87.

Menandri ad Ptolemaeum Epistola, p. 10.

Miletus a Lelegibus habitata, 72.

Monumenta Sardanapali, 74 sqq.

Μύθος de amore Zariadris et Odatidis, 140 sq., 168 sq.

Navigatio Alexandri in Hydaspes, 100, 102 sq.

Nili incrementorum causae, 104 sq.; crocodili et pisces, 106 sqq.

Nivis servandae in India ratio, 161.

Όχρευε in monumento Sardanapali, 76.

Odatidis et Zariadris *μύθος*, 140 sq., 168 sq.

Omartes Rex, 168.

Oratores ab Alex. et Antipatro postulati, 68 sqq.

Orestia, dicta Ptolemaei patria, 4.

Orxines satrapa, 118.

Oryzae cultura, 104.

Oxus fl., 85.

Oxydracarum gens, 46, 110.

Παιδες in aula Macedonica, 6, 91, 139; eorum in Alexandrum conjuratio, 36, 91 sqq.

Παιζε in monumento Sardanapali, 76.

Πάχης et *Χάρης* confus., 143.

Parmenio interfectus, 33.

Parysatis, Alexandri uxor, 119.

Patrocles scriptor, 54.

Pattala urbs et Pattalene regio, 103, 111 sq.

Pausanias emend., p. 4, 6; notatur, 9, 46.

Πειθαγόρας, *Πειθων*, cum *Πυθαγόρας*, *Πύθων* confus., 47, 124.

Perdiccae mors portenta, 120.

Persarum Regum *Εισαγγελεις*, 137 sq.; *Εδεάτροι*, 151; luxuria, 154.

Petra Indorum, male oppidum dicta, p. 161.

Peucestas *Σωματοφύλαξ*, 113 sq.

Phaëthontis delubrum atque oraculum, 152 sq.

Phasimelus *ψάλτης*, 165.

Philetas Cous, Ptolemaei Philad. praceptor, 10.

Philippus Theangelensis, scriptor, 138 sq.

Philistides Syracusius, *Φαυματοποιός*, 164.

Philotae insidiae et mors, 33 sq., 82 sq.

Phocioni habitus ab Alex. honos, 156 sqq.

Phoenices, Alexandri in re nautica administri, 125.

Phormio comoedus, 165, 168.

Photius tentatur, 144.

Phrynichus tibicen, 165.

Phrynis citharoedus, 167.

Pithagoras haruspex, 122 sqq.

Pithon, Alexandri *Σωματοφύλαξ*, 4, 47, 114; Pithones alii, 47.

Pleiadum occasus, 102.

Plinius tentatur, 128, 153; notatur, 43, 129.

Plutarchus tacite sequitur Ptolemaeum, 27, 94; Aristobulum, 45, 57, 60, 74, 94, 134; Charetem, 95, 150, 152; erroris et inconstantiae notatur, 27, 32, 46, 68, 110; tentatur, 47, 64, 70 sq., 78, 79, 110, 156, 159 sq.; ejus lectio defensa, 156 sqq.

Poma Babylonica, 169.

Polytimetus fl., 88 sqq.

Pori filius superatus et occisus, 39 sq., 98.

Portenta de obitu Alexandri, 120 sq., 122 sqq., 131 sq.; Hephaestionis, Antigoni et Perdiccae, 123.

Proelium ad Lyginum, 24; ad Issum, 28 sq.; ad Gaugamela, 31 sq.,

ad Gaugamela, p. 31 sq., 80; adversus Pori filium quando commissum, 40 sqq.; ad Granicum, 71.

Promachus, victor in potandi certamine, 162.

Προσαγορεύειν τινὰ μετὰ τοῦ Χαίρειν, suspecta dictio, 159 sq.

Προσαλιπτοῖα, vox spuria, 166.

PTOLEMAEUS quando natus et mortuus, 3 sq., 10; ejus locus natalis, genus, parentes, 4 sqq., XI sqq.; gaudet Macedonis nomine, 4; Philippi filius habitus, 4 sq.; a Philippo in exilium missus, 7; ab Alex. revocatus et honoratus, 7 sq.; bellica ejus facinora, 7 sq.; 34 sq., 37 sq.; fidus et gratus erga Alexandrum animus, 7 sqq. 92; *Ἐδέατρος* Alexandri, 7, 151; *Σωματοφύλαξ*, 7, 114; *Σωτήρ* dictus, 7, 15, 46; Aegypti Rex, 3, 8; Alexandrum sepeliendum curat eique delubrum consecrat, 8 sq.; artium et literarum fautor, 10; ejus ingenium, 10, 12; Serapidem colit, 48; — ejus Commentarii, 10 sqq.; non attigit famam de Alexandri consuetudine cum Thalestri, 57, 154; Stephani Byz. locus ei abjudicatur, 16; ejus proba vel suspecta fides, 12 sqq., 27 sq., 30 sq., 93, 95; dissentit ab Aristobulo, 14, 18, 27, 30 sq., 36, 37, 40, 42, 45, 56, 86, 87, 94 sq.; ejus Epistolae, 19.

Ptolemaeus Physcon, *Ἰπομνημάτων* auctor, 16.

Πυθαγόρας, Πύθων, cum *Πειθαγόρας, Πείθων*, confus., 47, 124.

Romuli interitus, 63 sq.

Roxane, uxor Alexandri, 119.

Sardanapalus, Anchiales Tarsique conditor, 16, 74; monumenta ejus, 74 sqq.

Σαφισίας corrupt. ex *Καφισίας*, p. 167.

Scholiastes Aristoph. emend., 134 sqq.; Homeri emend., 144; Theocriti notatur, 5.

Scymnus Tarentinus, *Θαυματοποιός*, 164.

Σῆμα Alexandriae, 9.

Serapis pro Alexandro consultus, 47, 132, a Ptolemaeo cultus, 48.

Silphium, 83 sq.

Sisygambis, Darii mater, 32 sq.

Σώζειν ἀπό τινος, 47.

Solimus notatur, 129.

Σωματοφύλαξ Ptolemaeus, 7, 114; Ptoecestas, 113; *Σωματοφυλάκων* munus, 139; *Σωματοφύλακες* Alexandri, 113 sq.

Sopithis v. Sophitis regnum, 109.

Σωτήρ unde dictus Ptolemaeus, 7, 15, 46.

Statira, uxor Alexandri, confusa cum Barsine, 79, 119; a Roxane sublata, 119.

Stephanus Byz. tentatur 47, 76; notatur, 4; locus ejus Ptolemaeo Lagidae abjudicandus, 10.

Stilpo Megarensis degit ap. Ptolemaeum, 10.

Strabo in Indiae descriptione maxime Aristobulo usus est, 56; hunc tacite sequitur, 86, 93, 122; tentatur, 97, 100, 101 sq., 108, 110, 117 sq., 122, 126.

Suidas tentatur et illustratur, 69 sq. Susorum nomen, 82, 153; nuptiae ibi celebratae, 119, 164 sqq.

Συστρατεύειν, 51.

Syra vates ap. Alexandrum, 92.

Syrmus, Triballorum Rex, 23 sq.

Tanaïdis Scythici lapis, 63.

Tanaïs s. Iazartes fl., 86.

Taxilorum sophistae, 96 sq.; instituta, 98; oppidum, 97, 100.

Thapsacus, 124 sq.

Θεωγγελεύς et *Εισωγγελεύς* confus., p. 138.

Theanira s. Hesione, 72.

Thebarum expugnatio, 24 sqq.

Theodorus Cyrenaicus degit ap. Ptolem., 10.

Theophrastus notatur, 129.

Θεόστιος corrupt. ex *Θέστιος*, 6.

Thessalus tragoedus, 165, 167.

Timotheus tibicen, 165, 167; citharoedus, 167.

Trambelus, Rex Lelegum, 72.

Tylus insula, non Tyrus, 128 sq., 130.

Tyrimmas, unus e majoribus Alex. et Ptolemaei, p. 6, XII.

v, et et t literae confus., 47.

Jul. Valerius notatur, 28, 86.

Uxii ab Alex. victore veniam impetrant, 32 sq.

Xerxes diruit Beli templum, 122.

Zariadris et Odatidis *μῦθος*, 140 sq., 168 sq.

Zenodotus Ephesius degit ap. Ptolem., 10.

ERRATA.

p.	3	v. antep.	pro in	l. in-
»	6	» 14	» Κλεαδάτους	» Κλεοδάτους
»	12	» 32	» 10	» 11
»	18	» ult.	» is	» si
»	19	» 34	post 111 interpone et	Theocr. <i>Id.</i> V. 21.
»	29	» ult.	» τῆ	l. τῆν
»	33	» penult.	» χάρις,	» χάριτι
»	44	» antep.	» XII	» XXII
»	58	» 12	» enim contenta fuerit.	Ut. l. contenta fuerit Ut enim
»	76	» 19	» ὦ	l. ὦ
»	82	» antep.	» , καὶ	» . Καὶ
»	87	» 27	post intelligantur	» rectius
»	89	» 1	pro ἀλλὰ	» ἄλλω
»	»	» 4	» Ἄριον	» Ἄριον
»	101	» 1	» εἶναι	» εἶναι
»	108	» 32	» veredicientior	» veri amantior
»	110	» 18	» 64	» 44
»	111	» 13	» πληρῆ	» πληρῆ
»	117	» 28	» στεγγῆν	» στενήν
»	128	» 10	» erit qui nemo	» nemo erit qui
»	152	» 12	» πῦρ καίουσι	» πῦρ καίουσι
	»	» 18	» paedagogi	» paedagogi
»	154	» 15	» conferri, quae	— jussit l. conferri jussit. quae —
»	160	» 5sq.	» quae similia	» quae similia

Ceterum negligentia typhotetarum saepissime tum in aliis tum vero maxime in accentibus peccatum esse, sat scio. Quae quidem leviora vitia facili operemendabit Lector.

